RCL
Elektronicznie podpisany przez Grzegorz Paczowski
Data: 2011.06.22 14:19:04 +02'00'

Zatwierdzono
na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu 22 lutego 2011 r.

PREZES RADY MINISTRÓW

Donald TUSK

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dunaju

Warszawa, 2011

KZGW Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na zamówienie Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej

Spis treści:

1. Stosowane skróty i pojęcia 3738
2. Planowanie w gospodarowaniu wodami zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną 3740
3. Ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza 3743
   Wody powierzchniowe 3745
      Odwzorowanie położenia granic części wód powierzchniowych 3745
      Odwzorowanie typów części wód powierzchniowych w dorzeczu 3745
      Wyznaczenie silnie zmienionych i sztucznych części wód 3746
      Określenie warunków referencyjnych dla typów części wód powierzchniowych 3747
   Wody podziemne 3748
      Odwzorowanie położenia granic części wód podziemnych 3748
4. Podsumowanie znaczących oddziaływań i wpływów działalności człowieka na stan wód powierzchniowych i podziemnych 3750
   Punktowe źródła zanieczyszczeń 3750
   Zanieczyszczenia obszarowe wraz z krótką charakterystyką użytkowania gruntów 3750
   Oddziaływania wywierane na ilościowy stan wód — pobory wód powierzchniowych 3751
5. Zmiany klimatu a gospodarowanie wodami w pierwszym cyklu planistycznym 3753
   Obserwowane i prognozowane skutki globalnego ocieplenia w Polsce 3754
6. Określenie i odwzorowanie obszarów chronionych 3756
7. Monitoring wód oraz ocena stanu 3759
   Wody powierzchniowe 3759
   Wody podziemne 3764
   Obszary chronione 3768
8. Cele środowiskowe oraz odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych 3769
   Cele środowiskowe dla wód powierzchniowych oraz obszarów chronionych, ustalonych na mocy Art. 4 RDW 3769
   Cele środowiskowe dla wód podziemnych ustalonych na mocy Art. 4 RDW 3774
   Odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych (derogacje) 3779
9. Podsumowanie analizy ekonomicznej korzystania z wód 3781
   Charakterystyka ekonomiczna obszaru dorzecza 3781
   Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze komunalnym 3782
   Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze przemysłu 3786
   Zwrot kosztów usług wodnych w rolnictwie i leśnictwie 3787
   Zwrot kosztów usług wodnych w pozostałych formach korzystania z wód 3788
   Oszacowanie kosztów zasobowych i środowiskowych 3789
10. Podsumowanie programów działań zapisanych w Programie wodno-środowiskowym kraju . . 3793
11. Wykaz pozostałych programów i planów wraz z krótką charakterystyką 3807
   Krajowe dokumenty o charakterze planistycznym i rozwojowym 3808
      Strategia Rozwoju Kraju 2007—2015 3808
      Narodowy Plan Rozwoju 2007—2013 3809
      Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego 3810
      Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 3811
      Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009—2012 z perspektywą do roku 2016 3812
      Krajowy Program Zwiększenia Lesistości (aktualizacja 2003 r.) 3820
      Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej 3821
      Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej . . 3822
      Strategia Ochrony Obszarów Wodno-Błotnych w Polsce 3823
      Sektorowe programy operacyjne na lata 2007—2013 3825
      Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007—2013 3825
      Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 3827
      Regionalne Programy Operacyjne na lata 2007—2013 3829

Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007—2013 3831
Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 3832
Strategia Gospodarki Wodnej 2005 r. 3835
Projekt Polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016) 3837
Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 2003 r. 3841
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 2005 r. 3843
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 2009 r. 3845
Regionalne dokumenty o charakterze planistycznym i rozwojowym 3847
Strategie rozwoju dla województw 3847
Wojewódzkie programy ochrony środowiska i plany gospodarki odpadami 3848
Wojewódzkie programy udrażniania rzek 3850
Programy małej retencji 3853
Plan ochrony parku narodowego 3856
Plany ochrony dla obszarów Natura 2000 3858
12. Krótka charakterystyka działań zastosowanych w celu informowania społeczeństwa, opis wyników i dokonanych na tej podstawie zmian w planie 3860
I tura konsultacji społecznych 3860
II tura konsultacji społecznych 3861
III tura konsultacji społecznych 3863
Podsumowanie wyników 3864
13. Wykaz właściwych władz 3867
14. Punkty kontaktowe i procedury pozyskiwania źródłowej dokumentacji i informacji wykorzystanej do sporządzenia PGW 3881
15. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dunaju 3884
16. Literatura 3890
17. Spis tabel 3893
18. Spis rysunków 3894

Załączniki:

Załącznik nr 1 — mapy:
• Mapa 1. Granica obszaru dorzecza Dunaju 3895
• Mapa 2. Jednolite części wód powierzchniowych — obszar dorzecza Dunaju 3896
• Mapa 3. Scalone części wód powierzchniowych — obszar dorzecza Dunaju 3897
• Mapa 4. Jednolite części wód podziemnych — obszar dorzecza Dunaju 3898
• Mapa 5. Typy jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych — obszar dorzecza Dunaju 3899
• Mapa 6. Ekoregiony — obszar dorzecza Dunaju 3900
• Mapa 7. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych — obszar dorzecza Dunaju 3901
• Mapa 8. Ocena stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych — obszar dorzecza Dunaju 3902
• Mapa 9. Ocena stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych — obszar dorzecza Dunaju 3903
• Mapa 10. Sieć monitoringu wód powierzchniowych — obszar dorzecza Dunaju 3904
• Mapa 11. Sieć monitoringu wód podziemnych — obszar dorzecza Dunaju 3905
• Mapa 12. Wykaz wód podziemnych przeznaczonych do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia — obszar dorzecza Dunaju 3906
• Mapa 13. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie — obszar dorzecza Dunaju 3907
• Mapa 14. Punktowe źródła zanieczyszczeń — obszar dorzecza Dunaju 3908

Załącznik nr 2 – Charakterystyka jednolitych części wód 3909

Załącznik nr 3 – Mapy do celów planistycznych:
- Mapa nr 1. Granice obszarów dorzeczy i regionów wodnych 3911
- Mapa nr 2. Jednolite części wód powierzchniowych 3912
- Mapa nr 3. Scalone części wód powierzchniowych 3913
- Mapa nr 4. Jednolite części wód podziemnych 3914
- Mapa nr 5. Typy jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych 3915
- Mapa nr 6. Typy jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych 3916
- Mapa nr 7. Typy jednolitych części wód powierzchniowych przybrzeżnych i przejściowych 3917
- Mapa nr 8. Ekoregiony 3918
- Mapa nr 9. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych 3919
- Mapa nr 10. Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych, przejściowych i przybrzeżnych 3920
- Mapa nr 11. Ocena stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych 3921
- Mapa nr 12. Ocena stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych 3922
- Mapa nr 13. Sieć monitoringu wód powierzchniowych 3923
- Mapa nr 14. Sieć monitoringu wód podziemnych 3924
- Mapa nr 15. Wykaz wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych . 3925
- Mapa nr 16. Wykaz wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia 3926
- Mapa nr 17. Wykaz wód podziemnych przeznaczonych do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia 3927
- Mapa nr 18. Obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych 3928
- Mapa nr 19. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie 3929
- Mapa nr 20. Punktowe i obszarowe źródła zanieczyszczeń 3930

1. Stosowane skróty i pojęcia

GIOŚ	*Główny Inspektor Ochrony Środowiska*
GUS	*Główny Urząd Statystyczny*
GZWP	*Główny Zbiornik Wód Podziemnych*
IPPC	*zintegrowane zapobieganie i ograniczanie zanieczyszczeń*
JCWP	*jednolita część wód powierzchniowych*
JCWPd	*jednolita część wód podziemnych*
KE	*Komisja Europejska*
KPOŚK	*Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych*
KZGW	*Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej*
MŚ	*Ministerstwo Środowiska*
NFOŚiGW	*Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej*
OSN	*obszar szczególnie narażony na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych*
OSO	*obszar specjalnej ochrony ptaków (Natura 2000)*
PGW	*plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza*
PSH	*Państwowa Służba Hydrogeologiczna*
PWŚK	*Program wodno-środowiskowy kraju*
RDW	*dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna*
RZGW	*regionalny zarząd gospodarki wodnej*
SCW	*sztuczna część wód*
SCWP	*scalona część wód powierzchniowych*
SOO	*specjalny obszar ochrony siedlisk (Natura 2000)*
SZCW	*silnie zmieniona część wód*
UE	*Unia Europejska*
WFOŚiGW	*wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej*
WIOŚ	*wojewódzki inspektor ochrony środowiska*
WZMiUW	*wojewódzki zarząd melioracji i urządzeń wodnych*

Dorzecze – obszar, z którego całkowity odpływ wód powierzchniowych następuje ciekami naturalnymi przez jedno ujście do morza.

Obszar dorzecza – obszar lądu i morza, składający się z jednego lub wielu sąsiadujących ze sobą dorzeczy wraz ze związanymi z nimi wodami podziemnymi oraz morskimi wodami wewnętrznymi i wodami przybrzeżnymi, będący główną jednostką przestrzenną w gospodarowaniu wodami

Jednolita część wód podziemnych – oznacza określoną objętość wód podziemnych występującą w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

Jednolita część wód powierzchniowych – oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych (jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik wody, rzeka, struga, strumień, potok, kanał, lub ich część, morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne).

Scalona część wód powierzchniowych – jednolite części wód, które zostały zgrupowane na potrzeby opracowywania planów gospodarowania wodami i ich aktualizacji.

Silnie zmieniona część wód – jednolita część wód powierzchniowych, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w wyniku działalności człowieka.

Sztuczna część wód –powstała w wyniku działalności człowieka.

2. Planowanie w gospodarowaniu wodami zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną

Od czasu akcesji Polski do Unii Europejskiej nastąpił szereg zmian w polityce kraju. Wiele wysiłku włożono w dostosowanie polskiego prawodawstwa do przepisów UE. Zmienione zostały m.in. przepisy ustawy - Prawo wodne w celu transpozycji przepisów wspólnotowych w zakresie polityki wodnej UE. Politykę tą wyznaczają trzy podstawowe dyrektywy:

- dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 5, str. 275, z późn. zm.), tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW),
- dyrektywa 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu (Dz. Urz. UE L 372 z 27.12.2006, str. 19),
- dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dz. Urz. UE L 288 z 6.11.2007, str. 27).

Zmiany wprowadzone przepisami ww. dyrektyw mają przede wszystkim usprawnić działanie obecnie funkcjonujących systemów planowania i zarządzania w gospodarce wodnej państw członkowskich.

RDW weszła w życie dnia 22 grudnia 2000 r.

Najważniejszym przesłaniem RDW jest ochrona zasobów wodnych dla przyszłych pokoleń. Wprowadza ona zintegrowaną politykę wodną mająca na celu zapewnienie ludziom dostęp do czystej wody pitnej po rozsądnej cenie, która umożliwi rozwój gospodarczy i społeczny przy równoczesnym poszanowaniu potrzeb środowiska naturalnego. Głównym celem RDW jest osiągnięcie dobrego stanu wszystkich części wód, poprzez określenie i wdrożenie koniecznych działań w ramach zintegrowanych programów działań w państwach członkowskich do 2015 roku.

Zgodnie z zapisami RDW planowanie gospodarowaniem wodami odbywa się w podziale na obszary dorzeczy. Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.) w chwili obecnej na obszarze Polski wyznaczonych jest 10 obszarów dorzeczy: Wisły, Odry, Dniestru, Dunaju, Jarftu, Łaby, Niemna, Pregoły, Świeżej i Ücker. Dla każdego obszaru dorzecza opracowuje się plan gospodarowania wodami. Niniejszy dokument jest zatem jednym z dziesięciu PGW na obszarze Polski.

Według RDW plany gospodarowania wodami są narzędziem planistycznym, które ma usprawnić proces osiągania celów środowiskowych. Stanowić one będą fundament

podejmowania decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych oraz zasady gospodarowania wodami w przyszłości. PGW będą miały wpływ nie tylko na kształtowanie gospodarki wodnej, ale także na inne sektory gospodarki, w tym: przemysł, rolnictwo, leśnictwo, gospodarkę komunalną, transport, rybołówstwo czy turystykę. PGW powinny zostać uwzględnione w dokumentach planistycznych na poziomie krajowym i regionalnym, np. w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw czy w wojewódzkich planach zagospodarowania przestrzennego.

PGW jako dokumenty, które obejmują działania zmierzające do spełnienia celów RDW w zakresie osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wód zależnych - nie stoją w sprzeczności z realizacją działań mogących wpłynąć na pogorszenie stanu wód, o ile działania te służą nadrzędnemu celowi społecznemu lub wynikają z przyjętych polityk, planów lub programów, a ich realizacja jest uzasadniona pod względem ekonomicznym, społecznym lub gospodarczym.

PGW jest syntezą wszelkich prac przeprowadzonych na obszarze dorzecza w pierwszym cyklu planistycznym i zawiera takie elementy jak:

- ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza,
- podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych,
- wykaz obszarów chronionych,
- mapę sieci monitoringu, wraz z prezentacją programów monitoringowych,
- ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód i obszarów chronionych,
- podsumowanie wyników analizy ekonomicznej związanej z korzystaniem z wód,
- podsumowanie działań zawartych w programie wodno – środowiskowym kraju, z uwzględnieniem sposobów osiągania ustanawianych celów środowiskowych,
- wykaz innych szczegółowych programów i planów gospodarowania na obszarze dorzecza dotyczących zlewni, sektorów gospodarki, problemów lub typów wód, wraz z omówieniem zawartości tych programów i planów,
- podsumowanie działań zastosowanych w celu informowania społeczeństwa i konsultacji społecznych, opis wyników i dokonanych na tej podstawie zmian w planie,
- wykaz organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami na obszarze dorzecza,
- informacje o sposobach i procedurach pozyskiwania informacji i dokumentacji źródłowej wykorzystanej do sporządzenia planu oraz informacji o spodziewanych wynikach realizacji planu.

W PGW szczególną rolę zajmuje podsumowanie działań zawartych w PWŚK. Działania te winny zostać zrealizowane na obszarze dorzecza w celu zapewnienia utrzymania lub poprawy jakości wszystkich wód do 2015 r., a w uzasadnionych przypadkach w terminie późniejszym. Dotyczą one zarówno konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych jak i środków o charakterze administracyjnym, ekonomicznym, badawczym, informacyjnym czy edukacyjnym.

3. Ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza

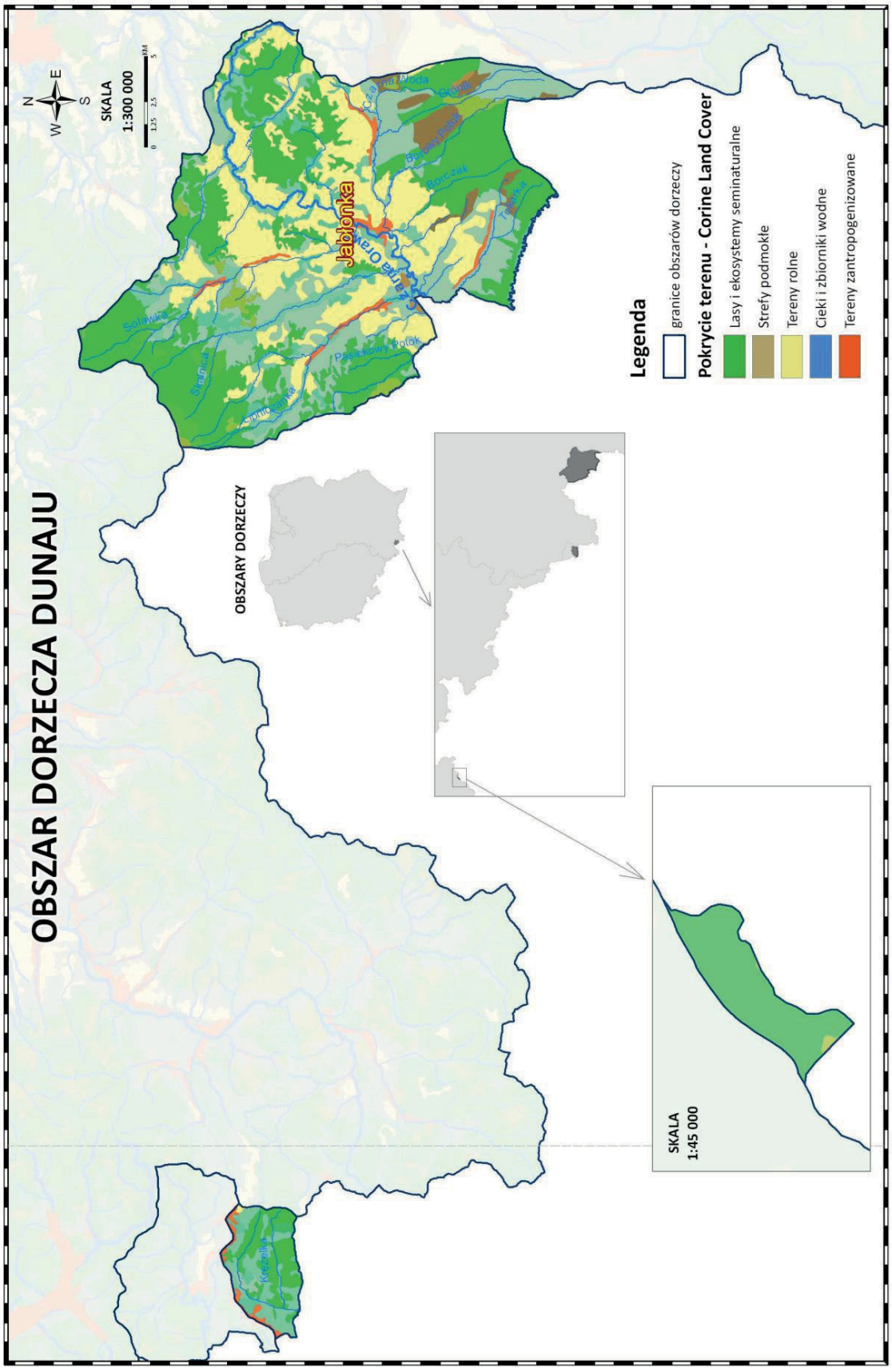

Rysunek 1. Pokrycie terenu obszaru dorzecza Dunaju

Główną rzeką tego obszaru dorzecza jest Dunaj. Przepływa on przez wiele państw, m.in.: Republikę Federalną Niemiec, Republikę Austrii, Republikę Słowacji, Republikę Węgierską, Republikę Chorwacji, Republikę Serbii, Republikę Bułgarii, Republikę Mołdawii, Ukrainę oraz Rumunię. W dolnym brzegu rzeka stanowi granicę Rumunii pomiędzy Republiką Bułgarii i Ukrainą. Źródła Dunaju zlokalizowane są w południowo – zachodnich Niemczech w Schwarzwaldzie. Graficzne odwzorowanie granic obszaru dorzecza Dunaju przedstawione zostało na mapie nr 1 (załącznik nr 1).

Obszar dorzecza Dunaju położony jest w południowej części Polski – swym zasięgiem obejmuje niewielki fragment stoków Śnieżnika w Sudetach oraz fragment Beskidu Żywieckiego i Kotliny Orawsko – Nowotarskiej. Są to obszary bardzo atrakcyjne pod względem turystycznym. Wg podziału administracyjnego, leży w południowo – zachodniej części województwa małopolskiego.

W granicach Polski obszar dorzecza Dunaju reprezentowany jest przez trzy regiony wodne:

- region wodny Czarnej Orawy,
- region wodny Czadeczki,
- region wodny Morawy.

W granicach Polski na obszarze dorzecza Dunaju całkowita długość jednolitych części wód powierzchniowych rzek wynosi 210,45 km, z czego długość naturalnych to 140,11 km (ok. 66,5%), natomiast silnie zmienionych – 70,34 km (ok. 33,5%).

Powierzchnia obszaru dorzecza Dunaju, w granicach Polski, wynosi 385 km^2, co stanowi poniżej 1% powierzchni kraju. W obrębie obszaru dorzecza przeważającą formą użytkowania terenu są tereny rolne, które zajmują 56% (powierzchnia ok. 215,2 km^2), natomiast drugą co do wielkości formą użytkowania terenu są lasy i ekosystemy seminaturalne, o łącznej powierzchni 150 km^2, co stanowi 39% powierzchni. Mniej licznie występują strefy podmokłe oraz tereny zantropogenizowane o łącznej powierzchni 19 km^2, co stanowi 2% powierzchni (rysunek nr 1).

Wody podziemne związane są z ośrodkiem porowym (czwartorzędowym) oraz szczelinowym (flisz karpacki). Czwartorzędowy poziom wodonośny związany jest z piaskami i żwirami o korzystnych parametrach hydrogeologicznych, wypełniających kotliny śródgórskie. Mają miąższość 5 – 15 m i tworzą zasobne zbiorniki wód podziemnych. Wodonoścem piętra fliszowego są piaskowce, zlepieńce, wapienie okruchowe, iłowce, margle i margle, które występują w różnych proporcjach. O ich wodonośności decyduje stopień spękania. Wody piętra fliszowego charakteryzują się średnią mineralizacją 200 – 500 mg/dm^3. Mają przewagę jonów wodorowęglanowych i wapniowych. Są to wody pochodzenia infiltracyjnego. Wraz z głębokością występowania wód wzrasta mineralizacja (Małecka D., Chowaniec J., Małecki J. J., 2007).

JCWPd o numerach 145 i 161, które należą do obszaru dorzecza Dunaju nie są przeznaczone do poboru wód podziemnych do zaopatrzenia ludności w wodę. Na tym obszarze ludność zaopatrywana jest w wodę powierzchniową.

Zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania szacowane są na 20 875,56 tys. m^3/rok. Wykorzystane są w 6,8 % dla JCWPd nr 145 i w 18,5 % dla JCWPd nr 161. Na obszarze dorzecza Dunaju znajdują się fragmenty nieudokumentowanych GZWP. Dolina kopalna Nowy Targ (GZWP nr 440) jest zbiornikiem wykształconym w czwartorzędzie, pozostałe Zbiornik warstw Magura (Gorce) – GZWP nr 439 i Zbiornik warstw Magura (Babia Góra) – GZWP nr 445 obejmują flisz karpacki (paleogen).

Wody powierzchniowe

Odwzorowanie położenia granic części wód powierzchniowych

Na obszarze dorzecza Dunaj wyznaczonych jest obecnie 11 jednolitych części wód rzek.
Powyższe informacje przedstawiono na mapie nr 2 (załącznik nr 1).
Tabelaryczne zestawienie wszystkich JCWP, zostało zamieszczone w załącznik nr 2.

Odwzorowanie typów części wód powierzchniowych w dorzeczu

Typy jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych

Wydzielenie różnych typów wód jest kolejnym etapem na drodze do ustalenia zgodnej z RDW oceny i klasyfikacji stanu ekologicznego wód. Opracowanie typologii wód powierzchniowych było niezbędne z powodu ogromnej różnorodności warunków środowiskowych, które wpływają na charakter występowania organizmów wodnych. Warunki środowiskowe wynikają z takich czynników, jak m. in.:

- położenie geograficzne,
- wysokość bezwzględna,
- geologia terenu,
- morfologia terenu.

Typy wód, w warunkach nienaruszonych przez człowieka, różnią się pod względem cech biologicznych. Z tego względu stanowić będą wzorzec do określenia stopnia odchylenia przy ocenie stanu ekologicznego wód.

W zakresie prac związanych z wyznaczaniem typów części wód posłużono się typologią abiotyczną zgodnie z wymaganiami RDW. Typologie ustalono przy zastosowaniu „systemu A" lub „systemu B" (Załącznik II RDW). Przy czym stosowanie „systemu A" części wód zróżnicowano wg właściwych ekoregionów.

Obszar dorzecza Dunaju leży w obrębie dwóch ekoregionów: Karpat i Wyżyn Centralnych. Odwzorowanie położenia granic ekoregionów przedstawia mapa nr 6 (załącznik nr 1).

W zakresie ustalenia typologii rzek przeanalizowano następujące parametry: wielkość powierzchni zlewni cieków, wysokość n.p.m. oraz typ podłoża.

Typy jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych

Typy jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych zostały ustalone przy zastosowaniu systemu A wg RDW (Załącznik II).

Na obszarze dorzecza Dunaju, na obszarach wyżynnych (200-800 m n.p.m.), wyznaczono dwa typy jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych:

- typ 12 – Potok fliszowy – cieki o podłożu budowanym przez skały piaskowcowe, o powierzchni zlewni 10-100 km^2 (10 JCWP),
- typ 14 – Mała rzeka fliszowa – małe rzeki o podłożu zbudowanym ze struktur fliszowych, o powierzchni zlewni 100-1000 km^2 (1 JCWP).

Typy wód na obszarze dorzecza zostały przedstawione na mapie nr 5 (załącznik nr 1).

Wyznaczenie silnie zmienionych i sztucznych części wód

Zakwalifikowanie wód do silnie zmienionych lub sztucznych części wód, zgodnie z RDW, jest możliwe, jeżeli:

- wdrożenie działań, które zmierzają do przywrócenia dobrego stanu ekologicznego tych wód w zakresie hydromorfologii, miałoby zdecydowanie niekorzystny wpływ przede wszystkim na środowisko w szerszym znaczeniu, jak również na dotychczasowe formy użytkowania,
- aktualnie nie istnieją znacząco lepsze rozwiązania alternatywne (wykonalne technicznie oraz akceptowalne ekonomicznie), które zapewniłyby osiągnięcie analogicznych „korzyści” z użytkowania wód.

Prace związane z wyznaczeniem silnie zmienionych i sztucznych części wód były prowadzone dwuetapowo. Pierwszy etap, tzw. wstępnego wyznaczania SZCW i SCW polegał na zastosowaniu szeregu wskaźników zmian hydromorfologicznych części wód dla oceny rzeczywistych zmian w morfologii i hydrologii cieków, mogących mieć wpływ na możliwości osiągnięcia przez te części wód dobrego stanu. Drugi etap wyznaczania miał za zadanie uzasadnienie, na podstawie szeregu analiz alternatywnych rozwiązań konieczności i zasadności wyznaczenia części wód jako silnie zmienione bądź sztuczne. Analizy te wykonywane były również pod kątem uzasadnienia ekonomicznej opłacalności pozostawienia lub zmiany dotychczasowego sposobu użytkowania danej części wód.

Zgodnie z RDW (art. 4.3) na obszarze dorzecza Dunaju jako silnie zmienione części wód wyznaczonych jest obecnie:

- 3 jednolite części wód rzek.

Określenie warunków referencyjnych dla typów części wód powierzchniowych

Warunki referencyjne stanowią ustalone dla poszczególnych typów wód wartości wzorcowe w zakresie elementów jakości hydromorfologicznej i fizykochemicznej, a przede wszystkim jakości biologicznej, odpowiadającej bardzo dobremu stanowi ekologicznemu tych wód.

W roku 2004 zostały przeprowadzone w Polsce pierwsze prace w zakresie ustalenia warunków referencyjnych odpowiednich dla poszczególnych typów wód powierzchniowych, zgodnie z wymaganiami załącznika II RDW. Prace te miały na celu ustalenie wstępnych warunków referencyjnych dla wybranych typów wód, na podstawie ówcześnie istniejących informacji w tym zakresie tj. wyników monitoringu wód oraz danych literaturowych. Przeprowadzone prace polegały przede wszystkim na rozpoznaniu metod stosowanych do wyznaczania warunków referencyjnych, inwentaryzacji istniejących danych, wskazaniu typów wód rzecznych, jeziornych, przejściowych i przybrzeżnych, dla których miały być wyznaczone wstępne warunki referencyjne. Na tym etapie wykonano również wstępną charakterystykę warunków referencyjnych dla wybranych typów wód w poszczególnych kategoriach wraz z określeniem braków w danych, w zakresie elementów hydromorfologicznych, fizykochemicznych i biologicznych. Ustalenie jedynie wstępnych warunków referencyjnych dla niektórych z wybranych typów wód spowodowane było licznymi brakami w informacjach, zwłaszcza w zakresie danych biologicznych. Elementem prac przeprowadzonych w roku 2004 w zakresie ustalania warunków referencyjnych, było również ustalenie kształtu sieci monitoringowej w celu pozyskania informacji o uwarunkowaniach biologicznych panujących w poszczególnych typach wód.

W wyniku przeprowadzonych prac ustalono warunki referencyjne dla typów wód w poszczególnych kategoriach wód:

Wody płynące (rzeki i potoki)

Wstępne warunki referencyjne określono dla wszystkich typów wód w tej kategorii, przy czym:

Szczegółowo opisano warunki dla ośmiu typów wód płynących:

1. Potok tatrzański krzemianowy,
2. Potok tatrzański węglanowy,
3. Potok sudecki,
4. Potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym – zachodni,
5. Potok wyżynny krzemianowy z substratem drobnoziarnistym – zachodni,
7. Potok wyżynny węglanowy z substratem gruboziarnistym,
18. Potok nizinny żwirowy,
20. Rzeka nizinna żwirowa.

Ogólnie opisano warunki dla trzech typów:

22. Rzeki przyujściowe pod wpływem wód słonych,
24. Rzeki w dolinach zatorfionych,
25. Rzeki łączące jeziora.

Dla pozostałych 15 typów wód płynących dokonano opisu warunków abiotycznych oraz niekompletnego opisu warunków biologicznych (z uwagi na brak danych w tym zakresie).

Na podstawie wskazanych warunków referencyjnych dla poszczególnych typów wód, dokonano oceny stanu ekologicznego tych wód i tym samym wskazano wody/obszary mogące pełnić funkcje referencyjne, dla wypełnienia zobowiązań wynikających z załącznika II RDW, w zakresie utworzenia sieci referencyjnej dla poszczególnych typów części wód powierzchniowych. Jednak z uwagi na brak warunków dla wszystkich typów wód powierzchniowych, zadanie to będzie również wymagało uzupełnienia w dalszych pracach planistycznych.

Procedurę ustalenia warunków referencyjnych przeprowadzono zgodnie z wymogami załącznika II do RDW oraz zgodnie z wytycznymi metodycznymi do ustalenia warunków referencyjnych i granic klas stanu ekologicznego dla śródlądowych wód powierzchniowych, przejściowych i przybrzeżnych. Opracowane wówczas wstępne warunki referencyjne wymagają weryfikacji na podstawie uzyskanych wyników z przeprowadzonych badań. W ramach realizowanych od 2005 r. badań monitoringowych wód powierzchniowych, pozyskiwane są informacje do uszczegółowienia prac nad ustaleniem warunków referencyjnych. Uzyskane wyniki będą podstawą do ustalenia właściwych wartości granicznych stosowanych przy ocenie stanu wód. Obecnie obowiązujące są wstępne warunki referencyjne ustalone w 2004 r.

Wody podziemne

Odwzorowanie położenia granic części wód podziemnych

W wyniku podziału obszaru Polski na JCWPD w 2004 roku wyznaczono 160 JCWPd. Obecny obowiązujący podział opiera się na 161 JCWPd. Przy wydzielaniu JCWPd brano pod uwagę szereg materiałów i podziałów obowiązujących w hydrogeologii. Są to m.in. Atlas hydrogeologiczny Polski, Mapa hydrogeologiczna Polski w skali 1:50 000, mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, obszary bilansowe wydzielone w obszarach wodnych, Mapa Podziału Hydrograficznego Polski, różnego typu ekosystemy. Głównymi kryteriami przy wyznaczaniu JCWPd były:

- związek hydrauliczny wód podziemnych z wodami powierzchniowymi,
- typ ośrodka geologicznego i rozciągłości poziomów wodonośnych, granice hydrauliczne i hydrostrukturalne, warunki zasilania wód podziemnych,
- związek wód podziemnych z ekosystemami bagiennymi (obszary sieci Natura 2000),

- rozmieszczenie punktów monitoringu wód podziemnych,
- strefy poboru wód podziemnych kształtujące regionalny układ krążenia (aglomeracji miejsko-przemysłowych i górnictwa),
- charakter i zasięg antropogenicznego oddziaływania oraz stopnia przekształcenia chemizmu wód podziemnych,
- grupowania jednorodnych jednolitych części wód podziemnych o zbliżonym stanie chemicznym i ilościowym (agregacja według wybranego kryterium jednorodności).

Odwzorowanie położenia granic części wód podziemnych przedstawia mapa nr 4 (załącznik nr 1). Na obszarze dorzecza Dunaju występują JCWPd o kodach 1210_145, 2200_161 oraz fragment 6220_112.

Tabelaryczne zestawienie wszystkich JCWPd, zostało zamieszczone w załączniku nr 2.

4. Podsumowanie znaczących oddziaływań i wpływów działalności człowieka na stan wód powierzchniowych i podziemnych

W ramach charakterystyki obszaru dorzecza, zgodnie z RDW (art. 5), w Polsce dokonano analizy mającej na celu identyfikację znaczących oddziaływań antropogenicznych (presji) na wody oraz oceny wpływu działalności człowieka na środowisko wodne. Prace te miały na celu dostarczenie informacji niezbędnych do wykonania oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych przez jednolite części wód na obszarze dorzecza. Do identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych wykorzystano m.in. dane gromadzone w jednostkach administracji w zakresie użytkowania wód, w tym pobory wody, zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych, wielkość nawożenia, hodowlę zwierząt. Uwzględniono również dostępne dane z monitoringu wód w zakresie poszczególnych wskaźników fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych.

Na obszarze dorzecza Dunaju zidentyfikowano następujące rodzaje presji:

Punktowe źródła zanieczyszczeń

Zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych

Do wód powierzchniowych w dorzeczu odprowadzanych jest rocznie ok. 150 tys. m^3 ścieków oczyszczonych za pośrednictwem trzech oczyszczalni ścieków komunalnych zlokalizowanych w części zlewni Czarnej Orawy. Do oczyszczalni podłączonych jest ok. 12,5 tys. mieszkańców.

Zanieczyszczenia obszarowe wraz z krótką charakterystyką użytkowania gruntów

Działalność rolnicza

W strukturze użytkowania gruntów na terenie obszaru dorzecza Dunaju największy obszar zajmują grunty rolne (56% powierzchni). Wielkość hodowli zwierząt gospodarskich w obszarze wynosi 6900 DJP.

Zrzuty ścieków komunalnych z terenów nieobjętych kanalizacją

Niekorzystny wpływ na jakość wód na obszarze dorzecza wywierają niekontrolowane zrzuty ścieków bytowo-gospodarczych z nieskanalizowanych miejscowości oraz dopływające obszarowo zanieczyszczenia z użytków rolnych. O niedostatecznym stopniu oczyszczania

ścieków świadczyć mogą dane statystyczne wykazujące, że na 31,7 tys. mieszkańców obszaru dorzecza Dunaju, 60% nie jest podłączonych do kanalizacji i nie korzysta z oczyszczalni ścieków. Taki stan częściowo wynika ze znacznie rozproszonej zabudowy charakterystycznej dla tego obszaru. Powoduje to utrudnienia lub brak możliwości podłączenia gospodarstw do kanalizacji. Dodatkowo wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru powoduje zwiększenie, w pewnych okresach, liczby ludności. Przy słabym skanalizowaniu obszaru, jest to dodatkowy czynnik wpływający na stan zasobów wodnych na obszarze dorzecza.
Liczba mieszkańców nie objęta kanalizacją wynosi ok. 19,5 tys. mieszkańców.
Wielkość ładunku zanieczyszczeń dopływających do wód z obszarów nieobjętych kanalizacją (BZT_5, $ChZT_{Cr}$, N_{og}, P_{og}, zawiesina ogólna) [kg/rok] przedstawiono poniżej [oszacowano na podstawie danych z GUS, 2007].

Tabela 1. Oszacowany łączny ładunek zanieczyszczeń w ściekach nieoczyszczonych, pochodzący od mieszkańców niepodłączonych do kanalizacji

BZT_5	438 718,4	kg/rok
$ChZT_{Cr}$	911 184,4	kg/rok
zawiesina	472 466,0	kg/rok
azot ogólny	79 644,3	kg/rok
fosfor ogólny	13 161,5	kg/rok

Na obszarze dorzecza średni ładunek zanieczyszczeń pochodzący od mieszkańców niepodłączonych do kanalizacji w przeliczeniu na km^2 powierzchni wynosi odpowiednio dla [oszacowano na podstawie danych z GUS, 2007]:

Tabela 2. Średni ładunek zanieczyszczeń pochodzący od mieszkańców niepodłączonych do kanalizacji w przeliczeniu na km^2 powierzchni dorzecza

BZT_5	1 145,3	$kg/rok/km^2$
$ChZT_{Cr}$	2 378,6	$kg/rok/km^2$
zawiesina	1 233,4	$kg/rok/km^2$
azot ogólny	207,9	$kg/rok/km^2$
fosfor ogólny	34,3	$kg/rok/km^2$

Oddziaływania wywierane na ilościowy stan wód - pobory wód powierzchniowych

Źródłem zaopatrzenia mieszkańców w wodę do spożycia jest powierzchniowe ujęcie wody. Zaopatruje ono ok. 10 tys. mieszkańców gminy Jabłonka. Dodatkowo mieszkańcy

obszaru dorzecza zaopatrywani są przez indywidualne lub grupowe wodociągi lokalne ujmujące wodę podziemną lub powierzchniową (ujmowaną w rejonie źródeł). Każdy z nich zaopatruje w wodę do spożycia kilka – kilkanaście gospodarstw.

W obszarze brak jest zakładów przemysłowych, które mogłyby w sposób znaczący oddziaływać na środowisko naturalne.

Analiza wpływów antropogenicznych uzupełniona została prognozą rozwoju do 2015 roku zmierzającą do oceny możliwych zmian w środowisku wodnym w wyniku przyszłej działalności człowieka. Do wykonania prognozy wykorzystano dane z oficjalnych dokumentów strategicznych rozwoju kraju, m.in.: Strategię Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, Strategię Gospodarki Wodnej, II Politykę Ekologiczna Kraju, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Zebrane informacje odnośnie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych, oceny stanu wód oraz prognoza rozwoju posłużyły do przeprowadzenia oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych tzn. wskazania tych części wód, dla których istnieje ryzyko, iż do roku 2015 nie osiągną one dobrego stanu wód W wyniku przeprowadzonej analizy na obszarze dorzecza Dunaju nie wydzielono JCW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Niedobory wód podziemnych

Stopień wykorzystania zasobów wód podziemnych został opracowany przez zespół pod kierownictwem T. Hordejuka (2008). Został on wyrażony w procentach jako stosunek poboru całkowitego do zasobów wód podziemnych. Na tej podstawie można określić szacunkowy stopień wielkości rezerw wód podziemnych, który został wyrażony w 5 stopniowej skali (bardzo wysoki, wysoki, umiarkowany, niski, brak rezerw) Dla obszaru dorzecza Dunaju określony jest on jako umiarkowany (JCWPd 1210_145) i bardzo wysoki (JCWPd 2200_161).

Na obszarze dorzecza Dunaju nie stwierdzono wystąpienia lejów depresji o znaczeniu regionalnym ani obszarów na których miało miejsce trwałe obniżenie zwierciadła wód podziemnych wywołane czynnikiem antropogenicznym.

Graficzne odwzorowanie punktowych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń przedstawione zostało na mapie nr 14 (załącznik nr 1).

5. Zmiany klimatu a gospodarowanie wodami w pierwszym cyklu planistycznym

W poniższym rozdziale omówiono zmiany klimatu na przestrzeni wielolecia 1971 – 2005.

Klimat tego obszaru dorzecza Dunaju kształtowany jest przez czynniki cyrkulacyjne, ukształtowanie terenu, naturalną szatę roślinną oraz jego położenie w łuku Karpat. Cechą charakterystyczną jest surowy górski klimat. Przeważa tu napływ wilgotnych mas powietrza polarno – morskiego z zachodu i północnego – zachodu, co skutkuje niskimi temperaturami powietrza oraz częstymi i obfitymi opadami śniegu. W okresie zimowym występują silne mrozy oraz mgły. Średnia roczna temperatura kształtuje się na poziomie 4 – 6 °C. Najchłodniejszym miesiącem jest styczeń, a najcieplejszym lipiec. Pokrywa śnieżna zalega średnio przez około 100 dni w ciągu roku, co powoduje iż okres wegetacyjny roślin jest bardzo krótki. Wielkość opadów kształtuje się na poziomie 750 mm i wraz z wysokością wzrasta nawet do 1800 mm na najwyższych szczytach Tatr. Miesiącem o największych opadach jest lipiec, ze średnią około 105 mm, natomiast najniższymi cechuje się styczeń ze średnią 35 mm.

Ze względu na wysokość opadów notowaną w poszczególnych latach na obszarze dorzecza Dunaju nie obserwuje się wyraźnego trendu. Zmienność tą przedstawia poniższy rysunek.

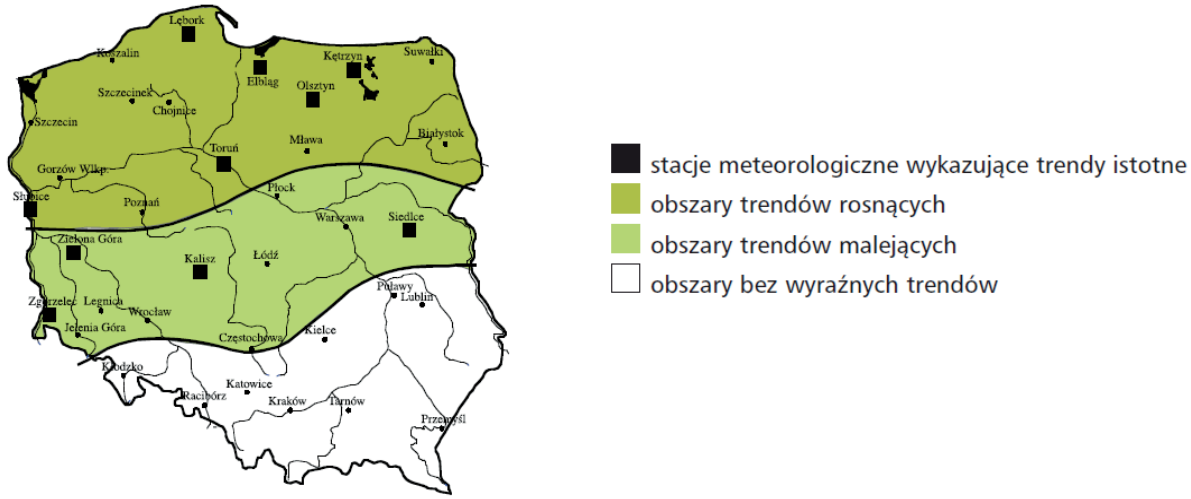

Rysunek 2. Trendy rocznych sum opadów atmosferycznych na obszarze Polski w okresie 1891-2000
Źródło: Zawora T., Ziernicka A. 2003. Precipitation variability in time in Poland in the light of multi-annual mean values (1891-2000). Studia Geograficzne 75 Acta Universitatis Wratislaviensis No 2542, Wrocław 2003, 123-128.

Obserwowane i prognozowane skutki globalnego ocieplenia w Polsce

Badania dotyczące zmian granic zasięgów regionów rolniczo-klimatycznych na obszarze Polski wykazały, że powierzchnia regionu umiarkowanie ciepłego i ciepłego o sumie temperatury ≥10,0°C wynoszącej odpowiednio 2400 – 2800 i 2800 – 3200°C w okresie 1971-2000 wynosiła odpowiednio 62 i 0%. Dla scenariusza podniesienia się temperatury powietrza o 1°C wartości te będą wynosiły 75 i 22%. Przy niezmienionej sumie opadów atmosferycznych i podwyższonej temperaturze powietrza na skutek zwiększonego parowania wzrośnie powierzchnia regionów o niedostatecznym uwilgotnieniu atmosfery i zmniejszy się powierzchnia regionów wilgotnych i optymalnego uwilgotnienia. Dla scenariusza wzrostu temperatury powietrza o 1°C powierzchnia regionów wilgotnego, optymalnego uwilgotnienia i umiarkowanie suchego na obszarze Polski zmieni się z 10, 70 i 20% do 9, 48 i 43% (rysunek nr 3, 4) (Ziernicka-Wojtaszek 2009). Zasięgi regionów wilgotnościowych określone były przez wartości współczynnika hydrotermicznego Sielianinowa K=10P/t w okresie od czerwca do sierpnia gdzie P oznacza sumę opadów, a t sumę średnią dobową temperatury. Z ekstrapolacji trendu temperatury powietrza można przyjąć, że wspomniane wyżej zmiany zaistnieją na początku trzeciej dekady XXI.

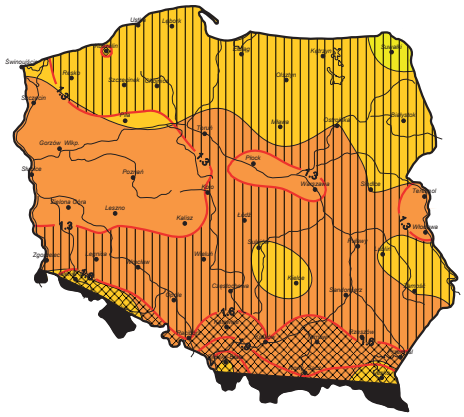

Regiony termiczne

	Suma temperatury ≥10°C
Chłodny	1600° – 2000°
Umiarkowanie chłodny	2000° – 2400°
Umiarkowanie ciepły	2400° – 2800°
Ciepły	2800° – 3200°
Bardzo ciepły	3200° – 3600°

Rysunek 3. Regiony pluwiotermiczne na obszarze Polski w latach 1971-2000

Źródło: Ziernicka-Wojtaszek A. 2009. Weryfikacja rolniczo-klimatycznych regionalizacji Polski w świetle współczesnych zmian klimatu. Acta Agrophysica. 13(3), 803-812

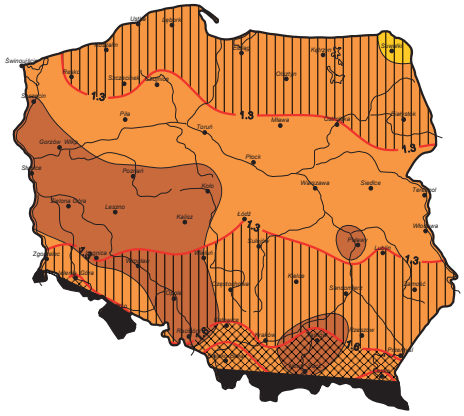

Regiony wilgotnościowe

	Wartości współczynnika hydrotermicznego
Umiarkowanie suchy	1,0 – 1,3
Optymalnego uwilgotnienia	1,3 – 1,6
Wilgotny	> 1,6

Rysunek 4. Regiony pluwiotermiczne na obszarze Polski w latach 1971-2000 scenariusz +1°C

Źródło: Ziernicka-Wojtaszek A. 2009. Weryfikacja rolniczo-klimatycznych regionalizacji Polski w świetle współczesnych zmian klimatu. Acta Agrophysica. 13(3), 803-812

W celu sprawdzenia powiększania się zjawiska suszy w ostatnim 10-leciu XX w. porównano wartości temperatury, opadów i stopnia uwilgotnienia wierzchniej warstwy gleby w okresie 1971-2000 i 1991-2000. Stwierdzono, że wzrost temperatury powietrza wyniósł 0,5 °C, suma opadów atmosferycznych wzrosła o 11 mm, natomiast stopień uwilgotnienia gleby zmniejszył się o 0,5 w przyjętej skali.

Umowna skala wilgotności wierzchniej warstwy gleby przedstawia się następująco:
0 – wilgotność klęskowo niedostateczna,
10 – wilgotność niedostateczna,
20 – wilgotność dostateczna,
30 – wilgotność nadmierna,
40 – wilgotność klęskowo nadmierna.

Można zauważyć, że przy wzroście temperatury powietrza i nieznacznym wzroście sumy opadów atmosferycznych nastąpiło powiększenie się zjawiska suszy na skutek zwiększonej ewapotranspiracji. Potwierdzają to badania Pressa (1963), z których wynika iż przy wzroście temperatury powietrza o 1,0 °C wartość optymalna opadów atmosferycznych w skali miesiąca powinny być wyższa o 5 mm. Ziernicka (2004) wykazała, że przy wzroście temperatury powietrza o 1,0 °C, niedobór opadów okresie wegetacyjnym IV-X wyniesie 6,3 mm, a przy wzroście temperatury o 2,0 °C – 14,5 mm na obszarze Polski bez uwzględnienia zróżnicowania regionalnego.
W związku z rosnącą wartością współczynnika zmienności opadów i wzrostem częstości występowania zachmurzenia typu konwekcyjnego należy spodziewać się zwiększenia częstości zarówno powodzi, opadów o dużej intensywności jak i okresów suszy. Fakt ten należy uwzględnić w analizie dynamiki zmian zanieczyszczeń wody zależnych w dużej mierze od stanów wody i wartości przepływów.

Obserwowany i prognozowany wzrost temperatury powietrza spowodowany współczesnymi zmianami klimatu może wpłynąć na procesy fizyczne, chemiczne i biologiczne w ciekach i zbiornikach wodnych, a niekiedy prowadzić do pogorszenia jakości wody. Dla potrzeb przyszłych planów niezbędne jest uwzględnienie badań nad zmianami klimatu w celu podjęcia właściwych działań zapobiegających pogorszeniu stanu wód.

Na podstawie pozyskanych danych dla obszaru Polski oraz założonego horyzontu czasowego dla pierwszego cyklu planowania wg RDW można stwierdzić, iż przewidywane zmiany klimatu Polski, a więc także na obszarze dorzecza Dunaju będą bardzo mało znaczące wobec jakichkolwiek działań zidentyfikowanych w PGW.

6. Określenie i odwzorowanie obszarów chronionych

RDW wymaga od państw członkowskich dokonywania przeglądu oraz uaktualniania rejestru obszarów chronionych (art. 6). W Polsce przegląd ten miał miejsce w roku 2007, czyli cztery lata po sporządzeniu pierwszego rejestru tych obszarów w roku 2003, którego zawartość była przedmiotem Raportu do KE w roku 2005. Prace przeprowadzone w 2007 r. miały na celu aktualizację wykazów:

- wód powierzchniowych i podziemnych, które są lub mogą być wykorzystywane dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia - wyznaczonych na mocy RDW transponowanej ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- części wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym obszary wyznaczone jako kąpieliska – wyznaczone na mocy dyrektywy Rady 76/160/EWG z dnia 8 grudnia 1975 r. dotyczącej jakości wody w kąpieliskach (Dz. Urz. WE L 31 z 5.02.1976, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 1, str. 26) (uchylonej dyrektywą 2006/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lutego 2006 r. dotyczącą zarządzania jakością wody w kąpieliskach i uchylającą dyrektywę 76/160/EWG (Dz. Urz. UE L 64 z 04.03.2006, str. 37)), transponowanej przez ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, a w szczególności przez rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda w kąpieliskach (Dz. U. Nr 183, poz. 1530),
- wód powierzchniowych i podziemnych uznanych za wrażliwe oraz obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, z których należy ograniczyć odpływ azotu do tych wód - wyznaczonych na mocy dyrektywy 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r., dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego transponowanej do polskiego prawodawstwa poprzez:
  - ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
  - ustawę z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.),
  - ustawę z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 147, poz. 1033),

  oraz rozporządzenia wykonawcze do ww. ustaw:
  - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093),

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 4, poz. 44),
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. Nr 80, poz. 479),

- obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie – w tym obszarów wyznaczonych na mocy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wersja ujednolicona) (Dz. Urz. UE L 20 z 26.01.2010, str. 7), transponowanej przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.), a w szczególności przez:
  - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133),

  oraz na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 2, str. 102), transponowanej również przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, a w szczególności przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. Nr 77, poz. 510).

W odniesieniu do wykazu obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków wodnych o znaczeniu ekonomicznym, podtrzymano decyzję o braku potrzeb wyznaczania tego typu obszarów, z uwagi na brak ekonomicznego znaczenia gatunków występujących w wodach poza urządzeniami specjalnie do tego wyznaczonymi.

W przypadku wykazu obszarów wrażliwych na substancje biogenne pochodzenia komunalnego, stanowiącego element wdrażania dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991, str. 40; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 2, str. 26), przyjęto kontynuację zasięgu występowania obszaru na terenie całego kraju.

Dla obszaru dorzecza Dunaju zostały sporządzone następujące wykazy:

- *Wykaz jednolitych części wód podziemnych wykorzystywanych do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia; g*raficzne odwzorowanie wykazu przedstawione zostało na mapie nr 12 (załącznik nr 1),
- *Wykaz obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie;* graficzne odwzorowanie wykazu przedstawione zostało na mapie nr 13 (załącznik nr 1); na mapie przedstawiono obszary Natura 2000 zgodnie ze stanem na styczeń 2009 r.,
- *Wykaz obszarów wrażliwych na substancje biogenne pochodzenia komunalnego*; ze względu na zasięg występowania obszaru na terenie całego kraju, mapa nie została załączona.

7. Monitoring wód oraz ocena stanu

Program monitoringu środowiska, został opracowany w celu dokonania spójnej i jednolitej oceny stanu części wód we wszystkich obszarach dorzeczy oraz w sposób zgodny z działaniami w tym zakresie podejmowanymi na terenie całego obszaru UE. Cele ustanowienia programów monitoringu, zgodnie z wymogami unijnymi, to:

- weryfikacja podstaw oceny oraz dotrzymania celów środowiskowych,
- umożliwienie jednolitej klasyfikacji wód w ramach UE,
- obserwowanie długoterminowych zmian oraz identyfikowanie trendów,
- pomoc przy planowaniu oraz kontroli skuteczności działań,
- ustalanie natężenia zanieczyszczeń oraz wywieranych przez nie oddziaływań.

Wskazane kryteria stanowią podstawę wyboru lokalizacji punktów monitoringowych w JCWP, w zależności od rodzaju monitoringu oraz kategorii wód powierzchniowych.

Zasady organizacji i funkcjonowania monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych zostały opracowane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska zgodnie z wymaganiami RDW.

Wody powierzchniowe

Monitoring wód powierzchniowych

Monitoring wód powierzchniowych na obszarach dorzeczy w Polsce prowadzony jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. Nr 81, poz. 685).

Sieć monitoringu wód powierzchniowych zaprojektowana została w sposób umożliwiający pozyskanie spójnego i całościowego obrazu stanu ekologicznego i chemicznego na obszarze dorzecza dla każdej jednolitej części wód.

Na obszarze dorzecza Dunaju, sieć monitoringu wód powierzchniowych zgodnie z PMŚ, składa się z 6 punktów, których większość pełni równocześnie wiele funkcji i przynależy do kilku rodzajów monitoringu. Ich rozmieszczenie przedstawiono na mapie nr 10 (załącznik nr 1).

Do prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych wyróżnia się następujące sieci:

- monitoring diagnostyczny jednolitych część wód powierzchniowych,
- monitoring operacyjny jednolitych część wód powierzchniowych,
- monitoring badawczy jednolitych część wód powierzchniowych.

W ramach poszczególnych rodzajów monitoringu prowadzone są badania wskaźników biologicznych, fizykochemicznych i chemicznych wykonywane przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska oraz hydromorfologicznych wykonywane przez służbę hydrologiczno-meteorologiczną.

Monitoring diagnostyczny

Celem monitoringu diagnostycznego JCWP jest:

- ustalenie stanu jednolitych części wód powierzchniowych,
- określenie rodzajów oraz oszacowania wielkości znacznych oddziaływań wynikających z działalności człowieka, na które narażone są jednolite części wód powierzchniowych w danym obszarze dorzecza,
- zaprojektowanie przyszłych programów monitoringu,
- dokonania oceny długoterminowych zmian stanu jednolitych części wód powierzchniowych w warunkach naturalnych,
- dokonanie oceny długoterminowych zmian stanu jednolitych części wód powierzchniowych w warunkach szeroko rozumianych oddziaływań wynikających z działalności człowieka.

Zakres i częstotliwość prowadzonych badań dla poszczególnych elementów klasyfikacji stanu ekologicznego i chemicznego są zmienne i szczegółowo określone w rozporządzeniu w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.

Określa się następujące kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu diagnostycznego:

- występowanie w ciekach znacznych zmienności przepływu wód,
- powierzchnia zlewni (powierzchnia jest większa niż 2500 m^2),
- powierzchnia jednolitej części wód powierzchniowych, takiej jak jezioro lub inny zbiornik naturalny, w tym jezioro i inny naturalny zbiornik wodny uznane za silnie zmienioną jednolitą część wód powierzchniowych, przekracza 50 ha,
- przekraczanie przez daną jednolitą część wód powierzchniowych granicy państwa bądź zlokalizowanie tej jednolitej części wód powierzchniowych przy granicy państwa,
- uznanie jednolitej części wód powierzchniowych za referencyjną,
- zaliczenie jednolitej części wód powierzchniowych do badania w ramach międzynarodowej sieci interkalibracyjnej.

Monitoring operacyjny

Celem monitoringu operacyjnego wód powierzchniowych jest:

- ustalenie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, które zostały określone jako zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych,
- ustalenie stanu jednolitych części wód powierzchniowych, dla których określono specyficzny cel użytkowania,
- ustalenie stanu wód powierzchniowych w obszarach, które zostały zawarte w wykazach, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- dokonanie oceny zmian stanu wód powierzchniowych wynikających z programów, które zostały przyjęte dla poprawy jakości jednolitych części wód powierzchniowych, uznanych za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych.

Zakres i częstotliwość pomiarów i badań poszczególnych wskaźników ustalane są dla każdego operacyjnego punktu pomiarowo-kontrolnego osobno, z uwzględnieniem wskaźników i częstotliwości określonych w odpowiednich przepisach prawnych, tj. w rozporządzeniu w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.

Określa się następujące kryteria wyboru jednolitych części wód powierzchniowych do monitorowania w ramach monitoringu operacyjnego:

- zaklasyfikowanie jednolitej części wód powierzchniowych jako zagrożonej niespełnieniem określonych dla niej celów środowiskowych,
- odprowadzanie do danej jednolitej części wód powierzchniowych substancji z listy substancji priorytetowych,
- występowanie w jednolitej części wód powierzchniowych źródeł zanieczyszczeń, o których mowa w rozporządzeniu (WE) nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniającym dyrektywę Rady 91/689/EWG i 96/61/WE (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz. Urz. UE L 33 z 04.02.2006, str. 1),
- występowanie jednolitej części wód powierzchniowych w obszarze zanieczyszczonym lub zagrożonym zanieczyszczeniami powodowanymi przez związki azotu ze źródeł rolniczych,
- występowanie jednolitej części wód powierzchniowych w obszarze wrażliwym na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych,

- zaliczenie jednolitej części wód powierzchniowych do wód stanowiących miejsce bytowania ryb, skorupiaków i mięczaków lub powiązanie jednolitej części wód z obszarami chronionymi, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- zaliczenie jednolitej części wód powierzchniowych do jednolitych części wód powierzchniowych przeznaczonych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, jeżeli dana jednolita część wód powierzchniowych dostarcza średnio powyżej 100 m^3 na dobę wody przeznaczonej do spożycia,
- przeznaczenie jednolitej części wód powierzchniowych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- zalecenia wynikające z planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy i programu wodno-środowiskowego kraju.

Monitoring badawczy

Monitoring badawczy JCWP prowadzi się w celu:

- wyjaśnienia przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych dla danej jednolitej części wód powierzchniowych, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie danych oraz informacji uzyskanych w wyniku pomiarów i badań prowadzonych w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego,
- wyjaśnienia przyczyn niespełnienia celów środowiskowych przez daną jednolitą część wód powierzchniowych, jeżeli z monitoringu diagnostycznego wynika, że cele środowiskowe wyznaczone dla danej jednolitej części wód powierzchniowych nie zostaną osiągnięte, i gdy nie rozpoczęto realizacji monitoringu operacyjnego dla tej jednolitej części wód powierzchniowych,
- określenia wielkości i wpływów przypadkowego zanieczyszczenia,
- ustalenia przyczyn wyraźnych rozbieżności między wynikami oceny stanu ekologicznego na podstawie biologicznych i fizykochemicznych elementów jakości.

Zakres i częstotliwość pomiarów i badań w monitoringu badawczym wód powierzchniowych uwzględnia uwarunkowania wynikające z przyczyn podjęcia decyzji o przeprowadzeniu monitoringu badawczego, a także jest dostosowany do lokalnych warunków tak, aby ich wyniki dostarczyły informacji o koniecznym programie działań dla osiągnięcia celów środowiskowych lub o szczególnych środkach zaradczych przeciw skutkom przypadkowego zanieczyszczenia.

Określa się następujące kryteria wyboru jednolitych części wód powierzchniowych do monitorowania w ramach monitoringu badawczego:

- wyniki badań monitoringu diagnostycznego do wyjaśnienia przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych dla danej jednolitej części wód powierzchniowych są niewystarczające,
- konieczność ustalenia przyczyn, które mogą uniemożliwić osiągnięcie celów środowiskowych w sytuacji, gdy nie został ustanowiony monitoring operacyjny jednolitych części wód powierzchniowych,
- konieczność określenia wielkości i wpływu na środowisko przypadkowego zanieczyszczenia wód powierzchniowych na skutek poważnej awarii, która jest objęta obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- konieczność ustalenia przyczyn rozbieżności między wynikami oceny stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych na podstawie elementów biologicznych i fizykochemicznych,
- konieczność zebrania dodatkowych informacji o stanie wód w związku z uwarunkowaniami lokalnymi.

Aktualnie ocena stanu wód jest wykonywana w oparciu o klasyfikację wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 lipca 2009 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 122, poz. 1018).

W PGW ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych została przyjęta w oparciu o rozporządzenie z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162 poz.1008). Na podstawie tego rozporządzenia GIOŚ opracował ocenę stanu części wód, dla których w ramach PMŚ prowadzony był monitoring. Przedstawiona w ramach planów ocena stanu została zweryfikowana w oparciu o istniejące dokumenty opracowane na potrzeby prac planistycznych tj. „Opracowanie analizy presji i wpływów zanieczyszczeń antropogenicznych w szczegółowym ujęciu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych dla potrzeb opracowania programów działań i planów gospodarowania wodami" z maja 2007 roku. Z uwagi na zmianę rozporządzenia w sprawie klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych w trakcie prac planistycznych ocena przedstawiona w ramach planów została uszczegółowiona o dodatkowe materiały przekazane przez GIOŚ (m.in. *„Ocena stanu wód w dorzeczach na podstawie wyników monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych w latach 2008 – 2010"*) oraz w oparciu o dane pochodzące z regionalnych zarządów gospodarki wodnej poparte konsultacjami z terenowo odpowiedzialnymi jednostkami WIOŚ.

Ocenę stanu części wód powierzchniowych przedstawiono w postaci map nr 9, 10 (załącznik nr 1)

Wody podziemne

Monitoring wód podziemnych na obszarach dorzeczy w Polsce prowadzony jest zgodnie z rozporządzeniem w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.

Monitoring JCWP prowadzi się w sposób umożliwiający ocenę stanu jednolitych części wód podziemnych oraz ustalenie czasowej i przestrzennej zmienności elementów fizykochemicznych i ilościowych.

Na obszarze dorzecza Dunaju, monitoring wód podziemnych zgodnie z PMŚ, obejmuje 1 punkt. Jego lokalizację przedstawiono na mapie nr 11 (załącznik nr 1).

Określa się następujące formy monitoringu jednolitych części wód podziemnych:

- monitoring stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych,
- monitoring stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych.

Zakres monitoringu stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych jest określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych. Obejmuje takie parametry jak:

- ogólne: odczyn, temperatura, przewodność elektrolityczna, tlen rozpuszczony, ogólny węgiel organiczny,
- nieorganiczne: amoniak, antymon, arsen, azotany, azotyny, bor, chlorki, chrom, cyjanki, fluorki, fosforany, glin, kadm, magnez, mangan, miedź, nikiel, ołów, potas, rtęć, selen, siarczany, sód, srebro, wapń, wodorowęglany, żelazo.

Monitoring stanu chemicznego

Określa się następujące rodzaje monitoringu stanu chemicznego JCWPd:

- ✓ monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych,
- ✓ monitoring operacyjny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych
- ✓ monitoring badawczy stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych

Monitoring diagnostyczny

Celem monitoringu diagnostycznego jednolitych części wód podziemnych jest:

- uzupełnienie i sprawdzenie procedury oceny wpływu oddziaływań wynikających z działalności człowieka,
- dokonanie oceny długoterminowych zmian wynikających zarówno z warunków naturalnych, jak również z oddziaływań wynikających z działalności człowieka.

Zakres monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego może ulec poszerzeniu o inne elementy fizykochemiczne charakteryzujące rodzaj działalności człowieka mającej wpływ na badane wody podziemne.

Monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych prowadzi się raz w roku z następującą częstotliwością:

- najmniej co 3 lata – dla wód podziemnych o zwierciadle swobodnym,
- najmniej co 6 lat – dla wód podziemnych o zwierciadle napiętym.

Monitoring operacyjny

Celem monitoringu operacyjnego jednolitych części wód podziemnych jest:

- ustalenie stanu chemicznego wszystkich jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych,
- ustalenie obecności długoterminowych tendencji wzrostowych stężenia wszelkich zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami wynikającymi z działalności człowieka.

Zakres monitoringu operacyjnego stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych obejmuje określenie wartości elementów fizykochemicznych, spośród wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, charakteryzujących rodzaj zidentyfikowanej działalności człowieka mającej wpływ na badane wody podziemne oraz elementów fizykochemicznych, których wartości stwierdzone na podstawie monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych są wyższe od wartości granicznych elementów fizykochemicznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 38a ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne.

Monitoring operacyjny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych prowadzi się z następującą częstotliwością:

- co najmniej 2 razy w roku, z wyłączeniem roku, w którym prowadzony jest monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych – dla wód podziemnych o zwierciadle swobodnym,
- co najmniej raz w roku, z wyłączeniem roku, w którym prowadzony jest monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych – dla wód podziemnych o zwierciadle napiętym.

Na obszarze dorzecza Dunaju nie prowadzi się monitoringu operacyjnego wód podziemnych.

Monitoring badawczy

Monitoring badawczy stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych może być ustanowiony w odniesieniu do danej jednolitej części wód podziemnych lub jej fragmentu w celu:

- wyjaśnienia przyczyn nieosiągnięci celów środowiskowych określonych dla danej jednolitej części wód podziemnych, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie danych oraz informacji uzyskanych w wyniku pomiarów i badań prowadzonych w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych,
- wyjaśnienie przyczyn niespełnienia celów środowiskowych przez daną jednolitą część wód podziemnych, jeżeli z monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych wynika, że cele środowiskowe wyznaczone dla danej jednolitej części wód podziemnych nie zostaną osiągnięte, i gdy nie rozpoczęto realizacji monitoringu operacyjnego stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych dla danej jednolitej części wód podziemnych,
- zidentyfikowania zasięgu i stężeń zanieczyszczeń, jeżeli nastąpiło przypadkowe zanieczyszczenie jednolitej części wód podziemnych.

Zakres i częstotliwość monitoringu badawczego stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych wynikają z uwarunkowań związanych z przyczyną podjęcia decyzji o przeprowadzeniu monitoringu badawczego i powinny być stosowane do lokalnych warunków tak, aby jego wyniki dostarczyły informacji o konkretnym programie działań dla osiągnięcia celów środowiskowych lub o szczególnych środkach zaradczych przeciwdziałającym skutkom przypadkowego zanieczyszczenia w odniesieniu do tych jednolitych części wód podziemnych, dla których podjęto decyzję o przeprowadzeniu monitoringu badawczego.

Monitoring stanu ilościowego

Celem monitoringu stanu ilościowego wód podziemnych jest określenie stopnia wpływu poboru wód na wielkość zasobów JCWPd m.in. położenie zwierciadła wód podziemnych, kształtowanie się składu chemicznego - ascenzja lub ingresja wód słonych na skutek sczerpywania zasobów wód podziemnych, stan ekosystemów wód powierzchniowych i lądowych bezpośrednio zależnych od wód podziemnych.

Zakres monitoringu stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych obejmuje pomiary zwierciadła wód podziemnych oraz określenie dostępnych zasobów wód podziemnych i rzeczywistego poboru wód podziemnych w odniesieniu do każdej jednolitej części wód podziemnych.

Monitoring stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych prowadzi się z częstotliwością:

- raz w tygodniu – dla wód podziemnych o zwierciadle swobodnym,
- raz w miesiącu – dla wód podziemnych o zwierciadle napiętym.

Ustalenia wielkości dostępnych zasobów i rzeczywistego poboru wód podziemnych dokonuje się raz w roku.

Określa się następujące kryteria wyboru jednolitych części wód podziemnych do monitorowania:

- monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych prowadzi się dla jednolitych części wód podziemnych, które dostarczają średniorocznie powyżej 100 m^3 na dobę wody przeznaczonej do spożycia,
- monitoring operacyjny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych prowadzi się dla jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych,
- monitoring stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych prowadzi się dla jednolitych części wód podziemnych, które dostarczają średniorocznie powyżej 100 m^3 na dobę wody przeznaczonej do spożycia.

Ocena stanu (chemicznego i ilościowego) jednolitych części wód podziemnych wykonana została w 2008 r. w oparciu o klasyfikację wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896) i opublikowana w „Raporcie o stanie chemicznym i ilościowym jednolitych części wód podziemnych dla obszarów dorzeczy zgodnie z wymaganiami RDW" z listopada 2008 r.

Ocena stanu jednolitych części wód podziemnych przyjęta w Planach gospodarowania wodami w części oceny stanu chemicznego pochodzi z „Raportu o stanie chemicznym i ilościowym jednolitych części wód podziemnych dla obszarów dorzeczy zgodnie z wymaganiami RDW" z listopada 2008 r., natomiast w części oceny stanu ilościowego jednolitych części wód podziemnych z „Opracowania analizy presji i wpływów zanieczyszczeń antropogenicznych w szczegółowym ujęciu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych dla potrzeb opracowania programów działań i planów gospodarowania wodami" z maja 2007 r. Ostateczny stan jednolitych części wód podziemnych określa gorszy ze stanu ilościowego lub chemicznego określonej jednolitej części wód podziemnych.

Ocenę stanu części wód podziemnych przedstawiono w postaci map nr 8, 9 (załącznik nr 1).

Obszary chronione

Programy monitoringu wymienione powyżej prowadzi się również obrębie obszarów chronionych, czyli:

- obszary Natura 2000, ustanowione na podstawie dyrektywy Habitatowej (92/43/EWG) lub dyrektywy Ptasiej (79/409/EWG),
- obszary ochrony ujęć wód do picia, które mogą być ustanowione na mocy art. 7 RDW.

Specjalne zasady monitorowania *obszarów Natura 2000* realizowane są wtedy, gdy znajdują się tam ekosystemy lądowe bezpośrednio zależne od wód podziemnych (podmokłe i torfowiska). Z uwagi na brak izolacji od powierzchni, zanieczyszczenia w tych obszarach przenikają do wód podziemnych bardzo szybko. W obszarach tych została zwiększona liczba punktów monitoringu, szczególnie stanu ilościowego, w tym poziomu zwierciadła wody, a w pozostałych elementach monitoringu utrzymany jest ten sam jego zakres jak dla innych terenów.

W przypadku powierzchniowych *wód wykorzystywanych do zaopatrzenia w wodę pitną*, monitoring jest realizowany z uwzględnieniem wymogów rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia.

W przypadku podziemnych *wód wykorzystywanych do zaopatrzenia w wodę pitną*, w sieci monitoringu jednolitych części wód podziemnych znajduje się punkt pomiarowo-kontrolny, w którym monitorowane są wody z obszarów ujęć.

8. Cele środowiskowe oraz odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych

Cele środowiskowe dla wód powierzchniowych oraz obszarów chronionych, ustalonych na mocy Art. 4 RDW

W pierwszym cyklu planowania gospodarowania wodami w Polsce, cele środowiskowe dla części wód zostały oparte głównie na wartościach granicznych poszczególnych wskaźników fizyko-chemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych określających stan ekologiczny wód powierzchniowych oraz wskaźników chemicznych świadczących o stanie chemicznym wody, odpowiadających warunkom osiągnięcia przez te wody dobrego stanu, z uwzględnieniem kategorii wód, wg rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Zastosowane podejście, polegające na przyjęciu za cele środowiskowe wartości granicznych odpowiadających dobremu stanowi wód, związane było z niekompletnym zrealizowaniem prac w zakresie opracowania warunków referencyjnych dla poszczególnych typów wód, a tym samym brakiem możliwości ustalenia wartości celów środowiskowych wg charakterystycznych wymagań względem poszczególnych typów we wszystkich kategoriach wód. Dodatkowo, z uwagi na trwające prace w zakresie opracowywania metodyk oceny stanu hydromorfologicznego oraz fakt, że monitoring w zakresie badań stanu chemicznego jest jeszcze w fazie kształtowania i rozbudowy ustalenie celów środowiskowych zostało oparte o dostępne wartości graniczne wskaźników podanych w rozporządzeniu w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

Przy ustalaniu celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych brano pod uwagę aktualny stan JCWP w związku z wymaganym zgodnie z RDW warunkiem niepogarszania ich stanu. Dla jednolitych części wód, będących obecnie w bardzo dobrym stanie/potencjale ekologicznym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu/potencjału. Ponadto, ustalając cele uwzględniano także różnicę pomiędzy naturalnymi, a silnie zmienionymi oraz sztucznymi częściami wód. Dla naturalnych części wód celem będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, dla silnie zmienionych i sztucznych części wód – co najmniej dobrego potencjału ekologicznego. Ponadto, w obydwu przypadkach, w celu osiągnięcia dobrego stanu/potencjału konieczne będzie dodatkowo utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

Dla obszarów chronionych funkcjonujących na obszarach dorzeczy, nie zostały obecnie podwyższone cele środowiskowe, z uwagi na częstokroć wyższe wymagania

w stosunku do wartości granicznych wskaźników jakości wody przyjętych jako wartości graniczne dla dobrego stanu ekologicznego bądź dla dobrego lub powyżej dobrego potencjału ekologicznego wód, niż w poszczególnych aktach prawa, regulujących sposób postępowania i wymagania co do stanu wód w obrębie obszarów chronionych. Wyjątkiem w tym zakresie będą prawdopodobnie wymagania zgodne z wymogami wynikającymi z planów ochrony dla obszarów NATURA 2000 wyznaczonych na podstawie dyrektywy 79/409/EWG oraz dyrektywy 92/43/EWG, jednak w obecnym cyklu planistycznym z uwagi na brak planów ochrony ww. obszarów, nie zostaną zaostrzone cele środowiskowe dla części wód, na których takie obszary zostały wyznaczone. Celem środowiskowym dla tych obszarów będzie zatem osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu. Weryfikacja celów środowiskowych uwzględniająca ten zakres tematyczny będzie miała miejsce w kolejnych cyklach planistycznych.

Poniżej zestawiono w ujęciu tabelarycznym informacje o wartościach granicznych dla dobrego stanu i dobrego potencjału ekologicznego wód, jak również wymagań dla bardzo dobrego stanu ekologicznego wód, w zakresie podstawowych wskaźników biologicznych i fizyko-chemicznych wody. Wskaźniki stanu hydrologicznego i morfologicznego wód obecnie zostały wyznaczone w sposób ogólny (bez wartości liczbowych) jedynie dla I klasy jakości wód wg rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, zatem nie są one uwzględniane dla wskazania wartości odpowiadających pojęciu celu środowiskowego. Wskaźniki stanu chemicznego zostały określone w ramach rozporządzenia w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, które w załączniku nr 8 wprowadza wartości graniczne chemicznych wskaźników jakości wody, wypełniając tym samym przepisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/105/EWG z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie środowiskowych norm jakości w dziedzinie polityki wodnej *zmieniającej i w następstwie uchylającej dyrektywy Rady 82/176/EWG, 83/513/EWG, 84/156/EWG, 84/491/EWG i 86/280/EWG oraz zmieniającej dyrektywę 2000/60/WE* Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 348 z 24.12.2008, str. 84) art. 13, który stanowi, że państwa członkowskie wprowadzają przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne tej dyrektywy nie później niż do 13 lipca 2010 r.

W tabelach tych podano również informację o ilościach części wód, w poszczególnych kategoriach wód na obszarze dorzecza, dla których wymagane jest osiągnięcie odpowiednich wartości wskaźników, odpowiadających celom środowiskowym. Wskazano również ilości części wód w poszczególnych kategoriach, dla których konieczne jest przedłużenie terminu osiągnięcia określonych celów środowiskowych, z uwagi na występujące specyficzne uwarunkowania, uniemożliwiające osiągnięcie tych celów do roku 2015.

Tabela 3. Wartości graniczne wybranych wskaźników wód odnoszących się do dobrego i wyższego niż dobry stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych

Nazwa wskaźnika	**Wartości graniczne wskaźników jakości wód według kategorii jednolitych części wód powierzchniowych**		
	struga, strumień, potok, rzeka (w tym wody silnie zmienione), kanał	**jeziora, jeziora silnie zmienione oraz inne naturalne i sztuczne zbiorniki wodne**	**morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe i przybrzeżne**
Arsen (mg As/l)	0,05		0,05
Bar (mg Ba/l)	0,5		0,5
Bor (mg B/l)	2		2
Chrom sześciowartościowy (mg Cr^{+6}/l)	0,02		0,02
Chrom ogólny (suma $^{+Cr3}$ i $^{+Cr8}$) (mg Cr/l)	0,05		0,05
Cynk (mg Zn/l)	1		1
Miedź (mg Cu/l)	0,05		0,05
Fenole lotne (indeks fenolowy) (mg/l)	0,01		0,01
Węglowodory ropopochodne – indeks olejowy (mg/l)	0,2		0,2
Glin (mg Al/l)	0,4		0,4
Cyjanki wolne (mg CN/l)	0,05		0,05
Cyjanki związane (mg Me $(CN)_x$/l)	0,05		0,05
Molibden (mg Mo/l)	0,04		0,04
Selen (mg Se/l)	0,02		0,02
Srebro (mg Ag/l)	0,005		0,005
Tal (mg Tl/l)	0,002		0,002
Tytan (mg Ti/l)	0,05		0,05
Wanad (mg V/l)	0,05		0,05
Antymon (mg Sb/l)	0,002		0,002
Fluorki (mg F/l)	1,5		1,5
Beryl (mg Be/l)	0,0008		0,0008
Kobalt (mg Co/l)	0,05		0,05
Cyna[1] (mg Sn/l)	-		-

[1] Wskaźnik nieuwzględniany w klasyfikacji wód (warunki referencyjne w trakcie ustalania).

Tabela 4. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości biologicznej i fizyko - chemicznej wód ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód powierzchniowych płynących na obszarze dorzecza, uznanych za naturalne oraz silnie zmienione, bądź sztuczne.

Nazwa wskaźnika	Wartość dla bardzo dobrego stanu ekologicznego	Wartość dla dobrego stanu ekologicznego	Wartość dla potencjału ekologicznego dobrego lub powyżej dobrego	Liczba wszystkich JCWP	Liczba JCWP wykazujących obecnie bardzo dobry lub dobry stan ekologiczny	Liczba JCWP naturalnych	Liczba JCWP wykazujących obecnie bardzo dobry lub dobry potencjał ekologiczny	Liczba JCWP silnie zmienionych bądź sztucznych
ELEMENTY BIOLOGICZNE				11	3	8	3	3
Chlorofil „a" (µg/l)	< 20[1] / < 25[2]	35[1] / 60[2]	35[1] / 60[2]					
Wskaźnik okrzemkowy IO	>0,75[3]/ >0,70[4], >0,70[5], >0,65[6]	0,55[3]/ 0,50[4], 0,50[5], 0,45[6]	0,55[3]/ 0,50[4], 0,50[5], 0,45[6]					
Makrofitowy Indeks Rzeczny	≥44,5[7]/ ≥47,1[8], ≥37,9[2]	35[7]/ 36,8[8], 35[2]	35[7]/ 36,8[8], 35[2]					
ELEMENTY FIZYKO- CHEMICZNE								
Temperatura wody (°C)	≤ 22	24	24					
Zawiesina ogólna (mg/l)	≤ 25	50	50					
BZT_5 (mg O_2/l)	≤ 3	6	6					
ChZT- Mn (mg O_2/l)	≤ 6	12	12					
Azot ogólny (mg N/l)	≤ 5	10	10					
Fosfor ogólny (mg P/l)	≤ 0,2	0,4	0,4					
Siarczany (mg SO_4/l)	≤ 150	250	250					
Chlorki (mg Cl/l)	≤ 200	300	300					

[1] Dla rzek nizinnych piaszczysto - gliniastych, rzek nizinnych żwirowych o pow. zlewni ≥ 5000 km^2, małych i średnich rzek na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych, a także cieków łączących jeziora; [2] Dla wielkich rzek nizinnych; [3] Dla potoków tatrzańskich krzemianowych i węglanowych oraz potoków sudeckich; [4] Dla potoków wyżynnych krzemianowych z substratem gruboziarnistym, potoków wyżynnych krzemianowych z substratem drobnoziarnistym, potoków wyżynnych węglanowych z substratem drobnoziarnistym, potoków wyżynnych węglanowych z substratem gruboziarnistym, małych rzek wyżynnych

krzemianowych, małych rzek wyżynnych węglanowych, średnich rzek wyżynnych- zachodnich, potoków fliszowych, małych rzek fliszowych, średnich rzek wyżynnych- wschodnich; [5] Dla potoków nizinnych lessowych lub gliniastych, potoków nizinnych piaszczystych, potoków nizinnych żwirowych, potoków organicznych; [6] Dla rzek nizinnych piaszczysto- gliniastych, rzek nizinnych żwirowych, małej i średniej rzeki na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych oraz cieków łączących jeziora; obszar zlewni powinien być mniejszy niż 5000 km^2; [7] Dla potoków nizinnych lessowych lub gliniastych, potoków nizinnych piaszczystych, rzek nizinnych piaszczysto- gliniastych, rzek przyujściowych będących pod wpływem wód słonych, potoków organicznych, rzek w dolinie zatorfionej, cieków łączących jeziora; [8] Dla potoków nizinnych żwirowych oraz rzek nizinnych żwirowych.

Cele środowiskowe dla wód podziemnych ustalonych na mocy Art. 4 RDW

Zgodnie z definicją umieszczoną w RDW dobry stan wód podziemnych oznacza stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony jako co najmniej „dobry".

RDW w art. 4 przewiduje dla wód podziemnych następujące główne cele środowiskowe:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w RDW),
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych,
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.

Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu.

Stan chemiczny wód podziemnych

Ocena stanu chemicznego wód podziemnych prowadzona jest głównie na podstawie wartości progowych elementów fizykochemicznych określających stan chemiczny wód podziemnych odpowiadających warunkom osiągnięcia przez te wody dobrego stanu wg rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych. Zgodnie z powyższym cele środowiskowe są reprezentowane przez wartości progowe, określone dla klasy III jakości wód podziemnych, przy jednoczesnym uwzględnieniu zapisów mówiących, że stan chemiczny uznaje się za dobry w przypadku gdy przekroczenia wartości progowych dla dobrego stanu chemicznego występują, ale są one związane z naturalnie podwyższonym tłem niektórych jonów lub ich wskaźników.

Dodatkowymi parametrami, które uwzględniane są w wyznaczaniu celów środowiskowych są:

- brak efektów zasolenia występującego na skutek oddziaływania antropogenicznego (nadmierna eksploatacja wód podziemnych, ascenzja wód zasolonych),

- zmiany przewodności elektrolitycznej właściwej (PEW), świadczącej o ogólnej mineralizacji, na takim poziomie, że nie wykazują efektów zasolenia wód podziemnych,
- wskaźniki fizykochemiczne wód podziemnych są na takim poziomie, że nie zagrażają osiągnięciu celów środowiskowych przez wody powierzchniowe.

Stan ilościowy wód podziemnych

Głównym wyznacznikiem dobrego stanu ilościowego dla jednolitych części wód podziemnych jest zapewnienie zasobów wód podziemnych dostępnych do zagospodarowania przy długoterminowej średniorocznej wartości poboru z ujęć wód podziemnych. Opisane jest to wzorem:

$$\Delta Q = ZD - PU^*$$

Gdzie:

ZD – dostępne do zagospodarowania zasoby JCWPd

PU – całkowity pobór wód podziemnych (w tym odwodnienia)

* - wg Herbich (2006)

Dodatkowymi parametrami które uwzględniane są w wyznaczaniu celów środowiskowych są:

- poziom wód podziemnych nie podlega takim wahaniom, które mogłyby doprowadzić do:
  - - niespełnienia celów środowiskowych przez wody powierzchniowe,
  - - wystąpienia znacznych obniżeń zwierciadła wód podziemnych,
  - - wystąpienia szkód w ekosystemach lądowych zależnych od wód podziemnych,
- kierunki zmian krążenia wód podziemnych nie powodują intruzji wód słonych.

Poniżej zestawiono w ujęciu tabelarycznym informacje o wartościach granicznych wybranych wskaźników jakości fizykochemicznej wód ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód podziemnych (tab. nr 5). W tabeli nr 6 tych podano również parametry dla ustalenia celów środowiskowych dla jednolitych części wód podziemnych na obszarze dorzecza oraz informację o ilościach części wód wykazująca obecnie dobry stan chemiczny i ilościowy.

Tabela 5. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości fizykochemicznej wód, ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód podziemnych

Nazwa wskaźnika	Tło hydrogeochemiczne[1)] (zakres wartości stężeń charakterystycznych)	Wartość dla bardzo dobrego stanu chemicznego	Wartość dla dobrego stanu chemicznego	Wartość dla umiarkowanego stanu chemicznego
		klasa I	klasa II	klasa III
ELEMENTY OGÓLNE				
Odczyn (pH)	6,5 – 8,5	6,5 – 9,5		
Ogólny węgiel organiczny (mgC/l)	1 - 10	5	10*)	10*)
Przewodność elektrolityczna w 20 ° (µS/cm)	200 - 700	700	2500*)	2500*)
Temperatura (°C)	4 - 20	<10	12	16
Tlen rozpuszczony (mg/l)	0 - 5	> 1	0,5 - 1	< 0,5[1]
ELEMENTY NIEORGANICZNE				
Amonowy jon ($mgNH_4/l$)	0 - 1	0,5	1,0	1,5
Antymon[H] (mgSb/l)	0 – 0,001	0,005*)	0,005*)	0,005*)
Arsen[H] (mgAs/l)	0,00005 – 0,02	0,01*)	0,01*)	0,02
Azotany[H] ($mgNO_3/l$)	0 - 5	10	25	50
Azotyny[H] ($mg\ NO_2/l$)	0 – 0,3	0,03	0,15	0,5
Bar (mgBa/l)	0,01 – 0,3	0,3	0,5	0,7
Beryl (mgBe/l)	0 – 0,0005	0,0005	0,05	0,1
Bor[H] (mgB/l)	0,01 – 0,50	0,5	1*)	1*)
Chlorki (mgCl/l)	2 - 60	60	150	250
Chrom[H] (mgCr/l)	0,0001 – 0,01	0,01	0,05*)	0,05*)
Cyjanki wolne[H] (mgCN/l)	-	0,1	0,05*)	0,05*)
Cyna (mgSn/l)	0 – 0,02	0,02	0,1	0,2
Cynk (mgZn/l)	0,005 – 0,05	0,05	0,5	1
Fluorki[H] (mgF/l)	0,05 – 0,5	0,5	1	1,5
Fosforany ($mgPO_4/l$)	0,01 - 1	0,5*)	0,5*)	1
Glin[H] (mgAl/l)	0,05 – 0,1	0,1	0,2	0,2
Kadm[H] (mgCd/l)	0,0001 – 0,0005	0,001	0,003	0,005

Kobalt (mgCo/l)	0 – 0,001	0,02	0,05	0,2
Magnez (mgMg/l)	0,5 - 30	30	50	100
Mangan (mgMn/l)	0,01 – 0,4	0,05	0,4	1*)
Miedź (mgCu/l)	0,001 – 0,02	0,01	0,05	0,2
Molibden (mgMo/l)	0 – 0,003	0,003	0,02*)	0,02*)
Nikiel[H] (mgNi/l)	0,001 – 0,005	0,005	0,01	0,02
Ołów[H] (mgPb/l)	0,001 – 0,01	0,01	0,025	0,1*)
Potas (mgK/l)	0,5 - 10	10*)	10*)	15
Rtęć[H] (mgHg/l)	0,00005 – 0,001	0,001*)	0,001*)	0,001*)
Selen[H] (mgSe/l)	0,00001 – 0,005	0,005	0,01*)	0,01*)
Siarczany (mgSO_4/l)	5 – 60	60	250*)	250*)
Sód (mgNa/l)	1 – 60	60	200*)	200*)
Srebro[H] (mgAg/l)	0 – 0,001	0,001	0,05	0,1*)
Tal (mgTl/l)	0 - 0,01	0,001	0,01	0,02
Tytan (mgTi/l)	0 – 0,01	0,01	0,05	0,1
Uran (mgU/l)	0,000003 – 0,0003	0,009	0,009	0,03
Wanad (mgV/l)	0,000006 – 0,004	0,004	0,02	0,05
Wapń (mgCa/l)	2 - 200	50	100	200
Wodorowęglany (mgHCO_3/l)	60 - 360	200	350	500
Żelazo (mgFe/l)	0,02 - 5	0,2	1	5
ELEMENTY ORGANICZNE				
AOX[H] – adsorbowe związki chloroorganiczne (mgCl/l)	0 – 0,0001	0,01	0,02	0,06
Benzo(a)piren[H] (mg/l)	0,000001 – 0,00001	0,00001	0,00002	0,00005
Benzen[H]	0	0,001	0,005	0,01
BTX[H] - lotne węglowodory aromatyczne	0	0,005	0,03	0,1*)
Fenole (indeks fenolowy)	0 – 0,001	0,001	0,005	0,01
Substancje ropopochodne	0	0,01	0,1	0,3
Pestycydy[2) H] (mg/l)	0	0,0001*)	0,0001*)	0,0001*)
Suma pestycydów[3)H] (mg/l)	0	0,0001*)	0,0001*)	0,0001*)

Substancje powierzchniowo czynne anionowe (mg/l)	0	0,0005*)	0,0005*)	0,0005*)
Substancje powierzchniowo czynne anionowe i nieanionowe (mg/l)	0	0,1	0,2	0,5
Tetrachloroeten H (mg /l)	0 - 0005	0,001	0,01	0,05
Trichloroeten H (mg /l)	0 – 0,003	0,001	0,01	0,05
WWA H – wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (mg/l)	0,000001 – 0,0001	0,0001	0,0002	0,0003

W przypadku metali podane wartości graniczne odnoszą się do ich formy rozpuszczonej.

1) Tło hydrogeochemiczne wg Katalogu wybranych fizycznych i chemicznych wskaźników zanieczyszczeń wód podziemnych i metod ich oznaczania - S. Witczak, A. F. Adamczyk, 1995 (zmodyfikowane).

2) Termin „pestycydy" obejmuje organiczne: insektycydy, herbicydy, fungicydy, nematocydy, akarycydy, algicydy, rodentycydy, slimicydy, a także produkty pochodne oraz ich pochodne metabolity, a także produkty ich rozkładu i reakcji; oznacza się jedynie te pestycydy, których występowania w wodzie można oczekiwać; określone dla pestycydów wartości graniczne stosuje się do każdego poszczególnego pestycydu.

3) Suma pestycydów oznacza sumaryczna zawartość poszczególnych pestycydów wykrytych i oznaczonych ilościowo w ramach badań monitoringowych

H - element fizykochemiczny, dla którego nie dopuszcza się przekroczenia wartości granicznej przy określaniu klasy jakości wód podziemnych w punkcie pomiarowym

**) Brak dostatecznych podstaw do zróżnicowania wartości granicznych w niektórych klasach jakości; przy klasyfikacji do oceny przyjmuje się klasę o najwyższej jakości spośród klas posiadających tę samą wartość graniczną*

Tabela 6. Parametry dla ustalenia celów środowiskowych dla jednolitych części wód podziemnych na obszarze dorzecza

Nazwa parametru	**Wartość progowa dla parametru**	**Liczba wszystkich JCWPd**	**Liczba JCWPd wykazująca obecnie dobry stan chemiczny i ilościowy**
PARAMETRY CHEMICZNE			
Wskaźniki fizyko-chemiczne	Określona dla klasy III wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. Nr 143, poz. 896)	3	3
Występowanie efektów	Nie występuje		

zasolenia			
Zmiany PEW świadczące o zasoleniu	Nie występuje		
Zagrożenie dla osiągnięcia celów środowiskowych przez wody powierzchniowe	Nie występuje		
PARAMETRY ILOŚCIOWE			
Pobór wód podziemnych	Nieprzekraczanie dostępnych zasobów do zagospodarowania		
Znaczne zmiany położenia zwierciadła wody	Nie występują		
Zmiana kierunków krążenia wody	Nie występuje		

Odstępstwa od osiągnięcia celów środowiskowych (derogacje)

Zgodnie z art. 4 RDW cele środowiskowe powinny zostać osiągnięte do 2015 roku.

Dyrektywa przewiduje odstępstwa od założonych celów środowiskowych, jeżeli ich osiągnięcie dla danej części wód w ustalonym terminie nie będzie możliwe z określonych przyczyn.

W myśl art. 4 RDW, odstępstwa zdefiniowane są następująco:

- odstępstwa czasowe – dobry stan wód może zostać osiągnięty do roku 2021 lub najpóźniej do 2027 (art. 4.4 RDW),
- ustalenie celów mniej rygorystycznych (art. 4.5 RDW),
- czasowe pogorszenie stanu wód (art. 4.6 RDW),
- nieosiągnięcie celów ze względu na realizację nowych inwestycji (art. 4.7 RDW).

Odstępstwa czasowe, czyli przedłużenie terminu realizacji zadań RDW do 2021 lub 2027 roku, można wyznaczyć dla części wód ze względu na:

- brak możliwości technicznych wdrażania działań,
- dysproporcjonalne koszty wdrożenia działań,
- warunki naturalne niepozwalające na poprawę stanu części wód.

Dążenie do osiągnięcia celów mniej rygorystycznych jest możliwe dla tych części wód, które zostały zmienione w wyniku działalności człowieka w taki sposób, że doprowadzenie ich do stanu (potencjału) dobrego jest niemożliwe ze względu na:

- brak możliwości technicznych wdrożenia działań,
- dysproporcjonalne koszty wdrożenia działań.

RDW dopuszcza wyznaczenie derogacji dla jednolitych części wód również w sytuacji, gdy osiągnięcie celów jest niemożliwe w wyniku:

- nowych zmian w charakterystykach fizycznych jednolitych części wód,
- nowych form zrównoważonej działalności gospodarczej człowieka.

Stosowanie powyższych odstępstw w osiągnięciu celów środowiskowych możliwe jest w określonych warunkach, wymienionych w art. 4 RDW.

Na obszarze dorzecza wszystkie części wód osiągną do 2015 r. cele środowiskowe zgodnie z RDW, dlatego też nie wskazano derogacji.

9. Podsumowanie analizy ekonomicznej korzystania z wód

Podstawowym celem analizy ekonomicznej korzystania z wód jest analiza zwrotu kosztów za usługi wodne, zarówno na poziomie finansowym, jak i ekonomicznym dla poszczególnych sektorów gospodarki i form korzystania z wód oraz stopnia wdrożenia zasady „zanieczyszczający płaci" oraz „użytkownik płaci".

Użytkownicy wód w Polsce zobowiązani są do ponoszenia kosztów korzystania z zasobów wodnych, poprzez uiszczanie opłat za pobór wód i zrzut ładunków zanieczyszczeń, na podstawie ustalanych corocznie przez Radę Ministrów stawek opłat, przyczyniając się w ten sposób do realizacji przepisów art. 9 RDW. W polskim systemie prawnym funkcjonuje również system zwolnień z opłat, wynikający z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (zwolnienie wody do przerzutów, celów energetycznych, nawodnień rolniczych i napełniania stawów rybnych).

Charakterystyka ekonomiczna obszaru dorzecza

Powierzchnia obszaru dorzecza Dunaju, leżącego w granicach Polski, wynosi 385 km^2. Na podstawie danych GUS, obliczono iż obszar dorzecza na koniec 2007 r. zamieszkiwało 31,7 tys. mieszkańców, co w skali kraju daje 0,08 % ludności Polski. Stopa bezrobocia była równa 2,4 %, natomiast średnie wynagrodzenie brutto w 2007 r. wynosiło 2 083 zł.
W odniesieniu do całkowitej ilości przedsiębiorstw Polski, wartość procentowa podmiotów gospodarczych na obszarze dorzecza Dunaju wynosiła 0,09 %.

Poniższa tabela przedstawia podmioty gospodarcze pogrupowane według sektorów przemysłu oraz ich procentowy udział na obszarze dorzecza.

Tabela 7. Struktura przedsiębiorstw na obszarze dorzecza Dunaju

Sektory przemysłu	% przedsiębiorstw na obszarze dorzecza
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	5.03
Rybactwo	0.03
Górnictwo i przetwórstwo przemysłowe	14.14
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0.37
Budownictwo	10.97
Handel hurtowy i detaliczny	36.88
Usługi	23.59
Administracja publiczna i obrona narodowa	1.13
Edukacja	2.71
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	5.15
SUMA	**100.00**

Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze komunalnym

Źródłem danych do obliczeń były dane pochodzące z badań ankietowych przeprowadzonych przez poszczególne RZGW wśród operatorów, po ich eksperckiej weryfikacji.

Jako rok bazowy dla obliczeń przyjęto 2006. Obliczenia wykonano dla poszczególnych obszarów dorzeczy, jednak w sytuacji, gdy zakres danych nie dawał miarodajnych wyników, przedstawiono rezultaty obliczeń dla obszaru Polski.

Usługi wodno-kanalizacyjne w sektorze komunalnym świadczone są przez podmioty zajmujące się dostarczaniem wody, odbiorem i oczyszczaniem ścieków lub świadczeniem obu wymienionych usług. Z tego powodu opis statystyczny próby stanowiącej przedmiot badań prowadzony jest oddzielnie dla obu usług. Jest to zgodne z wiodącymi zaleceniami w zakresie zwrotu kosztów w sektorze: należy dążyć do rozdzielenia rachunku kosztów obu usług.

Rynek usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obsługiwany jest przez operatorów, których można podzielić wg ich statusu prawnego na:

- zakłady budżetowe wraz z pozostałymi jednostkami działającymi na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.),
- podmioty prawa handlowego- spółki,
- pozostałe formy prawne.

Zakres analiz

Podstawowym celem analizy było określenie stopnia zwrotu kosztów usług dostarczania wody oraz odbioru i oczyszczania ścieków. Dodatkowo został przeprowadzony szereg analiz, charakteryzujących strukturę świadczonych usług:

- wpływ dotacji na stopę zwrotu kosztów,
- badanie związku jednostkowego kosztu dostarczania wody w zależności od wielkości produkcji,
- związek jednostkowego kosztu dostarczania wody z wysokością strat,
- związek między wysokością opłat za korzystanie ze środowiska a *jednostkowym kosztem dostarczania wody*,
- związek między podatkiem VAT i ceną usług,
- zależność pomiędzy formą prawną operatora a kosztami świadczonych usług,
- finansowanie skrośne,
- wpływ odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę i podatku od nieruchomości na koszty.

Zwrot kosztów w sektorze komunalnym – zaopatrzenie w wodę

Wartość rynku zaopatrzenia w wodę w Polsce w roku bazowym 2006 oscylowała w granicach 4,3 mld zł.

Finansowy zwrot kosztów

Finansową stopę zwrotu kosztów obliczono porównując całkowite koszty dostarczania wody z całkowitymi przychodami z tej działalności. Należy jednak wziąć pod uwagę potencjalne przekłamanie wynikające z faktu, iż część podmiotów prowadzi również inną działalność (np. utrzymanie dróg, gospodarka odpadami), ponadto świadczą one usługi (np. laboratoryjne, projektowe).

Finansowa stopa zwrotu kosztów dla całej Polski w roku 2006 wyniosła 104,7%, natomiast po uwzględnieniu wpływu dotacji – 103,8%.

Badanie związku jednostkowego kosztu dostarczania wody w zależności od wielkości produkcji

Statystyczna analiza badanej zbiorowości nie wykazała jakiegokolwiek związku pomiędzy roczną wielkością sprzedaży, a jednostkowym kosztem.

Badanie związku jednostkowego kosztu dostarczania wody z wysokością strat

Zbadano związek strat z kosztem dostarczenia wody zarówno biorąc pod uwagę same straty, jak i sumę strat i zużycia na cele technologiczne. W obu przypadkach nie uzyskano związku tych wielkości z kosztem jednostkowym zaopatrzenia w wodę. Stopień dopasowania równań regresji w obu przypadkach nie przekraczał 0,02 przy wartościach wymaganych od 0,9 wzwyż.

Badanie związku jednostkowego kosztu dostarczania wody z wysokością opłat za korzystanie ze środowiska - pobór wody

Nie stwierdzono istotnego statystycznie związku pomiędzy jednostkowymi płatnościami za pobór, a jednostkowym kosztem produkcji.

Ma to pewne wsparcie natury praktycznej – najwyższe opłaty związane są z poborem wysokiej klasy wód podziemnych, niewymagających uzdatniania – odpada więc składowa kosztów związana z uzdatnianiem.

W całym kraju udział opłat za pobór wód w całkowitych kosztach zaopatrzenia w wodę wyniósł 2,81%.

Podatek VAT w procesie zaopatrzenia w wodę

Informacje o podatku VAT często okazywały się niemiarodajne (bardzo często podawano wartość podatku „VAT należny” dla całego przedsiębiorstwa, a nie dla działalności zaopatrzenia w wodę). W efekcie przeprowadzenie jakiejkolwiek analizy nie było możliwe.

Formy własności operatorów, a koszty świadczonych przez nich usług

Obliczenia wskazują, że koszty w zakładach budżetowych są nieco niższe niż przeciętne, a w spółkach wyższe od przeciętnej dla całego kraju. Jest to jednak obraz statyczny dotyczący pojedynczego roku, a koszty operatora zależą od strategii jego działalności w dłuższym okresie czasu. Tak więc wyniki nie pozwalają na rzetelne wnioskowanie czy konkretny rodzaj formy prawnej umożliwia obniżenie rzeczywistych kosztów.

Zróżnicowanie cen wg poszczególnych grup taryfowych – subwencje krzyżowe (skrośne)

Przeprowadzone w badaniach obliczenia pozwalają zaryzykować przypuszczenie, że przynajmniej 21% wody jest sprzedawana w sytuacji subwencji krzyżowych. Nie wykazano natomiast wpływu różnicowania kosztów na decyzję o zróżnicowaniu taryf.

Obliczenia wykazały również brak wpływu różnicowania cen na finansową stopę zwrotu.

Badanie związku jednostkowego kosztu dostarczania wody z wysokością odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę infrastruktury oraz podatku od nieruchomości

Wszystkie trzy analizowane kategorie stanowią istotną składową w strukturze kosztów operatorów. Odnosząc sumę kosztów z tytułu: amortyzacji, opłat za użyczenie/dzierżawę i podatku od nieruchomości - do kosztów ogółem, otrzymano wskaźnik 24,1%.

Zwrot kosztów w sektorze komunalnym – odbiór i oczyszczanie ścieków

Wartość rynku odbioru i oczyszczania ścieków zbliżyła się w Polsce w roku 2006 (rok bazowy obliczeń) do poziomu 3,4 mld zł.

Finansowy zwrot kosztów

Finansową stopę zwrotu kosztów obliczono porównując całkowite koszty odbioru i odprowadzania ścieków z całkowitymi przychodami z tej działalności. Należy jednak, podobnie jak w przypadku zaopatrzenia w wodę, wziąć pod uwagę potencjalne przekłamanie wynikające z faktu, iż część podmiotów prowadzi również inną działalność (np. utrzymanie dróg, gospodarka odpadami), ponadto świadczą one usługi (np. laboratoryjne, projektowe).

Finansowa stopa zwrotu w całej Polsce w roku 2006 wyniosła 101,3%.

Wpływ dotacji na stopę zwrotu kosztów

Łączna kwota dotacji jest niewielka (54,5 mln zł w 2006 r. co stanowi ok. 1,6% przychodów) – nie wpływają zatem istotnie na stopę zwrotu.

Po korekcie o wielkość dotacji od gmin finansowa stopa zwrotu dla usługi odbioru ścieków zmalała do poziomu 99,6% (dla całego kraju)- czyli o 1,7%.

Badanie związku jednostkowego kosztu odbioru i oczyszczania ścieków w zależności od wielkości operatora

Statystyczna analiza badanej zbiorowości nie wykazała jakiegokolwiek związku pomiędzy roczną wielkością świadczonych usług, a jednostkowym kosztem odbioru i oczyszczania ścieków.

Badanie związku jednostkowego kosztu dostarczania wody z wysokością opłat za korzystanie ze środowiska – odbiór i oczyszczanie ścieków.

Nie stwierdzono istotnego statystycznie związku pomiędzy jednostkowymi płatnościami za zrzut, a jednostkowymi kosztami odbioru i oczyszczania.

Opłata za zrzut ładunków nie odgrywa znaczącej roli w kosztach ani też w cenie usługi. Jednak w przypadku niskiego stopnia oczyszczania lub nieuregulowanego statusu formalno-prawnego (brak/częściowy brak pozwolenia) – może okazać się znacząca.

Wysokie jednostkowe opłaty za zrzut ładunków do wód nie determinują wysokich kosztów świadczenia usług. Udział opłat za zrzut w kosztach ogółem wyniósł przeciętnie 2,87%. Odchylenia pomiędzy obszarami działania RZGW i obszarami dorzeczy były jednak znacznie większe niż dla opłat za pobór wód (tam było to 0,5%) – dla ładunków zanieczyszczeń udział wahał się od 1,7% do 10,2%. Średnia opłata za zrzut przypadająca na 1m^3 ścieków podlegających opłacie (odebranych) wyniosła 7,8 gr/m^3.

Podatek VAT w procesie odbioru i oczyszczania ścieków

Informacje o podatku VAT przekazane w ankietach przez operatorów okazały się niemiarodajne (bardzo często podawano wartość podatku „VAT należny” dla całego przedsiębiorstwa a nie dla działalności odbiór i oczyszczanie ścieków). W efekcie przeprowadzenie jakiejkolwiek analizy nie było możliwe.

Formy własności operatorów, a koszty świadczonych przez nich usług

Różnice dla kosztów jednostkowych pomiędzy dwoma podstawowymi grupami operatorów: (a) działającymi na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych i (b) spółkami wynosi ok. 1%. Odwrotnie niż w przypadku zaopatrzenia w wodę nieco wyższe koszty mają zakłady budżetowe. Różnice są jednak marginalne i nie mogą stanowić podstawy do jakiegokolwiek wnioskowania statystycznego.

Jednak podobnie jak w przypadku zaopatrzenia w wodę, prezentowany obraz – jest obrazem statycznym, dotyczącym pojedynczego roku, a koszty operatora zależą od strategii jego działalności w dłuższym okresie czasu.

Zróżnicowanie cen wg poszczególnych grup taryfowych – subwencje krzyżowe (skrośne)

Sprawdzenie, czy zróżnicowanie cen wynika ze zróżnicowania cząstkowych kosztów świadczenia usługi jest w praktyce niemożliwe. Inaczej niż w przypadku zaopatrzenia w wodę, trudno jest wyznaczyć maksymalne dopuszczalne zróżnicowanie kosztu jednostkowego przypadającego na 1m^3 odebranych ścieków (opłaty podlegają różnym

kombinacjom zanieczyszczeń i stawek za ich zrzut mnożonym przez różne współczynniki). W konsekwencji nadzwyczaj trudno jest oszacować zakres stosowanych subwencji krzyżowych.

Badanie związku jednostkowego kosztu odbioru i odprowadzania ścieków z wysokością odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę infrastruktury oraz podatku od nieruchomości

Wszystkie trzy analizowane kategorie stanowią istotną składową w strukturze kosztów operatorów. Odnoszą sumę kosztów z tytułu: amortyzacji, opłat za użyczenie/dzierżawę i podatku od nieruchomości - do kosztów ogółem, otrzymano wskaźnik 37,8% .

Ekonomiczna stopa zwrotu kosztów w sektorze komunalnym

Obliczenia przeprowadzono łącznie dla całej działalności sektora wod-kan (zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków). W porównaniu do obliczeń stopy finansowej modyfikacji podlega pojęcie kosztów. Jest ono rozszerzone z kosztów ponoszonych przez operatorów (znowu suma: woda i ścieki) na sumę kosztów operatorów oraz kosztów środowiskowych i zasobowych. Te ostatnie mają umowną wartość 0[1].

Ekonomiczna stopa zwrotu w sektorze komunalnym wynosi dla całego kraju 60%. O takiej wartości zadecydowała duża kwota kosztów środowiskowych przypisanych do tego sektora.

Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze przemysłu

Zgodnie z RDW użytkownicy przemysłowi są to użytkownicy korzystający z własnych ujęć oraz indywidualnych urządzeń do zrzutu zanieczyszczeń. Nie jest to do końca zgodne z rzeczywistością, gdyż istnieją w praktyce zakłady przemysłowe pobierające wodę i odprowadzające ścieki do sieci komunalnej. Stosując podejście zgodnie z RDW, zostały one uwzględnione w obliczeniach dla sektora komunalnego.

W obecnej chwili można przyjąć, że zwrot kosztów finansowych usług wodnych w tym sektorze wynosi 100%. Założenie takie jest w pełni uzasadnione z uwagi na fakt, iż w Polsce nie są stosowane dopłaty do działalności operacyjnej związanej z poborem wody oraz odbiorem ścieków w przemyśle, natomiast opłaty za korzystanie ze środowiska ponoszone są przez wszystkie podmioty w tym sektorze.

Jednak, biorąc pod uwagę poziom ekonomiczny, stopa zwrotu jest inna. Aby oszacować ekonomiczną stopę zwrotu kosztów ponoszonych na bieżącą ochronę wód, należało oszacować zewnętrzne koszty środowiskowe.

[1] Założenia do przyjęcia zerowej wartości kosztów zasobowych znajdują się w podrozdziale *Oszacowanie kosztów środowiskowych i zasobowych*

Wyniki przedstawiono w tabelach poniżej.

Tabela 8. Koszty netto ochrony wód w przemyśle

	POLSKA
Koszty (netto) ochrony wód mln zł/rok	2 083,88

Tabela 9. Koszty środowiskowe i zasobowe w przemyśle

	POLSKA
Koszty środowiskowe w mln zł/rok	384,49
Koszty zasobowe	przyjęto umowną wartość 0

Ekonomiczna stopa zwrotu w przemyśle niosła dla obszaru Polski 84%.

Zwrot kosztów usług wodnych w rolnictwie i leśnictwie

W przypadku sektora rolniczego w Polsce, wskazywana w RDW zasada „zanieczyszczający płaci" oraz „użytkownik płaci" nie jest egzekwowana w pełni. Pobory wody powierzchniowej do nawodnień rolniczych i leśnych oraz do napełniania stawów hodowlanych, zwolnione są z opłat. Przytoczone zwolnienie dotyczy również tylko częściowego ponoszenia kosztów utrzymania niezbędnej infrastruktury.
Usługi wodne w sektorze rolnictwa i leśnictwa obejmują przede wszystkim kształtowanie stosunków wodnych poprzez nawadnianie oraz odwadnianie, a także pobór wody na potrzeby hodowli ryb. Brakuje jednak szczegółowych danych dotyczących tych kosztów.

Identyfikacja poszczególnych rodzajów kosztów

Zidentyfikowano dwa podstawowe źródła kosztów związanych z gospodarką wodną w sektorze rolnictwa. Dominujące są koszty środowiskowe, zaś drugim co do wielkości źródłem kosztów są koszty związane z działalnością melioracyjną. Pozostałe koszty to opłaty wniesione z tytułu poboru wód oraz zrzutu ładunków zanieczyszczeń, (odpowiednio: 4,6 + 0,25 mln zł) oraz opłaty nie naliczone za pobór w wysokości ok. 21-35 mln zł.

Analiza zwrotu kosztów w tym sektorze została przeprowadzona na podstawie formularza statystycznego RRW-10 (Sprawozdanie ze stanu ilościowego oraz utrzymania wód i urządzeń melioracji wodnych) zawierającego dane za rok 2006. Ponieważ formularz ten odnosi się do obszarów województw, konieczne było przeliczenie zawartych w nim informacji na układ zlewniowy.

Na podstawie danych z formularza obliczona została finansowa stopa zwrotu kosztów, zaś następnie uwzględniając obliczoną wysokość kosztów środowiskowych określono ekonomiczną stopę zwrotu kosztów.

Finansowa stopa zwrotu kosztów za usługi wodne w rolnictwie w Polsce wyniosła 49,4%, natomiast ekonomiczna stopa zwrotu – 7,5%.

Zwrot kosztów w sektorze rolnictwa i leśnictwa jest stosunkowo niewielki. Wynika to z faktu, iż usługi wodne w tym sektorze zwolnione są z opłat za korzystanie ze środowiska, a ponadto użytkownicy nie ponoszą kosztów utrzymania infrastruktury. Wyjątkiem jest pobór wód podziemnych na potrzeby nawodnień, jednak w Polsce występuje on niezmiernie rzadko.

Zwrot kosztów usług wodnych w pozostałych formach korzystania z wód

Dla przeprowadzenia analizy zwrotu kosztów w pozostałych formach korzystania z wód, czyli w tzw. usługach bezpośredniego oddziaływania na wodę, obok wymaganych prawem UE sektorów: komunalnego, rolnictwa i przemysłu, biorąc jednocześnie pod uwagę brak wytycznych dla wskazania konkretnych form korzystania, umocowanych prawem unijnym, bądź krajowym, przyjęto jako trzy kolejne formy korzystania mogące znacząco oddziaływać na wody:

- hydroenergetykę,
- żeglugę,
- zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Zakłada się ponadto istnienie innych form korzystania z wód, takich jak rekreacyjny połów ryb, wszelkiego rodzaju sporty wodne itd. Z pewnym uproszczeniem przyjmuje się, że formy te nie oddziaływają znacząco na wody.

Hydroenergetyka

Wykorzystanie wody do produkcji energii elektrycznej jest w zasadzie wolne od opłat. Formułując takie stwierdzenie pomijane są pewne koszty, tj. koszt uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wód oraz przypadki obciążania użytkowników (dzierżawców) opłatą za użytkowanie gruntów pokrytych wodą, w granicach zasięgu jazu. Nie są to jednak klasyczne opłaty za piętrzenie czy wykorzystanie wody do celów hydroenergetycznych. W polskim systemie prawnym brak jest opłat rekompensujących negatywne zjawiska związane z wykorzystaniem wody do celów hydroenergetycznych (takich jak: utrudniona migracja ryb, obniżenie zawartości tlenu).

W zakresie hydroenergetyki, stopa zwrotu może być liczona, ale osobno dla poszczególnych obiektów służących tym celom. Prawidłowa kalkulacja wymaga uwzględnienia odpisów amortyzacyjnych.

Zarządzenie ryzykiem powodziowym

W zakresie działań związanych z zarządzaniem ryzykiem powodziowym, w Polsce nie istnieją żadne opłaty nakładane na potencjalnych beneficjentów (osoby, które doświadczają zmniejszenia ryzyka). Zabezpieczenia przed powodzią dostarczane są przez władze publiczne na zasadzie dóbr publicznych tzn. dostęp do nich jest nieograniczony, a użytkowanie wolne jest od opłat. Nieodpłatne dostarczanie usług polegających na zmniejszeniu ryzyka powodziowego nie oznacza automatycznie braku opłat za korzystanie ze środowiska, jednak faktycznie czynności związane z ograniczaniem ryzyka powodziowego nie podlegają opłatom za korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian.
W związku z powyższym w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym dopóty dopóki świadczenie to dostarczane będzie na zasadzie dóbr publicznych, liczenie stopy zwrotu nie ma merytorycznego sensu.

Żegluga

Opłaty związane z żeglugą nakładane są w Polsce za: tkm ładunku (lub iloczyn miejsc pasażerskich i km) oraz odrębnie za śluzowania. Zróżnicowanie stawek dotyczy poszczególnych dróg wodnych, rodzaju ładunku, sposobu transportu. W przypadku śluzowania zróżnicowanie dotyczy pory dnia. Przychody jednak są tak nikłe, iż nie można mówić o jakimkolwiek zwrocie kosztów, nawet ograniczonym do kosztów operacyjnych. Analiza opinii użytkowników dróg wodnych wskazuje, że podstawowym problemem jest jakość szlaków, a nie obciążenie kosztami opłat. W sytuacji niskiego natężenia przewozów, przychody z opłat są nikłe i nie wystarczają do utrzymania istniejących dróg, kłopotliwe jest też wykazanie celowości wsparcia takich inwestycji ze środków publicznych.
Dla żeglugi obliczenia stóp zwrotu nie są możliwe nawet w przypadku zawężenia do stopy finansowej. Przeszkodą formalną jest brak odpisów amortyzacyjnych (nie są naliczane), kolejnym źródłem niedokładności jest brak metodyki alokacji korzyści na poszczególnych beneficjentów w obiektach służących między innymi żegludze. Przyjmowanie arbitralnych założeń może zmienić obliczenia o kilkaset procent. Takie szacunki nie mogą być przesłanką do rewizji opłat wnoszonych przez beneficjentów.

Oszacowanie kosztów zasobowych i środowiskowych

RDW wymaga, oprócz obliczenia kosztów finansowych usług wodnych, oszacowania kosztów środowiskowych i zasobowych.
Obliczenia zostały przeprowadzone dla obszaru całego kraju, dla poszczególnych obszarów dorzeczy oraz obszarów działania RZGW, uwzględniając podział na regiony wodne.

Koszty zasobowe

Koszt zasobowy = koszt alternatywny = koszt utraconych korzyści. Koszty zasobowe czyli koszty utraconych korzyści występują wtedy, gdy istnieje alternatywny sposób (sposoby) wykorzystania danego dobra, wykluczający się z innymi. Koszt utraconych korzyści równy jest korzyściom z najlepszego alternatywnego wykorzystania danego dobra (zasobu).
Obliczanie kosztów zasobowych odbywało się w 2 krokach:

- określenie ilościowego deficytu zasobów wodnych w danej jednostce obliczeniowej (jednostką tą może być: cały kraj, dorzecze, obszar RZGW),
- przypisanie konkretnej wartości jednostkowej do korzyści utraconych w wyniku zidentyfikowanego deficytu wody (w zł/m^3 deficytu wody rocznie).

Przypisanie wartości zerowej do kosztów zasobowych w Polsce jest rezultatem przeprowadzonych analiz, ale jednocześnie wynika z pewnych założeń przyjętych z konieczności wywołanej brakiem odpowiedniego mechanizmu gromadzenia informacji. W przypadku pojawienia się możliwości pozyskania nowych, niedostępnych dotychczas informacji w tym zakresie będzie możliwe kolejne oszacowanie tych kosztów. Na chwilę obecną:

- brak jest w Polsce mechanizmu rejestrującego niezaspokojony popyt na wodę w sektorze przemysłowym,
- brak jest informacji o faktycznych deficytach zasobów wodnych, rozumianych jako odmowa/ ograniczenie pozwolenia wodno prawnego na pobór wód,
- wszystkie potrzeby związane z wykorzystaniem wód jako surowca są zaspokajane kosztem jakości wód powierzchniowych (poprzez obniżenie przepływu poniżej przepływu nienaruszalnego) lub kosztem przyszłych pokoleń (trwałe zmniejszenie zasobów wód podziemnych),
- niekorzyści związane z obniżeniem przepływów poniżej poziomu nienaruszalnego zostały wycenione w kosztach środowiskowych,
- istnieją poważne problemy metodologiczne z wyceną niekorzyści przyszłych pokoleń (obecnie przyjęto wartość równą 0),
- przyjęcie założenia zaspokajania wszystkich bieżących potrzeb prowadzi do braku alternatywnych kosztów wykorzystania wód traktowanych jako surowiec,
- alternatywne wykorzystanie wód w innych celach (np. do rekreacji) ujęte zostało w szacunku kosztów środowiskowych.

Koszty środowiskowe

Koszt środowiskowy - pieniężna wartość niekorzyści spowodowanych w środowisku (wodnym) przez użytkowników. Niekorzyści te związane są ze spadkiem wszystkich rodzajów użyteczności środowiska wodnego na skutek obniżenia jego jakości. Z uwagi na wiele użyteczności środowiska wodnego (np.: surowiec, miejsce rekreacji, środek transportu, podtrzymanie ekosystemów) niekorzyści mogą mieć charakter rynkowy (posiadać ceny) lub nierynkowy.

Obliczenia przeprowadzono na podstawie badań A. Markowskiej z roku 2003. Prowadzone były one metodą wyceny warunkowej, czyli określają przeciętną skłonność zapłacenia za poprawę jakości wód. Zadeklarowana gotowość do płacenia na rzecz poprawy jakości wód jest utożsamiana z wartością utraconych korzyści wynikających z nieprawidłowego stanu zasobów wodnych. W roku 2007 opracowano metodę aktualizacji wyników w oparciu o zmianę podstawowych parametrów socjoekonomicznych oraz postępu prac w zakresie poprawy jakości wód.

W tabeli zostały przedstawione wyniki obliczeń kosztów środowiskowych dla roku 2006.

Tabela 10. Wyniki oszacowania kosztów środowiskowych dla roku 2006

OBSZAR	**Ogółem, bez Bałtyku**	**Ogółem z Bałtykiem**
	mln zł/rok	mln zł/rok
OGÓŁEM POLSKA	6693,80	14844,12

Alokacji kosztów środowiskowych pomiędzy poszczególne sektory działalności, dokonano poprzez podział odpowiedzialności wg struktury zanieczyszczeń zrzucanych przez poszczególne sektory (tab. 11).

Tabela 11. Podział odpowiedzialności za koszty środowiskowe w roku 2006

OBSZAR	**Gospodarka komunalna**	**Przemysł**	**Rolnictwo**
OGÓŁEM POLSKA	70,1%	5,0%	24,9%

Wysoki udział sektora komunalnego w kosztach środowiskowych generowany jest poprzez częściowe ujmowanie ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych z przemysłu, pomijanie specyficznych zanieczyszczeń również z tego sektora z uwagi na brak danych statystycznych w tym zakresie, stanowiących źródło danych wejściowych do analiz oraz w wyniku zastosowania znacznych uogólnień algorytmów wyliczania ładunku netto pochodzących z rolnictwa.

Mimo powyższego, należy stwierdzić, iż udział sektora komunalnego w kosztach środowiskowych w Polsce jest na tyle istotny, że jest to z pewnością główne źródło tych kosztów.

10. Podsumowanie programów działań zapisanych w Programie wodno – środowiskowym kraju

W programie wodno-środowiskowym kraju zostały zebrane wyłącznie działania, zmierzające do utrzymania lub poprawy stanu wód, a których rozpoczęcie realizacji powinno nastąpić najpóźniej do 22 grudnia 2012 r.

W opracowanym po raz pierwszy dokumencie, działania których wykonanie pozwoli osiągnąć cele środowiskowe w terminie do 2015 r. wynikają wprost z innych przyjętych już programów lub planów, tak więc będą one realizowane zgodnie z ich wewnętrznymi harmonogramami, nie generując przy tym żadnych dodatkowych kosztów dla budżetu Państwa. Przykładem mogą być tu działania wynikające wprost z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zawierającego między innymi informacje o nakładach na inwestycje planowane do poniesienia w najbliższych latach, a których realizacja jest niezbędna w celu wypełnienia przez Polskę zobowiązań Traktatu Akcesyjnego w obszarze „Środowisko". Kolejnym przykładem działań ujętych w pierwszym PWŚK, a wynikających bezpośrednio z innych zatwierdzonych przez stosowne organy dokumentów są działania z krajowego i wojewódzkich programów zwiększania lesistości. Szczegółowe informacje dot. sposobu doboru działań w PWŚK a podsumowanych w PGW zostało przedstawione poniżej.

Działania wymienione w PWŚK dla poszczególnych SCWP i JCWPd, uwzględniają podział na działania podstawowe i uzupełniające, zgodnie z art. 113a ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, w zależności od wyników oceny zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych. Zaproponowane programy dla poszczególnych SCWP stanowią zbiór efektywnych, skutecznych i realnych do wykonania działań. Tak opracowane programy zagregowano następnie dla wszystkich obszarów dorzeczy wyznaczonych w Polsce.

Reasumując, celem PWŚK jest przedstawienie zestawień działań, których wypełnienie w określonym czasie pozwoli uzyskać efekty w postaci lepszego stanu wód. Analiza możliwości technicznych, finansowych oraz czasowych wykazała, iż niektóre z części wód nie osiągną do 2015 r. założonych celów środowiskowych. Przepisy ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne i RDW dopuszczają takie „odstępstwo" w formie przedłużenia terminów lub ustalenia mniej rygorystycznych celów. Wszystkie tego typu przypadki należy opisać i uzasadnić. Ustalenia zawarte w PWŚK powinny zostać przeniesione do innych dokumentów szczebla krajowego i regionalnego, poprzez uwzględnienie ich zapisów w strategiach, programach operacyjnych i rozwojowych, planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a także w planach i programach tematycznych związanych w sposób bezpośredni bądź pośredni z gospodarką wodną. Taka sytuacja powinna umożliwić pełne wdrożenie zaplanowanych działań.

PWŚK uwzględnia wymagania RDW, w tym podział działań na działania podstawowe i działania uzupełniające. Działania podstawowe skierowane są do realizacji niemal we wszystkich częściach wód (tam gdzie jest to wymagane na podstawie wyników analiz sporządzonych na podstawie art. 5 RDW), na terenie całego kraju. W ramach działań podstawowych zastosowano podział na dwie grupy, tj. działania podstawowe grupy A i B.

Działania podstawowe grupy A wynikają z:

- Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Programu wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji zbiorczej,
- Programu wyposażenia zakładów przemysłu rolno-spożywczego o wielkości nie mniejszej niż 4000 RLM odprowadzających ścieki bezpośrednio do wód w urządzenia zapewniające wymagane przez polskie prawo standardy ochrony wód,
- programów przyjętych dla obszarów wrażliwych na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego,
- działań zapobiegających zanieczyszczeniu wód substancjami zanieczyszczającymi lub grupami substancji zanieczyszczających, stanowiących poważne zagrożenie dla środowiska wodnego lub za jego pośrednictwem środowiska przyrodniczego.

Działania podstawowe grupy B obejmują:

- działania dla silnie zmienionych i sztucznych części wód pozwalające na osiągnięcie przez te części wód dobrego potencjału,
- działania wymagane na mocy części A załącznika VI RDW (działania wymagane w pozostałych dyrektywach),
- zestawienie pozostałych działań podstawowych wymagane na mocy art. 11 ust. 3 RDW.

Działania podstawowe wynikają z przepisów aktów prawa krajowego oraz wspólnotowego w zakresie ochrony i przywracania właściwego stanu wód oraz ekosystemów od wód zależnych, czyli pozwalają na wypełnienie zobowiązań następujących dyrektyw zdefiniowanych w załączniku VI część A (zgodnie z art. 11 pkt 3a RDW):

- dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991, str. 40; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 2, str. 26),
- dyrektywa Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1991, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 2, str. 68),

- dyrektywa 2006/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lutego 2006 r. dotycząca zarządzania jakością wody w kąpieliskach i uchylająca dyrektywę 76/160/EWG (Dz. Urz. UE L 64 z 04.03.2006, str. 37),
- dyrektywa Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 330 z 05.12.1998, str. 32; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 4, str. 9),
- dyrektywa Rady 86/278/EWG z dnia 12 czerwca 1986 r. w sprawie ochrony środowiska, w szczególności gleby, w przypadku wykorzystywania osadów ściekowych w rolnictwie (DZ. Urz. WE L 181 z 04.07.1986, str. 6; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 1, str. 265),
- dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 2, str. 102, z późn. zm.),
- dyrektywa 2009/147/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (wersja ujednolicona) (Dz. Urz. UE L 20 z 26.01.2010, str. 7),
- dyrektywa Rady 91/414/EWG z dnia 15 lipca 1991 r. dotycząca wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin (Dz. Urz. WE L z 19.08.1991, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 11, str. 332),
- dyrektywa Rady 96/82/WE z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie kontroli niebezpieczeństwa poważnych awarii związanych z substancjami niebezpiecznymi (Dz. Urz. WE L 10 z 14.01.1997, str. 13; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 5, t. 2, str. 410),
- dyrektywa 2008/1/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 stycznia 2008 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (Dz. Urz. UE L 24 z 29.01.2008, str. 8),
- dyrektywa Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 175 z 05.07.1985, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15. t. 1, str. 248),
- dyrektywa Rady 97/11/WE z dnia 3 marca 1997 r. zmieniająca dyrektywę 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre publiczne i prywatne przedsięwzięcia na środowisko (Dz. Urz. WE L 73 z 14.03.1997, str. 5; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 3, str. 151),
- dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę 90/313/EWG (Dz. Urz. UE L 41 z 14.02.2003, str. 26; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 7, str. 375).

W PWŚK zawarto również działania, wynikające z przepisów następujących dyrektyw:

- dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu (Dz. Urz. UE L 143 z 30.04.2004, str. 56; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 8, str. 357),
- dyrektywa 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu (Dz. Urz. UE L 372 z 27.12.2006, str. 19).

Zadania wynikające z realizacji przepisów dyrektywy 91/271/EWG obejmują realizację inwestycji związanych z wdrażaniem zapisów KPOŚK, Programu wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji zbiorczej oraz Programu wyposażenia zakładów przemysłu rolno - spożywczego o wielkości nie mniejszej niż 4000 RLM, odprowadzających ścieki bezpośrednio do wód, w urządzenia zapewniające wymagane przez polskie prawo standardy ochrony wód. Działania zidentyfikowane dla SCWP dotyczą budowy, rozbudowy bądź modernizacji obiektów oczyszczalni ścieków oraz budowy bądź modernizacji systemów kanalizacyjnych, dążących dla zapewnienia prawidłowego zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz ścieków przemysłowych biologicznie rozkładalnych z niektórych dziedzin przemysłu, które nie są odprowadzane do oczyszczalni komunalnych, w celu redukcji ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska. Wszystkie zadania w tym zakresie mają ściśle określony termin wdrożenia wynikający ze stanowiska negocjacyjnego Polski w obszarze „Środowisko".

Dyrektywa 91/676/EWG wskazuje jako konieczne do realizacji, w celu ochrony wód przed zanieczyszczeniami pochodzenia rolniczego, programy opracowane dla obszarów wyznaczonych jako szczególnie narażone na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych. W PWŚK zostały wskazane do realizacji zadania pochodzące ze wspomnianych programów działań tam gdzie zostały one ustalone, natomiast na pozostałych obszarach w ramach określenia działań uzupełniających, pozwalających na osiągnięcie przez wody założonych celów, zostały wskazane działania polegające na ograniczeniu odpływu związków azotu do wód z powierzchni użytkowanych rolniczo, głównie poprzez: *prowadzenie monitoringu wód*, w*spieranie rolnictwa ekologicznego i rolnictwa zrównoważonego* oraz prowadzenie właściwej techniki gospodarowania w zakresie uprawy roślin i hodowli zwierząt, ograniczającej straty związków azotowych do wód, np.:*, przechowywanie nawozów naturalnych w odpowiednich warunkach.*

Z dyrektywy 2006/7/WE przeniesiono do PWŚK zadania mające na celu kontrolowanie wody w kąpieliskach, zarządzanie jakością tej wody oraz udostępnianie

społeczeństwu tych informacji. Wdrożenie powyższych wymagań nastąpi poprzez wskazanie jako koniecznych do realizacji działań typu: o*bjęcie nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonywanie oceny jakości wody* oraz i*nformowanie mieszkańców o jakości wody w kąpielisku.* Należy zaznaczyć, iż wszelkie działania polegające na ograniczaniu zrzutów substancji zanieczyszczających z poszczególnych sektorów (komunalny, przemysłowy, rolnictwo) będą miały pozytywny wpływ na poprawę stanu wody w kąpieliskach.

Dyrektywa 98/83/WE wskazała konieczność realizacji działań mających na celu spełnianie przez wody wykorzystywane do zaopatrzenia ludności, odpowiednich norm jakościowych. Działania te zostały przetransponowane do PWŚK poprzez następujące zapisy: o*pracowanie oceny jakości wody przeznaczonej do spożycia; informowanie mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia*. Ponadto, tak jak w przypadku dyrektywy 2006/7/WE, wszelkie działania ograniczające zanieczyszczenie wód ze źródeł punktowych i rozproszonych będą realizować cele niniejszej dyrektywy.

Dyrektywa 86/278/EWG ma na celu niedopuszczenie do negatywnego oddziaływania stosowanych w państwach członkowskich osadów ściekowych na środowisko naturalne oraz na ludzi i zwierzęta. Realizacja założeń tej dyrektywy została zapewniona poprzez umieszczenie w PWŚK zadania: z*agospodarowanie osadów ściekowych*. Obowiązek ten regulowany jest również poprzez krajowe akty prawne, tj. przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 137, poz. 924) oraz przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984, z późn. zm.).

Dyrektywa 92/43/EWG wskazuje na konieczność stworzenia spójnej Europejskiej Sieci Ekologicznej specjalnych obszarów ochrony siedlisk naturalnych i siedlisk gatunków, która pozwoli zachować te siedliska w odpowiednim dla nich stanie lub odtworzyć właściwe warunki dla uzyskania takiego stanu. Dyrektywa ta wskazuje również wymogi związane z realizacją inwestycji na obszarach Natura 2000.

Polska jako państwo członkowskie stworzyła listę potencjalnych obszarów ochrony siedlisk i przekazała do Komisji Europejskiej. W PWŚK zostały uwzględnione odpowiednie działania zmierzające do utrzymania siedlisk we właściwym stanie, w zakresie zagadnień uzależnionych od stanu wód. Główne działania stanowiące w PWŚK element zapewniający wdrażanie tejże dyrektywy to: *ochrona, zachowanie i przywracanie biotopów i naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory*; *opracowanie i wdrożenie planu ochrony obszaru prawnie chronionego; ochrona, zachowanie ekosystemów od wód zależnych zgodnie z planami ochrony obszarów prawnie chronionych; kompleksowa ochrona układu hydrologicznego poprzez ochronę źródlisk i zapobieganie erozji; tworzenie korytarzy ekologicznych i stref buforowych.*

Dyrektywa 79/409/EWG dotyczy ochrony wszystkich gatunków ptaków naturalnie występujących w stanie dzikim na europejskim terytorium państw członkowskich. Zadania związane z wdrażaniem dyrektywy skierowane są na ochronę, gospodarowanie i regulowanie liczebności tych gatunków. Działania przewidziane w PWŚK dotyczą prawidłowego gospodarowania na wyznaczonych obszarach Natura 2000, do której należą obszary wytyczone zgodnie z przepisami dyrektywy 79/409/EWG. Zadania przewidziane do wdrożenia na obszarach ochrony gatunkowej są tożsame z działaniami wdrażanymi na obszarach siedliskowych, oczywiście z uwzględnieniem cech charakterystycznych rozpatrywanego obszaru.

Dyrektywa 91/414/EWG (zmieniona dyrektywami: 2005/25/WE, 2006/75/WE, 2008/69/WE, 2009/82/WE, 2009/116/WE oraz 2009/117/WE) ustanawia w państwach członkowskich jednolite zasady dopuszczania do obrotu środków ochrony roślin oraz dopuszczania przez KE substancji aktywnych do stosowania w środkach ochrony roślin. W Polsce zagadnienia dotyczące wprowadzania środków ochrony roślin do obrotu reguluje ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 849, z późn. zm.) implementująca przepisy przedmiotowej dyrektywy. Aktem wykonawczym do ww. ustawy jest rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2005 r. w sprawie zakresu badań, informacji i danych dotyczących środka ochrony roślin i substancji aktywnej oraz zasad sporządzania ich oceny (Dz. U. Nr 100, poz. 839, z późn. zm.), które określa zakres dokumentacji wymaganej do uzyskania zezwolenia na dopuszczenie środka ochrony roślin do obrotu. Proponowane działanie wynikające i pozwalające na spełnienie celów dyrektywy 91/414/EWG to przede wszystkim: o*bowiązek stosowania środków ochrony roślin, dopuszczonych do obrotu* zgodnie z ustawą z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin.

Dyrektywa 96/82/WE wskazuje na konieczność eliminowania lub zmniejszenia skutków dla środowiska z tytułu nadzwyczajnych zagrożeń, a także doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych. Jak zapisano w Polityce Ekologicznej Państwa do roku 2025 należy osiągnąć taki stan, aby awaryjność przemysłowych instalacji niebezpiecznych oraz środków transportowych (rurociągów, samochodów, wagonów kolejowych, statków) nie przekraczała średnich wskaźników dla państw OECD. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska obok podstawowych definicji i przepisów ogólnych w zakresie przeciwdziałania, zapobiegania i ograniczania skutków poważnych awarii przemysłowych określa również obowiązki prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej, obowiązki organów administracji związane z awarią przemysłową oraz współpracę międzynarodową w tym samym zakresie pomiędzy różnymi instytucjami. Proponowane działania pozwalające na spełnienie celów dyrektywy 96/82/WE to przede wszystkim: o*pracowanie programu zapobiegania poważnym awariom przez zakłady o zwiększonym bądź dużym ryzyku; opracowanie wewnętrznego i zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego przez*

odpowiedzialne służby; opracowanie planów operacyjno-ratowniczych dla wszystkich gmin, w których znajdują się obiekty niebezpieczne; opracowanie wojewódzkich planów zarządzania ryzykiem dla wszystkich województw oraz planów powiatowych dla tych powiatów, na terenie których znajduje się więcej niż 5 obiektów niebezpiecznych; zorganizowanie na szczeblu centralnym systemu analizy doświadczeń z przebiegu zaistniałych awarii i przebiegu akcji ratowniczych; prowadzenie krajowego rejestru obiektów niebezpiecznych; opracowanie programu informowania społeczeństwa o nadzwyczajnych zagrożeniach środowiska i edukacji w tym zakresie, obejmującego działania na szczeblu lokalnym, regionalnym i centralnym; prace legislacyjne w analizowanym zakresie.

Dyrektywa 2008/1/WE dotyczy zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli (IPPC). Uchyla ona dyrektywę 96/61/WE, której przepisy zostały transponowane do polskiego prawa ustawą 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska oraz poprzez akty wykonawcze do tej ustawy. Dyrektywa 2008/1/WE stanowi, że wszystkie istniejące instalacje, których funkcjonowanie, ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w nich działalności, mogą powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska, powinny uzyskać pozwolenie zintegrowane, natomiast wszystkie nowe instalacje muszą uzyskać pozwolenie zintegrowane przed uruchomieniem. Proponowane działania wynikające i pozwalające na spełnienie celów dyrektywy 2008/1/WE to przede wszystkim: u*zyskanie pozwolenia zintegrowanego w celu zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli przez zakłady prowadzące rodzaje działalności wymienione w rozporządzeniu w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości; kontrola przestrzegania warunków w zakresie dopuszczalnych wartości emisji substancji zanieczyszczających środowisko; wydanie rozporządzenia Ministra Środowiska „w sprawie minimalnych wymagań wynikających z najlepszej dostępnej techniki, jakie muszą spełniać instalacje".*

Dyrektywa 97/11/WE zmieniająca dyrektywę 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu skutków wywieranych przez niektóre publiczne i prywatne przedsięwzięcia na środowisko naturalne (Dz. Urz. WE L 73 z 14.03.1997, str. 5; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 3 str. 151), w polskim prawie ma umocowanie w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.), która wprowadza procedurę administracyjną – postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ). Postępowanie to wszczyna się dla przedsięwzięć mogących znacząco, bądź mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko lub obszar Natura 2000. Ponadto procedura, określona ww. ustawą przewiduje proces strategicznej oceny na środowisko dla projektów, m.in. dla programów w dziedzinie gospodarki wodnej, który nie jest regulowany przepisami dyrektywy 97/11/WE. Proces OOŚ

obejmuje wielokierunkową i kompleksową analizę stanu środowiska oraz wskazuje potencjalne pozytywne jak i negatywne oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska.

Dyrektywa 2003/4/WE określa konieczność udostępniania informacji o stanie wód, powietrza, gleby, przyrody itp., jak również informacji o działaniach lub środkach wpływających na środowisko lub zmierzających do jego ochrony, włączając podejmowane środki administracyjne oraz programy działania. Dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do wdrożenia ustaw, rozporządzeń i zarządzeń mających na celu umożliwienie społeczeństwu dostępu do informacji o środowisku będących w posiadaniu władz publicznych. Zaproponowane działania wpisane do PWŚK realizujące obowiązki nałożone dyrektywą 2003/4/WE to: p*rowadzenie bazy danych o środowisku i udostępnianie informacji przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska; publiczne udostępnianie informacji w zakresie planów ochrony środowiska i planów gospodarki odpadami; informowanie mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia; informowanie mieszkańców o jakości wody w kąpielisku; przestrzeganie trybu postępowania w sprawach ocen oddziaływania na środowisko.*

Dyrektywa 2004/35/WE została zaimplementowana do polskiego prawa ustawą z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. Nr 75, poz. 493, z późn. zm.). Ustawa określa zasady odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku i naprawę szkód w środowisku. Przepisy ustawy stosuje się do zagrożenia szkodą w środowisku wywołaną emisją rozproszoną, pochodzącą z wielu źródeł, gdy jest możliwe ustalenie związku przyczynowego między bezpośrednim zagrożeniem szkodą w środowisku lub szkodą w środowisku, a działalnością podmiotu korzystającego ze środowiska. Proponowane działania wynikające i pozwalające na spełnienie celów dyrektywy 2004/35/WE to: p*rowadzenie rejestru szkód w środowisku; prowadzenie działań naprawczych i kompensacyjnych w przypadku powstania szkody w środowisku.*

Dyrektywa 2006/118/WE określa kryteria oceny i stanu chemicznego wód podziemnych, a w szczególności normy jakości wód podziemnych. Dyrektywa reguluje sposób monitoringu wód podziemnych, określa sposób identyfikacji znaczących i utrzymujących się trendów wzrostowych zanieczyszczeń oraz inicjowanie działań mających na celu odwrócenie tych trendów. Określone są również środki zapobiegania wprowadzaniu zanieczyszczeń do wód podziemnych lub ich ograniczenia. Niniejsza dyrektywa została częściowo przetransponowana do prawodawstwa polskiego za pomocą rozporządzenia w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych. Działania zidentyfikowane jako zapewniające wdrożenie niniejszej dyrektywy to przede wszystkim: o*kreślenie dodatkowych punktów monitoringu jakości wód podziemnych; odizolowanie ognisk zanieczyszczeń; monitoring diagnostyczny dla potencjalnych ognisk zanieczyszczeń; systematyczna rekultywacja i rewitalizacja terenów użytkowanych wcześniej jako składowiska; uzupełnienie*

monitoringu dla eksploatowanych, wyłączonych z eksploatacji, rekultywowanych i zamkniętych składowisk odpadów oraz innych instalacji unieszkodliwiania odpadów komunalnych.

Oprócz powyższych działań wynikających z realizacji dyrektyw wskazanych w załączniku VI A RDW, uwzględnione zostały działania podstawowe wymagane art. 11 pkt 3 (b-l) RDW, realizujące cele wymienione w RDW, w tym:

- działania służące spełnieniu wymogów art. 9, służące wdrożeniu zasady zwrotu kosztów usług wodnych (art. 11 pkt 3b RDW), zidentyfikowane jako: *analiza polityki opłat za wodę i ścieki; wprowadzenie koniecznych, wynikających z analizy, zmian w polityce opłat za wodę i ścieki; analiza opłat i koncesji za korzystanie z zasobów wodnych; analiza zwolnień z opłat za korzystanie z zasobów wodnych,*
- działania służące propagowaniu skutecznego i zrównoważonego korzystania z wody w celu niedopuszczenia do zagrożenia realizacji celów określonych w art. 4 (art. 11 pkt 3c RDW), zidentyfikowane jako: *skuteczne wprowadzenie programu racjonalizacji zużycia wody w zakładach przemysłowych; propagowanie idei zrównoważonego rozwoju i upowszechnienie informacji o podejmowanych działaniach, akcjach, kampaniach na rzecz aktywnej ochrony środowiska,*
- działania służące spełnieniu wymogów art. 7, włącznie ze środkami zabezpieczenia jakości wody w celu zredukowania poziomu uzdatniania wymaganego przy produkcji wody do picia (art. 11 pkt 3d RDW), zidentyfikowane jako: *opracowanie warunków korzystania z wód regionu; opracowanie warunków korzystania z wód zlewni; opracowanie warunków korzystania z wód zlewni dla obszaru o podwyższonych celach środowiskowych,*
- działania służące kontroli poboru wody słodkiej powierzchniowej i podziemnej oraz retencja wody słodkiej powierzchniowej, w tym wykazy poborów wód i wymagane uprawnienia dla poboru i retencji (art. 11 pkt 3e RDW), zidentyfikowane jako: *weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód, zwłaszcza na terenach o znacznym rozdysponowaniu wód zasobów wodnych; wprowadzenie ograniczeń w zużyciu wód na cele inne niż socjalno-bytowe, produkcji żywności i artykułów farmaceutycznych; weryfikacja zapisów instrukcji gospodarowania wodą,*
- działania służące ograniczeniu zanieczyszczeń, łącznie z wymogiem uprzedniego uzyskania zezwolenia na sztuczne zasilanie lub uzupełnianie części wód podziemnych (art. 11 pkt 3f RDW),
- działania służące kontroli zrzutów ze źródeł punktowych mogących przyczynić się do zanieczyszczenia (art. 11 pkt 3g RDW), zidentyfikowane jako: *działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej, np.*

prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków i wdrożenie harmonogramu wywozu nieczystości płynnych i osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni; kontrola przestrzegania harmonogramu wywozu ścieków; kontrola przestrzegania warunków w zakresie dopuszczalnych wartości emisji substancji zanieczyszczających środowisko,

- działania służące zapobieganiu lub kontroli wprowadzania zanieczyszczeń ze źródeł rozproszonych (art. 11 pkt 3h RDW), zidentyfikowane jako: *stosowanie środków ochrony roślin dopuszczonych do obrotu; uzyskania pozwolenia zintegrowanego w celu zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli przez zakłady prowadzące rodzaje działalności wymienione w rozporządzeniu w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości; kontrola przestrzegania warunków w zakresie dopuszczalnych wartości emisji substancji zanieczyszczających środowisko; prowadzenie rejestru szkód w środowisku; prowadzenie działań naprawczych i kompensacyjnych w przypadku powstania szkody w środowisku; opracowanie wewnętrznego i zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego przez odpowiedzialne służby,*
- działania służące kontroli nad innymi znaczącymi niekorzystnymi oddziaływaniami na stan wody, a w szczególności oddziaływania hydromorfologiczne (art. 11 pkt 3i RDW): *przeprowadzenie kontroli gospodarowania wodami w zakresie posiadanych pozwoleń oraz kontrole interwencyjne,*
- działania służące zakazom bezpośredniego zrzucania zanieczyszczeń do wód podziemnych (art. 11 pkt 3j RDW): *zakaz wprowadzania ścieków do wód,*
- działania służące eliminowaniu zanieczyszczenia wód powierzchniowych substancjami określonymi w wykazie substancji priorytetowych (art. 11 pkt 3k RDW), zidentyfikowano jako: *eliminacja zanieczyszczenia wód przez priorytetowe substancje niebezpieczne (wykaz I dyrektywy 76/464/EWG), poprzez: przeprowadzenie spisu zrzutów zawierających te substancje, ustalenie norm emisji tych substancji w zrzutach do wód bądź urządzeń kanalizacyjnych, wydawanie zezwoleń na odprowadzanie ścieków zawierających te substancje, opracowanie programów specjalnych ograniczania emisji priorytetowych substancji niebezpiecznych; ograniczenie zanieczyszczeń wód substancjami niebezpiecznymi (wykaz II dyrektywy 76/464/EWG), poprzez: przeprowadzenie spisu zrzutów zawierających te substancje, ustalenie norm emisji tych substancji w zrzutach do wód bądź urządzeń kanalizacyjnych, wydawanie zezwoleń na odprowadzanie ścieków zawierających te substancje, opracowanie programów mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wody,*

- inne działania służące zapobieganiu stratom zanieczyszczeń z technicznych instalacji oraz służących zapobieganiu i/lub redukcję przypadkowych wydarzeń mogących zanieczyszczać wodę (art. 11 pkt 3l RDW), zidentyfikowanych jako: *przeprowadzenie przez WIOŚ działań kontrolnych w zakresie wdrażania dyrektywy 2006/11/WE w sprawie zanieczyszczenia spowodowanego niektórymi substancjami niebezpiecznymi odprowadzanymi do środowiska wodnego oraz dyrektywy 80/68/EWG w sprawie ochrony wód gruntowych przed zanieczyszczeniem przez niektóre substancje niebezpieczne; opracowanie planów operacyjno-ratowniczych dla wszystkich gmin, w których znajdują się obiekty niebezpieczne; opracowanie wojewódzkich planów zarządzania ryzykiem dla wszystkich województw oraz planów powiatowych dla tych powiatów, na terenie których znajduje się więcej niż 5 obiektów niebezpiecznych (z liczby ok. 1200 obiektów niebezpiecznych na terytorium kraju).*

Drugi rodzaj działań wskazanych przez RDW oraz przetransponowanych do polskiego prawodawstwa poprzez ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne to działania uzupełniające, opracowane i wdrażane w uzupełnieniu do działań podstawowych dla realizacji celów wskazanych w art. 4 RDW. Dyrektywa zawiera otwartą listę działań uzupełniających w załączniku VI B, natomiast ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne w art. 113a ust. 3 wskazuje następujące działania tego typu:

- środki prawne, administracyjne i ekonomiczne niezbędne do zapewnienia optymalnego wdrożenia przyjętych działań,
- wynegocjowane porozumienia dotyczące korzystania ze środowiska,
- działania na rzecz ograniczenia emisji,
- zasady dobrej praktyki,
- rekonstrukcję terenów podmokłych,
- działania służące efektywnemu korzystaniu z wody i ponownemu jej wykorzystaniu, między innymi promowanie technologii polegających na efektywnym wykorzystaniu wody w przemyśle i wodooszczędnych technik nawodnień,
- przedsięwzięcia techniczne, badawcze, rozwojowe, demonstracyjne i edukacyjne.

Celem wypełnienia obowiązku opracowania PWŚK, wykonany został Katalog działań zawierający zbiór działań, spośród których dokonywano wyboru w trakcie opracowywania programów dla poszczególnych części wód. Katalog składa się z dwóch części, tj. z części pierwszej, w której zawarto działania skierowane do wszystkich części wód bez względu na status zagrożenia nieosiągnięciem celów środowiskowych (obowiązujące na terenie całego kraju działania podstawowe) oraz z części drugiej, w której umieszczono działania wybierane

jako działania podstawowe (tam gdzie zostały one zaplanowane), bądź te same działania jako działania uzupełniające, jeżeli zachodziła taka potrzeba, np. konieczność redukcji ładunku azotu poprzez budowę oczyszczalni ścieków, nie objętej wcześniej KPOŚK.

Przy wyborze działań dla poszczególnych części wód kierowano się przede wszystkim wynikami oceny ryzyka nieosiągnięcia przez wody dobrego stanu oraz identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceną ich wpływu na stan wód, jak również przepisami istniejących aktów prawnych, programów i dokumentów realizujących te zapisy, w zakresie spełniania wymagań nałożonych na Polskę i wypełnienia zadań wskazanych w aktach prawnych UE. Znaczącą rolę przy wyborze działań miały również wyniki konsultacji społecznych istotnych problemów gospodarki wodnej. W efekcie doboru działań dla poszczególnych części wód, jak już wspomniano powyżej, działanie określone jako podstawowe, w niektórych częściach wód może stanowić działanie uzupełniające zmierzające do osiągnięcia założonych celów. Przeprowadzona weryfikacja oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych po uwzględnieniu zaplanowanych i będących w trakcie realizacji działań podstawowych, zwłaszcza działań związanych z realizacją przepisów dyrektywy 91/271/EWG, pozwoliła na precyzyjne wskazanie odpowiednich działań uzupełniających tam gdzie to rzeczywiście konieczne.

Opracowane programy działań dla części wód powierzchniowych, regionów wodnych oraz obszarów dorzeczy ze względu na znaczne rozmiary nie zostały zamieszczone w części tekstowej PWŚK. W celu przedstawienia ich w sposób czytelny, przejrzysty i nieskomplikowany, stworzono bazę danych Microsoft Office Access. Baza ta jest integralną częścią PWŚK, zawiera zaproponowane działania wraz z podaniem kosztów i jednostki odpowiedzialnej za realizację. Nieskomplikowana formuła programu pozwala na łatwe i szybkie dotarcie do pożądanych informacji. Dzięki programowi Microsoft Office Access możliwe jest generowanie raportów, których efektem będą programy działań w wybranym układzie: dla scalonej części wód, regionu wodnego, obszaru dorzecza, ze wskazaniem jednostki podziału administracyjnego kraju, zestawienie kosztów dla działań podstawowych i uzupełniających oraz kosztów działań w danej kategorii.

Szacuje się, iż łączny koszt działań na obszarze dorzecza Dunaju wyniesie ok. 180 tys. zł.

Komentarza wymaga podejście do sposobu oszacowania kosztów poszczególnych działań zawartych w PWŚK. Przyjęto następujące założenia:

- koszty działań, których realizacja wynika z obowiązków statutowych jednostek administracji państwowej i samorządowej przyjęto jako działania bezkosztowe,
- koszty działań dot. inwestycji komercyjnych oszacowane zostały na podstawie aktualnych, na dzień opracowania PWŚK, cen rynkowych,

- koszty działań, które wynikają z realizacji innych planów i programów zostały przyjęte bezpośrednio z tych dokumentów; w przypadku KPOŚK, koszty niektórych działań wynoszą „0” zł; wynika to z faktu, iż niektóre aglomeracje podłączone są do więcej niż jednej oczyszczalni ścieków; w tej sytuacji koszty podane są ogółem dla aglomeracji, a nie rozdzielone na poszczególne oczyszczalnie,
- koszty działań wymagających pozyskania dodatkowych nakładów finansowych, innych niż podstawowy budżet jednostki, zostały oszacowane bezpośrednio przez jednostki odpowiedzialne za realizację określonych działań,
- nie oszacowano kosztów związanych z działaniami dotyczącymi budowy przepławek w celu zapewnienia ciągłości rzek i potoków, z uwagi na fakt, iż obszarem jednostkowym dla tych działań jest obszar SCWP - bez wskazania szczegółowej lokalizacji i parametrów konkretnych inwestycji, co jest warunkiem określenia kosztów,
- w przypadku, gdy obszar objęty działaniem obejmował więcej niż jedną SCWP, koszt związany z jego realizacją rozdzielony został pomiędzy SCWP zlokalizowane w zasięgu działania.

Podsumowanie programów działań dla wód powierzchniowych rzecznych i podziemnych uwzględniające informacje o kosztach ich realizacji, wraz ze źródłami finansowania (ze szczególnym uwzględnieniem finansowania z budżetu państwa) przedstawiono w tabeli nr 12 i 13. Koszty dla działań zaokrąglone zostały do setek zł. W zakresie wód podziemnych przyjmuje się, że wszystkie działania wyznaczone dla osiągnięcia dobrego stanu wód powierzchniowych będą miały wpływ na poprawę stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych. W związku z tym dla JCWPd zaproponowano działania podstawowe takie jak dla właściwych wód powierzchniowych.

Zamieszczone w tabeli nr 12 podsumowanie uwzględnia podział działań na podstawowe i uzupełniające. Na obszarze dorzecza Dunaju koszty działań zaplanowanych do realizacji wynikają głównie z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej oraz działań związanych z ochroną, zachowaniem i przywracaniem biotopów i naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (działania podstawowe z grupy B).

Dla wód podziemnych na obszarze dorzecza Dunaju nie przewiduje się programów działań uzupełniających. Stan chemiczny i ilościowy jednolitych części wód podziemnych na obszarze dorzecza określono jako dobry.

Tabela 12. Podsumowanie programów działań w latach 2010-2015 na obszarze dorzecza Dunaju – wody powierzchniowe

Obszar dorzecza Dunaju*	
Ilość JCWP rzek	11
Ilość niezagrożonych JCWP	11
Ilość zagrożonych JCWP	0
Ilość JCWP podlegających DEROGACJOM	0
Koszty działań A	0,0
Koszty działań B	179 500,0
Koszty działań uzupełniających	0,0
Źródła finansowania **działań A**	nie dotyczy
Źródła finansowania **działań B**	budżet państwa **,zadania ustawowe organów administracji publicznej, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki gospodarstw domowych/rolnych, budżety JST, budżety operatorów, PROW (Program rolnośrodowiskowy),MF EOG, NMF, SPPW, POIiŚ, RPO.
Źródła finansowania **działań uzupełniających**	nie dotyczy

* Podmioty realizujące poszczególne działania znajdują się w bazie danych Microsoft Office Access stanowiącej załącznik do programu wodno-środowiskowego kraju.
** tj. 47 000 PLN w ramach wojewódzkich programów państwowego monitoringu środowiska, 100 000 PLN w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko: projekt POIS.05.03.00-00-186/09 pn „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski".

Tabela 13. Podsumowanie programów działań latach 2010-2015 na obszarze dorzecza Dunaju – wody podziemne

Obszar dorzecza Dunaju*	
Ilość JCWPd	3
Koszty działań podstawowych	tożsame z działaniami dla SCWP
Koszty działań uzupełniających	nie dotyczy
Źródła finansowania **działań podstawowych**	nie dotyczy
Źródła finansowania **działań uzupełniających**	nie dotyczy

* Wskazania podmiotów realizujących poszczególne działania zawiera załącznik do programu wodno-środowiskowego kraju

11. Wykaz pozostałych programów i planów wraz z krótką charakterystyką

Ustalenia PGW powinny znaleźć odzwierciedlenie w aktualizacjach dokumentów planistycznych i programowych na poziomie krajowym i regionalnym. Obowiązek adaptacji dotyczy przede wszystkim dokumentów powiązanych z procesem planowania tj. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK).

Dokumentem nadrzędnym dla PGW jest Narodowa Strategia Gospodarowania Wodami. Pośrednio powiązane dokumenty planistyczne i programowe, dotykające zagadnień gospodarowania wodami/ochrony zasobów wodnych w innych obszarach środowiskowych czy innych sektorach działalności, powinny uwzględniać najważniejsze kwestie planowania w gospodarce wodnej. Prezentowane poniżej dokumenty krajowe i regionalne dotyczą przedmiotowych zagadnień i powinny być realizowane w zależności od potrzeb przy jednoczesnym zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Dokumenty planistyczne i programowe na poziomie krajowym w zależności od stopnia zbieżności tematycznej, w mniejszym, bądź większym stopniu powinny uwzględniać ustalenia Planu gospodarowania wodami. Aktualnie w niektórych pojawiają się jedynie krótkie wzmianki o prowadzonych pracach planistycznych, inne natomiast w istotny sposób dotykają tych tematów. Szereg dokumentów na tym szczeblu powstawał około 2005 roku, więc kolejne aktualizacje tych programów w sposób bardziej szczegółowy powinny uwzględniać założenia i cele planowania gospodarowania wodami.

Na poziomie regionalnym obserwowana jest podobna sytuacja. W poszczególnych dokumentach pojawiają się wzmianki o prowadzonych pracach związanych z opracowaniem PWŚK i PGW, inne natomiast, np. wojewódzkie programy ochrony środowiska uwzględniają w sposób dość szczegółowy wykonane, czy planowane do wykonania zadania i prace w tym zakresie, uwzględniając je w swoich harmonogramach i kosztorysach. Z czasem aktualizacje poszczególnych dokumentów powinny zawierać coraz dokładniejsze informacje i elementy wypracowane w ramach procesu planowania gospodarowania wodami. Dotychczas to proces planowania gospodarowania wodami w dużym stopniu bazował na zapisach dokumentów planistycznych i programowych szczebla regionalnego, z uwagi na potrzebę uwzględnienia już zaplanowanych do realizacji polityk i programów, oczywiście jeżeli są one zgodne z założeniami i celami RDW. Na tak powstałej bazie zaplanowano odpowiednie zadania „dopełniające” dla uzyskania efektu celowego, które następnie będą musiały zostać uwzględnione i przeniesione na poziom krajowy i regionalny do realizacji.

Zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne ustalenia PGW uwzględnia się uwzględnia się w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, w planach zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Wprowadzenie powyższego przepisu reguluje kwestie spójności powstających dokumentów w tych dwóch płaszczyznach bezpośrednio i ściśle ze sobą powiązanych. Realnie taka zmiana będzie odczuwalna dopiero po aktualizacji poszczególnych dokumentów związanych z kształtowaniem gospodarki przestrzennej kraju.

KRAJOWE DOKUMENTY O CHARAKTERZE PLANISTYCZNYM I ROZWOJOWYM

Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015

1. Tytuł dokumentu

Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015.

2. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 roku.

3. Realizacja zapisów

2007 – 2015.

4. Tematyka

Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015 jest nadrzędnym dokumentem polityki rozwoju społeczno – gospodarczego Polski. Wyznacza priorytetowe cele tej polityki i określa ich realizację na przestrzeni kilkunastu lat. Dokument ten, stanowi podstawę do tworzenia innych opracowań na szczeblu rządowym i samorządu terytorialnego oraz umożliwia racjonalne wykorzystanie środków finansowych pozyskanych z Unii Europejskiej.

Głównym celem strategii jest zmniejszenie istniejącego dystansu rozwojowego Polski, wobec krajów Unii, poprzez podniesienie poziomu i jakości życia swoich obywateli.

5. Wskazanie finansowania

- środki krajowe w kwocie 11,9 mld EUR z:
  - budżetu państwa,
  - budżetu jednostek samorządu terytorialnego,
  - budżetu innych podmiotów sektora finansów publicznych,
  - funduszy celowych,
  - środki prywatnych podmiotów gospodarczych w kwocie 6,4 mld EUR,
- publiczne środki wspólnotowe w kwocie 86 mld EUR z:
  - Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
  - Europejskiego Funduszu Społecznego,
  - Funduszu Spójności,

- Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w kwocie 13,2 mld EUR, współfinansowanie w kwocie 3,9 mld EUR,
- Europejskiego Funduszu Rybackiego w kwocie 0,7 mld EUR + współfinansowanie w kwocie 0,1 mld EUR,

- pozostałe źródła finansowania z:
  - Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
  - Norweskiego Obszaru Gospodarczego.

6. Działania przewidziane do realizacji

Założenia określają następujące priorytety Strategii:

- wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki w sektorze gospodarki wodnej realizacja powyższego założenia przejawia się poprzez modernizację rybołówstwa i przetwórstwa rybnego,
- poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej,
- wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości,
- budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa,
- rozwój obszarów wiejskich,
- rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Narodowy Plan Rozwoju 2007 – 2013

1. Tytuł dokumentu

„Narodowy Plan Rozwoju 2007 – 2013".

2. Zatwierdzenie

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 6 września 2005 r.

3. Realizacja zapisów

2007 – 2013.

4. Tematyka

Narodowy Plan Rozwoju jest kompleksowym programem rozwoju społecznego i koncepcją modernizacji polskiej gospodarki. NPR ma za zadanie ukierunkować i ustabilizować działanie instytucji publicznych i społecznych, sprzyjać realizowaniu interesów różnych grup ludności. W ten sposób stanie się narzędziem programowania i koordynowania działań podmiotów publicznych, prywatnych i społecznych. Dla osiągnięcia celów rozwojowych określonych w NPR planowane jest podjęcie działań równocześnie w trzech wymiarach, tj.:

- *strukturalnym* - oddziaływanie na cechy strukturalne gospodarki,
- *przestrzennym* - oddziaływanie na zagospodarowanie przestrzeni kraju,
- *regionalnym* - oddziaływanie na rozwój i konkurencyjność regionów (województw).

Jako główne cele strategiczne zostały wymienione:

- utrzymanie gospodarki na ścieżce wysokiego wzrostu gospodarczego,
- wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia,
- podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej (zmniejszenie regionalnego zróżnicowania poziomu dochodów i dostępność komunikacyjna do regionów.

5. Wskazanie finansowania

Plan finansowany będzie z następujących źródeł:

- publiczne fundusze krajowe – 40,5 mld euro,
- krajowe środki prywatne – 28,0 mld euro,
- publiczne środki unijne oraz inne źródła zagraniczne – 73,6 mld euro,

Łączna kwota finansowania – 142,1 mld euro.

6. Działania przewidziane do realizacji

Do realizacji priorytetów Narodowego Planu Rozwoju zaproponowano 117 działań ujętych w 24 kierunkach. Działania te wynikają z dokumentów strategicznych (horyzontalnych, sektorowych i regionalnych) i stanowią podstawę do opracowania programów operacyjnych.

Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego

1. Tytuł dokumentu

„Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2007 – 2013".

2. Zatwierdzenie

NSRR została przyjęta przez Radę Ministrów dnia 2 października 2007 r.

3. Realizacja zapisów

2007 – 2013.

4. Tematyka

NSRR jest dokumentem określającym uwarunkowania, cele i kierunki wspierania rozwoju regionalnego przez państwo oraz koordynacji polityki sektorowej w województwach. Dokument określa priorytety i kryteria wyodrębniania obszarów wsparcia, zasady i kryteria wsparcia finansowego programów wojewódzkich z punktu widzenia polityki państwa. NSRR wskazuje również sposób koordynacji działań wszystkich ministrów oraz funduszy celowych, które są zgodne z celami i zasadami polityki rozwoju regionalnego państwa.

5. Wskazanie finansowania

Strategia finansowana będzie z następujących źródeł:

- publiczne fundusze krajowe,
- krajowe środki prywatne,
- publiczne środki unijne oraz inne źródła zagraniczne.

6. Działania przewidziane do realizacji

Realizacja działań Strategii będzie ukierunkowana na spełnienie założonych celów strategicznych:

- większa konkurencyjność województw,
- większa spójność społeczna, gospodarcza przestrzenna,
- szybszy wzrost- wyrównywanie szans rozwojowych.

Dla każdego z wymienionych celów zdefiniowano szereg działań priorytetowych, których realizacja pozwoli na wypełnienie założeń Strategii.

Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

1. Tytuł dokumentu

Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju

2. Zatwierdzenie

Koncepcja została przyjęta w dniu 5 października 1999 r. przez Radę Ministrów oraz w dniu 17 listopada 2000 r. przez Sejm Rzeczpospolitej Polskiej (M.P. z 2001 r. Nr 26, poz. 432).

3. Realizacja zapisów

Okres około 25 lat począwszy od roku 1999.

4.Tematyka

Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest podstawowym dokumentem określającym zasady polityki państwa w dziedzinie przestrzennego zagospodarowania kraju. Zawiera ogólne kierunki rozwoju poszczególnych struktur i elementów przestrzennych, uwzględniające uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, priorytety oraz sektorowe założenia rozwojowe, w tym stwierdzenie, że stan ilościowy i jakościowy zasobów wodnych jest jednym z podstawowych problemów strategicznych Polski, warunkującym rozwój cywilizacyjny.

Zgodnie z Koncepcją, cele strategiczne sektora gospodarki wodnej oprócz problemów kształtowania ilości i jakości zasobów wodnych powinny uwzględniać także problematykę ochrony przed powodzią. Szczególny nacisk położony jest na użytkowe aspekty gospodarki wodnej – zarówno w kontekście zapewnienia zaopatrzenia w wodę, ochrony jakości wód jak i racjonalizacji zużycia wody przez odbiorców przemysłowych i gospodarkę komunalną, modernizacji dróg wodnych oraz ochronę przed powodzią. Realizacji celów strategicznych ma służyć proekologiczne gospodarowanie zasobami wód, poddanie regułom gospodarki rynkowej użytkowania wód w gospodarce, zintegrowanie działań prowadzonych na poziomach lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym, zagospodarowanie szlaków

śródlądowych, budowę zadaniowych zbiorników retencyjnych i stymulowanie małej retencji Z uwagi na termin opracowania KPPZK (1999 r.), nie uwzględnia ona istotnych zmian w obecnych uwarunkowaniach istniejących w kraju (chociażby przystąpienie do UE). W minionych latach przystępowano do opracowania nowej koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, jednak prace te nie były finalizowane. Obecnie trwa przygotowywanie dokumentu Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030, mającego zastąpić w systemie prawa dokument obecnie obowiązujący. W roku 2010 planowane są konsultacje projektu KPZK 2030 i opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko skutków realizacji tego projektu.

Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

1.Tytuł dokumentu

„Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016".

2.Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Sejm RP w dniu 22 maja 2009 r.

3.Realizacja zapisów

W latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

4.Tematyka

Dokument w głównej mierze określa zasady postępowania wobec środowiska oraz określa priorytety jego ochrony. Idea polega na zasadzie zrównoważonego rozwoju.
Posiada strukturę podobną do "Polityki ekologicznej Państwa na lata 2003 - 2006", jednakże inaczej akcentuje potrzebę działań uznanych jako priorytetowe.

5.Wskazanie finansowania

Szacuje się, że niezbędne nakłady na wykonanie zadań określonych w polityce ekologicznej na lata 2009-2012 wyniosą 66,2 mld zł (ceny 2007 r.), a na lata 2013-2016 – 63,5 mld zł.

Źródła finansowania:

- środki prywatne,
- środki publiczne a w nich NFOŚiGW, budżety jednostek samorządu terytorialnego, budżet państwa oraz środki zagraniczne (środki w ramach pomocy Unii Europejskiej oraz środki z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Instrumentu Szwajcarskiego oraz innej pomocy bilateralnej).

Przewidywane koszty:

- ochrona powietrza atmosferycznego – 19,3 mld zł,
- ochrona wód i gospodarka wodna – 36,1 mld zł,
- gospodarka odpadami – 6,7 mld zł,

- na inne cele polityki ekologicznej dotyczące przedsięwzięć w zakresie ochrony przed hałasem i polami elektromagnetycznymi, ochrony powierzchni ziemi, ochrony przyrody, różnorodności przyrodniczej i krajobrazu, działalność badawczo-rozwojową w ochronie środowiska, monitoring oraz pozostałą działalność w ochronie środowiska (poważne awarie, chemikalia, biotechnologie i GMO, promieniowanie jonizujące) - 4,1 mld zł.

6.Działania przewidziane do realizacji

Działania systemowe wyszczególnione w dokumencie to:

I. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

- rozwój metodologii wykonywania ocen oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych oraz szkolenia dla projektodawców tych dokumentów oraz dla osób oceniających.

II. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

- zastosowanie systemu „zielonych zamówień" w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanych przez wszystkie instytucje korzystające ze środków publicznych, eliminacja z rynku wyrobów szkodliwych dla środowiska, promocja tworzenia „zielonych miejsc pracy" z wykorzystaniem funduszy Unii Europejskiej, promocja transferu do Polski najnowszych technologii służących ochronie środowiska przez finansowanie projektów w ramach programów unijnych, wykonanie analizy dotyczącej możliwości wprowadzenia w Polsce „zielonej" reformy podatkowej, przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii społecznej kształtującej zrównoważone wzorce konsumpcji, wprowadzenie etykiet informujących o produktach ekologicznych i ich promocja wśród społeczeństwa, opracowanie krajowego planu wycofania proszków do prania zawierających fosforany, wsparcie zastosowania pojazdów o niskiej emisji i wysokiej efektywności energetycznej z napędami alternatywnymi oraz wypracowanie rozwiązań hamujących napływ do krajowego parku zagranicznych pojazdów o niekorzystnych parametrach ekologicznych i energetycznych.

III. Zarządzanie środowiskowe

- stworzenie mechanizmów stymulujących przystępowanie przedsiębiorstw i instytucji do systemów zarządzania środowiskowego. Do mechanizmów tych należą:
  - wprowadzanie „zielonych zamówień" promujących w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego firmy posiadające certyfikaty zarządzania środowiskowego przez uzyskanie przez nie dodatkowych punktów,

- upowszechnienie wśród społeczeństwa logo EMAS i normy ISO 14001 a także logo CP jako znaków jakości środowiskowej firmy będącej wytwórcą danego wyrobu lub świadczącej określoną usługę,
- podniesienie prestiżu instytucji publicznej posiadającej certyfikat zarządzania przez akcję wśród społeczeństwa dotyczącą znaczenia takiego certyfikatu,
- ograniczenie częstotliwości kontroli, w zakresie ochrony środowiska, podmiotów posiadających certyfikaty zarządzania środowiskowego i uproszczenie trybu ich kontroli,
- ograniczenie kosztów związanych z wdrożeniem systemów zarządzania środowiskowego przez przedsiębiorstwa i instytucje.

IV. Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

- doskonalenie metod udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie przez wszystkie instytucje publiczne, rozwój szkolnej edukacji w zakresie ochrony środowiska, dostępu do informacji o środowisku oraz kształtowanie zachowań zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (akcje, szkolenia dla nauczycieli i szkół), promowanie etykiet znakujących aspekt środowiskowy produktów w celu ułatwienia konsumentom zachowań proekologicznych, finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, zapewnienie udziału pozarządowych organizacji ekologicznych we wszystkich gremiach podejmujących decyzje dotyczące ochrony środowiska, szkolenia dla pracowników instytucji publicznych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie społeczeństwa do informacji o środowisku,
- ściślejsza współpraca z dziennikarzami w zakresie edukacji ekologicznej wszystkich grup społecznych.

V. Rozwój badań i postęp techniczny

- uruchomienie systemu zagranicznych stypendiów naukowych dla najlepszych absolwentów uczelni związanych z ochroną środowiska, umożliwienie finansowania przez fundusze ekologiczne wdrażania ekoinnowacji opracowanych w polskich placówkach naukowobadawczych, zwiększenie wymiany zespołów badawczych z najlepszymi zagranicznymi instytutami (wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne), doposażenie w nowoczesną aparaturę naukową instytutów, uczelni i systemów monitoringu (finansowane przez NFOŚiGW), wspieranie platform technologicznych jako miejsca powstawania rozwiązań innowacyjnych przez ośrodki naukowe i jednostki gospodarcze, wdrożenie systemu informatycznego resortu „Środowisko”, w tym wdrożenie Systemu Informatycznego Inspekcji Ochrony Środowiska „EKOINFONET”, uruchomienie krajowego systemu monitorowania technologii środowiskowych.

VI. Odpowiedzialność za szkody w środowisku

- zakończenie prac nad pełną transpozycją przepisów dyrektywy 2004/35/WE do ustawodawstwa polskiego przez nowelizację ustawy o zapobieganiu i naprawie szkód w środowisku,
- stworzenie bazy danych o szkodach w środowisku i działaniach naprawczych,
- prowadzenie szkoleń na temat odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników administracji, sądownictwa oraz podmiotów gospodarczych,
- wzmocnienie kadrowe i aparaturowe Inspekcji Ochrony Środowiska pozwalające na pełną realizację zadań kontrolnych,
- zapewnienie w budżecie państwa środków na rekultywacje terenów zanieczyszczonych przed 30 kwietnia 2007 r.

VII. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

- wdrożenie wytycznych metodycznych dotyczących uwzględnienia w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności wynikających z opracowań ekofizjograficznych, prognoz oddziaływania na środowisko (wraz z poprawą jakości tych dokumentów),
- wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (które jest opracowaniem planistycznym obejmującym teren całej gminy),
- zatwierdzenie wszystkich obszarów europejskiej sieci Natura 2000 oraz sporządzenie dla nich planów ochrony,
- wdrożenie koncepcji korytarzy ekologicznych,
- uwzględnianie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
- określenie zasad ustalenia progów tzw. chłonności środowiskowej oraz pojemności przestrzennej zależnie od typu środowiska,
- wprowadzenie mechanizmów ochrony zasobów złóż kopalin przed zagospodarowaniem powierzchni uniemożliwiającym przyszłe wykorzystanie,
- uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego wyników.

Działania związane z ochroną zasobów naturalnych:

- **Ochrona przyrody:**
  - dokończenie inwentaryzacji i waloryzacji różnorodności biologicznej Polski,
  - zadania wynikające z Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej dotyczące przywracania właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach

chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt i grzybów,
- przywrócenie drożności lądowych i wodnych korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju, wsparcia procesu opracowania planów ochrony dla obszarów chronionych,
- zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu,
- wypracowanie metod skutecznej ochrony cennych przyrodniczo zadrzewień przydrożnych oraz terenów zieleni miejskiej,

- **Ochrona i zrównoważony rozwój lasów:**
  - realizacja przez Lasy Państwowe „Krajowego programu zwiększenia lesistości”,
  - dostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do siedliska oraz zwiększenie różnorodności genetycznej i gatunkowej biocenoz leśnych, w tym realizacja programu restytucji jodły w Sudetach oraz ochrony i restytucji cisa w Polsce,
  - rozbudowę funkcji leśnych banków genów oraz wprowadzenie alternatywnego systemu certyfikacji lasów,
- **Racjonalne gospodarowanie zasobami wody:**
  - przyjęcie przez Rząd i Parlament Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami do 2030 r. (z uwzględnieniem etapu 2015 r.),
- **Ochrona powierzchni Ziemi:**
  - opracowanie krajowej strategii ochrony gleb, w tym walki z ich zakwaszeniem,
  - promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego,
  - waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promocja takiej żywności,
  - rozwój monitoringu gleb,
  - finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inicjatyw dotyczących rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
  - zakończenie opracowania systemu osłony przeciwosuwiskowej przez Państwowy Instytut Geologiczny,
- **Gospodarowania Zasobami Geologicznymi:**
  - ułatwienia dla przedsiębiorstw prowadzących prace poszukiwawczo-rozpoznawcze przez uchwalenie nowego prawa geologicznego i górniczego,
  - ułatwienia w dostępie do map i danych geologicznych,
  - uzupełnienia mapy geośrodowiskowej Polski w skali 1:50 000 o nowe warstwy tematyczne,
  - uzupełnienie baz danych geologiczno-inżynierskich dla aglomeracji miejskich,

- tworzenie stanowisk dokumentacyjnych i geoparków w celu prawnej ochrony dziedzictwa geologicznego Polski oraz inwentaryzacja stanowisk geologicznych i utworzenie ich centralnego rejestru,
- zakończenie prac nad systemem osłony przeciwosuwiskowej SOPO i utworzenie centralnego rejestru osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi,
- określenie obszarów zagrożonych naturalnymi mikrowstrząsami sejsmicznymi,
- prowadzenie polityki koncesyjnej mającej na celu zwiększenie udokumentowania złóż surowców energetycznych z jednoczesnym promowaniem nowych technologii pozyskiwania energii ze złóż, zwłaszcza węgla, w celu minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko dotychczasowego sposobu eksploatacji,
- promowanie wykorzystania metanu z pokładów węgla,
- doskonalenie prawodawstwa dotyczącego ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych,
- ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin,
- wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego,
- wykonanie bilansu pojemności struktur geologicznych, w których możliwa jest sekwestracja dwutlenku węgla na terenie Polski,
- rozpoznanie geologiczne złóż soli kamiennej, wyczerpanych złóż ropy i innych struktur geologicznych pod kątem magazynowania ropy naftowej i gazu ziemnego oraz składowania odpadów, w tym promieniotwórczych,
- dokończenie dokumentowania zasobów dyspozycyjnych wód leczniczych i termalnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych.

Działania związane z poprawą jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

- **Środowisko a zdrowie:**
  - doposażenie straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa chemiczno-ekologicznego oraz sporządzanie wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii,
- **Jakość powietrza:**
  - dalsza redukcja emisji SO2, NOx i pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii; zadanie to jest szczególnie trudne dlatego, że struktura przemysłu energetycznego Polski jest głównie oparta na spalaniu węgla i nie można jej zmienić w ciągu kilku lat,

- możliwie szybkie uchwalenie nowej polityki energetycznej Polski do 2030 r.,
- modernizacja systemu energetycznego,
- podjęcie działań związanych z gazyfikacją węgla (w tym także z gazyfikacją podziemną) oraz z techniką podziemnego składowania dwutlenku węgla,
- konieczne opracowanie i wdrożenie przez właściwych marszałków województw programów naprawczych w 161 strefach miejskich, w których notuje się przekroczenia standardów dla pyłu drobnego PM10 i PM2,5 zawartych w dyrektywie CAFE,
- uruchomienie pierwszej linii kolejowej dla samochodów ciężarowych przejeżdżających przez Polskę w tranzycie wschód - zachód (tzw. transport intermodalny),

- **Ochrona wód:**
  - budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów dla wszystkich aglomeracji powyżej 15 000 RLM oraz rozbudowa dla nich sieci kanalizacyjnych,
  - uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce oraz w programie wodno-środowiskowym kraju,
  - opracowanie programów działań specjalnych mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne i priorytetowe pochodzące przede wszystkim ze źródeł przemysłowych,
  - realizacja programów działań na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego,
  - wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków,
  - wyposażenie jak największej liczby gospodarstw rolnych w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe,
  - ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych,
  - rozwój sieci monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
  - ścisła współpraca z państwami leżącymi nad Morzem Bałtyckim w realizacji programu ochrony wód tego morza w ramach Konwencji Helsińskiej,
  - wdrożenie najbardziej skutecznych i ekonomicznie opłacalnych metod odzysku osadów ściekowych z dużych oczyszczalni ścieków,
- **Gospodarka odpadami:**
  - zorganizowanie banku danych o odpadach (do końca 2009 r.),
  - reforma obecnego systemu zbierania i odzysku odpadów komunalnych w gminach, dająca władzom samorządowym znacznie większe uprawnienia w zarządzaniu i kontrolowaniu systemu (do końca 2009 r.),

- zwiększenie stawek opłat za składowanie odpadów zmieszanych biodegradowalnych oraz odpadów, które można poddać procesom odzysku,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inwestycji dotyczących odzysku i recyklingu odpadów, a także wspieranie wdrożeń nowych technologii w tym zakresie,
- dostosowanie składowisk odpadów do standardów UE,
- wprowadzenie rozwiązań poprawiających skuteczność systemu recyklingu wyeksploatowanych pojazdów,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne modernizacji technologii prowadzących do zmniejszania ilości odpadów na jednostkę produkcji (technologie małoodpadowe),
- realizacja projektów dotyczących redukcji ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenia udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi i unieszkodliwieniu,
- intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej minimalizację powstawania odpadów (np. opakowań, toreb foliowych) i ich preselekcję w gospodarstwach domowych,
- wzmocnienie przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli podmiotów odbierających odpady od wytwórców oraz podmiotów posiadających instalacje do odzyskiwania i unieszkodliwiania odpadów,
- dokończenie akcji likwidacji mogilników, zawierających przeterminowane środki ochrony roślin i inne odpady niebezpieczne oraz akcji eliminacji PCB z transformatorów i kondensatorów,

- **Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych:**
  - sporządzenie map akustycznych dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dla dróg krajowych i lotnisk, a także wynikających z nich programów ochrony przed hałasem,
  - zorganizowanie laboratorium referencyjnego do pomiaru pól w ramach Inspekcji Ochrony Środowiska i szkolenie specjalistów w zakresie ich pomiaru, a także opracowanie w Ministerstwie Środowiska procedur zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól elektromagnetycznych,
- **Substancje chemiczne w środowisku:**
  - szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami, wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne oraz propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy, naczynia jednorazowe),

- kontynuacja programów krajowe dotyczące usuwania PCB z transformatorów, kondensatorów i innych urządzeń zawierających te związki wraz z dekontaminacją tych urządzeń, usuwanie azbestu, likwidacja mogilników.

Krajowy Program Zwiększenia Lesistości (aktualizacja 2003 r.)

1.Tytuł dokumentu

Krajowy program zwiększenia lesistości. Aktualizacja 2003.

2.Zatwierdzenie

Aktualizacja dokumentu „Krajowy program zwiększania lesistości" został zaakceptowany do realizacji przez Radę Ministrów RP w dniu 23 czerwca 1995 r.

3.Realizacja zapisów

Realizacja „Krajowego programu zwiększenia lesistości" obejmuje lata 1995-2020.

4.Tematyka

Program zakłada zwiększenie zalesienia Polski do 30% do 2020 r. oraz do 33% po roku 2050. Został podzielony na cztery etapy:

- pierwszy etap został zrealizowany w latach 1995-2000,
- drugi etap zaplanowany na lata 2001-2005,
- trzeci etap zaplanowany na lata 2006-2010,
- czwarty etap zaplanowany na lata 2011 – 2020.

5.Wskazanie finansowania

Koszty realizacji I etapu zalesień (lata 1995-2000) dotyczące gruntów państwowych były finansowane z trzech źródeł:

- budżet państwa 214,2 mln zł (89,3%),
- NFOŚiGW 22,6 mln zł (9,4%),
- EKOFUNDUSZ 3,0 mln zł (1,3%),

RAZEM 239,8 mln zł (100%).

I etap programu zalesienia gruntów państwowych kosztował 239,8 mln zł, a zaplanowane przez Program koszty miały wynieść 75 mln zł. Ta trzykrotnie większa wartość spowodowana była kilkudziesięciu procentowym wzrostem inflacji pomiędzy cenami z roku 1994, a latami 1995-2000. Istotnym powodem było również zwiększenie zakresu powierzchni do zalesienia w latach 1998-2000.

Koszty zalesień w ramach realizacji Programu w kolejnych okresach jego wdrażania określone zostały w następującej wysokości:

- w okresie 2001 – 2005 – 708 mln zł,
- w okresie 2006 – 2010 – 1638 mln zł,
- w okresie 2011 – 2020 – 7704 mln zł.

6.Działania przewidziane do realizacji.

W latach 2001-2010 priorytetem jest zalesienie 90 tys. ha należących do Skarbu Państwa oraz 190 tys. gruntów niepaństwowych. Na lata 2001-2005 z przewidziany 120 tys. ha gruntów do zalesienia, zalesione zostało 95,4 tys. ha gruntów z czego 46,3 tys. ha gruntów państwowych oraz 49,1 tys. ha gruntów niepaństwowych. Natomiast w latach 2006-2010 zaplanowane do zalesienia jest 160 tys. ha gruntów z czego 40 tys. ha gruntów Skarbu Państwa i 120 tys. ha gruntów niepaństwowych.

Etap trzeci w latach 2011-2020 przewiduje do zalesienia 130 tys. ha gruntów państwowych i 550 tys. ha pozostałych gruntów.

Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej

1. Tytuł dokumentu

Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej.

2. Zatwierdzenie

Dokument przyjęty przez Sejm w dniu 23 sierpnia 2001 r.

3. Realizacja zapisów

W latach 2001-2020.

4. Tematyka

Strategia podkreśla znaczenie odnawialnych źródeł energii (OZE). Celem dokumentu jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w 2010 roku i do 14% w 2020 roku w strukturze zużycia nośników pierwotnych. Główną korzyścią z rozwoju energetyki odnawialnej jest poprawa warunków klimatycznych przez redukcję emisji gazów cieplarnianych, głównie dwutlenku węgla.

5. Wskazanie finansowania

Brak danych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Strategia przedstawia jedynie ogólne działania organizacyjne, formalno-prawne, wspierające rozwój naukowy oraz edukacyjne, których realizacja powinna pozwolić na właściwe wdrożenie założeń strategii i tym samym zwiększenie wykorzystania energii z OZE, m.in.:

- kreowanie polityki dot. odnawialnych źródeł energii,
- przygotowanie programów rozwoju poszczególnych rodzajów OZE wraz z przeprowadzeniem analiz ekonomicznych,
- wprowadzenie niezbędnych zmian w przepisach prawa, zwłaszcza w Prawie energetycznym,
- stworzenie systemu wspierania OZE,
- wsparcie finansowe przedsięwzięć z zakresu odnawialnych źródeł energii,
- wspieranie programów badawczych i demonstracyjnych,
- wprowadzenie programów informacyjnych w tym zakresie,

- wykorzystanie doświadczeń innych krajów w ramach współpracy międzynarodowej.

Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej

1. Tytuł dokumentu

Krajowa Strategia Ochrony i Zrównoważonego Użytkowania Różnorodności Biologicznej oraz Program Działań na lata 2007-2013.

2. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 26 października 2007 roku.

3. Realizacja zapisów

W latach 2007-2013.

4. Tematyka

Przedmiotem Strategii jest cała różnorodność biologiczna na poziomie wewnątrzgatunkowym, międzygatunkowym oraz ponadgatunkowym.

Głównym celem jest zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej w skali lokalnej, krajowej i globalnej oraz zapewnienie trwałości i możliwości rozwoju wszystkich poziomów jej organizacji z uwzględnieniem potrzeb rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, oraz konieczności zapewnienia odpowiednich warunków życia i rozwoju społeczeństwa. Zgodnie z przyjętymi założeniami rozwinięcie Krajowej Strategii stanowi program działań (opracowany na lata 2007 – 2013). Niektóre z zadań w nim wskazanych są działaniami długoterminowymi, które będą realizowane w kolejnych okresach.

5. Wskazanie finansowania

Łączny koszt działań planowanych do realizacji w okresie 2008 – 2013 w ramach Strategii oszacowano na 281,1 mln zł.

Finansowanie będzie realizowane z następujących źródeł:

- budżet państwa: 168,1 mln zł, z tego 88,4 mln zł to fundusze UE i międzynarodowe,
- inne środki krajowe, w tym NFOŚiGW i WFOŚiGW – 113,0 mln zł.

6. Działania przewidziane do realizacji

Działania strategiczne:

- rozpoznanie i monitorowanie stanu różnorodności biologicznej oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń,
- skuteczne usunięcie lub ograniczanie aktualnych pojawiających się zagrożeń różnorodności biologicznej,
- zachowanie i/lub wzbogacanie istniejących oraz odtwarzanie utraconych elementów różnorodności biologicznej,

- pełne zintegrowanie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej z działaniami oddziaływujących na tę różnorodność sektorów gospodarki oraz administracji publicznej i społeczeństwa (w tym organizacji pozarządowych), przy zachowaniu właściwych proporcji pomiędzy zapewnieniem równowagi przyrodniczej, a rozwojem społeczno-gospodarczym kraju,
- podniesienie wiedzy oraz ukształtowanie postaw i aktywności społeczeństwa na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej,
- udoskonalenie mechanizmów i instrumentów służących ochronie i zrównoważonemu użytkowaniu różnorodności biologicznej,
- rozwinięcie współpracy międzynarodowej w skali regionalnej i globalnej na rzecz ochrony i zrównoważonego użytkowania zasobów różnorodności biologicznej,
- użytkowanie różnorodności biologicznej w sposób zrównoważony, z uwzględnieniem równego i sprawiedliwego podziału korzyści i kosztów jej zachowania, w tym także kosztów zaniechania działań rozwojowych ze względu na ochronę zasobów przyrody.

Realizację strategii i działań strategicznych oparto na 4 zasadach:

- zasada konsolidacji – maksymalna integracja działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach realizowanej polityki ekologicznej państwa,
- zasada regionalizacji – opracowanie regionalnych strategii i programów i wyznaczenie organów koordynujących ich wdrażanie,
- zasada umiędzynarodowienia – respektowanie międzynarodowych konwencji, porozumień i zasad w zakresie ochrony środowiska i różnorodności biologicznej,
- zasada uspołecznienia – potrzeba stworzenia mechanizmów wykorzystujących zaangażowanie potencjału społecznego w działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej.

Działania operacyjne wskazane w Dziale Gospodarka Wodna obejmują:

- wzmocnienie działań na rzecz osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód, a także ekosystemów wodnych i od wód zależnych, w tym utrzymania wszędzie tam gdzie jest to możliwe, naturalnego lub zbliżonego do naturalnego charakteru rzek i ich dolin,
- odtworzenie ciągłości ekologicznej rzek.

Strategia Ochrony Obszarów Wodno-Błotnych w Polsce

1. Tytuł dokumentu

Strategia ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce wraz z planem działań (na lata 2006 -2013).

2. Zatwierdzenie

„Strategia ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce wraz z planem działań" została zatwierdzona 10 października 2006 r. przez Ministra Środowiska.

3.Realizacja zapisów

Strategia obejmuje lata 2006-2013.

4. Tematyka

Obszary wodno-błotne stanowią jedno z największych źródeł wód słodkich dla przyrody ożywionej, a jednocześnie są ekosystemami zagrożonymi. Dlatego ich ochrona to jedno z ważniejszych zadań do realizacji. Strategia ta oparta jest na konwencji Ramsar z 1975 roku, która ma charakter międzynarodowej współpracy w zakresie ochrony i utrzymania obszarów określanych jako „wodno-błotne".

5. Wskazania finansowania

W zakresie działu „Gospodarka wodna", omawiana Strategia szacuje środki konieczne do realizacji działań w tym zakresie na kwotę 170,0 tys. zł. Większość działań w ramach wskazanego programu oszacowano jako działania nie generujące dodatkowych kosztów, przeprowadzane w ramach środków własnych instytucji odpowiedzialnych za wdrożenie programu. Łączny koszt zaplanowanego programu działań we wszystkich jego działach, oszacowano na 23,727 mln zł, z czego około 3,276 mln zł będzie pochodzić ze środków budżetowych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Zagadnienia dotyczące ochrony środowiska wodno-błotnego zostały uwzględnione w dokumentach takiej rangi jak „II Polityka Ekologiczna Państwa" przyjęta przez Radę Ministrów w 2001 roku oraz „Strategia Ochrony i Umiarkowanego Użytkowania Różnorodności Biologicznej" również z 2001 roku, przyjęta przez Ministra Środowiska.

Główne cele/działania strategii ochrony środowisk wodno-błotnych to:

- doskonalenie i harmonizacja przepisów prawnych,
- synchronizacja działań rożnych resortów, struktur zarządzania i organizacji,
- synchronizacja działań w zakresie zalesień siedlisk hydrogenicznych,
- ochrona prawna obiektów najcenniejszych przez włączanie ich w sieć obszarów chronionych,
- wskazanie priorytetowych obszarów wymagających ochrony lub renaturyzacji,
- rozwój metod czynnej ochrony obszarów wodno-błotnych,
- usprawnienie i wdrożenie instrumentów finansowych w sferze ochrony środowiska, wspierających ochronę obszarów wodno-błotnych,

- zapewnienie właściwej edukacji i promocji wartości obszarów wodno-błotnych, ich zagrożeń oraz potrzeb ochrony,
- rozwój badań naukowych i monitoringu na obszarach wodno-błotnych, w tym stworzenie zintegrowanego monitoringu obszarów wodno-błotnych objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000, obszarów objętych dyrektywą Azotanową i obszarów wdrażania Wspólnej Polityki Rolnej.

Sektorowe programy operacyjne na lata 2007-2013

Wśród Sektorowych programów operacyjnych, zaplanowanych do wdrażania w okresie 2007 – 2013 znajdują się:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki,
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej,
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Z uwagi na fakt, iż praktycznie tylko Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko dot. zagadnień powiązanych bezpośrednio z gospodarką wodną, poniżej skupiono się na identyfikacji właśnie tego programu.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007 - 2013

1. Tytuł dokumentu

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007 – 2013.

2. Zatwierdzenie

„Program Infrastruktura i Środowisko 2007 - 1013” został zatwierdzony przez Komisję Europejską decyzją z dnia 7 grudnia 2007 r. oraz uchwałą Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 2008 r.

3. Realizacja zapisów

W latach 2007-2013.

4. Tematyka

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko określa cele służące podniesieniu atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów, poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Dokument zawiera m. in. opis stanu istniejącego poszczególnych sektorów oraz analizę SWOT (mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia w poszczególnych sektorach).

5. Wskazanie finansowania

Na początku wskazano środki finansowania całego projektu, natomiast kolejno środki wybranych osi związanych z gospodarka wodną.

Ogółem 37,566 mld euro:

- środki unijne – 27,914 mld euro,
- wkład krajowy – 9,652 mld euro.

Środki na współfinansowanie krajowe pochodzić będą z budżetu państwa, budżetu jednostek samorządu terytorialnego, oraz z innych środków publicznych i prywatnych.

Wysokość finansowania poszczególnych priorytetów (wybrane osie bezpośrednio związane z gospodarką wodną):

- gospodarka wodno-ściekowa: 3 275,2 mln euro:
  - wkład wspólnotowy 2 783,9 mln euro,
  - wkład krajowy (krajowe środki publiczne) 491,3 mln euro,
- zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska (w tym m.in. zadanie - Retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego): 655,0 mln euro:
  - wkład wspólnotowy 556,8 mln euro,
  - wkład krajowy 98,2 mln euro,
- przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska (w tym m.in. zadanie - Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie gospodarki wodno-ściekowej): 667,0 mln euro:
  - wkład wspólnotowy 200,0 mln euro,
  - wkład krajowy 467,0 mln euro.

6. Działania przewidziane do realizacji

Wymienione działania odnoszą się do wymienionych powyżej osi priorytetowych i zadań w ich obrębie:

- gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM; wyposażenie aglomeracji powyżej 15 tys. RLM w systemy kanalizacji oraz oczyszczalnie ścieków zgodnie z wymogami dyrektywy 91/271/EWG; działania dotyczą budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych oraz modernizacji systemów kanalizacji zbiorczej,
- retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego. Zwiększenie ilości zasobów dyspozycyjnych niezbędnych dla ludności i gospodarki kraju oraz stopnia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i przeciwdziałania skutkom suszy wraz ze zwiększeniem naturalnej retencji dolin rzecznych z zachowaniem dobrego stanu ekologicznego; realizacja zadań z tzw. programów małej retencji, przygotowanych przez wszystkie województwa; projekty dotyczące modernizacji istniejącej infrastruktury lub budowy nowych obiektów, w celu

zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa zarówno budowli hydrotechnicznych, jak również bezpieczeństwa powodziowego; w ramach Małej Retencji Lasów Państwowych:

- zwiększenie możliwości retencyjnych ekosystemów leśnych oraz przeciwdziałanie przyczynom suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych,
- przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich. Zwiększenie retencji i utrzymanie potoków górskich oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie,

- wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie gospodarki wodno-ściekowej; ograniczenie ładunku zanieczyszczeń (w szczególności substancji niebezpiecznych) odprowadzanych przez przemysł do środowiska wodnego oraz zmniejszenie ilości nieoczyszczonych ścieków przemysłowych odprowadzanych do wód lub do ziemi.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

1.Tytuł dokumentu

„Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka”.

2.Zatwierdzenie

Zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej z dnia 1 października 2007 r. oraz uchwałą Rady Ministrów z dnia 30 października 2007 r.

3.Realizacja zapisów

Lata 2007-2013.

4.Tematyka

Dokument został opracowany dla rozwoju gospodarki w Polsce, opierając się o innowacyjne przedsiębiorstwa. Dodatkowymi celami były:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy,

W ramach opisywanego programu mamy do czynienia z krajową i/lub międzynarodową innowacyjnością, nie wspierano lokalnej lub regionalnej.

Program operacyjny Innowacyjna Gospodarka opiera się na 9 podstawowych priorytetach:

- badania i rozwój nowoczesnych technologii,
- infrastruktura strefy B+R,

- kapitał dla innowacji,
- inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia,
- dyfuzja innowacji,
- polska gospodarka na rynku międzynarodowym,
- społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji,
- społeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności,
- pomoc techniczna.

5.Wskazanie finansowania

- środki publiczne – krajowe:

(budżet państwa) i wspólnotowe (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego)

- środki prywatne:

Łączna wielkość publicznych środków finansowych - 9 711 629 742 euro.

6.Działania przewidziane do realizacji

Priorytet I - Badania i rozwój nowoczesnych technologii:

- wsparcie badań naukowych dla budowy gospodarki opartej na wiedzy,
- wzmocnienie potencjału kadrowego nauki,
- wsparcie projektów B+R na rzecz przedsiębiorców realizowanych przez jednostki naukowe,
- wsparcie projektów celowych.

Priorytet II - Infrastruktura sfery B+R:

- rozwój ośrodków o wysokim potencjale badawczym,
- wsparcie tworzenia wspólnej infrastruktury badawczej jednostek naukowych,
- inwestycje związane z rozwojem infrastruktury informatycznej nauki.

Priorytet III Kapitał dla innowacji:

- inicjowanie działalności innowacyjnej,
- wspieranie funduszy kapitału podwyższonego ryzyka,
- tworzenie systemu ułatwiającego inwestowanie w MSP.

Priorytet IV Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia:

- wsparcie wdrożeń wyników prac B+R,
- stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego,
- kredyt technologiczny,
- nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym,
- wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki.

Priorytet V Dyfuzja innowacji:

- wspieranie rozwoju powiązań kooperacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym,

- wspieranie instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi proinnowacyjne oraz ich sieci o znaczeniu ponadregionalnym,
- wspieranie ośrodków innowacyjności,
- zarządzanie własnością intelektualną.

Priorytet VI Polska gospodarka na rynku międzynarodowym:

- paszport do eksportu,
- rozwój sieci centrów obsługi inwestorów i eksporterów oraz powstawanie nowych terenów inwestycyjnych,
- promocja turystycznych walorów Polski,
- inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym,
- promocja polskiej gospodarki.

Priorytet VII Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji.

Priorytet VIII Społeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności gospodarki:

- wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej,
- wspieranie wdrażania elektronicznego biznesu typu B2B,
- przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu – eInclusion,
- zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili".

Priorytet IX Pomoc techniczna:

- wsparcie zarządzania,
- wyposażenie instytucji,
- informacja i promocja,
- ewaluacja.

Regionalne Programy Operacyjne na lata 2007-2013

1. Tytuł dokumentu

Regionalne Programy Operacyjne.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzenie 16 RPO nastąpiło w okresie wrzesień – grudzień 2007 r.

3. Realizacja zapisów

W latach 2007-2013.

4. Tematyka

Regionalne Programy Operacyjne zawierają priorytety mające na celu zwiększenie poziomu życia i atrakcyjności terenu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Program umożliwia wsparcie różnorodnym rodzajom inwestycji m.in.:

- inwestycji w infrastrukturę lokalną:
  - infrastruktura drogowa,

- pobór i zaopatrzenie w wodę,
- odprowadzanie i oczyszczanie ścieków,
- przesył energii elektrycznej i gazu,
- poprawa jakości powietrza,
- odnowa centrów miejscowości,
- kompleksowe uzbrojenie terenu pod inwestycje,

- rozwoju turystyki i funkcji rekreacyjnej obszarów wiejskich:
  - budowa i modernizacja lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej,
  - rozwój agroturystyki,
  - promocja lokalnego produktu turystycznego,
- promowania regionalnego produktu i usług,
- lokalnej infrastruktury społecznej:
  - wyrównanie szans w dostępie do edukacji,
  - podniesienie jakości podstawowej opieki medycznej,
- społeczeństwo informacyjne:
  - zwiększenie dostępu do internetu na obszarach wiejskich,
  - zwiększenie zakresu usług teleinformacyjnych dostępnych on-line,
- ochrony dziedzictwa kulturowego,
- rozwoju obszarów wiejskich,
- ochrony przeciwpowodziowej.

5. Wskazanie finansowania

- budżet państwa,
- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- inne środki publiczne,
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- środki prywatne.

6. Działania przewidziane do realizacji

Liczne działania w zależności od planowanych do osiągnięcia efektów. W zakresie gospodarki wodnej oraz ochrony zasobów wodnych, najczęściej wymieniane są działania zmierzające do realizacji nakreślonych celów:

- poprawa stanu środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwa ekologicznego i przeciwpowodziowego,
- racjonalne kształtowanie i zachowanie zasobów naturalnych dla polepszenia warunków życia mieszkańców i stanowienia korzystnych warunków dla rozwoju gospodarki, przy uwzględnieniu zasad zrównoważonego rozwoju,
- budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, działania z zakresu sanitacji i racjonalnego gospodarowania wodą, zwłaszcza na

obszarach wiejskich i terenach objętych ochroną oraz na terenach turystycznych i uzdrowiskowych.

Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013

1.Tytuł dokumentu

„Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013".

2.Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Komisję Europejską dnia 24 lipca 2007 r.

3.Realizacja zapisów

W latach 2007 – 2013.

4.Tematyka

Dokument określa i opisuje działania które mają służyć rozwojowi obszarów wiejskich. Opisuje on cztery główne osie priorytetowe. Program będzie realizowany w latach 2007-2013 na terenie całego kraju.

5.Wskazanie finansowania

- Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- budżet państwa.

6.Działania przewidziane do realizacji

W ramach PROW 2007-2013 wyróżniono cztery główne priorytety:

oś.1 (gospodarcza)

Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego

DZIAŁANIA:

- szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie,
- ułatwianie startu młodym rolnikom,
- renty strukturalne,
- korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów,
- modernizacja gospodarstw rolnych,
- zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej,
- poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa,
- uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności,
- działania informacyjne i promocyjne,
- grupy producentów rolnych,

oś.2 (środowiskowa)

Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich

DZIAŁANIA:

- wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW),
- program rolnośrodowiskowy,
- zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne,
- odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych,

oś.3 (społeczna)

Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej

DZIAŁANIA:

- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
- tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw,
- podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej,
- odnowa i rozwój wsi,

oś.4 Leader

DZIAŁANIA:

- wdrażanie lokalnych strategii rozwoju ,
- wdrażanie projektów współpracy,
- funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja.

Dodatkowe działania to:

- działania promujące równość mężczyzn i kobiet na poszczególnych etapach realizacji programu (projekt, realizacja, monitorowanie i ocena),
- sposób zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną na różnych etapach realizacji programu.

Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020

1.Tytuł dokumentu

„Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020".

2.Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 30 grudnia 2008 r.

3.Realizacja zapisów

Horyzont czasowy strategii do roku 2020.

4.Tematyka

Dokument opisuje uwarunkowania zewnętrzne Polski Wschodniej a także strategię jej rozwoju. Polska Wschodnia została podzielona na pięć województw: lubelskie, podkarpackie, świętokrzyskie, warmińsko – mazurskie. Na cele powyższego dokumentu wykonano analizę

SWOT oraz określono potencjał rozwoju Polski Wschodniej oraz wskazano cele i kierunki jej rozwoju.

5.Wskazanie finansowania

- środki dostępne z Unii Europejskiej na wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego Polski wschodniej,
- fundusze strukturalne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności,
- Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Europejski Bank Inwestycyjny – w nim wyróżniono kilka możliwości finansowania - kredyty bezpośrednie, kredyty z gwarancjami rządowymi, linie kredytowe za pośrednictwem banków oraz kredyty dla banków na pożyczki dla beneficjentów (global loans).

6.Działania przewidziane do realizacji

Priorytety i cele realizacji strategii podzielono na cztery główne grupy:

CEL 1– rozwój systemów infrastruktury technicznej i społecznej

DZIAŁANIA:

- rozbudowa i podnoszenie standardów infrastruktury społecznej,
- podnoszenie standardów i stworzenie spójnego układu komunikacyjnego oraz gospodarki przestrzennej stymulującej rozwój regionu,
- rozwój komunalnej infrastruktury ochrony środowiska,
- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego,
- rozwój systemów informatycznych – szerokopasmowego dostępu do Internetu oraz regionalnej zintegrowanej platformy usług elektronicznych,
- poprawa stanu infrastruktury mieszkaniowej oraz regionalnych połączeń komunikacyjnych jako czynników warunkujących wzrost mobilności zasobów ludzkich i racjonalnego kształtowania ośrodków osadniczych,

CEL 2 – baza ekonomiczna

DZIAŁANIA:

- rozwój innowacyjności gospodarki regionu,
- wsparcie przedsiębiorczości,
- rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich,
- rozwój turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego,
- tworzenie spójnego i efektywnego systemu promocji,
- rozwój kadr gospodarki regionu, w tym kształcenia ustawicznego,
- rozwój funkcji metropolitalnych,

CEL 3 – wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy

DZIAŁANIA:

- restrukturyzację tradycyjnych gałęzi regionalnej gospodarki i dostosowanie jej do reguł wspólnego rynku,
- rozwój i podnoszenie konkurencyjności regionalnego agrobiznesu,
- specjalizację województwa w wybranych sektorach produkcji i usług cechujących się wysokim poziomem konkurencyjności,
- rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz wzrost poziomu ich innowacyjności,
- rozwój regionalnego potencjału B+R oraz jego wykorzystanie dla potrzeb gospodarki,
- rozwój społeczeństwa informacyjnego,

CEL 4 – rozwój zasobów ludzkich

DZIAŁANIA:

- doskonalenie systemu szkolnictwa z uwzględnieniem rynku pracy,
- rozwój potencjału kadrowego nauki i sektora badawczo-rozwojowego,
- rozwój form kształcenia ustawicznego,
- aktywna polityka rynku pracy,
- zintegrowana polityka społeczna,
- budowanie społeczeństwa obywatelskiego,
- wyrównywanie szans edukacyjnych mieszkańców obszarów wiejskich.

Celem strategicznym polityki państwa w latach 2007-2020 jest wzrost poziomu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej całej Polski Wschodniej i każdego z jej województw w rozszerzonej Unii Europejskiej z uwzględnieniem zasady trwałego i zrównoważonego rozwoju.

PRIORYTETY STRATEGII:

- oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego,
- budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy,
- wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP,
- zwiększenie dostępności komunikacyjnej Polski Wschodniej poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej,
- wykorzystanie położenia przy zewnętrznej granicy UE, rozwój współpracy transgranicznej,
- wsparcie funkcji metropolitalnych miast Polski Wschodniej,
- konserwacja i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochrona różnorodności biologicznej.

Strategia Gospodarki Wodnej 2005 r.

1. Tytuł dokumentu

Strategia Gospodarki Wodnej.

2. Zatwierdzenie

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów dnia 13 września 2005 r.

3. Realizacja zapisów

2005-2020.

4. Tematyka

Określa podstawowe kierunki i zasady umożliwiające realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu wodami. Celem strategii jest:

- zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych ludności i gospodarki przy poszanowaniu zasad zrównoważonego użytkowania wód,
- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wód zależnych,
- podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy.

„Strategia Gospodarki Wodnej" wyróżnia trzy osie problemowe:

- oś techniczną (utrzymanie i odtworzenie majątku, nowe przedsięwzięcia inwestycyjne),
- oś finansową (koszty utrzymania, finansowanie),
- oś instytucjonalną (zarządzanie wodami, koordynacja gospodarki wodnej).

5. Wskazanie finansowania

- fundusze Unii Europejskiej,
- fundusze ekologiczne,
- fundusze celowe,
- kredyty bankowe,
- środki publiczne,
- środki własne samorządu województw i gmin,
- środki własne przedsiębiorców i rolników.

6. Działania przewidziane do realizacji

Działania zmierzające do osiągnięcia I celu (zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych ludności i gospodarki przy poszanowaniu zasad zrównoważonego użytkowania wód):

- opracowanie i wdrożenie Krajowego Programu Retencjonowania Wód,
- zwiększenie zasobów dyspozycyjnych poprzez dokończenie budowy wielozadaniowych zbiorników retencyjnych, rozwój małej retencji wodnej oraz budowę nowych zbiorników retencyjnych o znaczeniu ponadregionalnym tam, gdzie ich funkcje społeczne i gospodarcze będą uzasadniały wysokość nakładów,

- zwiększenie zasobów wód dla produkcji rolnej poprzez rozwój małej retencji wodnej oraz popieranie melioracji nawodnieniowych,
- udostępnienie obiektów piętrzących do budowy małych elektrowni wodnych,
- opracowanie i wdrożenie zasady zwrotu kosztów usług wodnych,
- poprawa jakości wód wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,
- poprawa jakości wody w kąpieliskach,
- udokumentowanie warunków hydrogeologicznych na obszarach wydzielonych 123 zbiorników wód podziemnych wymagających szczególnej ochrony,
- utrzymanie i modernizację istniejących dróg wodnych, zwłaszcza o charakterze turystycznym wraz z uwzględnieniem obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Działania zmierzające do osiągnięcia II celu (osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wód zależnych):

- opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy Wisły i Odry,
- realizacja programu wodno-środowiskowego kraju,
- utworzenie programów monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w obszarach dorzeczy,
- realizację zadań Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- zapewnienie wyposażenia zakładów sektora rolno-spożywczego w oczyszczalnie ścieków,
- doprowadzenie do wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w systemy kanalizacji oczyszczalnie ścieków,
- ograniczenie lub eliminowanie substancji szczególnie szkodliwych i azotanów wprowadzonych do wód,
- zagospodarowanie osadów ściekowych,
- realizacja przedsięwzięć służących wypełnieniu przepisów dyrektyw: 92/43/EWG, 85/337/EWG, 96/82/WE, 91/414/EWG.

Działania zmierzające do osiągnięcia III celu (podniesienie skuteczności ochrony przed powodzią i skutkami suszy):

- opracowanie planów ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy dla obszaru kraju,
- właściwe utrzymanie koryt rzecznych i stworzenie warunków dla swobodnego spływu wód powodziowych i lodów,
- zwiększenie retencji dolinowej rzek,

- stymulowanie działań zatrzymujących wodę w glebie poprzez modernizację melioracji szczegółowych,
- poprawę stanu technicznego budowli hydrotechnicznych zagrażających bezpieczeństwu, w tym obowiązkowe wykonanie robót remontowych i modernizacyjnych na podstawie monitoringu sprawności technicznej,
- budowę i modernizację urządzeń przeciwpowodziowych,
- utrzymanie rzek i związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie technicznym, odnowienie floty lodołamaczy dla zapewnienia swobodnego spływu wód Wisły i Odry w okresach zlodzenia,
- komunalizację wałów przeciwpowodziowych, polegającą na przekazaniu ich jednostką samorządu lokalnego,
- tworzenie systemów obowiązkowych ubezpieczeń majątku od powodzi.

Projekt Polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016).

1. Tytuł dokumentu

Projekt Polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016).

2. Zatwierdzenie

Dokument w fazie zatwierdzania

3. Realizacja zapisów

Przewidziano zakres realizacji do 2030 r. z uwzględnieniem roku 2016.

4. Tematyka

Polityka wodna państwa do roku 2030 określa podstawowe kierunki i zasady działania umożliwiające realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu zasobami wodnymi w Polsce. Cel ten ma być osiągnięty przez zbudowanie sprawnie działającego systemu, który wykorzystując mechanizmy prawne oraz instrumenty ekonomiczne, będzie zapewniał osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wody zależnych, pozwalał na zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych, zwiększał bezpieczeństwo powodziowe kraju i chronił go przed skutkami suszy. Osiągnięcie najważniejszych z punktu widzenia społeczeństwa i rozwoju gospodarki narodowej celów Polityki wodnej, musi przebiegać przy pełnym integrowaniu ochrony i zrównoważonego gospodarowania wodą z innymi dziedzinami polityk wspólnotowych takich jak energetyka, transport, rolnictwo, rybołówstwo, polityka regionalna i turystyka. Polityka wodna tworzy podstawę do kontynuacji dialogu oraz rozwoju strategii dla dalszej integracji i rozwoju poszczególnych obszarów tych polityk.

Polityka wodna państwa przewiduje dążenie do spełnienia szeregu celów. Celem nadrzędnym *Polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)* jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywoływanych przez powodzie i susze. Ma to nastąpić w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji regionalnych oraz uwzględnieniu integrowania ochrony środowiska wodnego z innymi dziedzinami gospodarki kraju.

Cele strategiczne dla osiągnięcia celu nadrzędnego są następujące:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów,
- zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych,
- wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami.

Ramowy plan wdrożenia *Polityki wodnej państwa* przedstawia się następująco:

Z uwagi na wymogi średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju oraz przyjętej przez Rząd RP Polityki ekologicznej państwa, podstawowym okresem wdrożeniowym PWP są lata 2011-2016. Natomiast okres 2017-2030 dostosowany został do innych krajowych dokumentów strategicznych.

Zakres planu wdrożenia Polityki wodnej państwa obejmuje:

- działania wynikające z wdrożenia dyrektyw UE zgodnie z terminami wymaganymi prawem,
- działania związane z wdrożeniem reformy gospodarki wodnej według ustalonego harmonogramu, jako narzędzia realizacji celów Polityki wodnej państwa,
- inne działania priorytetowe do roku 2016.

Reforma obejmuje trzy okresy – okres wstępny (trwający kilka miesięcy), okres wdrażania (2011-2016) i okres docelowy (2017-2030). Ponadto reforma musi nie tylko respektować zakres i terminy realizacji polskich zobowiązań akcesyjnych w ramach wdrażania dyrektyw związanych z gospodarowaniem wodami, ale zdecydowanie ułatwiać

i wspierać ich realizację. W okresie wstępnym (2011) zostanie uszczegółowiona koncepcja reformy i przygotowany plan jej wdrożenia.

W okresie wdrażania (2011-2016) będą realizowane następujące 3 etapy:

- Etap I - przygotowanie reformy - (trwający około 18 miesięcy przy odpowiedniej koncentracji środków i zasobów ludzkich) w zakresie szczegółowych rozwiązań organizacyjnych (instytucjonalnych).

- Etap II - wprowadzanie nowych rozwiązań, monitorowany na szczeblu centralnym (trwający około 18 miesięcy), w którym część zadań będzie realizowana zgodnie z dotychczasowym porządkiem.

- Etap III - weryfikacja i kontrola efektów wdrożenia reformy (2014-2016) z uwzględnieniem działań korygujących.

5. Wskazanie finansowania

Etap I i etap II :

- budżet państwa,
- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- fundusze ekologiczne,
- fundusze pomocowe,
- użytkownicy wód.

Etap III Polityki wodnej państwa (podział w gospodarce wodnej na –

a) zarządzanie zasobami wodnymi,

b) utrzymanie wód i zarządzanie majątkiem Skarbu Państwa):

- finansowanie zadań związanych z zarządzaniem zasobami wodnymi:
  - środki pochodzące z zastosowania nowego systemu instrumentów ekonomicznych,
  - budżet państwa,
  - fundusze ekologiczne,
  - fundusze pomocowe,
- finansowanie zadań związanych z utrzymaniem wód i zarządzaniem majątkiem Skarbu Państwa:
  - środki pochodzące z zastosowania nowego systemu instrumentów ekonomicznych,
  - budżet państwa,
  - budżety jednostek samorządu terytorialnego,
  - fundusze ekologiczne,
  - fundusze pomocowe.

W Polityce wodnej państwa podano szacunkowy koszt wdrożenia reformy gospodarowania wodami, który wynosi 139 500 tys. zł, dla okresu od IV kwartału 2008 r. do 2016 r.

6. Działania przewidziane do realizacji

Ramowy plan wdrożenia Polityki wodnej państwa obejmuje trzy główne rodzaje działań:

- działania związane z wdrożeniem reformy gospodarowania wodami:
  - opracowanie szczegółowej koncepcji realizacji reformy,
  - przygotowanie i wdrożenie nowych instrumentów zarządzania zasobami wodnymi oraz majątkiem Skarbu Państwa i utrzymaniem wód,
  - przygotowanie i wdrożenie nowej struktury organizacyjno - instytucjonalnej zarządzania zasobami wodnymi,
  - przygotowanie i wdrożenie nowej struktury organizacyjno - instytucjonalnej zarządzania majątkiem Skarbu Państwa i utrzymaniem wód,
  - identyfikacja i plan zarządzania konfliktami w gospodarowaniu wodami,
  - opracowanie i wdrożenie nowoczesnych metod i programów dla zabezpieczenia przed powodzią i suszą,
  - przygotowanie i wdrożenie nowych polityk zlewniowych,
- działania związane z wdrożeniem dyrektyw UE:
  - zadania organizacyjno - prawne (do 2009 r.):
    - identyfikacja następstw wdrożenia dyrektyw UE dot. gospodarowania wodami w odniesieniu do polityk sektorowych i polityki rozwoju regionalnego,
    - zakończenie prac nad podstawami wdrożenia dyrektywy 2007/60/WE,
    - nowelizacja ustawy – Prawo wodne oraz aktów prawnych niższego rzędu zgodnie z dyrektywami UE,
  - wdrażanie RDW:
    - opracowanie krajowego programu udrożnienia rzek,
    - wdrożenie zmodernizowanego systemu monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych,
    - opracowanie programu wodno- środowiskowego kraju oraz projektów planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
    - opracowanie i wdrożenie polityk opłat za wodę,
    - publikacja planów gospodarowania wodami wraz z przeprowadzeniem procesu konsultacji społecznych oraz ich aktualizacja i weryfikacja,
    - wdrażanie ustaleń planów gospodarowania wodami i kontrola efektów,
  - wdrożenie dyrektywy 2007/60/WE:
    - ustalenie kryteriów i priorytetów ochrony przed powodzią dla identyfikacji obecnego poziomu ochrony obszarów, w celu oceny rzeczywistego ryzyka powodziowego,

- ustalenie zasad wyceny majątku trwałego i ruchomego narażonego na szkody,
- dokonanie wstępnej oceny ryzyka powodziowego,
- analiza i ocena poziomu zagrożenia na potrzeby oceny skuteczności działań profilaktycznych,
- opracowanie map zagrożenia i ryzyka powodziowego,
- przestrzenna identyfikacja możliwości działań profilaktycznych dla obniżenia obecnego i ograniczenia przyszłego zagrożenia,
- opracowanie, konsultacje społeczne, opublikowanie planów zarządzania ryzykiem powodziowym,
- wdrażanie, aktualizacja i weryfikacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym,

- inne priorytetowe działania dla okresu wdrażania Polityki wodnej państwa (do 2016 r.):
  - rozwiązanie problemu wydatkowania funduszy ze źródeł krajowych i unijnych na przedsięwzięcia hydrotechniczne, mające negatywny wpływ na hydromorfologię cieków,
  - opracowanie metodyki określania przepływów nienaruszalnych,
  - rozwiązanie problemu utraty drożności ekologicznej cieków – opracowanie brakujących wojewódzkich programów udrażniania rzek oraz ich implementacja, niskie nakłady oraz niska efektywność wykorzystania środków unijnych na udrażnianie rzek,
  - wdrożenie programu interwencyjnego dla powstrzymania najbardziej szkodliwych działań prowadzących do pogorszenia stanu wód w rozumieniu RDW,
  - podjęcie działań w zakresie ograniczenia niezgodnych z zasadami RDW regulacji cieków dla zachowania i poprawy ekologicznej drożności cieków,
  - podjęcie działań na rzecz zapobiegania i skutecznego zwalczania wycieków substancji ropopochodnych i innych substancji niebezpiecznych do wód,
  - weryfikacja dotychczasowych planów inwestycyjnych pod kątem spełniania wymagań RDW i zgodności z nowymi założeniami polityki wodnej kraju.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 2003 r.

1. Tytuł dokumentu

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

2. Zatwierdzenie

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r.

3. Realizacja zapisów

Poszczególne działania przewidziane w programie są podzielone wg terminu ich realizacji, tj. na okresy do końca 2005 r., 2010 r., 2013 r., bądź do roku 2015, zgodnie z ustaleniami Traktatu Akcesyjnego Polski do UE.

4. Tematyka

KPOŚK stanowi realizację przepisów dyrektywy 91/271/EWG, transponowanych poprzez umieszczenie odpowiednich przepisów w art. 43 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r**. –** Prawo wodne. KPOŚK został przygotowany na podstawie uzyskanych w 2003 r. od gmin informacji o stanie i zamierzeniach dotyczących realizacji przez gminę przedsięwzięć w zakresie wyposażenia terenów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę, w zbiorcze sieci kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych (wg stanu na koniec 2002 r.). Program przewiduje realizację zadań w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji obiektów oczyszczalni ścieków komunalnych oraz sieci kanalizacyjnej aby osiągnąć odpowiedni efekt ekologiczny w określonym czasie, wg następujących zasad:

- 31 grudnia 2005 r. zgodność z dyrektywą powinna być osiągnięta w 674 aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi 69% całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji,
- 31 grudnia 2010 r. zgodność z dyrektywą powinna być osiągnięta w 1069 aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi 86% całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji,
- 31 grudnia 2013 r. zgodność z dyrektywą powinna być osiągnięta w 1165 aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi 91% całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji,
- 31 grudnia 2015 r. zgodność z dyrektywą powinna być osiągnięta we wszystkich aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi 100% całkowitego ładunku zanieczyszczeń tego typu pochodzącego z aglomeracji.

5. Wskazanie finansowania

- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- budżet Państwa,
- fundusze zagraniczne,
- fundusze ekologiczne,
- kredyty i pożyczki krajowe, w tym bankowe,
- inne źródła finansowania.

Nakłady finansowe niezbędne do realizacji KPOŚK oszacowano na 35 378 184 tys. PLN. W podziale na poszczególne okresy i rodzaje inwestycji, koszty te przedstawiają się następująco (tys. zł):

- budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych:
  - 2003 - 2005 r. – 2 092 200,

- 2006 - 2010 r. – 5 939 400,
- 2011 - 2013 r. – 9 263 000,
- 2014 – 2015 r. – 6 792 000,

RAZEM 2005 – 2015: 24 086 000,

- rozbudowa, modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków:
  - 2003 - 2005 r. – 5 034 000,
  - 2006 r. – 2010 – 4 042 000,
  - 2011 r. – 2013 – 60 000,
  - 2014 – 2015 r. – 2 156 000,

RAZEM 2005 – 2015: 11 292 000.

6. Działania przewidziane do realizacji

Zadania ujęte w KPOŚK przewidywały realizację:

- 2003 - 2005 r. – realizację zadań budowy, rozbudowy bądź modernizacji dot. 442 oczyszczalni ścieków oraz budowę 3006,6 km sieci kanalizacyjnej,
- 2006 - 2010 r. – realizację zadań budowy, rozbudowy bądź modernizacji dot. 301 oczyszczalni ścieków oraz budowę 3754 km sieci kanalizacyjnej,
- 2011 - 2013 r. – realizację zadań budowy, rozbudowy bądź modernizacji dot. 30 oczyszczalni ścieków oraz budowę 8206,8 km sieci kanalizacyjnej,
- 2014 – 2015 r. – realizację zadań budowy, rozbudowy bądź modernizacji dot. 390 oczyszczalni ścieków oraz budowę 6034,6 km sieci kanalizacyjnej.

Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 2005r.

1. Tytuł dokumentu

Aktualizacja załączników nr 1, 2, 3 i 4 do Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, stanowiących wykazy niezbędnych przedsięwzięć w zakresie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków do końca 2005 r., 2010 r., 2013 r. i 2015 r.

2. Zatwierdzenie

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 7 czerwca 2005 r.

3. Realizacja zapisów

Poszczególne działania przewidziane w programie są podzielone wg terminu ich realizacji, tj. na okresy do końca 2005 r., 2010 r., 2013 r., bądź do roku 2015.

4. Tematyka

Dokument stanowi aktualizację Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, stanowiący wypełnienie zobowiązań przyjętych w Traktacie Akcesyjnym Polski do UE w części dot. dyrektywy 91/271/EWG, zatwierdzonych przez Rząd RP w dniu 16 grudnia 2003 r. Jednocześnie przepisy ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne zobowiązują Ministra Środowiska do aktualizacji postanowień KPOŚK z częstotliwością nie

rzadszą niż raz na cztery lata. Efektem przeprowadzenia pierwszej aktualizacji jest opisywany dokument z 2005 r., stanowiący wykaz niezbędnych przedsięwzięć w zakresie wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków komunalnych w latach: 2005, 2006 – 2010, 2011 – 2013, 2014 – 2015. Aktualizacja przeprowadzona została na podstawie przeprowadzonych konsultacji z gminami, urzędami wojewódzkimi, wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej, urzędami marszałkowskimi oraz przedsiębiorstwami wodociągowo - kanalizacyjnymi, w zakresie przewidywanych zmian i uzupełnień KPOŚK, spowodowanych zwiększeniem rozpoznania problemów gospodarki wodnej w gminach oraz sposobów i programów ich rozwiązania.

5. Wskazanie finansowania

- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- budżet państwa,
- fundusze zagraniczne,
- fundusze ekologiczne,
- kredyty i pożyczki krajowe, w tym bankowe,
- inne źródła finansowania.

Nakłady finansowe niezbędne do realizacji KPOŚK oszacowano na 42 642 569 tys. zł. W podziale na poszczególne okresy i rodzaje inwestycji, koszty te przedstawiają się następująco (tys. zł):

- budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych:
  - 2005 r. – 2 869 305,
  - 2006 r. – 2010 - 20 321 829,
  - 2011 r. – 2013 – 4 396 843,
  - 2014 – 2015 r. – 4 542 967,

  RAZEM 2005 – 2015: 32 130 944,
- rozbudowa, modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków:
  - 2005 r. – 1 068 228,
  - 2006 r. – 2010 – 7 671 396,
  - 2011 r. – 2013 – 529 645,
  - 2014 – 2015 r. – 1 242 356,

  RAZEM 2005 – 2015: 10 511 625.

6. Działania przewidziane do realizacji

Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych określa działania do zrealizowania w zakresie:

- systemów kanalizacji zbiorczej i modernizacji oczyszczalni ścieków w aglomeracjach, w których istniejące w 2004 r. oczyszczalnie spełniały wymagania prawa,

- systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków, które osiągną efekty ekologiczne w zakresie oczyszczania w terminie do końca 2005 r. do 2010, 2013 i 2015 r.,
- systemów kanalizacji zbiorczej w gminach, niezbędnych do zapewnienia, że co najmniej 75 – 85% ludności w aglomeracjach do końca 2015 r. będzie obsługiwane przez te systemy.

Działaniami w zakresie realizacji KPOŚK przewidziano objęcie 1577 aglomeracji, 44 230 936 RLM (budowa, rozbudowa lub modernizacja 1734 oczyszczalni ścieków) oraz wybudowanie w okresie 2005 – 2015 37 221,40 km sieci kanalizacyjnej w aglomeracjach, w których oczyszczalnie ścieków osiągnęły efekt ekologiczny zgodny z wymaganiami prawa w poszczególnych terminach.

Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych z 2009 r.

1. Tytuł dokumentu

Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2009 – AKPOŚK 2009.

2. Zatwierdzenie

Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 2 marca 2010 r.

3. Realizacja zapisów

Termin realizacji poszczególnych działań przewidzianych w programie został określony okres 2007 – 2015 r.

4. Tematyka

Dokument stanowi realizację przepisu art. 43 ust. 4c ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, określającego konieczność dokonywania aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych przyjętego w 2003 r. i zaktualizowanego po raz pierwszy w roku 2005. KPOŚK stanowi wypełnienie zobowiązań przyjętych w Traktacie Akcesyjnym Polski do UE w części dot. dyrektywy 91/271/EWG.

Ostateczna wersja dokumentu składa się z części opisowej oraz trzech załączników, w których wyodrębniono aglomeracje:

- priorytetowe dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego (Załącznik 1) – obejmuje on 1313 aglomeracji o łącznym RLM 44 161 819,
- nie stanowiące priorytetu dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego (Załącznik 2) – obejmuje on 322 aglomeracje o łącznym RLM 1 360 434,
- pozostałe aglomeracje (Załącznik 3) – wykaz 104 aglomeracji o łącznym RLM 474 956, które nie spełniły wymogów formalnych, by znaleźć się w załączniku 1 lub 2. Aglomeracje te nie są wliczone do zakresu rzeczowego i finansowego AKPOŚK 2009.

5. Wskazanie finansowania

- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- budżet państwa,
- krajowe fundusze ekologiczne,
- środki pomocowe Unii Europejskiej,
- inne źródła finansowania.

Nakłady finansowe niezbędne do realizacji przedsięwzięć AKPOŚK 2009 oszacowano na kwotę 37 426 905 tys. zł. Koszty te przedstawiają się następująco:

- aglomeracje priorytetowe dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego (Załącznik 1):
  - Systemy kanalizacyjne 19 165 918 tys. zł,
  - Oczyszczalnie ścieków 11 359 155,4 tys. zł,
  - Zagospodarowanie osadów 1 312 886,1 tys. zł,
  - RAZEM 31 837 858 tys. zł,
- aglomeracje nie stanowiące priorytetu dla wypełnienia wymogów Traktatu Akcesyjnego (Załącznik 2):
  - Systemy kanalizacyjne 4 506 658,5 tys. zł,
  - Oczyszczalnie ścieków 1 042 859,8 tys. zł,
  - Zagospodarowanie osadów 39 529,6 tys. zł,
  - RAZEM 5 589 047,9 tys. zł.

6. Działania przewidziane do realizacji

Dokument jest aktualizacją poprzednich wersji KPOŚK uwzględniającą informacje z poziomu gmin, przedstawiającą działania do zrealizowania do roku 2015 w zakresie:

- budowy i modernizacji kanalizacji sanitarnej,
- budowy, modernizacji bądź rozbudowy komunalnych oczyszczalni ścieków.

Działaniami w zakresie realizacji AKPOŚK 2009 przewidziano objęcie 1635 aglomeracji, o łącznym RLM 45 522 253.

Przewiduje się, że realizacja załącznika 1 AKPOŚK 2009 będzie obejmować:

- budowę 30 641 km sieci kanalizacyjnej,
- modernizację 2 883 km sieci kanalizacyjnej,
- modernizację lub rozbudowę 569 oczyszczalni ścieków,
- budowę 177 nowych oczyszczalni.

Przewiduje się, że realizacja załącznika 2 AKPOŚK 2009 będzie obejmować:

- budowę 11 663 km sieci kanalizacyjnej,
- modernizację 72 km sieci kanalizacyjnej,
- budowę modernizację lub rozbudowę 333 oczyszczalni ścieków.

REGIONALNE DOKUMENTY O CHARAKTERZE PLANISTYCZNYM I ROZWOJOWYM

Strategie rozwoju dla województw

1.Tytuł dokumentu

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020.

2.Zatwierdzenie

Zatwierdzona 4 lipca 2005 r. przez Sejmik Województwa Śląskiego.

3.Realizacja zapisów

Okres realizacji lata 2000-2020.

4.Tematyka

Dokument wskazuje działania jakie województwo chce zrealizować na rzecz zaspokajania potrzeb mieszkańców regionu, stałego podnoszenia jakości życia i utrzymania regionu na ścieżce trwałego i zrównoważonego rozwoju.

5.Wskazanie finansowania

Brak danych.

6.Działania przewidziane do realizacji

Założenia określają następujące priorytety Strategii:

- wzrost wykształcenia mieszkańców oraz ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych w poczuciu bezpieczeństwa społecznego i publicznego,
- rozbudowa oraz unowocześnienie systemów infrastruktury technicznej,
- wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki,
- poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni.

1.Tytuł dokumentu

Strategia Województwa Małopolskiego na lata 2007-2013.

2.Zatwierdzenie

Projekt zatwierdzony przez Sejmik Województwa Małopolskiego dnia 30 stycznia 2006 r.

3.Realizacja zapisów

Strategia obejmuje lata 2007-2013.

4.Tematyka

Dokument określa cele i priorytety polityki rozwoju prowadzonej na terenie regionu.

5.Wskazanie finansowania

Środki finansowe przeznaczone na ochronę zasobów wodnych będą pochodzić z Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska.

6.Działania przewidziane do realizacji

Cele strategicznego rozwoju województwa małopolskiego:

- wzmocnienie konkurencyjności gospodarczej województwa,
- stworzenie warunków dla wszechstronnego rozwoju społecznego i wysokiej jakości życia,
- wzmocnienie potencjału instytucjonalnego województwa.

Wojewódzkie programy ochrony środowiska i plany gospodarki odpadami

1.Tytuł dokumentu

Program ochrony środowiska województwa małopolskiego na lata 2007-2014.

2.Zatwierdzenie

Uchwalony przez Sejmik Województwa Małopolskiego dnia 24 września 2007 r.

3.Realizacja

W latach 2007-2014.

4.Tematyka

Dokument określa cele polityki ekologicznej województwa, którymi jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

5.Wskazania finansowania

W Programie przedstawiono harmonogram Programu Ochrony Środowiska krótkoterminowy i długoterminowy oraz koszty potrzebnych nakładów finansowych na ich realizację. Potrzeby finansowe na realizację długoterminowego Programu Ochrony Środowiska Województwa Małopolskiego na lata 2007-2014 wynoszą ogółem – 10 428,48 mln zł, w tym na ochronę zasobów wodnych przewidziano 2 394,08 mln zł.

6.Działania przewidziane do realizacji

- poprawa stanu wód i racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi oraz ochrona przed powodzią i suszą,
- ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami,
- uporządkowanie gospodarki odpadami.

1.Tytuł dokumentu

Program ochrony środowiska województwa śląskiego do 2004 r. oraz cele długoterminowe do roku 2015.

2.Zatwierdzenie

Zatwierdzony przez Sejmik Województwa Śląskiego dnia 15 kwietnia 2002 r.

3.Realizacja

W latach 2001-2004 wraz z celami długoterminowymi do 2015 r.

4.Tematyka

Celem nadrzędnym Programu jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiska.

5.Wskazania finansowania

Brak danych o finansowaniu działań od roku 2005.

Szacunkowe koszty działań z Programu ochrony środowiska woj. śląskiego w okresie 2001-2004, w zakresie ochrony zasobów wodnych wyniosły 2 553 500 tys. zł, w tym działania pozainwestycyjne - 3 500 tys. zł oraz działania inwestycyjne - 2 550 000 tys. zł.

Potencjalne źródła finansowania Programu to:

- fundusze ekologiczne,
- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- podmioty gospodarcze,
- fundusze unijne,
- budżet państwa.

6.Działania przewidziane do realizacji

- utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych,
- uporządkowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami,
- polepszenie jakości powietrza,
- rewitalizacja terenów poprzemysłowych oraz pogórniczych,
- zagospodarowanie centrów miasta,
- ukształtowanie regionalnego systemu obszarów chronionych,
- kształtowanie ośrodków wiejskich.

1. Tytuł dokumentu

Plan Gospodarowania Odpadami Województwa.

2. Realizacja zapisów

Plany realizowane w latach 2002-2015.

3. Tematyka

Wojewódzkie plany gospodarowania odpadami określają działania na terenie danego województwa które:

- zapobiegają powstaniu odpadów lub ograniczają ilości powstających odpadów i ich negatywny wpływ na środowisko,
- zapewniają zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk, jeżeli nie udało się zapobiec ich powstaniu,
- zapewniają zgodny z zasadami ochrony środowiska proces unieszkodliwiania odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec lub których nie udało się poddać odzyskowi.

4. Wskazanie finansowania

Źródłem finansowania planów gospodarowania odpadami są:

- środki własne przedsiębiorstw,
- budżety jednostek samorządu terytorialnego,
- fundusze ekologiczne,
- fundusze przedakcesyjne, strukturalne i fundusz spójności.

5. Działania przewidziane do realizacji

Większość działań przewidzianych w przedmiotowych planach, mających na celu właściwe postępowanie z odpadami będzie wpływać na poprawę stanu wód podziemnych i powierzchniowych. Główne działania mające wpływ na wody to:

- właściwa lokalizacja składowisk odpadów,
- odpowiednie zabezpieczenie techniczne oraz wyposażenie składowisk w infrastrukturę odpowiadającą normom,
- ograniczenie ilości odpadów biodegradowalnych w strumieniu odpadów trafiającym na składowiska,
- spełnienie unijnych norm dot. zmniejszenia ilości odpadów biodegradowalnych, segregacji odpadów oraz ich ponownego wykorzystania,
- podnoszenie świadomości ludności w zakresie gospodarki odpadami, czyli szeroko zakrojona edukacja.

Wojewódzkie programy udrażniania rzek

1. Tytuł dokumentu

Program ochrony i rozwoju zasobów wodnych województwa śląskiego w zakresie udrożnienia rzek dla ryb dwuśrodowiskowych.

2. Zatwierdzenie

Uchwalony przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą z dnia 25 kwietnia 2005 roku nr II/34/3/2005.

3. Realizacja zapisów

Od roku 2005.

4. Tematyka

Program zawiera priorytety w zakresie kolejności udrożniania rzek, oraz określa działania zmierzające do poprawy istniejącej sytuacji wędrówki ryb oraz tarła w rzekach województwa śląskiego.

5. Wskazanie finansowania

Brak danych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Podział miejsc przewidzianych do udrożnienia pod względem priorytetowości działań:

Etap I - Do udrożnienia w pierwszym etapie realizacji zakwalifikowano główne korytarze rzeczne województwa, które w przeszłości były miejscami tarliskowymi ryb wędrownych, a mianowicie rzekę Wartę (krajowa ostoja ryb i minogów). Celem działania będzie udrożnienie rzeki dla certy - gatunku, którego historyczne tarliska znajdowały się w obszarze Warty.

Etap II - Do udrożnienia w drugim etapie zakwalifikowano większe dopływy do głównych korytarzy rzecznych, o powierzchni zlewni min. 40 km^2 oraz przepływach średniorocznych większych od 0,25 m^3/s. Cieki te charakteryzują się niskim stopniem zabudowy hydrotechnicznej, przeważnie w odcinku przyujściowym, historycznym wstępowaniem ryb wędrownych, występowaniem ryb łososiowatych oraz dobrą jakością wody. W tym etapie uwzględniono następujące cieki: Pilica (regionalna ostoja ryb i minogów), Soła, Żylica, Koszarawa.

Etap III - Do udrożnienia w trzecim etapie zakwalifikowano większe dopływy do głównych korytarzy rzecznych o powierzchni zlewni min. 40 km^2 oraz przepływach średniorocznych większych od 0,25 m^3/s. Cieki te charakteryzują się znacznym stopniem zabudowy hydrotechnicznej na całej długości, z nielicznym występowaniem ryb łososiowatych lub ich możliwym występowaniem ze względu na fizjografię cieku oraz przeciętną jakość wody. Do tej kategorii zakwalifikowano też cieki o powierzchni zlewni poniżej 40 km^2 oraz przepływach średniorocznych mniejszych od 0,25 m^3/s, z występowaniem historycznym ryb wędrownych lub obecnym ryb łososiowatych, o niskiej zabudowie głównie na odcinku przyujściowym (Liswarta - krajowa ostoja ryb i minogów).

Etap IV - Do udrożnienia w czwartym etapie zakwalifikowano cieki o powierzchni zlewni min. 40 km oraz o przepływach średniorocznych większych od 0,25 m^3/s. Cieki te są na znacznej swej długości zabudowane, skanalizowane, nie występują tam ryby łososiowate, a pod względem fizjografii nie nadają się do ich bytowania. W biegu cieku występują obiekty małej retencji, gospodarstwa stawowe. Są to przeważnie cieki o znaczeniu rolniczym. Do kategorii tej zaliczono także części głównych korytarzy rzecznych, których udrożnienie powinno nastąpić po wcześniejszym udrożnieniu zlokalizowanych poniżej przeszkód dla migracji ryb (Wisła).

Etap V - Do udrożnienia w piątym etapie zakwalifikowano pozostałe zabudowane cieki województwa, charakteryzujące się złą jakością wody, brakiem ryb łososiowatych, dużym stopniem przekształcenia technicznego. Do tej kategorii zaliczono też miejsca na rzekach w górnej części, poza zasięgiem możliwego występowania ryb wędrownych, lub gdy udrożnienie cieku w tym miejscu otwiera niewielki jego odcinek: Wisła, Przemsza. Celem działania będzie udrożnienie rzeki dla migracji pstrąga potokowego. Na wniosek Komisji Rolnictwa i Terenów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego w Katowicach w etapie V przewidziano także udrożnienie rzek: Rawa, Brynica, Biała Przemsza, Czarna Przemsza na całej ich długości.

Wykaz rzek przewidzianych do udrożnienia na terenie woj. Śląskiego:

- Warta – 7 miejsc,
- Liswarta – 3 miejsca,
- Pilica – 3 miejsca,
- Soła – 5 miejsc,
- Żylica – 2 miejsca,
- Koszarawa – 1 miejsce,
- Przemsza – 1 miejsce,
- Wisła – 6 miejsc.

1.Tytuł dokumentu

„Program ochrony i przystosowania rzek i potoków dla rozwoju ryb dwuśrodowiskowych w województwie dolnośląskim”.

2.Zatwierdzenie

Uchwalony przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwałą z dnia 24 lipca 2008 roku nr XXIX/447/08.

3.Realizacja zapisów

Nie określono perspektyw czasowych.

4.Tematyka

Dokument obejmuje charakterystykę województwa dolnośląskiego, zawierająca opis klimatu, warunków hydrogeograficznych i hydrogeologicznych) a także wskazuje potrzeby udrażniania rzek w celu odbudowy dróg migracji ryb.

5.Wskazanie finansowania

Brak danych.

6.Działania przewidziane do realizacji

- wykonanie urządzeń umożliwiających migrację ryb (w woj. dolnośląskim możliwe jest zastosowanie urządzeń tj. obejście, przepławka ryglowa, bystrok – rampa, przepławka szczelinowa).

Wyróżniono cztery etapy udrażniania rzek:

Etap I – udrożnienie rzek: Odra – przegroda w Wałach Śląskich, Kaczawa – do przegrody w Jerzmanowicach Zdroju oraz odcinek Nysy Szalonej do zapory w Słupie, Barycz – do ujścia Orli, Widawa – do zapory w Michalicach. Etap ten ma na celu umożliwienie przemieszczania się ryb w ww. fragmentach rzek;

Etap II – udrożnienie Odry i Nysy Kłodzkiej na całym odcinku w województwie, Oławy do ujścia Krynki, Bystrzycy do zbiornika Miechów i Strzegomki do zbiornika w Dobromierzu, Bóbr do zapory w Pilchowicach i Kwisa do zapory w Leśnej, Nysy Łużyckiej od granic woj. Do punktu trójgranicznego.

Programy małej retencji

1. Tytuł dokumentu

Program małej retencji województwa małopolskiego.

2. Zatwierdzenie

Projekt zatwierdzony przez Sejmik Województwa Małopolskiego dnia 25 października 2004 r.

3. Realizacja zapisów

Realizacja programu planowana do 2015 roku.

4. Tematyka

Działania małej retencji województwa małopolskiego mają na celu powiększenie zasobów wodnych pod względem ilościowym i jakościowym, poprawę stanu czystości wód, ochronę przeciwpowodziową. Na terenie województwa występują obszary chronione, parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu oraz użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i stanowiska dokumentacyjne. Mając na uwadze szczególna troskę o te obszary, na terenie tym lokalizacja zbiorników planowo zależeć będzie od opinii Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody i dyrekcji parków krajobrazowych. Ogólnie zaplanowano budowę 64 zbiorników małej retencji oraz 4 poldery.

5. Wskazanie finansowania

Brak danych o finansowaniu projektu.

Koszty związane z realizacją programu:

- budowa zbiorników – 994 083 tys. zł,
- budowa polderów – 36 159 tys. zł.

6. Działania przewidziane do realizacji

Zabiegi zwiększające retencję w województwie będą polegać na:

- budowie i odbudowie urządzeń piętrzących na małych odcinkach,
- podpiętrzaniu jazów,
- podpiętrzaniu jezior,
- wykorzystaniu stawów wiejskich i oczek wodnych jako miejsc retencji,

- wykorzystaniu istniejących wyrobisk jako zbiorników retencyjnych,
- budowie nowych zbiorników retencyjnych.

1. Tytuł dokumentu

Program małej retencji dla województwa śląskiego.

2. Zatwierdzenie

Zatwierdzony 16 stycznia 2006 r. przez Sejmik Województwa Śląskiego, uchwała nr II/43/1/2006.

3. Realizacja zapisów

Projekt planowany do zrealizowania do 2012 roku.

4. Tematyka

Celem programu małej retencji województwa śląskiego jest poprawa stanu, odbudowa oraz dążenie do powiększenia zasobów wodnych kraju pod względem ilościowym i jakościowym oraz ochrona przeciwpowodziowa.

5. Wskazanie finansowania

Koszty realizacji programu, mające charakter szacunkowy, ustalono na poziomie 126,6 mln zł (nie uwzględniono kosztów związanych z utrzymaniem , eksploatacją i bieżącą konserwacją obiektów).

Wsparcie finansowe dla „Projektu małej retencji województwa Śląskiego" będzie pochodzić ze środków unijnych, w formie dotacji z NFOŚiGW oraz WFOŚiGW. Przedsięwzięcie będzie również wymagać środków budżetowych i samorządowych.

6. Działania przewidziane do realizacji

Kierunki działań w zakresie małej retencji to:

- odbudowa, modernizacja i budowa urządzeń piętrzących, w celu wykorzystania wody do nawodnień, spowolnienia odpływu wód powierzchniowych oraz ochrony gleb torfowych,
- uzupełnienie i modernizacja obiektów melioracyjnych pod kątem zachowania równowagi ekologicznej biotopów,
- odbudowa, modernizacja i budowa budowli piętrzących i stopni przeciwerozyjnych dla podniesienia poziomu wody gruntowej na obszarach przyległych,
- odbudowa, modernizacja i budowa nowych sztucznych zbiorników wodnych o pojemności do 5 mln m^3 na rzekach i potokach,
- odbudowa, modernizacja i budowa nowych stawów rybnych,
- piętrzenie istniejących małych jezior i magazynowanie dodatkowych zasobów wody z jednoczesnym podniesieniem walorów krajobrazowych i estetycznych środowiska przyrodniczego.

Łącznie przewidziano do realizacji 92 obiekty małej retencji (suche zbiorniki, zbiorniki wodne, zbiorniki zaporowe, stawy ziemne).

1. Tytuł dokumentu

Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim.

2. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego dnia 12 października 2006 r.

3. Realizacja zapisów

Realizacja obejmuje lata 2006-2015.

4. Tematyka

Program malej retencji ma za zadanie zwiększenie zasobów powierzchniowych oraz zasilanie wód gruntowych i wgłębnych jako przeciwdziałanie skutkom suszy w przyrodzie. Zwiększenie ochrony powodziowej terenów i miejscowości, poprawa czystości wód oraz zachowanie i odtworzenie naturalnych walorów środowiska przyrodniczego.

5. Wskazania finansowania

Środki finansowe pochodzą z różnych źródeł, a przede wszystkim będą to:

- środki inwestycyjne i remontowe DZMiUW we Wrocławiu (środki budżetowe wspomagane dotacjami Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Ekofunduszu, udziałami gmin). Od 2003 r. środki inwestycyjne zwiększane są również rezerwą budżetową „Programu dla Odry 2006”,
- środki samorządów gminnych wspomagane dotacjami Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych,
- środki własne nadleśnictw państwowych i gospodarstw rybackich wspomagane dotacjami Funduszy OŚiGW oraz FOGrR,
- środki własne użytkowników indywidualnych wspomagane datacjami FOGrR głównie na budowę stawów rybnych,
- środki zakładów produkcyjnych i innych.

Łączny koszt realizacji programu w województwie wyniesie 779,65 mln zł, z czego na realizację poszczególnych obiektów przewidziano:

- zbiorniki zaporowe – 461 mln zł,
- retencja korytowa (jazy i zastawki) – 30,9 mln zł,
- małe zbiorniki wodne – 240,05 mln zł,
- zbiorniki śródleśne – 18,3 mln zł,
- stawy rybne – 29,4 mln zł.

6.Działania przewidziane do realizacji

Działania przewidziane do realizacji:

- budowa i odbudowa małych zbiorników wodnych o różnym przeznaczeniu (retencyjne, śródpolne, oczka wodne, starorzecza) oraz dużych zbiorników wielozadaniowych,
- budowa urządzeń piętrzących na ciekach podstawowych,
- budowa stawów rybnych głównie prywatnych,
- stosowanie agromelioracji sprzyjającej magazynowaniu wód w glebach,
- budowa polderów i suchych zbiorników przeciwpowodziowych.

Łącznie do realizacji przewidziano:

- zbiorniki zaporowe – 21 szt.,
- retencja korytowa (jazy i zastawki) – 305 szt.,
- zbiorniki śródleśne – 53 szt.,
- stawy rybne – 199 szt.

Plan ochrony parku narodowego

1. Temat dokumentu

Plan ochrony parku narodowego.

2. Zatwierdzenie

Plan ochrony dla parku narodowego ustanawia w drodze rozporządzenia Minister właściwy do spraw środowiska, na podstawie projektu planu przygotowanego przez dyrektora parku narodowego, w terminie 6 miesięcy od dnia otrzymania projektu.

3. Realizacja

Plan sporządza się na okres 20 lat.

4.Tematyka

Plan ochrony parku narodowego zawiera:

- cele ochrony przyrody oraz wskazanie przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji,
- identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków,
- wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej,
- określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań,
- wskazanie obszarów i miejsc udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz określenie sposobów ich udostępniania,
- wskazanie miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza,

handlowa i rolnicza,

- ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń zewnętrznych.

5. Działania przewidziane do realizacji

Zakres ochrony zasobów, tworów i składników przyrody w parku narodowym obejmuje w szczególności:

- naturalne procesy przyrodnicze,
- siedliska przyrodnicze oraz siedliska roślin, zwierząt lub grzybów dziko występujących, objętych ochroną gatunkową oraz zagrożonych wyginięciem lub rzadko występujących,
- populacje roślin, zwierząt lub grzybów dziko występujących, w szczególności gatunków objętych ochroną ścisłą, zagrożonych wyginięciem lub rzadko występujących, z uwzględnieniem ich różnorodności genetycznej,
- różnorodność ekosystemową, z uwzględnieniem zmienności siedliskowej, faz rozwojowych i stadiów sukcesyjnych ekosystemów,
- różnorodność krajobrazową, z uwzględnieniem estetycznych i widokowych walorów krajobrazowych,
- przyrodę nieożywioną, w szczególności: wody, powietrze, gleby, jaskinie, głazy, skały, rzeźbę terenu, procesy rzeźbotwórcze i procesy glebowe,
- walory krajobrazowe i wartości kulturowe.

Zabiegi ochronne na obszarach parków narodowych, objętych ochroną czynną, w stosunku do ekosystemów wodnych, mogą obejmować w szczególności:

- ograniczanie nadmiernego odpływu wód przez wykonywanie zastawek lub likwidację rowów odwadniających,
- ograniczanie dopływu substancji biogennych i eliminowanie dopływu zanieczyszczonych wód, w tym ścieków,
- rekultywację i odtwarzanie terenów podmokłych i podtopień, drobnych zbiorników i cieków wodnych, w szczególności oczek wodnych oraz przywracanie naturalnego biegu cieków wodnych,
- usuwanie zanieczyszczeń antropogenicznych,
- zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, w szczególności przez zachowanie lub przywracanie siedlisk roślin i zwierząt, a w razie potrzeby, przez wprowadzanie tych gatunków,

- regulację struktury gatunkowej i liczebności populacji zwierząt, w szczególności ryb, w przypadku wystąpienia istotnych zaburzeń w strukturze troficznej ekosystemu lub składzie gatunkowym ichtiofauny,
- utrzymanie lub odtwarzanie możliwości migracji ryb, w szczególności przez budowę lub przebudowę urządzeń wodnych w sposób umożliwiający migrację ryb oraz zapewniający utrzymanie w ciekach co najmniej przepływu nienaruszalnego;
- ograniczenie wielkości poboru wód powierzchniowych i podziemnych,
- eliminowanie obcych gatunków zagrażających rodzimym gatunkom.

Plany ochrony dla obszarów Natura 2000

1. Temat dokumentu

„Plan ochrony dla obszaru Natura 2000".

2. Zatwierdzenie

Plan ochrony obszaru Natura 2000 ustanawia w drodze rozporządzenia Minister właściwy do spraw środowiska. Projekt planu ochrony obszaru Natura2000 sporządza sprawujący nadzór nad obszarem tj. wojewoda w terminie 5 lat od dnia wyznaczenia tego obszaru, w uzgodnieniu z właściwymi miejscowo radami gmin.

3. Realizacja

Plan sporządza się na okres 20 lat.

4. Tematyka

- opis i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków,
- opis warunków zachowania lub przywrócenia właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków,
- wskazanie zadań ochronnych, z określeniem sposobu ich wykonania, rodzaju, zakresu i lokalizacji, na okres stosowany do potrzeb,
- określa zakres monitoringu przyrodniczego,
- zawiera opis przebiegu granic obszaru.

5. Działanie przewidziane do realizacji

Dokumentacja planistyczna do celów planu ochrony obszaru Natura 2000 obejmuje:

- zebranie materiałów niepublikowanych i opracowań publikowanych, przydatnych do sporządzenia projektu planu,
- analiza istniejących opracowań planistycznych pod kątem ich zgodności z ochroną obszaru Natura 2000,
- inwentaryzacja i ocena stanu siedlisk przyrodniczych oraz populacji gatunków roślin i zwierząt, dla ochrony których został wyznaczony obszar Natura 2000,

- sporządzenie wykazu rodzajów użytków gruntowych położonych na obszarze Natura 2000 w obrębie siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin i zwierząt, dla ochrony których obszar ten został utworzony, z podaniem właścicieli i użytkowników wieczystych tych gruntów,
- określenie korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się gatunków zwierząt w obszarze Natura 2000 oraz łączących ten obszar z innymi obszarami przyrodniczymi w szczególności objętymi ochroną prawną,
- sformułowanie wytycznych do innych planów i programów mających związek z ochroną obszarów Natura 2000, w szczególności parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych oraz planów urządzania lasów,
- opracowanie map.

12. Krótka charakterystyka działań zastosowanych w celu informowania społeczeństwa, opis wyników i dokonanych na tej podstawie zmian w planie

I tura konsultacji społecznych

Ramy czasowe i przedmiot

I tura konsultacji społecznych prowadzona była od dnia 22 grudnia 2006 r. do dnia 22 czerwca 2007 r. i dotyczyła „Harmonogramu i programu prac związanych ze sporządzaniem planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy przeprowadzić w drodze konsultacji społecznych". Konsultowany dokument przedstawiał harmonogram (termin rozpoczęcia, czas trwania i termin zakończenia) realizacji poszczególnych działań mających na celu opracowanie PGW. Konsultacje przeprowadzone zostały przez KZGW przy współudziale poszczególnych RZGW na obszarach ich działania.

Cel

Celem działań prowadzonych podczas I tury konsultacji społecznych było zebranie uwag, opinii i komentarzy do konsultowanego dokumentu oraz przybliżenie społeczeństwu wiedzy na temat RDW, przyczyn i poszczególnych etapów jej wdrażania, ze szczególnym uwzględnieniem ram czasowych i merytorycznych pierwszego cyklu planistycznego, jak również celów i skutków całego procesu planistycznego.

Adresaci

Założono, że na obszarach RZGW do aktywnego udziału w konsultacjach społecznych zostaną zaproszeni reprezentanci możliwie wielu grup interesów, które odczują skutki wdrożenia PGW. Wyodrębniono następujące grupy:

- administracja samorządowa,
- administracja rządowa,
- użytkownicy wód różnych sektorów,
- ekologiczne organizacje pozarządowe,
- inni.

Zapewniono również szeroko pojętemu społeczeństwu możliwość składania uwag do konsultowanego dokumentu.

Zastosowane działania

Konsultacje przeprowadzono głównie za pomocą badań ankietowych, przy okazji posiedzeń Rady Gospodarki Wodnej Regionu Wodnego Górnej Wisły (Rada Regionu) i posiedzeń Stałej Komisji ds. Udziału Społeczeństwa (Stałej Komisji), spotkań konsultacyjnych organizowanych przez RZGW dla różnych środowisk oraz spotkań organizowanych przez różne instytucje i organizacje, w których uczestniczyli przedstawiciele RZGW. W ramach konsultacji zorganizowano 1 posiedzenie Rady Regionu Wodnego Górnej Wisły i 1 posiedzenie Stałej Komisji. Zorganizowano łącznie 3 spotkania konsultacyjne dla różnych grup użytkowników w celu omówienia konsultowanego dokumentu. Podczas I tury konsultacji społecznych wykorzystano różnego rodzaju narzędzia wspierające proces konsultacji m.in. rozpowszechniano informację o konsultacjach na konwentach wójtów i burmistrzów w których uczestniczyło ponad 300 osób, opracowano i rozprowadzano ulotki i broszury informacyjne, upowszechniano informacje o konsultacjach na portalu internetowym, rozpowszechniano informacje za pośrednictwem poczty elektronicznej i poczty tradycyjnej, publikowano artykuły w czasopismach. Ponadto zorganizowano I Krajowe Forum Wodne, w którym uczestniczyło 85 osób.

Podsumowanie wyników

I tura konsultacji społecznych dot. „Harmonogramu i programu prac …" była pierwszym etapem konsultacji w procesie sporządzania planów gospodarowania wodami w Polsce. Działania tego typu prowadzone były w odniesieniu do gospodarowania wodami po raz pierwszy na tak szeroką skalę. W efekcie uzyskano uwagi, które pozwoliły na lepsze przygotowanie się do kolejnych etapów konsultacji oraz do zwiększenia efektywności podejmowanych działań poprzez weryfikację sposobu przeprowadzania konsultacji.

II tura konsultacji społecznych

Ramy czasowe i przedmiot

II tura konsultacji społecznych prowadzona była od dnia 22 grudnia 2006 r. do dnia 22 czerwca 2008 r. i dotyczyła „Przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszarów dorzeczy". Konsultowano dokument określający dla każdego obszaru dorzecza wstępną listę najważniejszych problemów, które mogą utrudnić osiągnięcie dobrego stanu wód na danym obszarze. Konsultacje przeprowadzane zostały przez KZGW wspierany przez poszczególne RZGW na obszarach ich działania.

Cel

Celem działań prowadzonych podczas II tury konsultacji społecznych było zebranie uwag, opinii i komentarzy do konsultowanego dokumentu oraz dalsze przekazywanie informacji o szeroko rozumianym procesie planowania w gospodarowaniu wodami w świetle prawodawstwa unijnego (RDW) oraz krajowego (ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Adresaci

Podobnie jak w I turze konsultacji społecznych, niemożliwe było bezpośrednie zaangażowanie całego społeczeństwa w proces konsultacji, dlatego założono, że na obszarach RZGW konsultacje adresowane będą głównie do zainteresowanych stron. W II turze konsultacji społecznych przyjęto następujące grupy docelowe:

- administracja samorządowa,
- administracja rządowa,
- użytkownicy wód różnych sektorów,
- ekologiczne organizacje pozarządowe,
- inni.

Zapewniono również szeroko pojętemu społeczeństwu możliwość składania uwag do konsultowanego dokumentu.

Zastosowane działania

Konsultacje przeprowadzono głównie za pomocą badań ankietowych, przy okazji posiedzeń Rady Regionu i posiedzeń Stałej Komisji, spotkań konsultacyjnych organizowanych przez RZGW dla różnych środowisk oraz spotkań organizowanych przez różne instytucje i organizacje, w których uczestniczyli przedstawiciele RZGW. Zwołano 2 spotkania Komisji ds. Udziału Społeczeństwa oraz 1 spotkanie Rady Regionu. W ramach działań konsultacyjnych łącznie zorganizowano 10 spotkań konsultacyjnych oraz wspierano konsultacje społeczne działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi. Podczas II tury konsultacji wykorzystano ponownie różnego rodzaju narzędzia dodatkowe: broszury, wystawy, artykuły w prasie, fora internetowe itp. Zorganizowano także II Krajowe Forum Wodne, w którym uczestniczyło 320 osób.

Podsumowanie wyników

Przy organizacji II tury konsultacji społecznych uwzględniono wnioski wynikające z I tury. Przeprowadzono więcej spotkań konsultacyjnych, podczas których pozyskiwano

uwagi do konsultowanego dokumentu, a w badaniach ankietowych uzyskano znacznie większy procent zwrotu ankiet niż w I turze. W efekcie konsultacje społeczne „Przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszarów dorzeczy" spotkały się z dużym zainteresowaniem społeczeństwa. Pozyskano ponad 5 tys. ankiet na temat istotnych problemów gospodarki wodnej oraz kilkadziesiąt uwag dotyczących zmian lub uzupełnienia konsultowanego dokumentu. Po zakończeniu II tury konsultacji społecznych wszystkie opinie zostały przeanalizowane i na ich podstawie wprowadzono zmiany w dokumencie, m.in. poszerzono listę istotnych problemów o dodatkowe problemy występujące na obszarach dorzeczy wskazane w trakcie konsultacji, zweryfikowano zasięg występowania istotnych problemów w zlewniach bilansowych.

III tura konsultacji społecznych

Ramy czasowe i przedmiot

III tura konsultacji społecznych prowadzona była od dnia 22 grudnia 2008 r. do dnia 22 czerwca 2009 r. i dotyczyła „Projektu planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza". Konsultowano dokumenty podsumowujące wszelkie informacje i działania, jakie należy przeprowadzić na obszarze danego dorzecza, aby do 2015 r. osiągnąć dobry stan wód. Konsultacje przeprowadzane były przez KZGW przy współudziale poszczególnych RZGW na obszarach ich działania.

Cel

Celem działań prowadzonych podczas III tury konsultacji społecznych było zebranie uwag, opinii i komentarzy do konsultowanych dokumentów.

Adresaci

Konsultacje społeczne przeprowadzono z przedstawicielami grup społecznych, na których wdrożenie planów może mieć wpływ. Poszczególne grupy adresatów zostały określone już we wcześniejszych turach konsultacji, co miało zapewnić porównywalność wyników.

Wyodrębnione zostały następujące grupy adresatów:

- administracja samorządowa,
- administracja rządowa,
- użytkownicy wód różnych sektorów,
- ekologiczne organizacje pozarządowe,
- inni.

Zapewniono również szeroko pojętemu społeczeństwu możliwość składania uwag do konsultowanych dokumentów.

Zastosowane działania

Podczas konsultacji społecznych przeprowadzono działania konsultacyjne oraz działania informacyjne, promocyjne oraz edukacyjne wspierające proces konsultacji.

W ramach działań konsultacyjnych przeprowadzono głównie badania ankietowe, zorganizowano posiedzenia Rady Regionu i posiedzeń Stałej Komisji oraz spotkania konsultacyjne w celu zaopiniowania konsultowanych dokumentów. W celu zaopiniowania konsultowanego dokumentu zwołano 1 wspólne posiedzenie Rady Regionu oraz Stałej Komisji. Zorganizowano łącznie 11 spotkań, w których uczestniczyło około 600 osób. Ponadto zorganizowano III Krajowe Forum Wodne, w którym uczestniczyło około 280 osób. Zastosowano również wiele działań wspierających proces konsultacji, tj:

- działania informacyjne i promocyjne:
  - opracowanie i rozpowszechnienie materiałów informacyjnych (broszury informacyjne, ankieta, plakat, mapa, spoty informacyjno-promocyjno-reklamowe),
  - wysyłanie drogą mailową informacji nt. konsultacji społecznych i związanych z nimi wydarzeń,
  - udostępnienie informacji m.in. na stronie internetowej KZGW oraz na stronach poszczególnych RZGW,
  - publikacje artykułów w czasopismach,
  - zorganizowanie paneli dyskusyjnych i konferencji prasowych,
  - udzielenie wywiadów przez przedstawicieli KZGW i RZGW,
  - zorganizowanie wyjazdu studyjnego dla dziennikarzy,
  - uruchomienie specjalnych linii telefonicznych,
- działania edukacyjne:
  - zorganizowanie i udział w szkoleniach, seminariach, sympozjach i innych spotkaniach w celu dotarcia do użytkowników z informacją nt. procesu i przedmiotu konsultacji społecznych.

Podsumowanie wyników

Konsultacje społeczne projektów PGW spotkały się z bardzo dużym zainteresowaniem społeczeństwa. W efekcie pozyskano ok. 4500 ankiet na temat projektów planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce oraz ok. 3000 propozycji i sugestii dotyczących zmian konsultowanego dokumentu. Po zakończeniu III tury konsultacji

społecznych wszystkie opinie zostały dokładnie przeanalizowane i na ich podstawie wprowadzono zmiany w niniejszym PGW. Najważniejsze z nich zestawiono poniżej:

- w rozdziale 1 uzupełniono skróty i pojęcia występujące w treści
- w rozdziale 2 zmieniono zakres i strukturę rozdziału,
- rozdział 3 uzupełniono o ogólną charakterystykę obszaru dorzecza (powierzchnia, położenie na tle Polski, położenie wg podziału administracyjnego, struktura użytkowania gruntów, opis sieci rzecznej, ukształtowanie powierzchni terenu oraz charakterystyka zasobów wód podziemnych),
- w rozdziale 4 uporządkowano strukturę rozdziału,
- w rozdziale 5 opisano warunki klimatyczne w odniesieniu do obszaru dorzecza,
- w rozdziale 6 usunięto wykaz części wód powierzchniowych do bytowania ryb, skorupiaków i mięczaków w warunkach naturalnych,
- rozdział 7 uzupełniono o opis programów monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych,
- w rozdziale 8 wskazano cele środowiskowe dla JCWPd oraz poszerzono zakres rozdziału o odstępstwa od celów środowiskowych (derogacje) wyjaśniając, czym są derogacje i w jakich przypadkach są możliwe do zastosowania,
- w rozdziale 9 rozszerzono podsumowanie o wyniki dodatkowych analiz w sektorze komunalnym (wpływ dotacji, związek kosztów z wielkością produkcji, związek kosztów z wysokością strat, związek kosztów z wysokością opłat za korzystanie ze środowiska, związek między podatkiem VAT a ceną usług, zależność między formą prawną operatora a kosztami, finansowanie skrośne, wpływ odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę i podatku od nieruchomości na koszty); wyniki przedstawiono dla całych obszarów dorzeczy a nie, jak w projektach, dla regionów wodnych; rozszerzono analizę o pozostałe sektory oprócz komunalnego, przemysłu i rolnictwa, czyli: żeglugę, hydroenergetykę oraz zarządzanie ryzykiem powodziowym,
- rozdział 10 uzupełniono o informacje dotyczące harmonogramu wdrożenia proponowanych programów działań i ich kosztów; ponadto wyjaśniono, co zawierają działania podstawowe z grupy A i B oraz koszty działań A, B i uzupełniających; załączono do PGW bazę Access z programem działań,
- rozdział 11 uzupełniono o analizę powiązań wskazanych dokumentów planistycznych z celami RDW; uzupełniono wykaz o brakujące dokumenty wskazane w trakcie konsultacji społecznych oraz uaktualniono zakres zadań scharakteryzowanych dokumentów planistycznych i rozwojowych,
- w rozdziale 12 uszczegółowiono informacje z zakresu konsultacji społecznych, w tym: grupy adresatów które wzięły udział w III turze konsultacji społecznych, działania jakie zastosowano podczas półrocznych konsultacji nt. projektów

planów gospodarowania wodami; dodatkowo zamieszczono wykaz zmian, jakie wprowadzono w ostatecznej wersji dokumentu na podstawie wyników konsultacji społecznych,

- rozdział 13 uszczegółowiono w zakresie organów właściwych ds. gospodarki wodnej o Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, marszałków województw, dyrektorów wojewódzkich zarządów melioracji i urządzeń wodnych, wojewodów oraz starostów, wraz z charakterystyką ich kompetencji zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- w rozdziale 14 wskazano instytucje kompetentne do udzielania informacji z zakresu monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych.

13. Wykaz właściwych władz

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne głównymi organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami są: minister właściwy ds. gospodarki wodnej oraz Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej.

Ponadto jako organ właściwy ds. gospodarki morskiej wskazany jest Minister Infrastruktury.

Poniżej zestawiono organy właściwe w sprawach gospodarowania wodami oraz akty prawne, na mocy których powołuje się właściwe władze.

Tabela 14. Zestawienie organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami

Organ	Adres	Strona www
Minister Środowiska	ul. Wawelska 52/54 00-922 Warszawa tel. +48 22 57 92 900	www.mos.gov.pl
Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej	ul. . Grzybowska 80/82 00-844 Warszawa tel. +48 22 37 20 210	www.kzgw.gov.pl
Minister Infrastruktury	ul. Chałubińskiego 4/6, 00-928 Warszawa tel. +48 22 630 10 00	www.mi.gov.pl
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa tel. +48 22 623 10 00	www.minrol.gov.pl

Tabela 15. Zestawienie aktów prawnych powołujących właściwe władze oraz określające ich zakres działania

Organ	Prawna podstawa działania	
Minister Środowiska	Zarządzenie nr 134 Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 2008 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Środowiska	M.P. Nr 92, poz. 789, z późn. zm.
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska	Dz. U. Nr 216, poz. 1606
	Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej	Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.
	Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne	Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.

Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie nadania statutu Krajowemu Zarządowi Gospodarki Wodnej	Dz. U. Nr 108, poz. 744, z późn. zm.
	Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne	Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.
Minister Infrastruktury	Zarządzenie nr 136 Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 listopada 2007 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Infrastruktury	M. P. Nr 90, poz. 980, z późn. zm.
	Ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej	Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1502, z późn. zm.
	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Infrastruktury oraz zniesienia Ministerstwa Budownictwa, Ministerstwa Gospodarki Morskiej i Ministerstwa Transportu	Dz. U. Nr 216, poz. 1589
	Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej	Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Zarządzenie nr 141 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2007 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi	M. P. Nr 97, poz. 1074, z późn. zm.
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Dz. U. Nr 216, poz. 1599
	Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej	Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.
	Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne	Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019, z późn. zm.

Minister Środowiska

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne minister właściwy do spraw gospodarki wodnej składa Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej, co dwa lata, nie później niż do 30 czerwca, informacje o gospodarowaniu wodami dotyczącą:

- stanu zasobów wodnych państwa,
- stanu wykorzystywania zasobów wodnych,

- realizowania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
- współpracy międzynarodowej na wodach granicznych i realizacji umów w tym zakresie,
- utrzymywania wód powierzchniowych oraz urządzeń wodnych,
- prowadzonych inwestycji,
- stanu ochrony ludności i mienia przed powodzią lub suszą.

Ponadto, zgodnie z art. 89 ust. 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne minister właściwy do spraw gospodarki wodnej sprawuje nadzór nad działalnością Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej w szczególności w zakresie:

- zatwierdzania programów realizacji zadań związanych z utrzymywaniem wód lub urządzeń wodnych oraz inwestycji w gospodarce wodnej,
- zatwierdzania corocznego sprawozdania, o którym mowa w art. 91 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- zatwierdzania planu kontroli gospodarowania wodami wykonywanej przez Prezesa Krajowego Zarządu,
- polecania przeprowadzenia kontroli nieujętych w planie kontroli.

Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej

Zgodnie z art. 89 oraz art. 90 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej jest centralnym organem administracji rządowej, właściwym w sprawach gospodarowania wodami, a w szczególności w sprawach zarządzania wodami oraz korzystania z wód i wykonuje zadania określone ww. ustawą, a w szczególności:

- opracowuje projekty planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
- opracowuje program wodno-środowiskowego kraju,
- opracowuje projekt planu ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze kraju, z uwzględnieniem podziału na obszary dorzeczy,
- uzgadnia projekty warunków korzystania z wód regionu wodnego,
- prowadzi kataster wodny dla obszaru państwa, z uwzględnieniem podziału na obszary dorzeczy,
- sprawuje nadzór nad działalnością dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej, a w szczególności kontrolowanie ich działań, zatwierdzanie planów działalności oraz sprawozdań z ich wykonania, a także zlecanie przeprowadzenia doraźnej kontroli gospodarowania wodami w regionie wodnym,

- sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej oraz państwowej służby hydrogeologicznej,
- reprezentuje Skarb Państwa w stosunku do mienia związanego z gospodarką wodną określonego ustawą,
- programuje, planuje i nadzoruje realizację zadań związanych z utrzymywaniem wód lub urządzeń wodnych oraz inwestycji w gospodarce wodnej,
- uzgadnia, w części dotyczącej gospodarki wodnej, projekty list programów priorytetowych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, o których mowa w art. 415 ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.

Pełni on funkcję organu wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do marszałków województw i dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej, w sprawach określonych ustawą (art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Prezes KZGW wykonuje prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, w stosunku do wód istotnych dla kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony przeciwpowodziowej, w szczególności wód podziemnych oraz śródlądowych wód powierzchniowych:

- w potokach górskich i ich źródłach,
- w ciekach naturalnych, od źródeł do ujścia, o średnim przepływie z wielolecia równym lub wyższym od 2,0 m^3/s w przekroju ujściowym,
- w jeziorach oraz sztucznych zbiornikach wodnych, przez które przepływają cieki, o których mowa w lit. b,
- granicznych,
- w śródlądowych drogach wodnych (art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Zgodnie z art. 90 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne działania w zakresie gospodarowania wodami morskich wód wewnętrznych i wodami morza terytorialnego Prezes Krajowego Zarządu wykonuje we współpracy z właściwymi organami administracji morskiej.

Prezes KZGW prowadzi kataster wodny dla obszaru państwa z uwzględnieniem podziału państwa na obszary dorzeczy i regiony wodne (art. 154 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Prezes KZGW oraz dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej wykonują kontrolę gospodarowania wodami zgodnie z art. 156 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne w zakresie:

- stanu realizacji planów i programów dotyczących gospodarki wodnej, ustalonych na podstawie ustawy,

- korzystania z wód,
- przestrzegania warunków ustalonych w decyzjach wydanych na podstawie ustawy,
- utrzymania wód oraz urządzeń wodnych,
- przestrzegania nałożonych na właścicieli gruntów obowiązków oraz ograniczeń,
- przestrzegania warunków obowiązujących w strefach i obszarach ochronnych ustanowionych na podstawie ustawy,
- przestrzegania warunków obowiązujących na wałach przeciwpowodziowych oraz na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią,
- stanu zabezpieczenia przed powodzią oraz przebiegu usuwania skutków powodzi związanych z utrzymaniem wód oraz urządzeń wodnych,
- ustawiania i utrzymywania stałych urządzeń pomiarowych na brzegach i w wodach,
- wykonywania w pobliżu urządzeń wodnych robót lub czynności, które mogą zagrażać tym urządzeniom lub spowodować ich uszkodzenie,
- usuwania szkód związanych z ruchem zakładu górniczego w zakresie gospodarki wodnej.

Ze środków budżetu państwa w części dotyczącej gospodarki wodnej, będących w dyspozycji Prezesa KZGW, finansowane jest:

- utrzymywanie bieżącej działalności państwowej służby hydrologiczno - meteorologicznej oraz państwowej służby hydrogeologicznej,
- utrzymywanie, odbudowa, rozbudowa, przebudowa i rozbiórka podstawowej sieci obserwacyjno-pomiarowej państwowej służby hydrologiczno - meteorologicznej oraz systemu gromadzenia, przetwarzania i wymiany danych,
- utrzymywanie, odbudowa, rozbudowa, przebudowa i rozbiórka hydrogeologicznych urządzeń pomiarowych państwowej służby hydrogeologicznej,
- utrzymywanie i rozwój komórek metodycznych,
- opracowywanie danych oraz informacji hydrologiczno-meteorologicznych i hydrogeologicznych,
- opracowywanie i publikowanie ostrzeżeń, ogólnych prognoz oraz komunikatów hydrologicznych i meteorologicznych, biuletynów, a także roczników hydrologicznych, meteorologicznych i hydrogeologicznych (art. 109 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Organem opiniodawczo-doradczym Prezesa KZGW jest Krajowa Rada Gospodarki Wodnej (art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Członków Krajowej Rady powołuje minister właściwy do spraw gospodarki wodnej na wniosek Prezesa KZGW spośród osób zgłoszonych przez ogólnopolskie organizacje zrzeszające jednostki samorządu terytorialnego, uczelnie, jednostki naukowo-badawcze i organizacje społeczne, gospodarcze, ekologiczne związane z gospodarką wodną (art. 97 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Tworzy się także rady gospodarki wodnej regionów wodnych jako organy opiniodawczo-doradcze dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej (art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne). Rada regionu składa się z 30 członków zgłoszonych przez organy samorządu terytorialnego, organizacje gospodarcze, rolnicze, rybackie oraz społeczne związane z gospodarką wodną, a także przez zakłady korzystające z wód oraz właścicieli wód nie należących do Skarbu Państwa (art. 100 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r.– Prawo wodne). Członków rady regionu powołuje Prezes KZGW na wniosek dyrektora RZGW na okres 4 lat.

Organy współpracujące z Prezesem KZGW w zakresie wdrażania RDW zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 16. Organy współpracujące z Prezesem KZGW w zakresie wdrażania RDW

Nazwa właściwych władz	Nazwa organów współpracujących
Prezes KZGW	Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Gospodarki, Minister Zdrowia, Minister Infrastruktury, Główny Inspektor Sanitarny, Główny Inspektor Ochrony Środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska, wojewódzki inspektor sanitarny, wojewodowie, marszałkowie.

Dyrektorzy regionalnego zarządu gospodarki wodnej

Prezesowi KZGW podlegają dyrektorzy RZGW (art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne).

Akty prawne regulujące działalność RZGW:

- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,

- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. Nr 126, poz. 878 oraz z 2010 r. Nr 130, poz. 874).

Poniżej przedstawiono w tabelach podległość dyrektorów RZGW oraz akty prawne ustanawiające statuty RZGW.

Tabela 17. Podległość dyrektorów RZGW, siedziba oraz strony www

Nazwa organu	Nazwa i adres organów podległych	Dane kontaktowe i strona www instytucji
Prezes KZGW	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach	ul. Sienkiewicza 2 44-100 Gliwice www.rzgw.gliwice.pl
	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie	ul. Marsz. J. Piłsudskiego 22 31-109 Kraków www.krakow.rzgw.gov.pl
	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	ul. Norwida 34 50-950 Wrocław www.rzgw.wroc.pl

Tabela 18. Akty prawne ustanawiające statuty RZGW oraz przynależne regiony wodne

Nazwa RZGW	Nadanie statutu	Przynależne regiony wodne
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach	Zarządzenie nr 87 Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie nadania statutu RZGW w Gliwicach (Dz. U. MŚ i GIOŚ z 2007 r. Nr 2, poz. 22, z późn. zm.)	region wodny Małej Wisły, region wodny Górnej Odry, region wodny Czadeczki
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie	Zarządzenie nr 88 Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie nadania statutu RZGW w Krakowie (Dz. U. MŚ i GIOŚ z 2007 r. Nr 2, poz. 23, z późn. zm.)	region wodny Górnej Wisły, region wodny Czarnej Orawy, region wodny Dniestru
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	Zarządzenie nr 92 Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie nadania statutu RZGW we Wrocławiu (Dz. U. MŚ i GIOŚ z 2007 r. Nr 2, poz. 27, z późn. zm.)	region wodny Środkowej Odry, region wodny Morawy region wodny Izery, region wodny Łaby i Ostrożnicy (Upa), region wodny Metuje, region wodny Orlicy

Do zadań dyrektora regionalnego zarządu zgodnie z art. 92 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne należy w szczególności:

- sporządzanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i ocen ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych w regionie wodnym,
- opracowywanie warunków korzystania z wód regionu wodnego,
- opracowywanie analiz ekonomicznych związanych z korzystaniem z wód w regionie wodnym,
- sporządzanie i prowadzenie wykazów obszarów chronionych na podstawie przepisów ustawy oraz przepisów odrębnych,
- opracowywanie studiów ochrony przeciwpowodziowej w regionie wodnym,
- opracowywanie projektów planów ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego,
- koordynowanie działań związanych z ochroną przed powodzią oraz suszą w regionie wodnym, w szczególności prowadzenie ośrodków koordynacyjno - informacyjnych ochrony przeciwpowodziowej,
- prowadzenie katastru wodnego dla regionu wodnego,
- występowanie na prawach strony w postępowaniach administracyjnych, prowadzonych na podstawie przepisów ustawy, w sprawach dotyczących regionu wodnego,
- wykonywanie kontroli gospodarowania wodami,
- planowanie przedsięwzięć związanych z odbudową ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wodnych,
- uzgadnianie, w zakresie przedsięwzięć dotyczących gospodarki wodnej na terenie regionu, projektów list przedsięwzięć priorytetowych przedkładanych przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, o których mowa w art. 414 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska,
- opiniowanie projektów gminnych, powiatowych i wojewódzkich planów gospodarki odpadami w zakresie ochrony zasobów wodnych,
- opiniowanie, w odniesieniu do bezpośrednich zagrożeń szkodą w wodach i szkody w wodach, decyzji o których mowa w art. 13 ust. 3 oraz art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest centralnym organem administracji rządowej, powołanym do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania stanu środowiska, nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw środowiska.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287, z późn. zm.), do zadań Inspekcji Ochrony Środowiska między innymi należą:

- kontrola przestrzegania przepisów o ochronie środowiska i racjonalnym użytkowaniu zasobów przyrody, sposobu prowadzenia ewidencji wód powierzchniowych lub ich części, stanowiących własność publiczną, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa,
- kontrola przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska,
- udział w postępowaniu dotyczącym lokalizacji inwestycji,
- udział w przekazywaniu do eksploatacji obiektów, które mogą pogorszyć stan środowiska, oraz urządzeń chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem,
- kontrola eksploatacji urządzeń chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem,
- podejmowanie decyzji wstrzymujących działalność prowadzoną z naruszeniem wymagań związanych z ochroną środowiska lub naruszaniem warunków korzystania ze środowiska,
- współdziałanie w zakresie ochrony środowiska z innymi organami kontrolnymi, organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz organami administracji państwowej i rządowej, obrony cywilnej, a także organizacjami społecznymi,
- organizowanie i koordynowanie państwowego monitoringu środowiska, prowadzenie badań jakości środowiska, obserwacji i oceny jego stanu oraz zachodzących w nim zmian,
- opracowywanie i wdrażanie metod analityczno-badawczych i kontrolno-pomiarowych,
- inicjowanie działań tworzących warunki zapobiegania poważnym awariom oraz usuwania ich skutków i przywracania środowiska do stanu właściwego,
- uzgadnianie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi.

Starostowie

Organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do starostów jest właściwy dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej, zgodnie z przepisami art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne.

Do ich zadań, zgodnie z ww. ustawą należy między innymi:

- ustalanie na wniosek mającego interes prawny lub faktyczny linii brzegu dla wód (art. 15 ust. 2 pkt 3),
- dokonywanie podziału kosztów ponoszonych na utrzymywanie tworzących brzeg wody budowli lub murów niebędących urządzeniami wodnymi (art. 21 ust. 2),

- ustanawianie strefy ochronnej urządzeń pomiarowych służb państwowych, na wniosek właściwej służby, określając zakazy, nakazy, ograniczenia oraz obszary, na których obowiązują (art. 107 ust. 6),
- wydawanie pozwoleń wodnoprawnych (art. 140 ust. 1),
- zatwierdzanie statutu spółki, w przypadku niezgodności statutu z prawem starosta wzywa do usunięcia niezgodności statutu z prawem w określonym terminie, a jeżeli niezgodności nie zostaną usunięte – odmawia, w drodze decyzji, jego zatwierdzenia (art. 165 ust. 3);
- włączanie zakładu do spółki, na wniosek spółki wodnej lub zainteresowanego zakładu, jeżeli jest to uzasadnione celami, dla których spółka została utworzona (art. 168),
- nadzór i kontrola nad działalnością spółek wodnych (art. 178)

Marszałkowie województw

Organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do marszałków województw jest Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, zgodnie z przepisami art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne.

Marszałkowie województw realizują m.in. zadania z zakresu administracji rządowej wynikające z przepisów ww. ustawy.

Do ich zadań zgodnie z art. 140 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne należy:

- wydawanie pozwoleń wodnoprawnych:
  - jeżeli szczególne korzystanie z wód, wykonywanie urządzeń wodnych lub eksploatacja instalacji bądź urządzeń wodnych są związane z przedsięwzięciami lub instalacjami, o których mowa w art. 378 ust. 2a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska,
  - o których mowa w art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, jeżeli dotyczą korzystania z wód i wykonywania urządzeń wodnych w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących, będących przedsięwzięciem, dla którego sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko jest wymagane,
  - na wykonanie urządzeń wodnych zabezpieczających przed powodzią,
  - na przerzuty wody i wykonanie niezbędnych do tego urządzeń wodnych,
  - na wprowadzanie do wód powierzchniowych substancji hamujących rozwój glonów,
  - o których mowa w art. 122 ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
  - na wydobywanie z wód powierzchniowych kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów,

- na wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska określone w przepisach wydanych na podstawie art. 45a ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, pochodzących z eksploatacji instalacji związanej z przedsięwzięciami, o których mowa w art. 378 ust. 2a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska,
- wszystkie, o których mowa w art. 122 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, wymagane dla przedsięwzięcia, jeżeli jest organem właściwym do wydania jednego z tych pozwoleń,
- na wspólne korzystanie z wód, o którym mowa w art. 130 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, jeżeli jest organem właściwym do wydania pozwolenia wodnoprawnego dla jednego z zakładów.

Dyrektorzy wojewódzkich zarządów melioracji i urządzeń wodnych

Wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych działają na podstawie niżej wymienionych aktów prawnych:

- ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne,
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych realizują, w imieniu marszałka województwa, zadania wynikające z wykonywania przez marszałka województwa praw właścicielskich w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa oraz w stosunku do pozostałych wód nie podlegających zarządzaniu przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej lub dyrektorów parków narodowych.

Minister Infrastruktury

Minister Infrastruktury jest ministrem właściwym ds. gospodarki morskiej.

Dział gospodarki morskiej obejmuje sprawy wskazane w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.), do których należą sprawy:

- transportu morskiego i żeglugi morskiej,
- obszarów morskich,
- portów i przystani morskich,
- ochrony środowiska morskiego.

Minister Infrastruktury jest organem nadrzędnym w stosunku do dyrektorów urzędów morskich oraz dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej.

Kompetencje i terytorialny zakres działania organów administracji morskiej określa art. 42 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1502, z późn. zm.):

- do organów administracji morskiej należą sprawy z zakresu administracji rządowej związane z korzystaniem z morza w zakresie unormowanym ww. ustawą i innymi ustawami.
- w szczególności do organów administracji morskiej należą sprawy:
  - bezpieczeństwa żeglugi morskiej,
  - korzystania z dróg morskich oraz portów i przystani morskich,
  - bezpieczeństwa związanego z badaniami, rozpoznawaniem i eksploatacją zasobów mineralnych dna morskiego,
  - ochrony środowiska morskiego przed zanieczyszczeniem wskutek korzystania z morza oraz przez zatapianie odpadów i innych substancji w zakresie nieuregulowanym przepisami prawa geologicznego i górniczego,
  - uzgadniania decyzji w sprawie wydawania pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń budowlanych na obszarze pasa technicznego, morskich portów i przystani, morskich wód wewnętrznych i morza terytorialnego, jak również wszelkich innych decyzji dotyczących zagospodarowania tego pasa,
  - budowy, utrzymywania i ochrony umocnień brzegowych, wydm i zalesień ochronnych w pasie technicznym,
  - wyznaczania dróg morskich, kotwicowisk i badania warunków ich żeglowności,
  - wydawania oraz uzgadniania decyzji wynikających z przepisów ustawy z dnia 12 września 2002 r. o portowych urządzeniach do odbioru odpadów oraz pozostałości ładunkowych ze statków (Dz. U. Nr 166, poz.1361, z późn. zm.),
  - sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej,
  - budowy i utrzymywania obiektów infrastruktury zapewniającej dostęp do portów i przystani morskich,
  - planowania rozwoju portów i przystani morskich,
  - monitorowania i informowania o ruchu statków,
  - nadzoru nad wprowadzonymi do obrotu lub oddanymi do użytku wyrobami wyposażenia morskiego oraz rekreacyjnymi jednostkami pływającymi, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2010 r. Nr 138, poz. 935),

- zarządu nad morzem terytorialnym i morskimi wodami wewnętrznymi oraz nad gruntami pokrytymi tymi wodami, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Zgodnie z art. 78 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne minister właściwy do spraw rozwoju wsi określa w drodze rozporządzenia sposób:

- prowadzenia ewidencji: śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części, stanowiących własność publiczną, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, urządzeń melioracji wodnych, oraz zmeliorowanych gruntów,
- ustalania obszaru, na który wywierają korzystny wpływ urządzenia melioracji wodnych szczegółowych.

Współpraca międzynarodowa

Zarówno organy właściwe do spraw gospodarki wodnej jak i inne reprezentujące polski rząd prowadzą współpracę międzynarodową zarówno z krajami należącymi do Wspólnoty Europejskiej jak również spoza niej. Współpraca odbywa się na podstawie umów międzynarodowych pomiędzy państwami, których dotyczy.

Na obszarze dorzecza Dunaju funkcjonuje Międzynarodowa Komisja Ochrony Dunaju (ICPDR - International Commission for the Protection of the Danube River) ustanowiona na podstawie Konwencji o ochronie Dunaju z dnia 29 czerwca 1994 r. (art. 18).

Do celów Komisji należy:

- utrzymanie rzeki Dunaj wolnej od zanieczyszczeń,
- dążenie do ograniczenia zanieczyszczania Morza Czarnego powstającego z Dunaju,
- dążenie do osiągnięcia celów zrównoważonej gospodarki wodnej – ochrona, polepszenie oraz racjonalne wykorzystanie wód powierzchniowych i podziemnych,
- kontrola niebezpieczeństwa wynikającego z powodzi, powstawania lodu oraz wypadków z udziałem substancji niebezpiecznych dla Dunaju,
- utrzymanie ogólnej jakości życia oraz trwałego dostępu do zasobów,
- ochrona ekosystemów oraz uniknięcie szkód w środowisku.

W kolejnych tabelach zestawiono umowy dwustronne oraz wielostronne.

Tabela 19. Umowy dwustronne

Państwo	Nazwa umowy	Data podpisania
Republika Czeska	Umowa między Rządem Polskiej Republiki Ludowej i Republiki Czechosłowackiej o gospodarce wodnej na wodach granicznych	21.03.1958
Republika Słowacka	Umowa Między Rządem RP a Rządem Republiki Słowackiej o gospodarce wodnej na wodach granicznych	14.05.1997

Tabela 20. Umowy wielostronne

Umowa	Data podpisania	Data ratyfikacji i/lub wejścia w życie dla Polski
Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych sporządzona w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r.	18.03.1992	(Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 702) Informacja o ratyfikacji (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 703)

14. Punkty kontaktowe i procedury pozyskiwania źródłowej dokumentacji i informacji wykorzystanej do sporządzenia PGW

Punkty kontaktowe pozyskiwania źródłowej dokumentacji i informacji z zakresu planów gospodarowania wodami, w szczególności danych dotyczących działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń, łącznie z wymogiem uprzedniego uzyskania zezwolenia na sztuczne zasilanie lub uzupełnienie części wód podziemnych oraz działań związanych z ochroną wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł punktowych.

Organem właściwym do udzielania informacji z zakresu PGW jest Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Informacje adresowe podano poniżej.

Tabela 21. Dane adresowe KZGW

Organ	Adres	Strona www
Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej	ul. Grzybowska 80/82 00-844 Warszawa tel. +48 22 37 20 210	www.kzgw.gov.pl

Instytucjami wspierającymi KZGW są regionalne zarządy gospodarki wodnej właściwe na obszarze dorzecza. Informacje adresowe podano poniżej.

Tabela 22. Dane adresowe RZGW na obszarze dorzecza Dunaju

Nazwa instytucji	Dane kontaktowe i strona www
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach	ul. Sienkiewicza 2 44-100 Gliwice www.rzgw.gliwice.pl
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie	ul. Marsz. J. Piłsudskiego 22 31-109 Kraków www.krakow.rzgw.gov.pl
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	ul. C.K. Norwida 34, 50-950 Wrocław www.rzgw.wroc.pl

Punkty kontaktowe pozyskiwania aktualnych danych monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych zgodnie z art. 8 i załącznikiem V RDW.

Organem właściwym do udzielania informacji z zakresu monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska. Informacje adresowe podano poniżej.

Tabela 23. Dane adresowe GIOŚ

Organ	Adres	Strona www
Główny Inspektor Ochrony Środowiska	ul. Wawelska 52/54 00-922 Warszawa tel. +48 22 825 41 29	www.gios.gov.pl

Procedury pozyskiwania źródłowej informacji

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko organ administracji zobowiązany jest do udostępnienia każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w jego posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone. Udostępnienie informacji następuje w formie ustnej, pisemnej, wizualnej, dźwiękowej, elektronicznej lub w innej formie (art. 9.2 ww. ustawy). Ponadto organ administracyjny informuje na wniosek podmiotu żądającego informacji, o miejscu, w którym znajdują się dane na temat metod przeprowadzania pomiarów, w tym sposobów poboru i przekazania próbek oraz sposobu interpretacji uzyskanych danych, które posłużyły do wytworzenia udostępnianej informacji (art. 9.3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko). Udostępnienie informacji następuje na pisemny wniosek, chyba że informacja ta nie wymaga wyszukiwania. Rodzaj informacji, która może być udostępniona reguluje art. 9.1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko i są to między innymi materiały dotyczące środków takich jak: środki administracyjne, polityki, przepisy prawa dotyczące środowiska i gospodarki wodnej, plany, programy oraz porozumienia w sprawie ochrony środowiska, a także działania wpływające lub mogące wpłynąć na elementy środowiska takich jak np. woda, powierzchnia ziemi, klimat, powietrze itp. oraz środki i działania, które mają na celu ochroną tych elementów. Organ administracyjny udostępnia niniejsze informacje bez zbędnej zwłoki, nie później niż w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wniosku.

Dane o dokumentach zawierających informację o środowisku i jego ochronie zamieszcza się w publicznie dostępnych wykazach (art. 21.1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko). Zgodnie z art. 21.2 ustawy o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko zamieszcza się między innymi takie dane jak: informacje o projektach dokumentów np. polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie gospodarki wodnej oraz o projektach zmian tych dokumentów, przed skierowaniem do postępowania z udziałem społeczeństwa, informacje o odstąpieniu bądź konieczności przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, o prognozach oddziaływania na środowisko itp.

15. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dunaju

Podstawa prawna:

- *ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.),*
- *dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001, str. 30; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 6, str. 157).*

Ustalenia zawarte w Prognozie oddziaływania na środowisko

Opracowanie Prognozy oddziaływania na środowisko stanowiło jeden z etapów procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dunaju. W czasie tego postępowania analizowano możliwe znaczące oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, skumulowane) skutków realizacji postanowień tego dokumentu na poszczególne komponenty środowiska, ludzi oraz dobra materialne i dobra kultury. Zwrócono uwagę na działania, które wymagają podjęcia niezbędnych środków ostrożności związanych z ich realizacją. Podczas strategicznej oceny oddziaływania projektu dokumentu nie zidentyfikowano działań, które mogłyby mieć znaczący negatywny wpływ na istniejące i proponowane obszary Natura 2000, jak również występujące tam siedliska i gatunki. Ponadto nie stwierdzono znaczącego negatywnego oddziaływania na inne obszary chronione oraz istniejące korytarze ekologiczne i obszary węzłowe.

W Prognozie oddziaływania na środowisko zasugerowano następujące postulaty, które winny być rozpatrzone w dokumencie ostatecznym Planu:

- wskazanie działań zmierzających bezpośrednio do poprawy stanu siedlisk i gatunków (ochrona gatunków i siedlisk związanych z wodą),
- wskazanie działań związanych z oceną stanu krajowego systemu melioracyjnego i zasadności istnienia niektórych z jego elementów – szczególnie w obszarach chronionych,
- wskazanie działań zmierzających do renaturyzacji zdegradowanych siedlisk hydrogenicznych oraz zwiększania zasobów wodnych kraju,

- wskazanie konkretnych działań uwzględniających strategię ochrony obszarów wodno – błotnych w Polsce na lata 2006–2013 (IOŚ 2006) oraz plany ochrony obszarów chronionych,
- inwentaryzację i ocenę stanu zasobów ekosystemów wodnych i hydrogenicznych oraz ich monitoring.

Należy zwrócić uwagę, iż cześć ww. działań zamyka się w ramach kategorii działań: *kształtowanie stosunków wodnych oraz ochrona ekosystemów od wód zależnych (w tym morfologia i zachowanie ciągłości biologicznej).* Bieżąca ochrona walorów przyrodniczych: zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych, pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych oraz ochrona, zachowanie i przywracanie biotopów i naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (działania wynikające z dyrektywy w sprawie dzikiego ptactwa oraz dyrektywy w sprawie siedlisk przyrodniczych) została wzięta pod uwagę już w projekcie Planu. Autor Prognozy wniknął w problemy, które zamykają się w ww. kategorii działań. Proponowane w PGW opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 (niejednokrotnie związanych z ekosystemami wodnymi i wodno – błotnymi) daje możliwość uszczegółowienia zakresu działań na tych obszarach na etapie opracowywania dokumentów. Na poziomie Planu nie narzucono jakiegokolwiek zakresu dla tych planów zadań. Każdorazowo decyduje o tym właściwy wojewoda wraz z właściwymi radami gmin znającymi lokalne warunki i zagrożenia a następnie przedkłada plan Ministrowi Środowiska celem zatwierdzenia.

Ponadto ocena stanu krajowego systemu melioracyjnego jest zadaniem Programu gospodarowania rolniczymi zasobami wodnymi na lata 2007 – 2015.

Działania wskazane w dziale: „Gospodarka wodna" w *„Strategii ochrony obszarów wodno – błotnych w Polsce na lata 2006–2013"* zostały uwzględnione już na etapie opracowania projektu PGW. Zadania te miały charakter ogólny i dotyczyły *„uwzględnienia problematyki ochrony obszarów wodno-błotnych w opracowywanych, w ramach wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej, projektach planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy.* W PGW obszary wodno-błotne zostały uwzględnione przy wyznaczaniu obszarów chronionych na podstawie art. 6 i zał. IV ust. 1 pkt (v) RDW. Dodatkowo w PGW wskazano na *„Strategię ochrony obszarów wodno – błotnych …"*, jako na dokument planistyczny, który ze względu na podejmowaną tematykę związaną z RDW, powinien być realizowany zgodnie z wewnętrznym harmonogramem.

W ramach Prognozy oddziaływania na środowisko, zgodnie z art. 51 ustawy dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, przeanalizowano konieczność zaproponowania rozwiązań alternatywnych. Rozwiązania takie związane powinny być z ograniczeniem skali oddziaływania na poszczególne elementy środowiska w stosunku do oddziaływań wynikających z rozwiązań pierwotnych. Z uwagi na

charakter analizowanego dokumentu, zawierającego działania głównie o charakterze naprawczym, nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań. Dlatego też stwierdzono, iż nie ma konieczności wskazywania rozwiązań alternatywnych. Zaproponowane działania powinny umożliwić uzyskanie założonego celu – dobrego stanu/potencjału wód, przy stosunkowo niewielkich kosztach środowiskowych.

Opinie właściwych organów (Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Główny Inspektor Sanitarny)

Zgodnie z przepisami art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko stopień szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie oddziaływania na środowisko został uzgodniony z Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska i Głównym Inspektorem Sanitarnym.

W piśmie (z dnia 30.01.2009 r. znak: DOOŚ-073/322/2008/MK) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska przedstawił zakres Prognozy, wskazując potrzebę opracowania dokumentu zgodnie z art. 51 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko. Ponadto, wskazał potrzebę by w Prognozie:

- określić wpływ zapisów Planu na stan i funkcjonowanie obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, a w szczególności na stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt oraz integralność i spójność obszarów Natura 2000, a zwłaszcza siedlisk i gatunków wodnych i zależnych od wody, uwzględnić zarówno obszary wyznaczone jak i projektowane oraz potencjalne; ponadto szczegółową uwagę poświecić ekosystemom, siedliskom i gatunkom wodnym i zależnym od wody a także korytarzom ekologicznym,
- zaproponować stosownie do skali projektu dokumentu, kierunki działań i rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu,
- przedstawić propozycje przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej prowadzenia,
- przedstawić rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych,
- zawrzeć informację o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.

Ponadto Główny Inspektor Sanitarny w piśmie z dnia 08.01.2009 r., znak: GIS-HŚ-NZ-073-25-1/DS/08/09 zaakceptował zaproponowany przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska zakres Prognozy, zwracając uwagę na potrzebę przeanalizowania oddziaływania na zdrowie ludzi.

Po opracowaniu *Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dunaju*, przedmiotowy dokument wraz z projektem Planu został przedłożony Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska i Głównemu Inspektorowi Sanitarnemu do opiniowania, zapewniając jednocześnie wypełnienie zobowiązań art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

W dniu 30 lipca 2009 r. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska wydał opinię znak: DOOŚ-073/850/668/09/MK w przedmiotowej sprawie. Z uwagi na fakt, iż opinia zawierająca uwagi wpłynęła po ustawowym terminie i po zakończeniu realizacji ostatecznej wersji Prognozy, uniemożliwiło to uwzględnienie uwag w treści Prognozy. Sugestie odnośnie projektu Planu zawarte w opinii GDOŚ zostały uwzględnione w ostatecznym dokumencie Planu.

Główny Inspektor Sanitarny wydał pozytywną opinię do przedstawionych dokumentów.

Zgłoszone uwagi i wnioski

Poza prowadzonymi w okresie od dnia 22 grudnia 2008 r. do dnia 22 czerwca 2009 r. konsultacjami społecznymi projektu Planu, o których mowa w rozdziale 12, w okresie od dnia 21 maja do dnia 11 czerwca 2009 r. odbyły się konsultacje społeczne w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Informacja o przystąpieniu do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz postępowaniu z udziałem społeczeństwa dla projektu Planu została zamieszczona na stronie internetowej KZGW oraz poszczególnych regionalnych zarządów gospodarki wodnej. W trakcie konsultacji istniała możliwość zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy, którą stanowiły:

- projekt Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dunaju,
- opinie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- Prognoza oddziaływania na środowisko opracowana dla projektu Planu.

Dokumentacja, o której mowa powyżej została wyłożona do wglądu w Krajowym Zarządzie Gospodarki Wodnej oraz zamieszczona na stronie internetowej www.kzgw.gov.pl.

Uwagi i wnioski mogły być wnoszone w formie pisemnej, ustnej do protokołu lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym.

W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w formie pisemnej wpłynęło 5 uwag z kategorii ogólne (z czego 3 zostały uwzględnione).

W ramach kategorii: uwagi ogólne, nie uwzględniono dwóch uwag nawiązujących do obszerności poszczególnych rozdziałów oraz braku analizy wyceny kosztów programów działań, wyjaśniając sposób takiego sporządzania dokumentów oraz ich zakres. Pozostałe 3 uwagi zostały uwzględnione, poprzez naniesienie zaproponowanych zmian w treści dokumentów.

W ramach kategorii: uwagi szczegółowe, do Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dunaju nie wpłynęły żadne wnioski.

Uwagi i sugestie wnoszone w ramach konsultacji społecznych w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dotyczyły wyłącznie dokumentu Prognozy.

Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

Analizując projekt Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dunaju na poziomie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, nie stwierdzono występowania znaczącego negatywnego oddziaływania o charakterze transgranicznym.

Po analizie poszczególnych zadań zaproponowanych w ramach dorzecza Dunaju nie stwierdzono działań, które zgodnie z kryteriami Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonymi w Espoo dnia 25 lutego 1991 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 96, poz. 1110) mają charakter inwestycji mogących spowodować znaczące negatywne oddziaływanie transgraniczne.

Zaproponowane w planie działania umożliwią utrzymanie bądź poprawę stanu wód oraz ekosystemów od wód zależnych. Realizacja założeń dokumentu poprzez inwestycje związane z gospodarką komunalną (np. budowa szczelnych – wybieralnych zbiorników z zapewnieniem kontrolowanego wywozu ścieków), ograniczenie zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego oraz ochrona bioróżnorodności, następnie poprzez działania związane z zagospodarowaniem przestrzennym uwzględniającym wymagania ochrony środowiska, a na końcu wprowadzenie działań prawnych, organizacyjnych i edukacyjnych umożliwi osiągnięcie poprawy stanu wód i ekosystemów od wód zależnych.

Należy zauważyć, że postępowanie w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko będzie musiało być przeprowadzone w odniesieniu do każdego tego zamierzenia

inwestycyjnego, dla którego na poziomie uzyskiwania stosownych decyzji, zostanie zidentyfikowane zagrożenie.

Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

W rozdziale 7 przedstawiono szczegółowy opis programów monitoringu zarówno wód powierzchniowych, podziemnych jak i obszarów chronionych. Pierwotnie projekt Planu ograniczał się wyłącznie do przedstawienia map sieci monitoringu oraz map przedstawiających stan ekologiczny i chemiczny wód. Ostateczny dokument został uzupełniony o definicje, akty prawne i inne wyczerpujące informacje dotyczące metod i częstotliwości prowadzenia monitoringu wód, których jakość jest wskaźnikiem skuteczności realizacji postanowień Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dunaju.

Zgodnie z art. 91 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej składa Ministrowi Środowiska, nie później niż do dnia 15 maja coroczne sprawozdanie z postępu prac nad Planem, udziela informacji w tym zakresie, a także przedstawia własne wnioski w sprawach dotyczących kształtowania polityki państwa w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi. Cyklicznie wykonywane badania stanu/potencjału wód są źródłem informacji potrzebnych do raportowania skuteczności działań przyjętych w planie. W przypadku stwierdzenia zagrożenia celów środowiskowych, analizuje się przyczyny powstania tego zagrożenia i uzupełnia Plan o dodatkowe działania.

16. Literatura

1. **Błachuta J., Jarząbek A. i in. 2006.** Weryfikacja wskaźników dla przeprowadzenia oceny stanu ilościowego i morfologicznego jednolitych części wód powierzchniowych wraz ze zmianą ich wartości progowych dla uściślenia wstępnego wyznaczenia silnie zmienionych części wód, Warszawa.
2. **Ciepielowski A. 1999**. Podstawy gospodarowania wodą, Wyd. SGGW, Warszawa.
3. **Cydzik D., Soszka H. 2003.** Changes in water quality of Polish lakes in the years 1991-2000 (based on lake monitoring results). Limnological Review 3, 53-58.
4. **GUS 2007**. Ochrona środowiska, Warszawa.
5. **GUS 2009**. Mały rocznik statystyczny Polski 2009, Warszawa.
6. **Herbich P., Paczyński B. 2007.** Zasoby słodkich wód podziemnych Polski [w:] Paczyński B., Sadurski A. (red.), Hydrogeologia regionalna Polski, tom I, Wody słodkie, PIG Warszawa.
7. **Hordejuk T. i in. 2008.** Raport o stanie chemicznym i ilościowym jednolitych części wód podziemnych dla obszarów dorzeczy zgodnie z wymaganiami RDW, PIG Warszawa.
8. **Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowy Instytut Geologiczny, Instytut Ochrony Środowiska 2007.** „Opracowanie analizy presji i wpływów zanieczyszczeń antropogenicznych w szczegółowym ujęciu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych dla potrzeb opracowania programów działań i planów gospodarowania wodami".
9. **Jankowski J. 2007.** Stan prac rekultywacyjnych w Polsce. [w:] Ochrona i rekultywacja jezior. R. Wiśniewski i J. Piotrowiak (red). Materiały konferencyjne. PZiTS Toruń, 83-94.
10. **Kajak Z. 1998.** Hydrobiologia – Limnologia. Ekosystemy wód śródlądowych. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa: 355.
11. **Kozak A., Gołdyn R., Kowalczewska-Madura K. 2007.** Rekultywacja Zbiornika Maltańskiego w Poznaniu. [w:] Ochrona i rekultywacja jezior. R. Wiśniewski i J. Piotrowiak (red). Materiały konferencyjne. PZiTS Toruń, 225-230.
12. **Krzanowski S. 2000.** Wpływ retencji zbiornikowej na wybrane elementy środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem zmian reżymu przepływów w rzece poniżej zbiornika (na przykładzie dorzecza Sanu), Zesz. Nauk AR w Krakowie, Seria Rozprawy 259.
13. **Lorenc H. 2005**. Atlas klimatu Polski pod redakcją Haliny Lorenc, IMGW, Warszawa.
14. **Lossow K. 1998.** Ochrona i rekultywacja jezior – teoria a praktyka. [w:] Bioróżnorodność w środowisku wodnym. M. Kraska (red.) Idee Ekologiczne 13, Seria Szkice, nr 7: 55-70.

15. **Małecka D., Chowaniec J., Małecki J. 2007.** Region górnej Wisły [w:] Paczyński B., Sadurski A. (red.), Hydrogeologia regionalna Polski, tom I, Wody słodkie, PIG Warszawa.
16. **MGGP S.A. Kraków, Przedsiębiorstwo Geologiczne PROXIMA S.A. we Wrocławiu 2008.** „Identyfikacja programów działań wraz z analizą efektywności kosztowej oraz wskazaniem i uzasadnieniem konieczności zastosowania derogacji w regionach wodnych".
17. **Nachlik E. 2004.** Diagnoza gospodarki wodnej w Polsce. Praca zbiorowa pod redakcją Elżbiety Nachlik, Monografia, Seria Inżynieria Środowiska 319, Kraków.
18. **Olszewski P. 1971 a.** Ustalanie zasad prawidłowej ochrony jezior. Zesz. Nauk. WSR w Olsztynie, Seria C, Supl. 3: 15-21.
19. **Olszewski P. 1971 b.** Dotychczasowe wyniki eksperymentu nad odmładzaniem Jeziora Kortowskiego. Zesz. Nauk. WSR w Olsztynie, Seria C, Supl. 3: 23-31.
20. **Pracownia Projektowa i Konsultingowa RS-EKO**, **2007**. „Weryfikacja ekspercka wstępnie wyznaczonych, silnie zmienionych części wód oraz weryfikacja szczegółowa wraz z uzasadnieniem", Kraków.
21. **Premazzi G., Damiglio A., Cardoso A.C., Chiaudani G. 2003.** Lake management in Italy: the implication of the Water Framework Directive. Lake & Reservoirs: Research and Management 8: 41-59.
22. **Press H. 1963**. Praktika selskochozjajstwiennoj melioracji. Moskwa.
23. **Rzeczpospolita Polska Ministerstwo Środowiska 2004.** „Raport dla Obszaru Dorzecza Odry z realizacji artykułu 3, załącznika I dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (OJ L 327, 22.12.2000)", Warszawa.
24. **Rzeczpospolita Polska Ministerstwo Środowiska 2004.** „Raport dla Obszaru Dorzecza Wisły z realizacji artykułu 3, załącznika I dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (OJ L 327, 22.12.2000)", Warszawa.
25. **Rzeczpospolita Polska Ministerstwo Środowiska 2005.** „Raport dla Obszaru Dorzecza Odry z realizacji art. 5 i 6, zał. II, III, IV Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE", Warszawa.
26. **Rzeczpospolita Polska Ministerstwo Środowiska 2005.** „Raport dla Obszaru Dorzecza Wisły z realizacji art. 5 i 6, zał. II, III, IV Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE", Rzeczpospolita Polska Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
27. **Rzeczpospolita Polska Minister Środowiska 2007.** „Raport dla Komisji Europejskiej: Program monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w Polsce według

wymagań dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r., ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej", Warszawa.

28. **Słota H. 1997**. Zarządzanie systemami gospodarki wodnej, IMGW w Warszawie.
29. **Słota H. 2000**. Zarządzanie gospodarka wodna w Polsce, Informator, IMGW w Krakowie.
30. **Solarczyk A. 2007.** Hydrometeorologiczne uwarunkowania bilansu biogenów rekultywowanego Jeziora Rudnickiego Wielkiego w 2005. W: Ochrona i rekultywacja jezior. R. Wiśniewski i J. Piotrowiak (red). Materiały konferencyjne. PZiTS Toruń: 157-172.
31. Typologia wód powierzchniowych i wyznaczenie części wód powierzchniowych i podziemnych zgodnie z wymogami ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE; IMGW, IOŚ, PIG, Instytut Morski, Warszawa 2004 r.
32. **Wiśniewski R. 2007.** Skład chemiczny osadów dennych Jeziora Kortowskiego po 50 latach rekultywacji. [w:] Ochrona i rekultywacja jezior. R. Wiśniewski i J. Piotrowiak (red). Materiały konferencyjne. PZiTS Toruń: 191-200.
33. **Wytyczne** i rekomendacje dla procesu planowania według Ramowej Dyrektywy Wodnej Projekt Bliźniaczy PL 2003/IB/EN/02.
34. **Zawora T., Ziernicka A. 2003.** Precipitation variability in time in Poland in the light of multi-annual mean values (1891-2000). Studia Geograficzne 75 Acta Universitatis Wratislaviensis No 2542, Wrocław, 123-128.
35. **Ziernicka A. 2003.** Globalne ocieplenie a efektywność opadów atmosferycznych. Acta Agrophysica, 3(2), 393-397.
36. **Ziernicka-Wojtaszek A. 2009.** Weryfikacja rolniczo-klimatycznych regionalizacji Polski w świetle współczesnych zmian klimatu. Acta Agrophysica, 13(3), 803-812.

17. Spis tabel

Tabela 1. Oszacowany łączny ładunek zanieczyszczeń w ściekach nieoczyszczonych, pochodzący od mieszkańców niepodłączonych do kanalizacji 3751
Tabela 2. Średni ładunek zanieczyszczeń pochodzący od mieszkańców niepodłączonych do kanalizacji w przeliczeniu na km^2 powierzchni dorzecza 3751
Tabela 3. Wartości graniczne wybranych wskaźników wód odnoszących się do dobrego i wyższego niż dobry stanu ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych 3771
Tabela 4. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości biologicznej i fizykochemicznej wód ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód powierzchniowych płynących na obszarze dorzecza, uznanych za naturalne oraz silnie zmienione, bądź sztuczne . 3772
Tabela 5. Wartości graniczne wybranych wskaźników jakości fizykochemicznej wód, ustalonych jako cele środowiskowe dla jednolitych części wód podziemnych 3778
Tabela 6. Parametry dla ustalenia celów środowiskowych dla jednolitych części wód podziemnych na obszarze dorzecza 3778
Tabela 7. Struktura przedsiębiorstw na obszarze dorzecza Dunaju 3781
Tabela 8. Koszty netto ochrony wód w przemyśle 3787
Tabela 9. Koszty środowiskowe i zasobowe w przemyśle 3787
Tabela 10. Wyniki oszacowania kosztów środowiskowych dla roku 2006 3791
Tabela 11. Podział odpowiedzialności za koszty środowiskowe w roku 2006 3791
Tabela 12. Podsumowanie programów działań w latach 2010—2015 na obszarze dorzecza Dunaju — wody powierzchniowe 3806
Tabela 13. Podsumowanie programów działań w latach 2010—2015 na obszarze dorzecza Dunaju — wody podziemne 3806
Tabela 14. Zestawienie organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami 3867
Tabela 15. Zestawienie aktów prawnych powołujących właściwe władze oraz określające ich zakres działania 3867
Tabela 16. Organy współpracujące z Prezesem KZGW w zakresie wdrażania RDW 3872
Tabela 17. Podległość dyrektorów RZGW, siedziba oraz strony www 3873
Tabela 18. Akty prawne ustanawiające statuty RZGW oraz przynależne regiony wodne 3873
Tabela 19. Umowy dwustronne 3880
Tabela 20. Umowy wielostronne 3880
Tabela 21. Dane adresowe KZGW 3881
Tabela 22. Dane adresowe RZGW na obszarze dorzecza Dunaju 3881
Tabela 23. Dane adresowe GIOŚ 3882

18. Spis rysunków

Rysunek 1. Pokrycie terenu obszaru dorzecza Dunaju 3743
Rysunek 2. Trendy rocznych sum opadów atmosferycznych na obszarze Polski w okresie 1891—2000 3753
Rysunek 3. Regiony pluwiotermiczne na obszarze Polski w latach 1971—2000 3754
Rysunek 4. Regiony pluwiotermiczne na obszarze Polski w latach 1971—2000 scenariusz +1°C . . . 3754

Załączniki do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dunaju
z dnia 22 lutego 2011 r. (poz. 560)

Załącznik nr 1

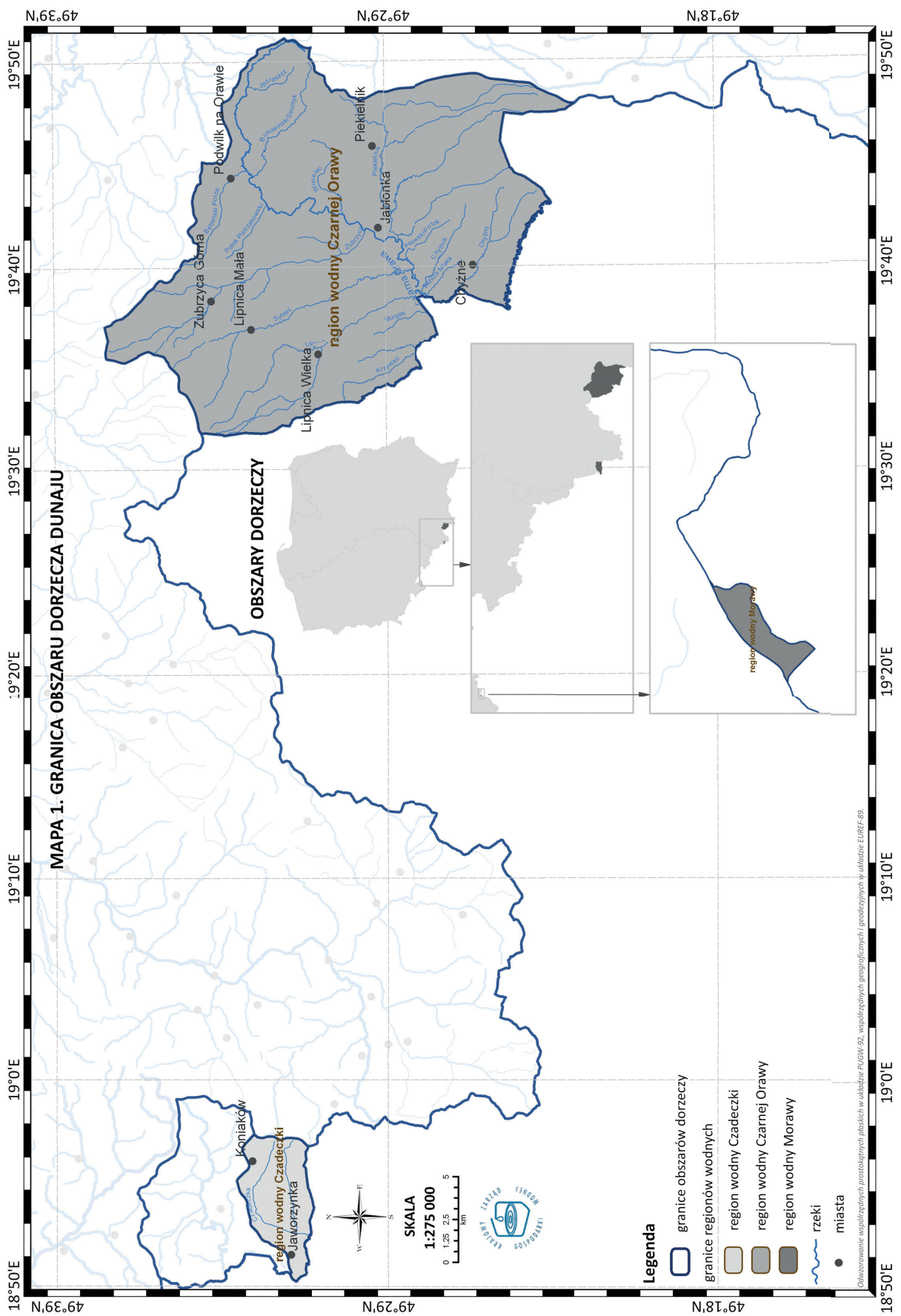

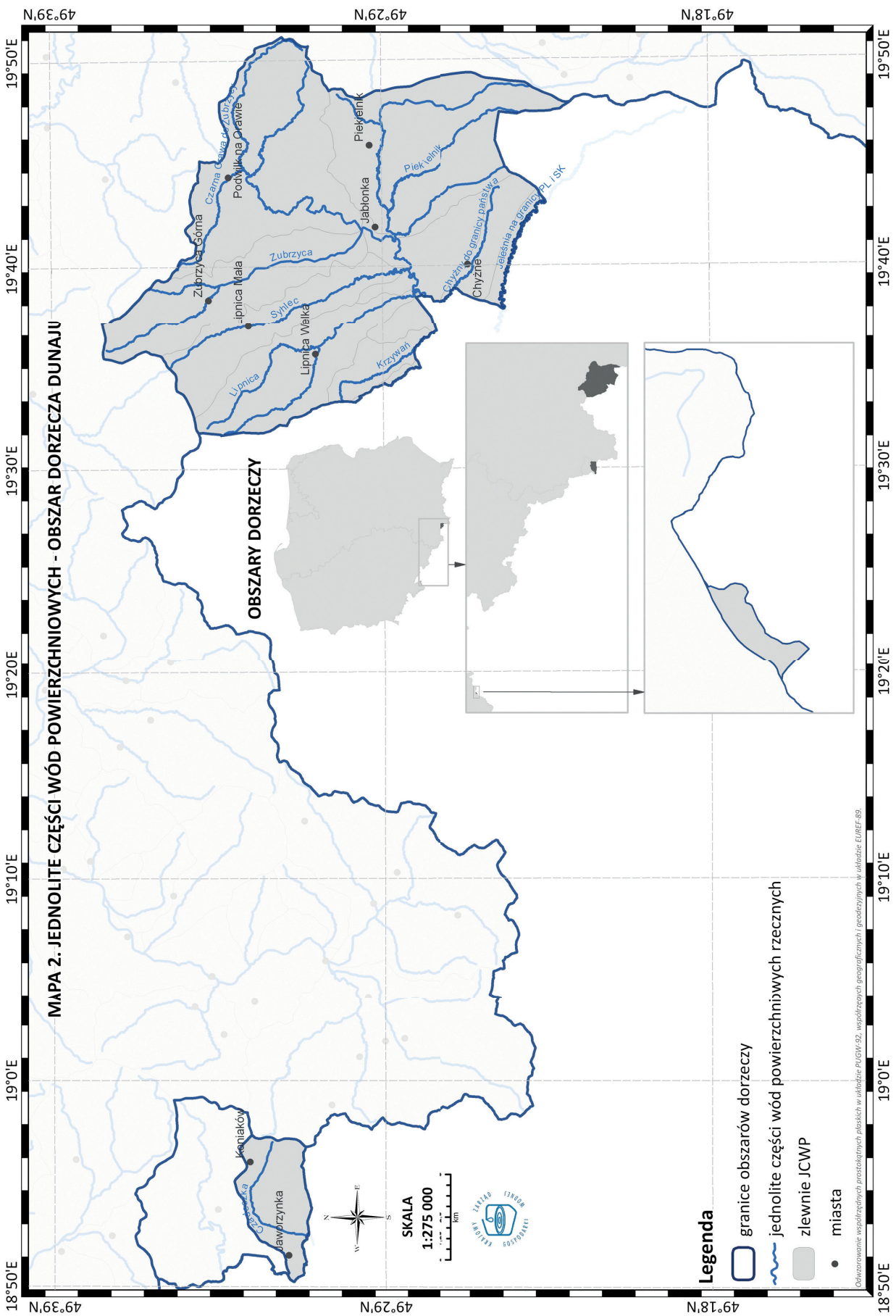
MAPA 2. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
Legenda
granice obszarów dorzeczy
jednolite części wód powierzchniowych rzecznych
zlewnie JCWP
miasta
SKALA
1:275 000
km
Odwzorowanie współrzędnych prostokątnych płaskich w układzie PUGW-92, współrzędnych geograficznych i geodezyjnych w układzie EUREF-89.
Podwilk na Orawie
Piekielnik
Jablonka
Chyżne
Zubrzyca Górna
Zubrzyca
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Syhlec
Krzywań
Lipnica
Jaworzynka
Koniaków
Chyżne do granicy państwa
Jeleśnia na granicy PL i SK
19°50'E
19°40'E
19°30'E
19°20E
19°10'E
19°0'E
18°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

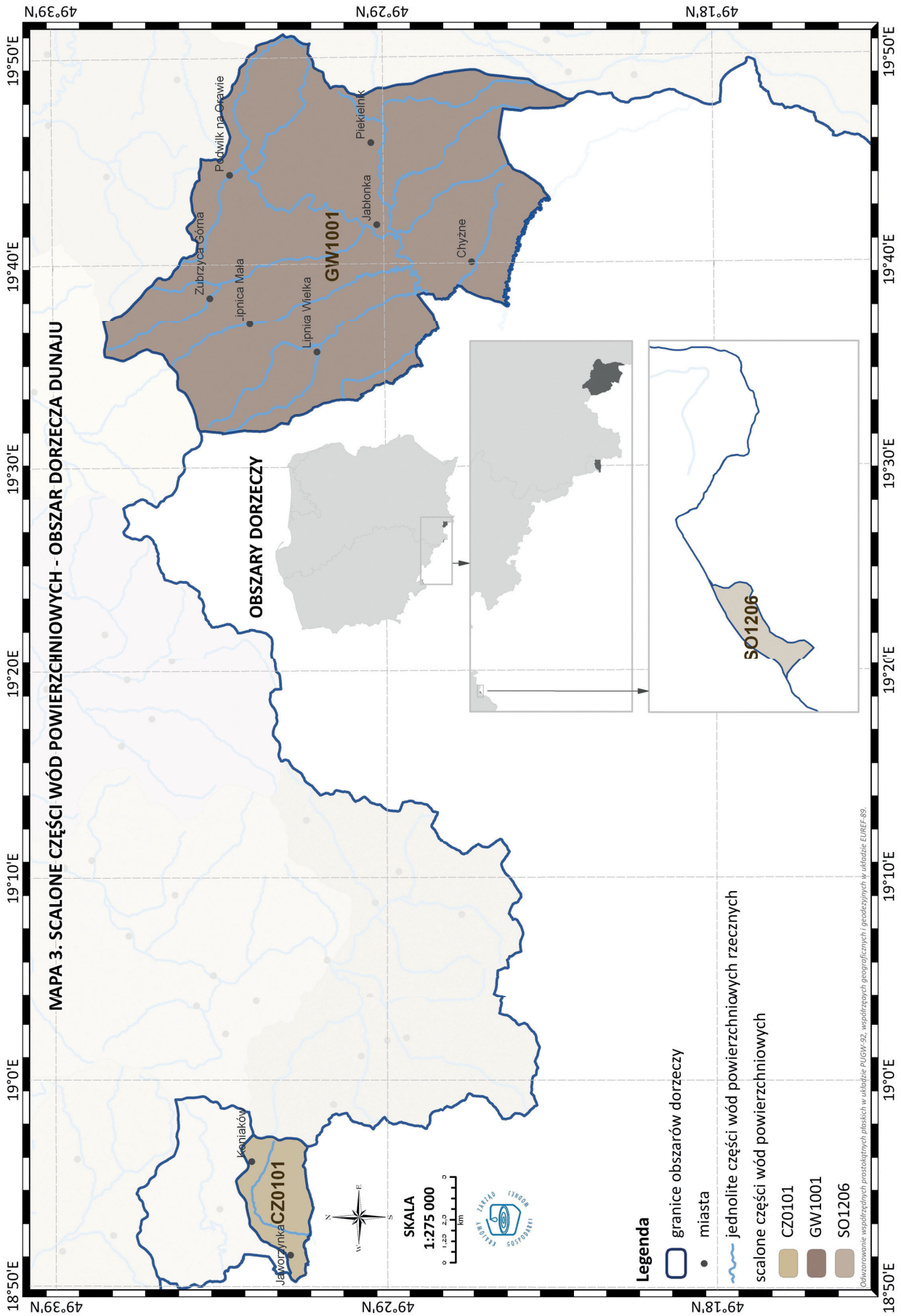
MAPA 3. SCALONE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
GW1001
CZ0101
SO1206
Podwilk na Orawie
Piekielnik
Jablonka
Chyżne
Zubrzyca Górna
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Kamiaków
Jaworzynka
SKALA
1:275 000
km
Legenda
granice obszarów dorzeczy
miasta
jednolite części wód powierzchniowych rzecznych
scalone części wód powierzchniowych
CZ0101
GW1001
SO1206
Odwzorowanie współrzędnych prostokątnych płaskich w układzie PUGW-92, współrzędnych geograficznych i geodezyjnych w układzie EUREF-89.
18°50'E
19°0'E
19°10'E
19°20E
19°30'E
19°40'E
19°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

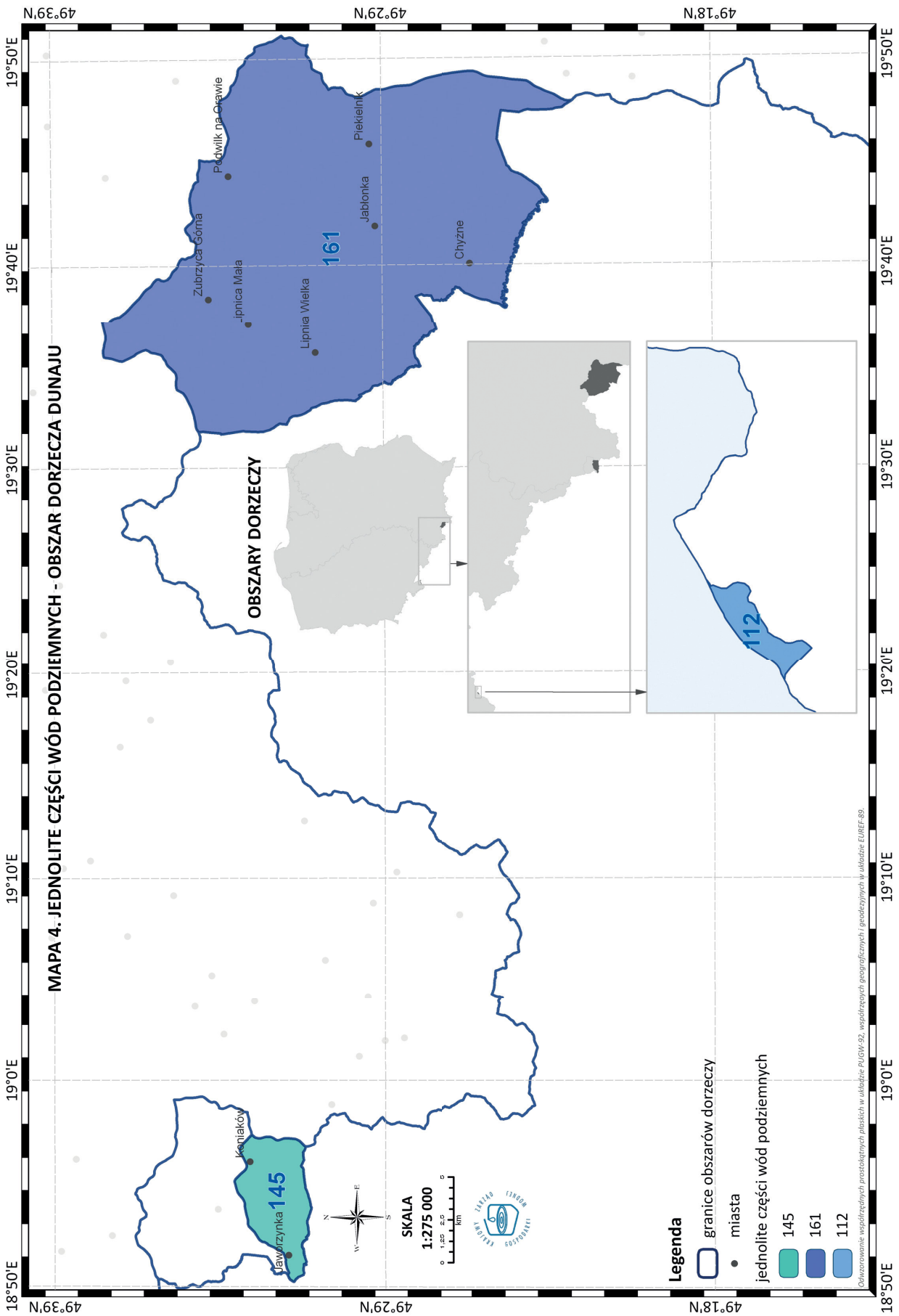
MAPA 4. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
161
145
112
Piekielnik
Jabłonka
Chyżne
Lipnia Wielka
Zubrzyca Górna
Jawiorzynka
Koniaków
Legenda
granice obszarów dorzeczy
miasta
jednolite części wód podziemnych
SKALA
1:275 000
18°50'E
19°0'E
19°10'E
19°20'E
19°30'E
19°40'E
19°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

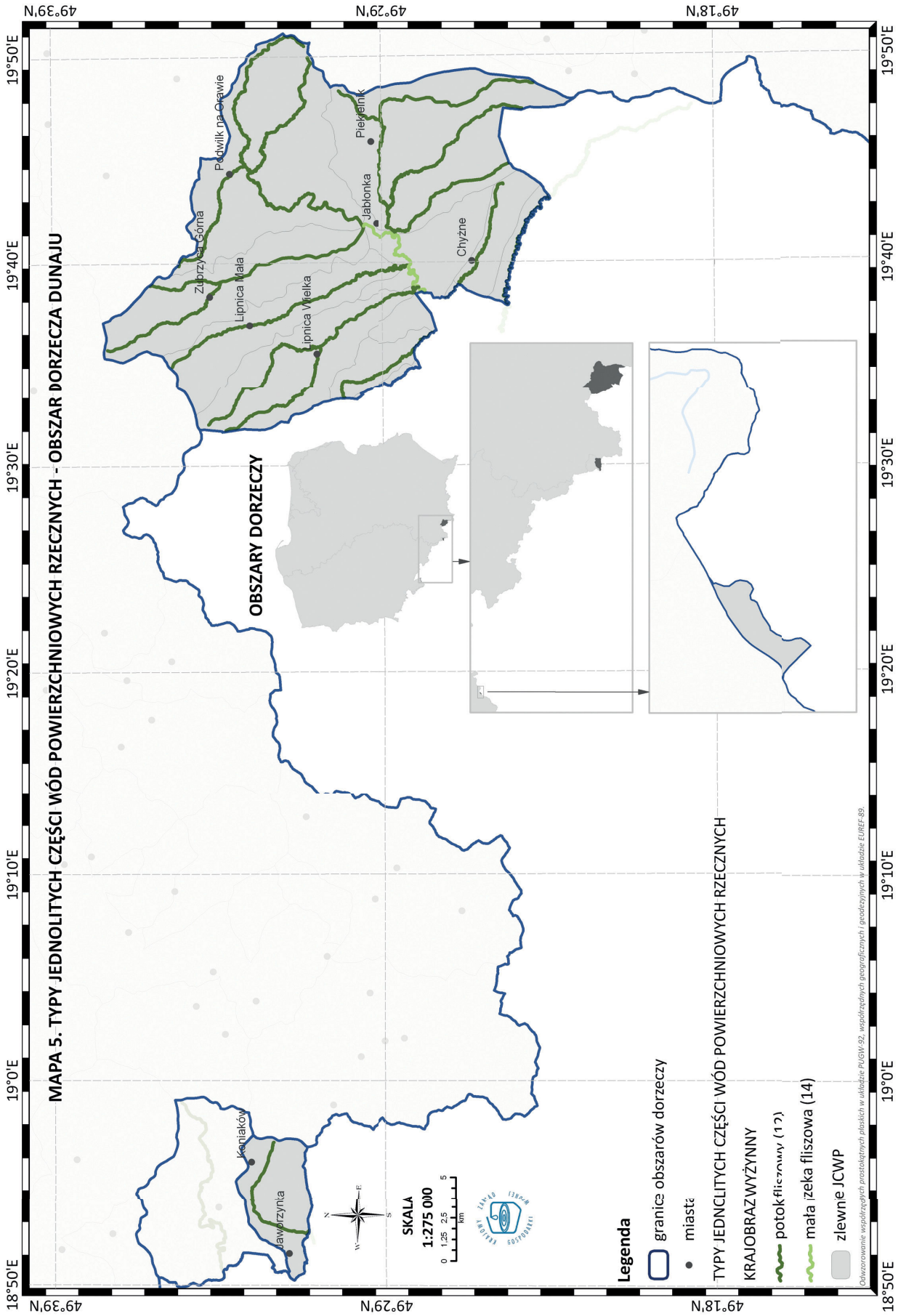
MAPA 5. TYPY JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH RZECZNYCH - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
Podwilk na Orawie
Piekielnik
Jabłonka
Chyżne
Zubrzyca Górna
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Kamiaków
Jaworzynka
SKALA
1:275 000
0 1,25 2,5 5
km
Legenda
granice obszarów dorzeczy
miasta
TYPY JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH RZECZNYCH
KRAJOBRAZ WYŻYNNY
potok fliszowy (12)
mała rzeka fliszowa (14)
zlewnie JCWP
Odwzorowanie współrzędnych prostokątnych płaskich w układzie PUGW-92, współrzędnych geograficznych i geodezyjnych w układzie EUREF-89.
18°50'E
19°0'E
19°10'E
19°20'E
19°30'E
19°40'E
19°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

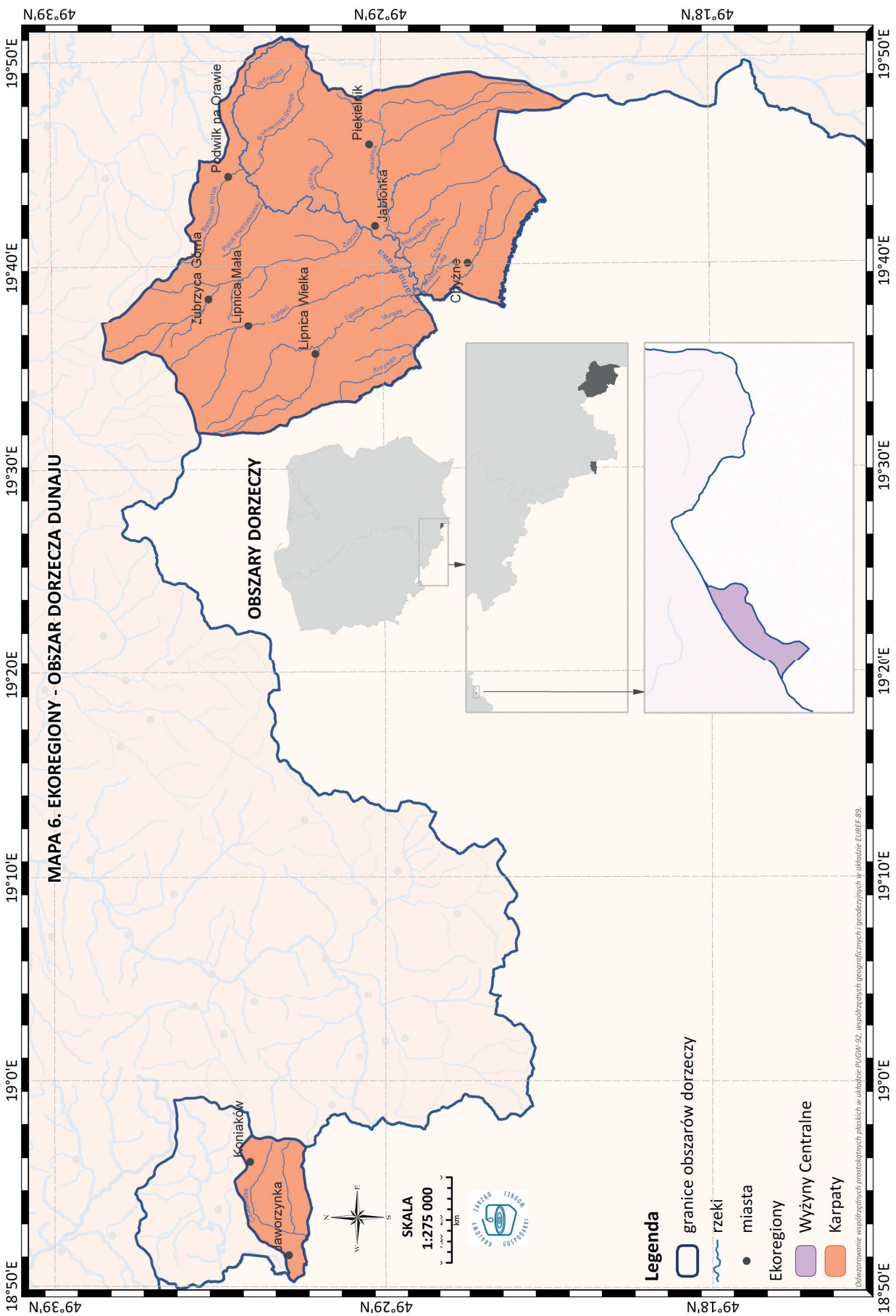
MAPA 6. EKOREGIONY - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
Podwilk na Orawie
Piekielnik
Jabłonka
Zubrzyca Górna
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Czyżne
Koniaków
Jaworzynka
Legenda
granice obszarów dorzeczy
rzeki
miasta
Ekoregiony
Wyżyny Centralne
Karpaty
SKALA
1:275 000
km
18°50'E
19°0'E
19°10'E
19°20E
19°30'E
19°40'E
19°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

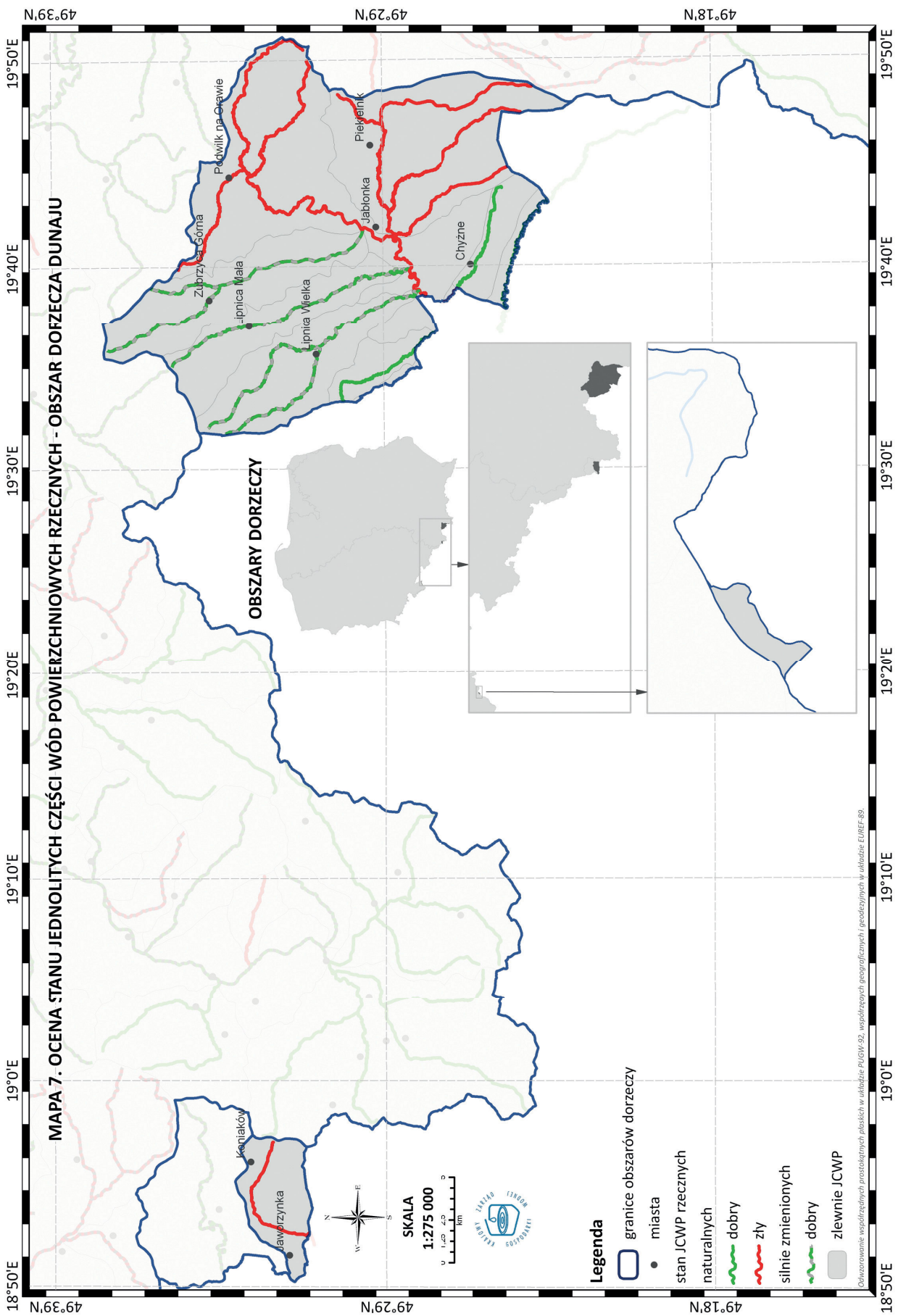
MAPA 7. OCENA STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH RZECZNYCH - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
Podwilk na Orawie
Zubrzyca Górna
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Jabłonka
Piekielnik
Chyżne
Koniaków
Jaworzynka
SKALA
1:275 000
km
Legenda
granice obszarów dorzeczy
miasta
stan JCWP rzecznych
naturalnych
dobry
zły
silnie zmienionych
dobry
zlewnie JCWP
Odwzorowanie współrzędnych prostokątnych płaskich w układzie PUGW-92, współrzędnych geograficznych i geodezyjnych w układzie EUREF-89.
18°50'E
19°0'E
19°10'E
19°20'E
19°30'E
19°40'E
19°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

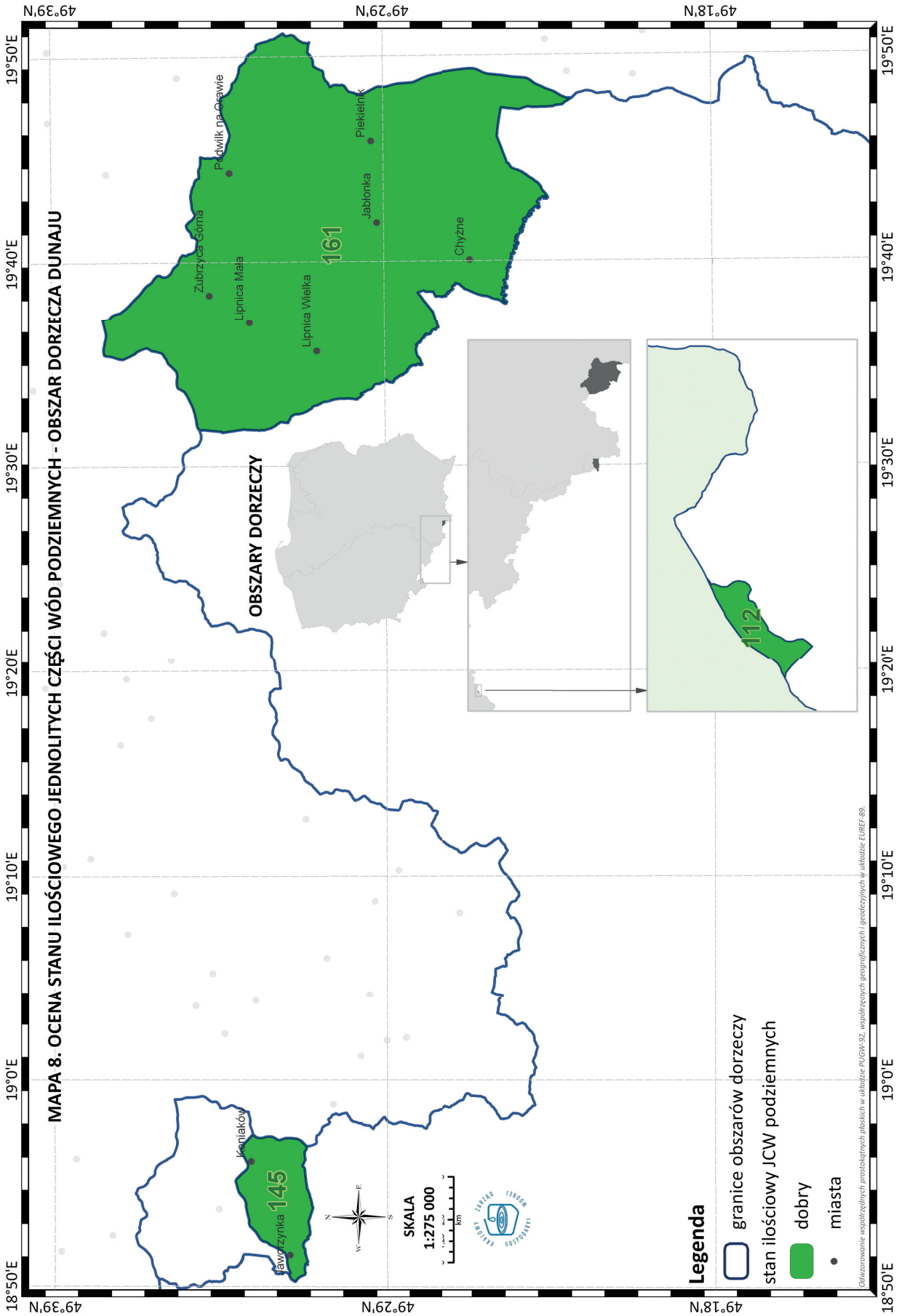
MAPA 8. OCENA STANU ILOŚCIOWEGO JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
161
145
112
Podwilk na Orawie
Piekielnik
Jabłonka
Chyżne
Zubrzyca Górna
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Koniaków
Jaworzynka
SKALA
1:275 000
km
Legenda
granice obszarów dorzeczy
stan ilościowy JCW podziemnych
dobry
miasta
Odwzorowanie współrzędnych prostokątnych płaskich w układzie PUGW-92, współrzędnych geograficznych i geodezyjnych w układzie EUREF-89.
18°50'E
19°0'E
19°10'E
19°20'E
19°30'E
19°40'E
19°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

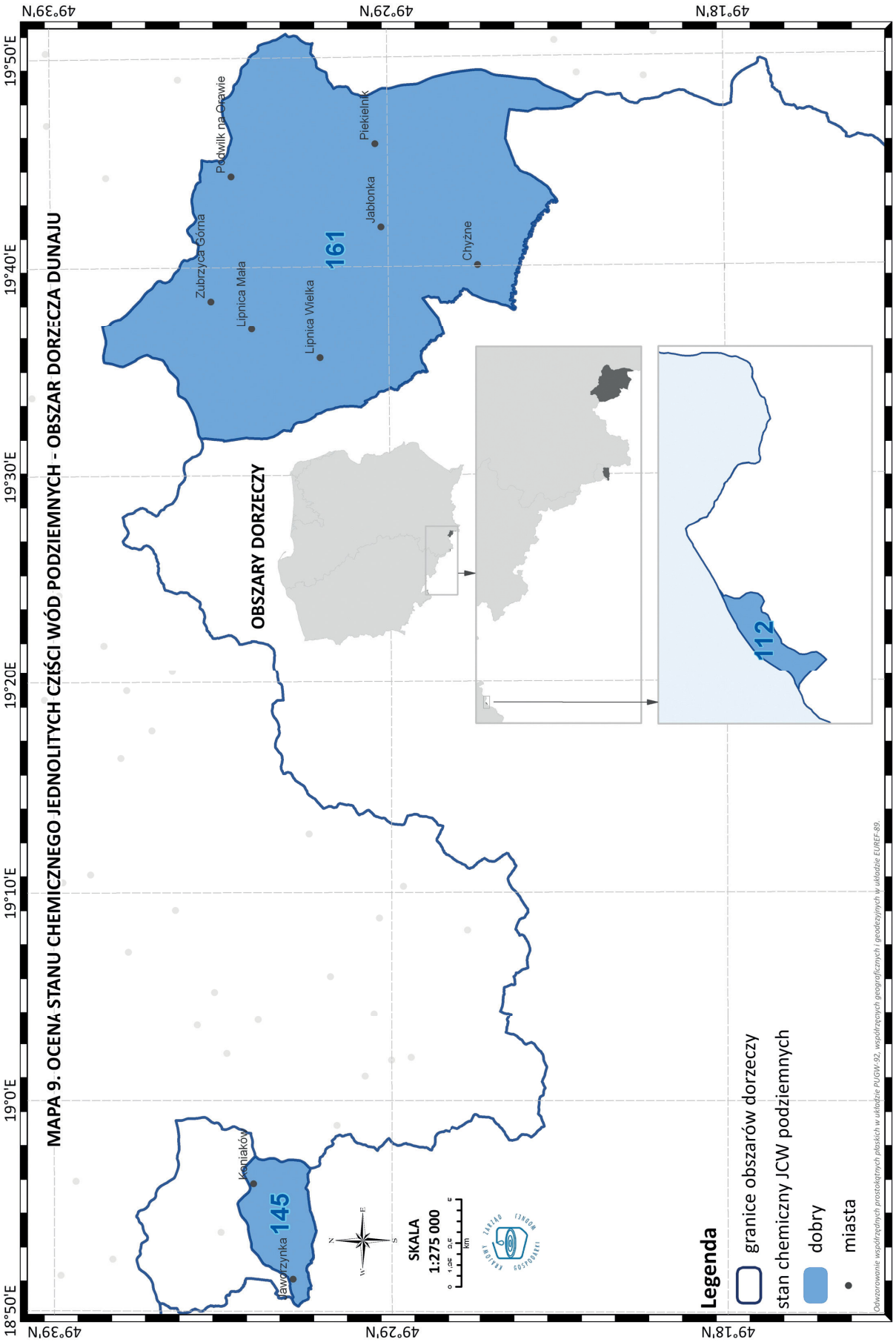
MAPA 9. OCENA STANU CHEMICZNEGO JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
161
145
112
Podwilk na Orawie
Piekielnik
Jabłonka
Chyżne
Zubrzyca Górna
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Konjaków
Jaworzynka
SKALA
1:275 000
Legenda
granice obszarów dorzeczy
stan chemiczny JCW podziemnych
dobry
miasta
19°50'E
19°40'E
19°30'E
19°20E
19°10'E
19°0'E
18°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

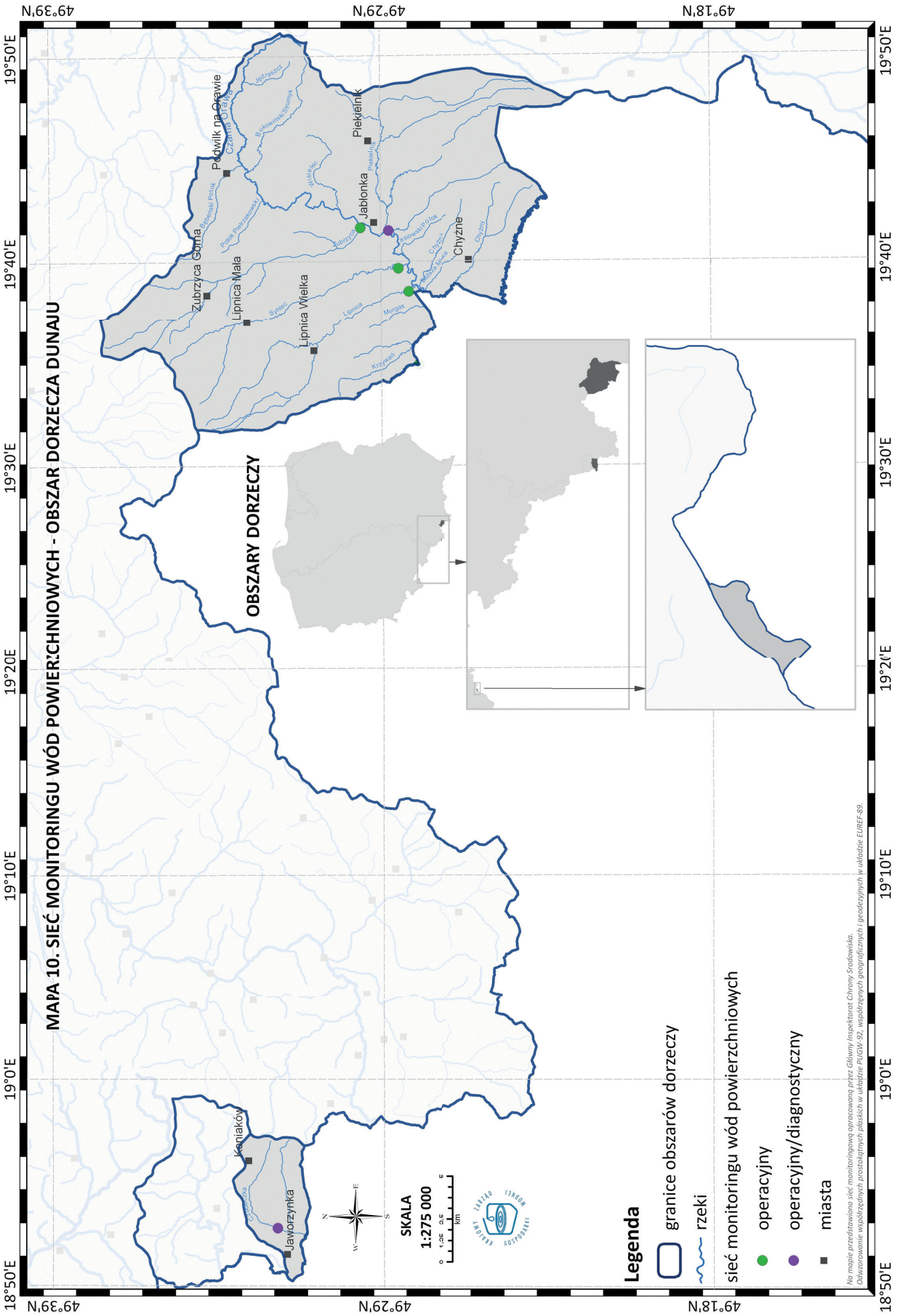
MAPA 10. SIEĆ MONITORINGU WÓD POWIERZCHNIOWYCH - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
Legenda
granice obszarów dorzeczy
rzeki
sieć monitoringu wód powierzchniowych
operacyjny
operacyjny/diagnostyczny
miasta
SKALA
1:275 000
km
Na mapie przedstawiono sieć monitoringową opracowaną przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.
Oznaczenie współrzędnych przestrzennych płaskich w układzie PUGW-92, współrzędnych geograficznych i geodezyjnych w układzie EUREF-89.
Zubrzyca Górna
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Podwilk na Orawie
Piekielnik
Jabłonka
Chyżne
Konjaków
Jaworzynka
18°50'E
19°0'E
19°10'E
19°20E
19°30'E
19°40'E
19°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

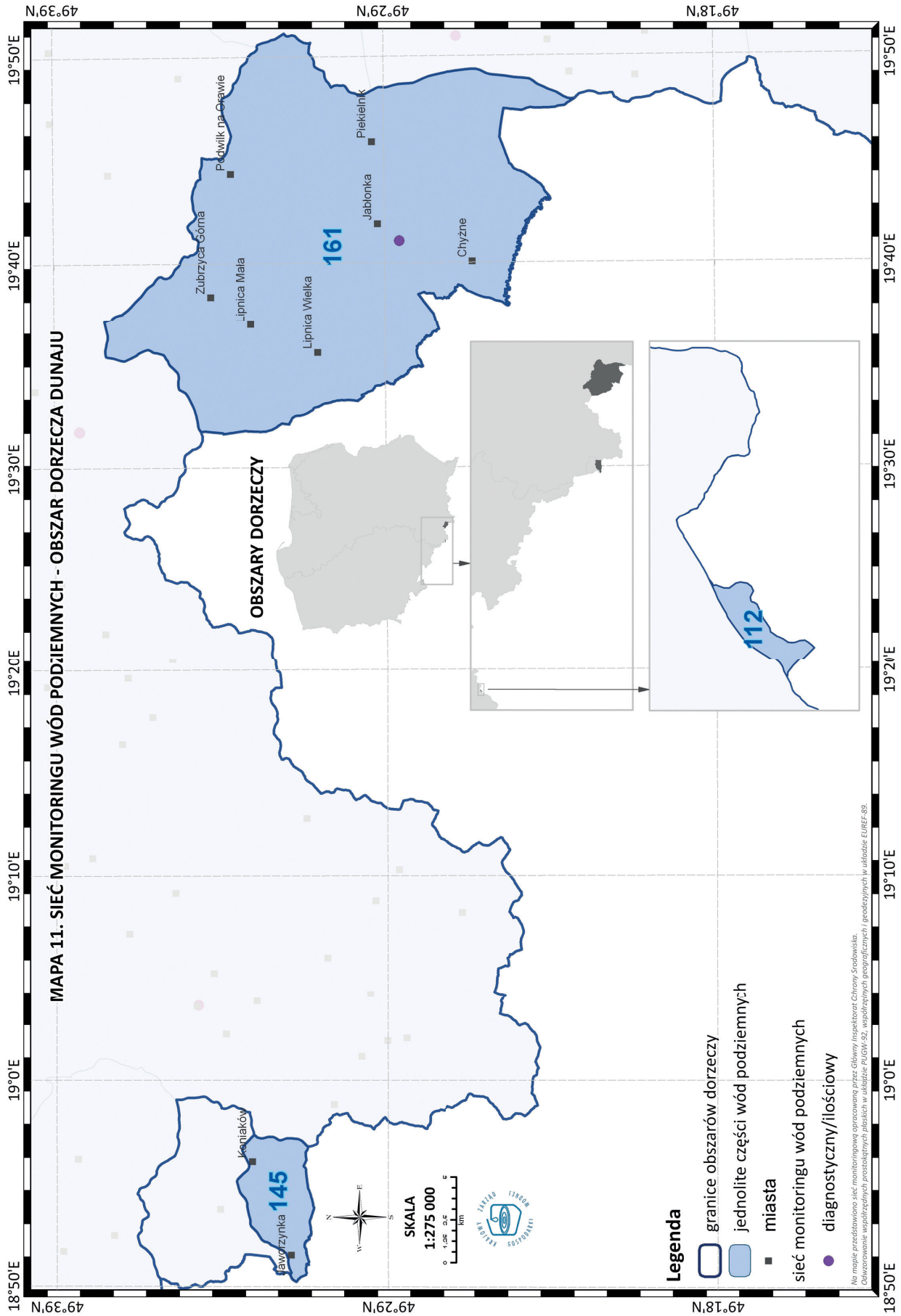
MAPA 11. SIEĆ MONITORINGU WÓD PODZIEMNYCH - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
161
145
112
Padwilk na Orawie
Piekielnik
Jabłonka
Chyżne
Zubrzyca Górna
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Kamiaków
Jaworzynka
SKALA
1:275 000
km
Legenda
granice obszarów dorzeczy
jednolite części wód podziemnych
miasta
sieć monitoringu wód podziemnych
diagnostyczny/ilościowy
18°50'E
19°0'E
19°10'E
19°20'E
19°30'E
19°40'E
19°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

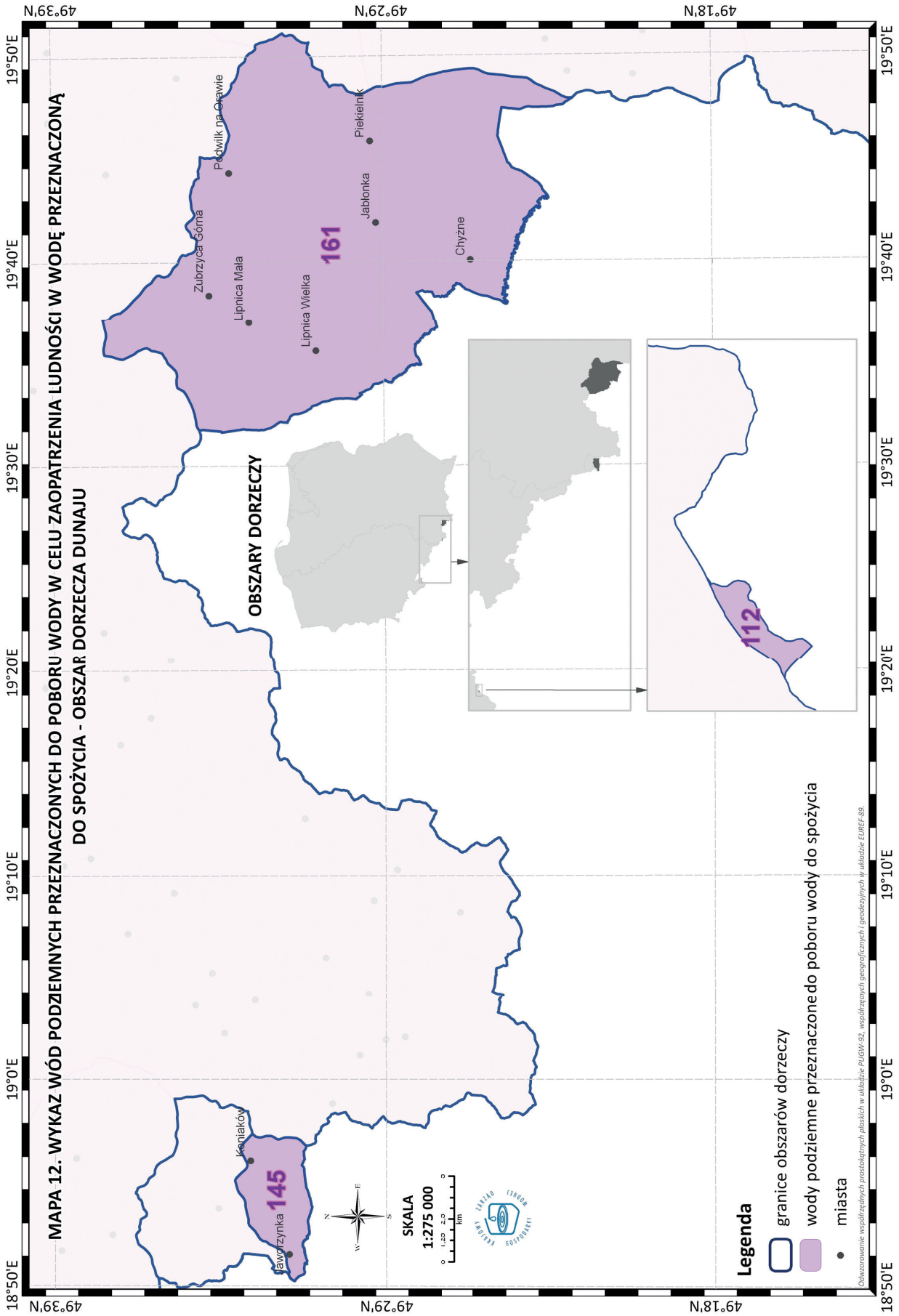
MAPA 12. WYKAZ WÓD PODZEMNYCH PRZEZNACZONYCH DO POBORU WODY W CELU ZAOPATRZENIA LUDNOŚCI W WODĘ PRZEZNACZONĄ DO SPOŻYCIA - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
161
112
145
Podwilk na Orawie
Piekielnik
Jabłonka
Chyżne
Zubrzyca Górna
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Konjiaków
Jaworzynka
SKALA
1:275 000
Legenda
granice obszarów dorzeczy
wody podziemne przeznaczone do poboru wody do spożycia
miasta
Odwzorowanie współrzędnych prostokątnych płaskich w układzie PUGW-92, współrzędnych geograficznych i geodezyjnych w układzie EUREF-89.
18°50'E
19°0'E
19°10'E
19°20'E
19°30'E
19°40'E
19°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

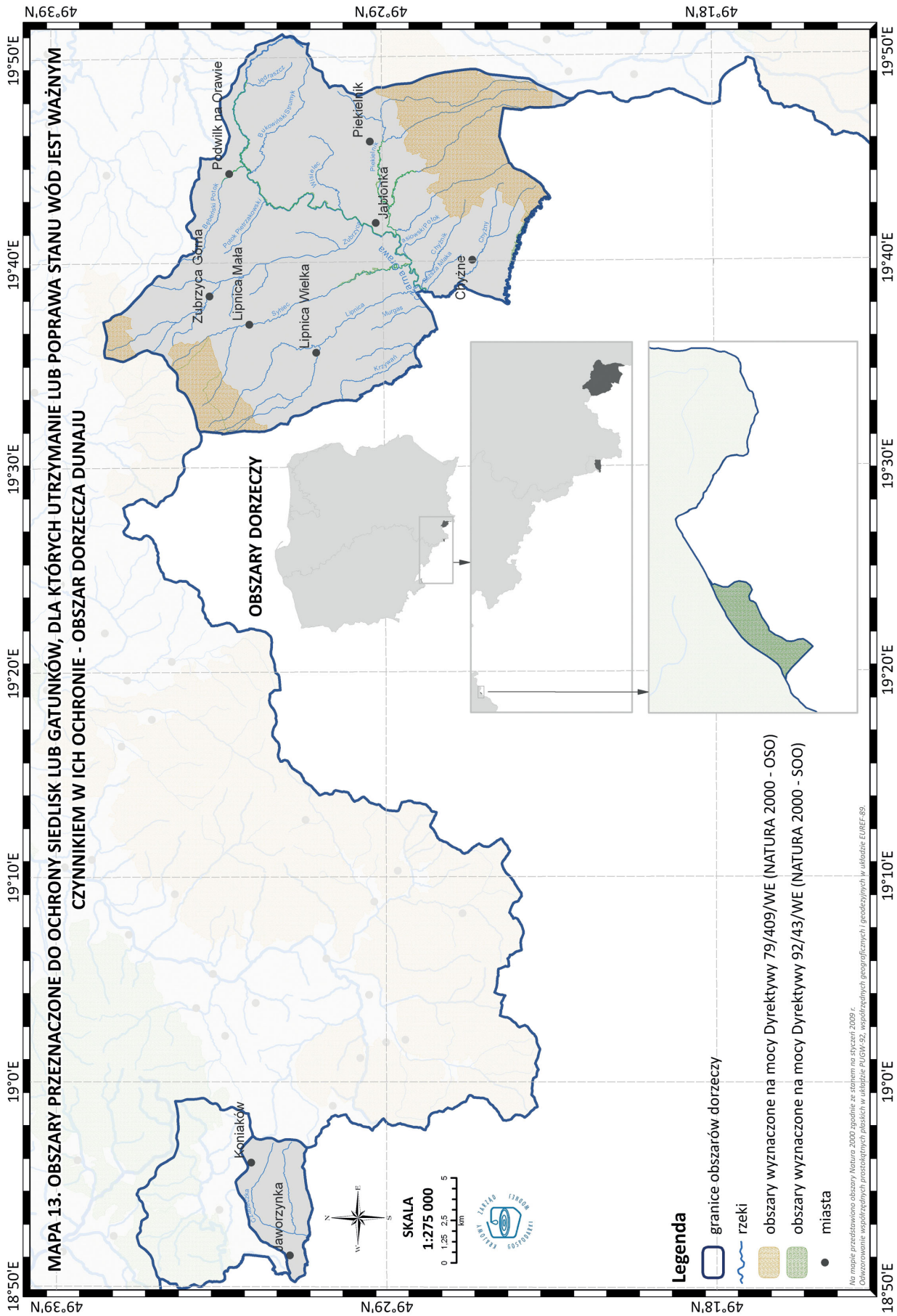
MAPA 13. OBSZARY PRZEZNACZONE DO OCHRONY SIEDLISK LUB GATUNKÓW, DLA KTÓRYCH UTRZYMANIE LUB POPRAWA STANU WÓD JEST WAŻNYM CZYNNIKIEM W ICH OCHRONIE - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
Podwilk na Orawie
Piekielnik
Jabłonka
Zubrzyca Górna
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Chyżne
Jaworzynka
Koniaków
SKALA
1:275 000
0 1,25 2,5 5 km
Legenda
granice obszarów dorzeczy
rzeki
obszary wyznaczone na mocy Dyrektywy 79/409/WE (NATURA 2000 - OSO)
obszary wyznaczone na mocy Dyrektywy 92/43/WE (NATURA 2000 - SOO)
miasta
18°50'E
19°0'E
19°10'E
19°20'E
19°30'E
19°40'E
19°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

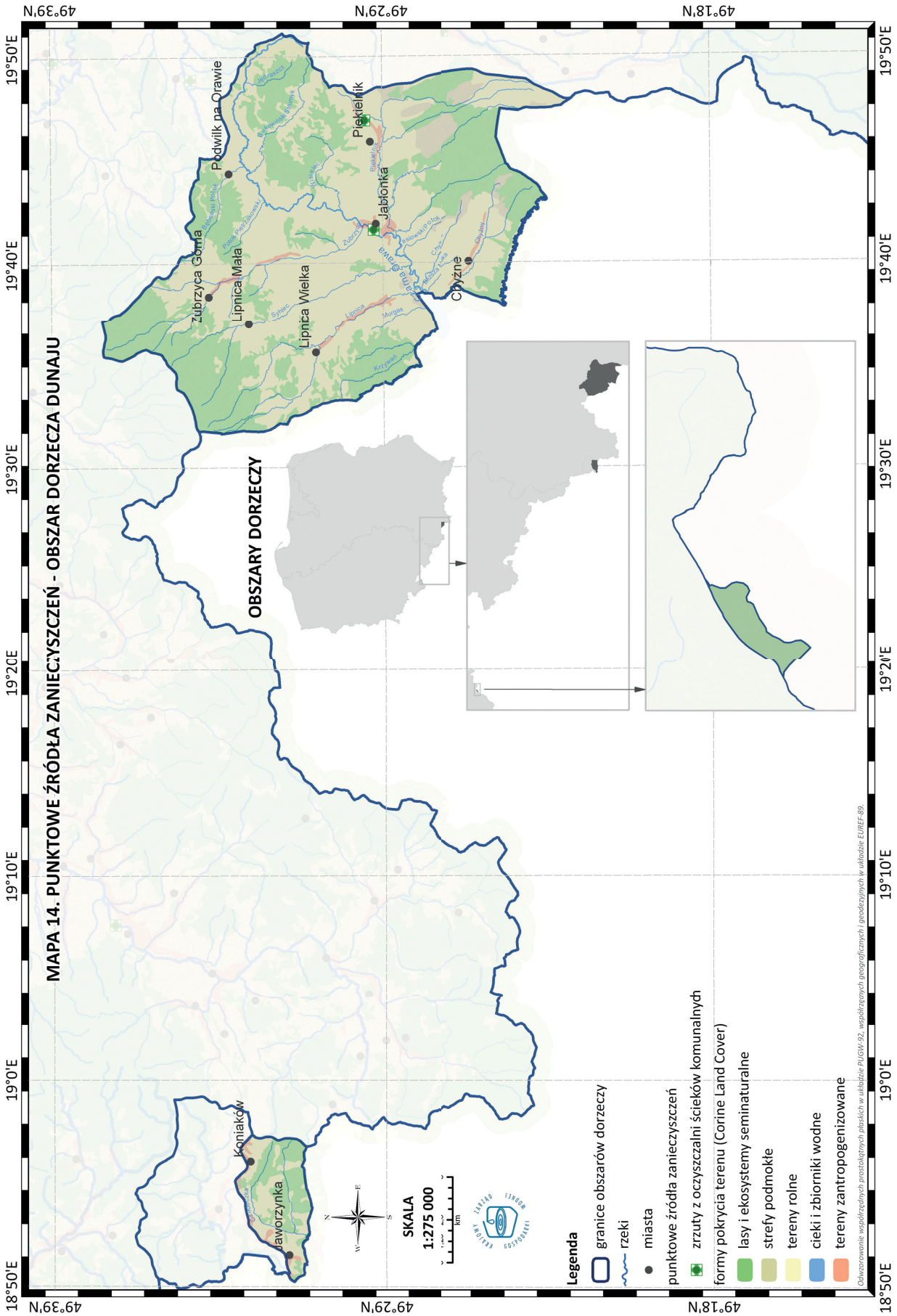
MAPA 14. PUNKTOWE ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZEŃ - OBSZAR DORZECZA DUNAJU
OBSZARY DORZECZY
Podwilk na Orawie
Piekielnik
Jabłonka
Zubrzyca Górna
Lipnica Mała
Lipnica Wielka
Czyżne
Koniaków
Jaworzynka
Legenda
granice obszarów dorzeczy
rzeki
miasta
punktowe źródła zanieczyszczeń
zrzuty z oczyszczalni ścieków komunalnych
formy pokrycia terenu (Corine Land Cover)
lasy i ekosystemy seminaturalne
strefy podmokłe
tereny rolne
cieki i zbiorniki wodne
tereny zantropogenizowane
SKALA
1:275 000
km
Odwzorowanie współrzędnych prostokątnych płaskich w układzie PUGW-92, współrzędnych geograficznych i geodezyjnych w układzie EUREF-89.
18°50'E
19°0'E
19°10'E
19°20'E
19°30'E
19°40'E
19°50'E
49°39'N
49°29'N
49°18'N

Załącznik nr 2

CHARAKTERYSTYKA JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD RZECZNYCH

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)		Lokalizacja							Typ JCWP	Status	Ocena stanu	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Derogacje	Uzasadnienie derogacji
				Obszar dorzecza			Ekoregion							
Europejski kod JCWP	Nazwa JCWP	Scalona część wód powierzchniowych (SCWP)	Region wodny	Kod	Nazwa	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW)	wg. Kondrackiego	wg. Illiesa						
PLRW120012822219	Czarna Orawa do Zubrzycy	GW1001	region wodny Czarnej Orawy	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Krakowie	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Potok fliszowy (12)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW120012822229	Zubrzyca	GW1001	region wodny Czarnej Orawy	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Krakowie	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Potok fliszowy (12)	silnie zmieniona część wód	dobry	niezagrożona	-	-
PLRW120012822249	Piekielnik	GW1001	region wodny Czarnej Orawy	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Krakowie	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Potok fliszowy (12)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW120012822269	Syhlec	GW1001	region wodny Czarnej Orawy	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Krakowie	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Potok fliszowy (12)	silnie zmieniona część wód	dobry	niezagrożona	-	-
PLRW120014822279	Czarna Orawa od Zubrzycy bez Zubrzycy do ujścia	GW1001	region wodny Czarnej Orawy	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Krakowie	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Mała rzeka fliszowa (14)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW120012824229	Czadeczka	CZ0101	region wodny Czadeczki	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Gliwicach	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Potok fliszowy (12)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW1200128222729	Lipnica	GW1001	region wodny Czarnej Orawy	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Krakowie	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Potok fliszowy (12)	silnie zmieniona część wód	dobry	niezagrożona	-	-
PLRW1200128222923	Chyżny do granicy państwa	GW1001	region wodny Czarnej Orawy	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Krakowie	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Potok fliszowy (12)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW1200128222929	Chyżny graniczny	GW1001	region wodny Czarnej Orawy	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Krakowie	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Potok fliszowy (12)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW1200128222949	Krzywań	GW1001	region wodny Czarnej Orawy	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Krakowie	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Potok fliszowy (12)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-
PLRW1200128222989	Jeleśnia na granicy PL i SK	GW1001	region wodny Czarnej Orawy	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Krakowie	Karpaty (10)	Karpaty (10)	Potok fliszowy (12)	naturalna część wód	zły	niezagrożona	-	-

CHARAKTERYSTYKA JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH

Jednolita część wód podziemnych (JCWPd)		Lokalizacja					Ocena stanu		Ocena ryzyka	Derogacje
Europejski kod JCWPd	Nazwa JCWPd	Region wodny	Obszar dorzecza		Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW)	Ekoregion	ilościowego	chemicznego		
			Kod	Nazwa						
PLGW6220112	112	region wodny Środkowej Odry/region wodny Morawy/region wodny Orlicy	6000/1000/5000	obszar dorzecza Odry/obszar dorzecza Dunaju	RZGW we Wrocławiu	Wyżyny Centralne (9)	dobry	dobry	niezagrożona	-
PLGW1210145	145	region wodny Czadeczki	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Gliwicach	Karpaty (10)	dobry	dobry	niezagrożona	-
PLGW2200161	161	region wodny Czarnej Orawy	1000	obszar dorzecza Dunaju	RZGW w Krakowie	Karpaty (10)	dobry	dobry	niezagrożona	-

Załącznik nr 3

Mapa nr 1. GRANICE OBSZARÓW DORZECZY I REGIONÓW WODNYCH

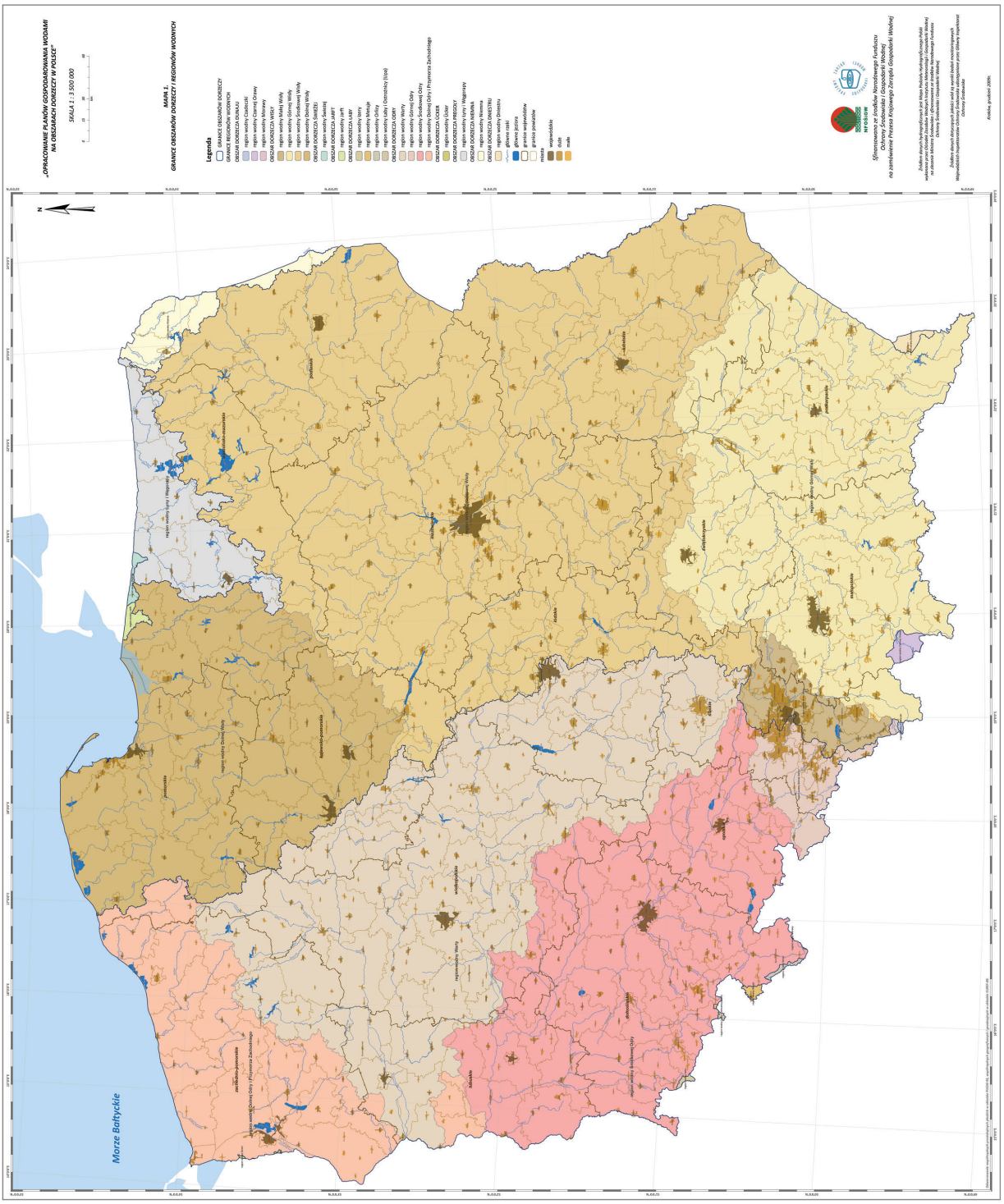

Mapa nr 2. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH

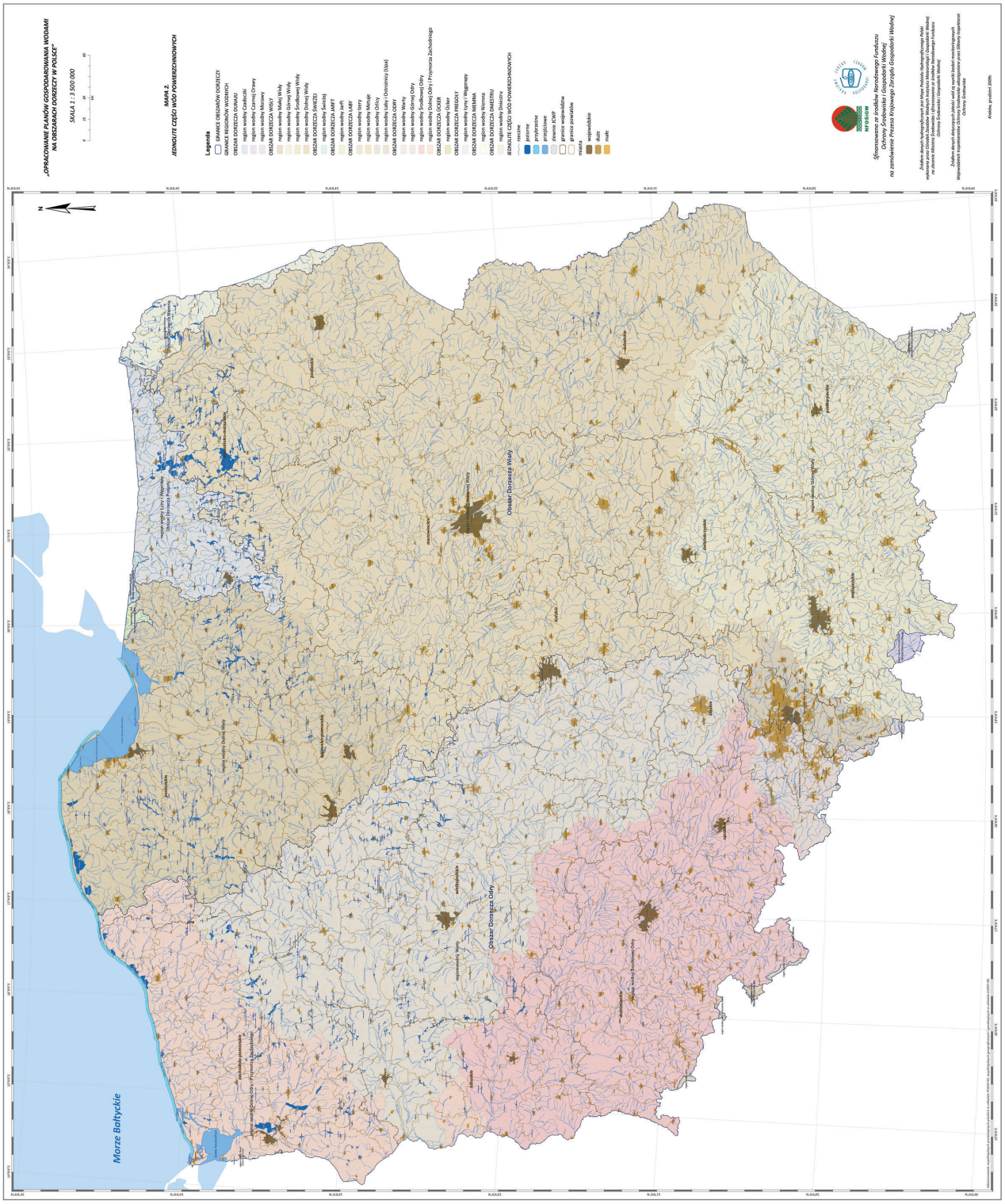

Mapa nr 3. SCALONE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH

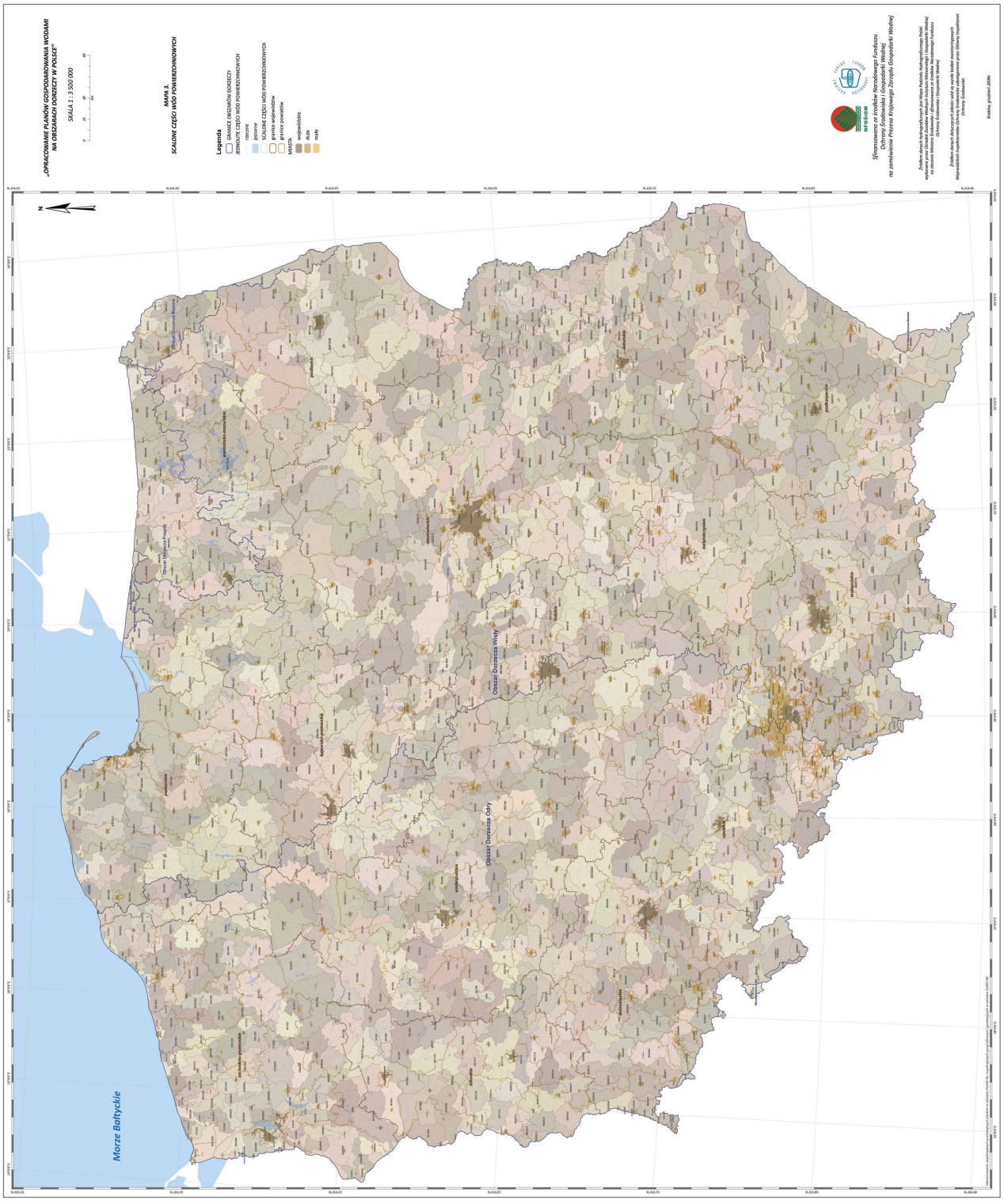

Mapa nr 4. JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH

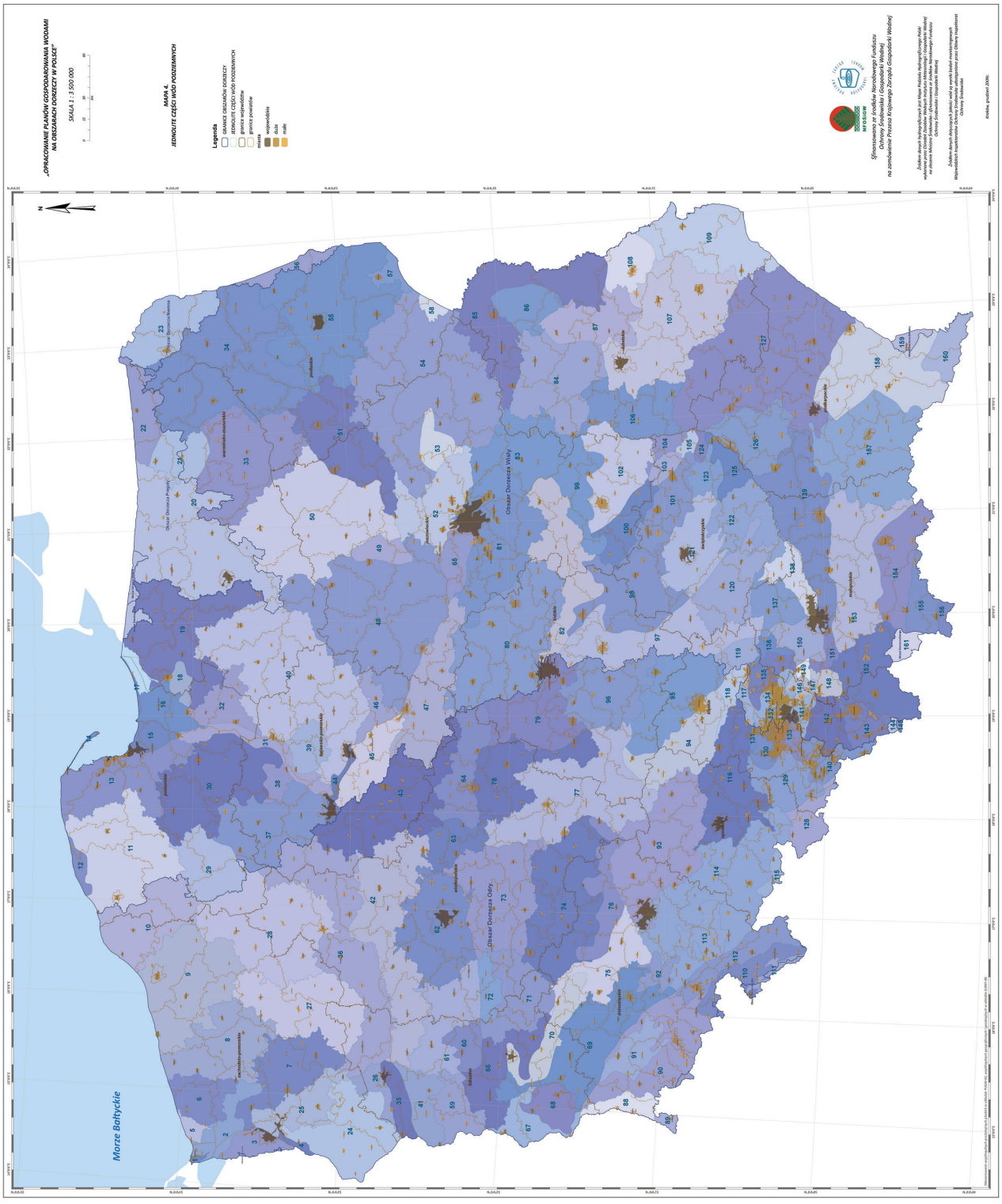

Mapa nr 5. TYPY JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH RZECZNYCH

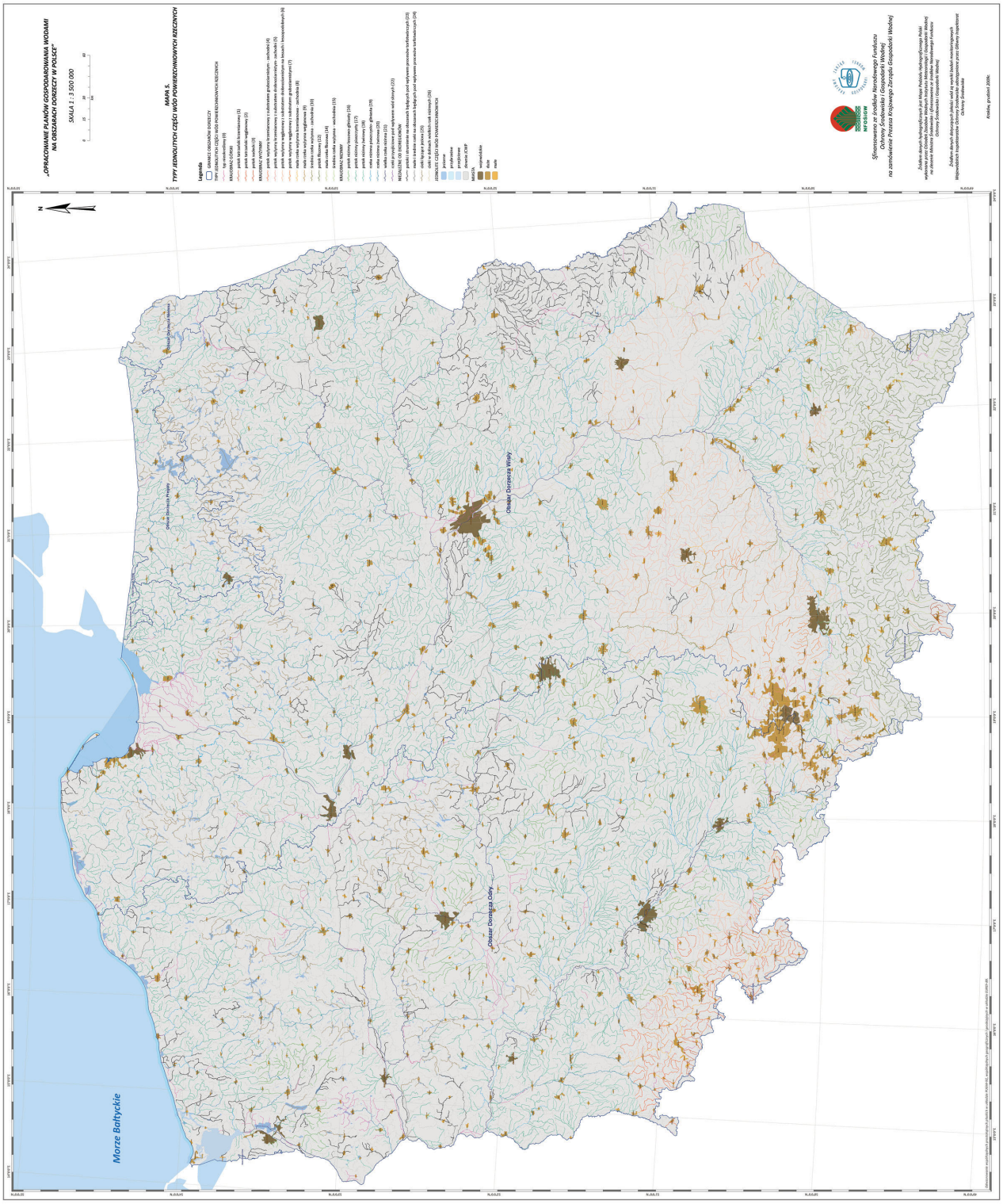

Mapa nr 6. TYPY JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH JEZIORNYCH

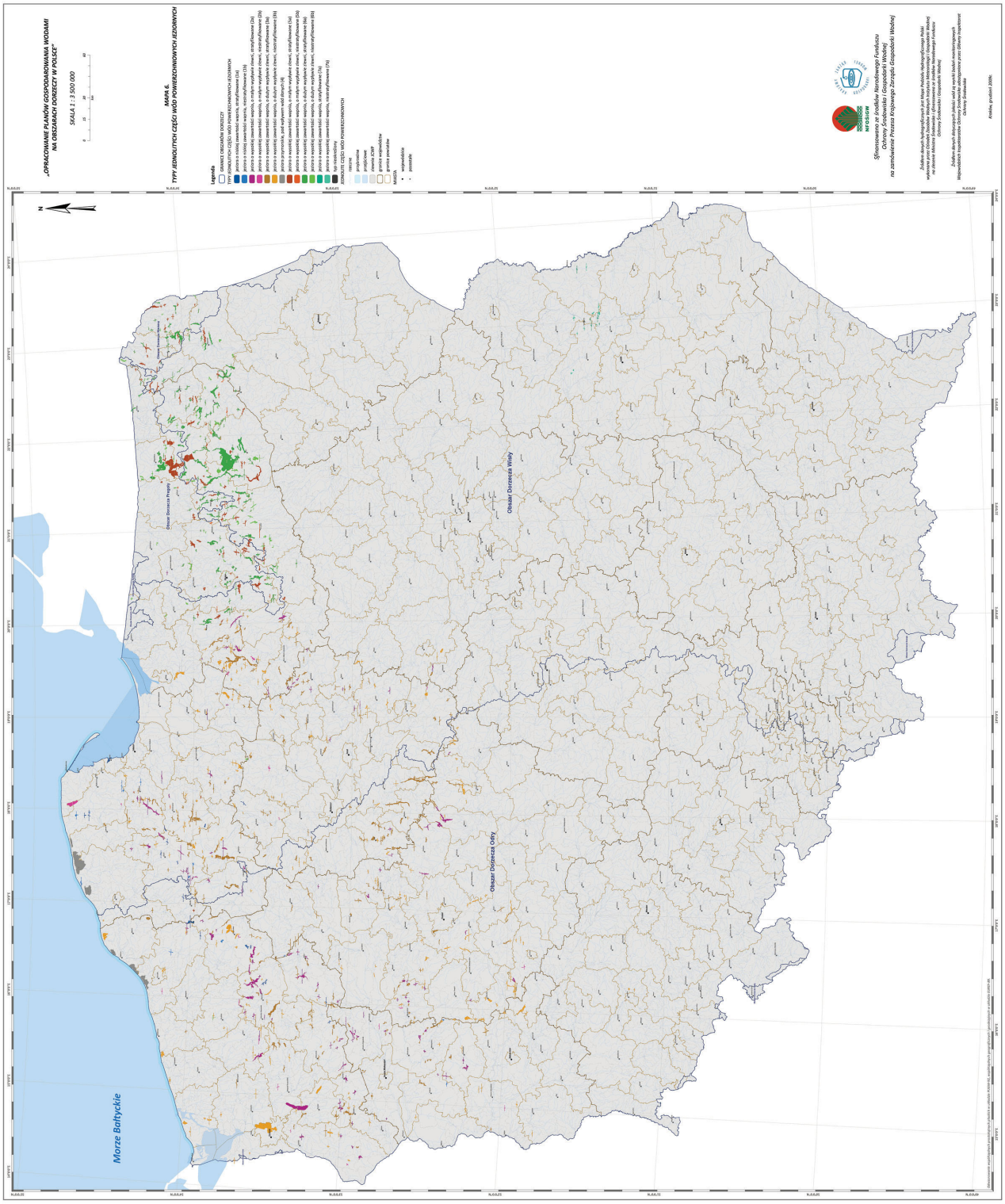

Mapa nr 7. TYPY JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH PRZYBRZEŻNYCH I PRZEJŚCIOWYCH

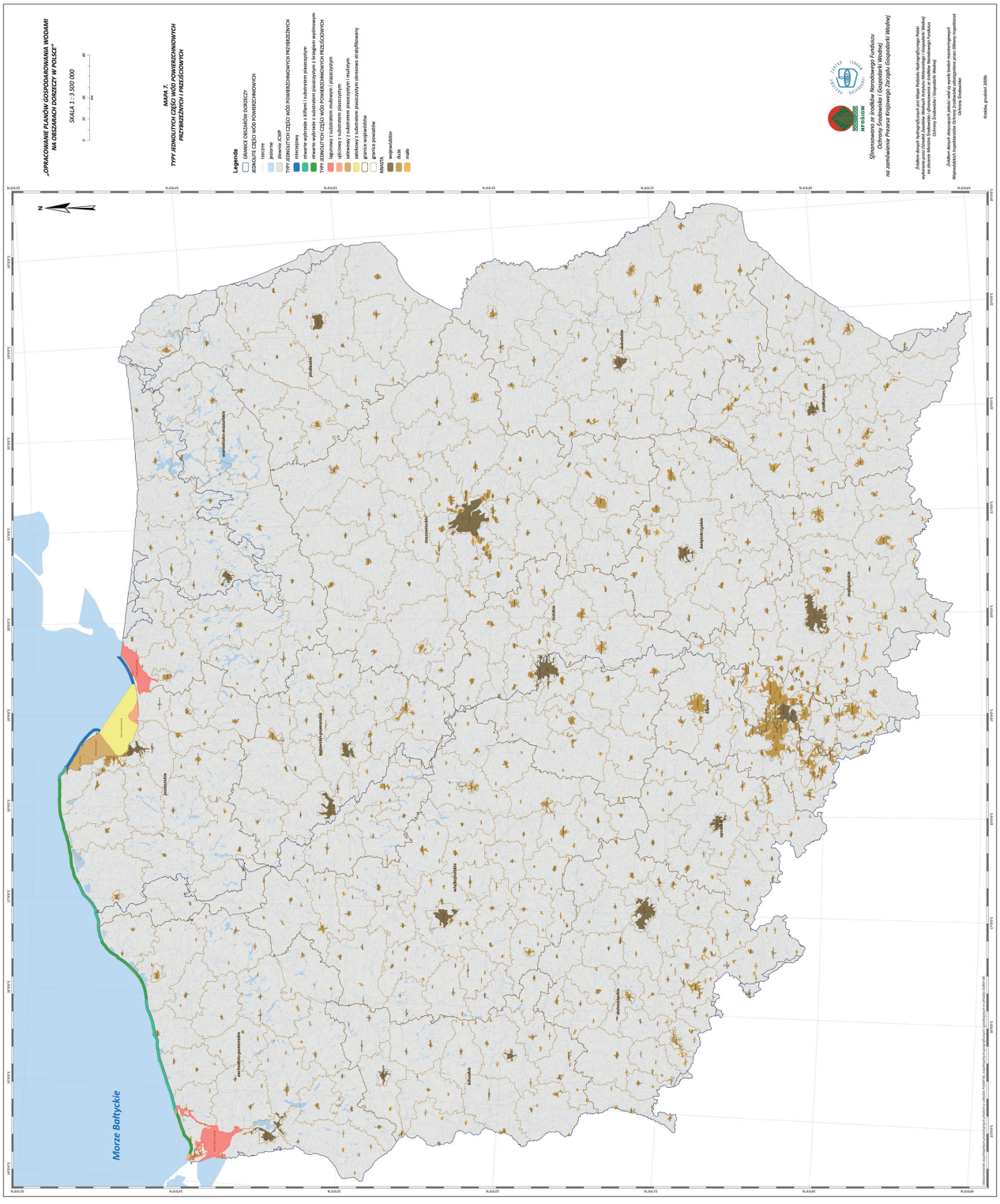

Mapa nr 8. EKOREGIONY

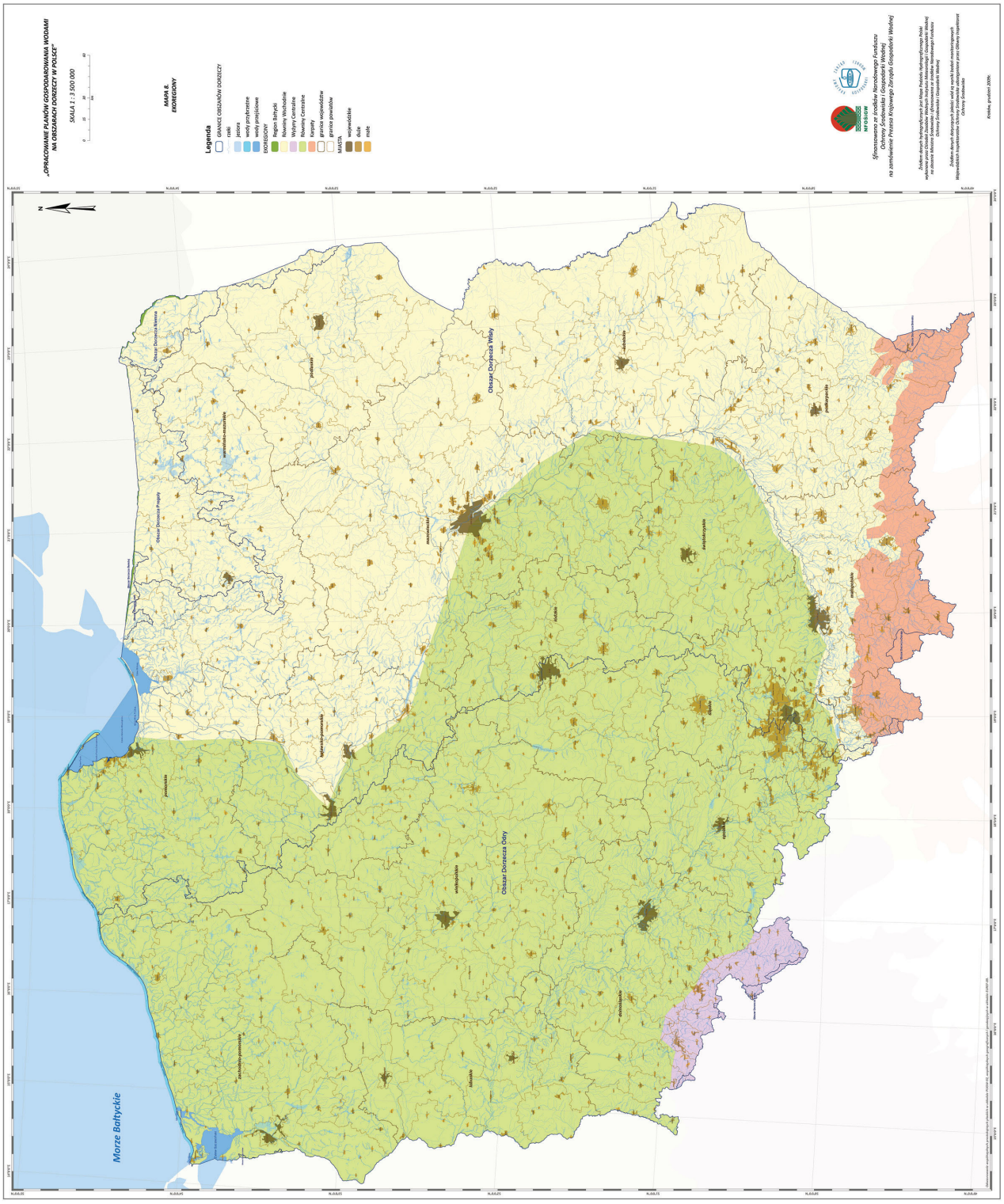

Mapa nr 9. OCENA STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH RZECZNYCH

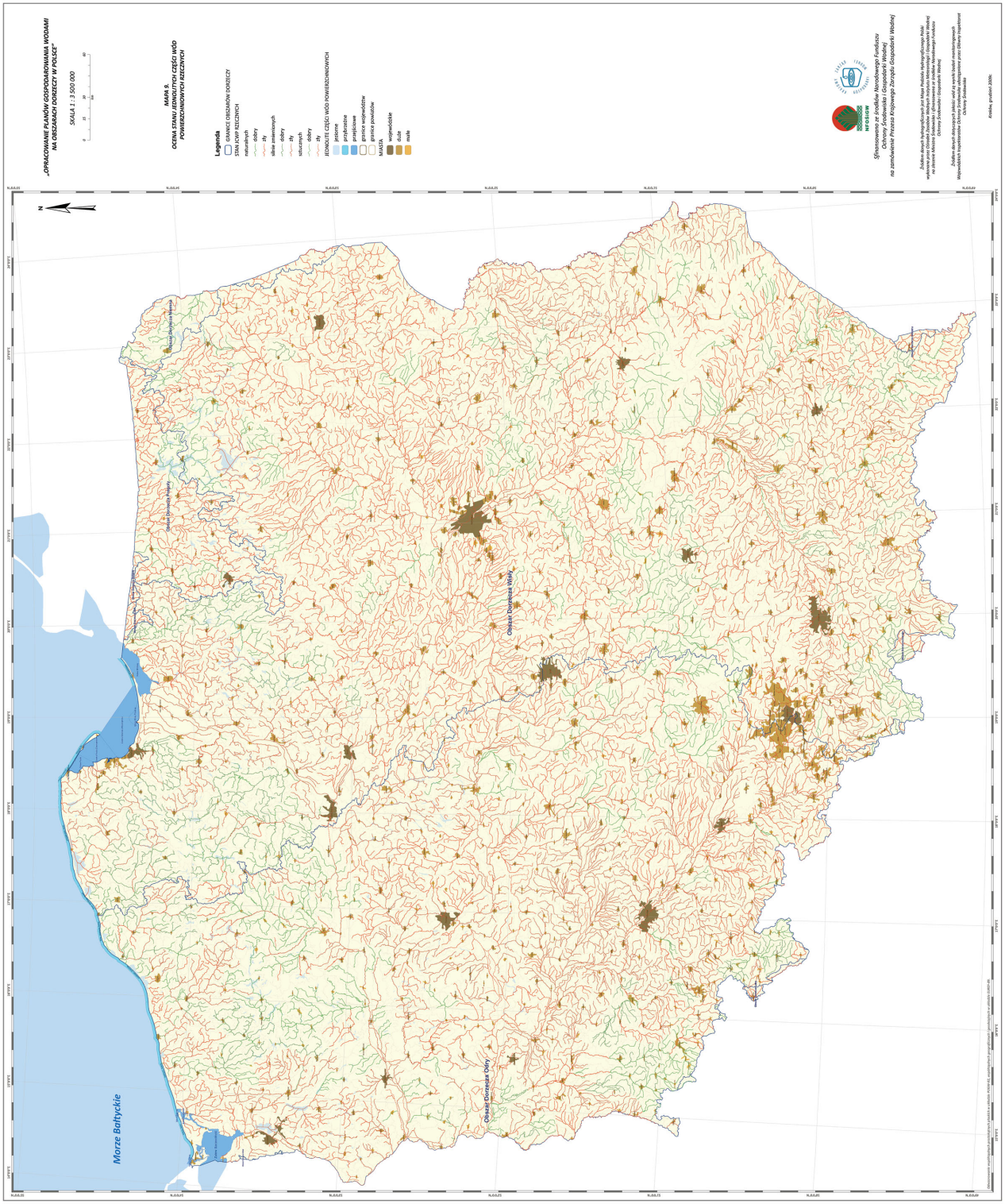

Mapa nr 10. OCENA STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH JEZIORNYCH, PRZEJŚCIOWYCH I PRZYBRZEŻNYCH

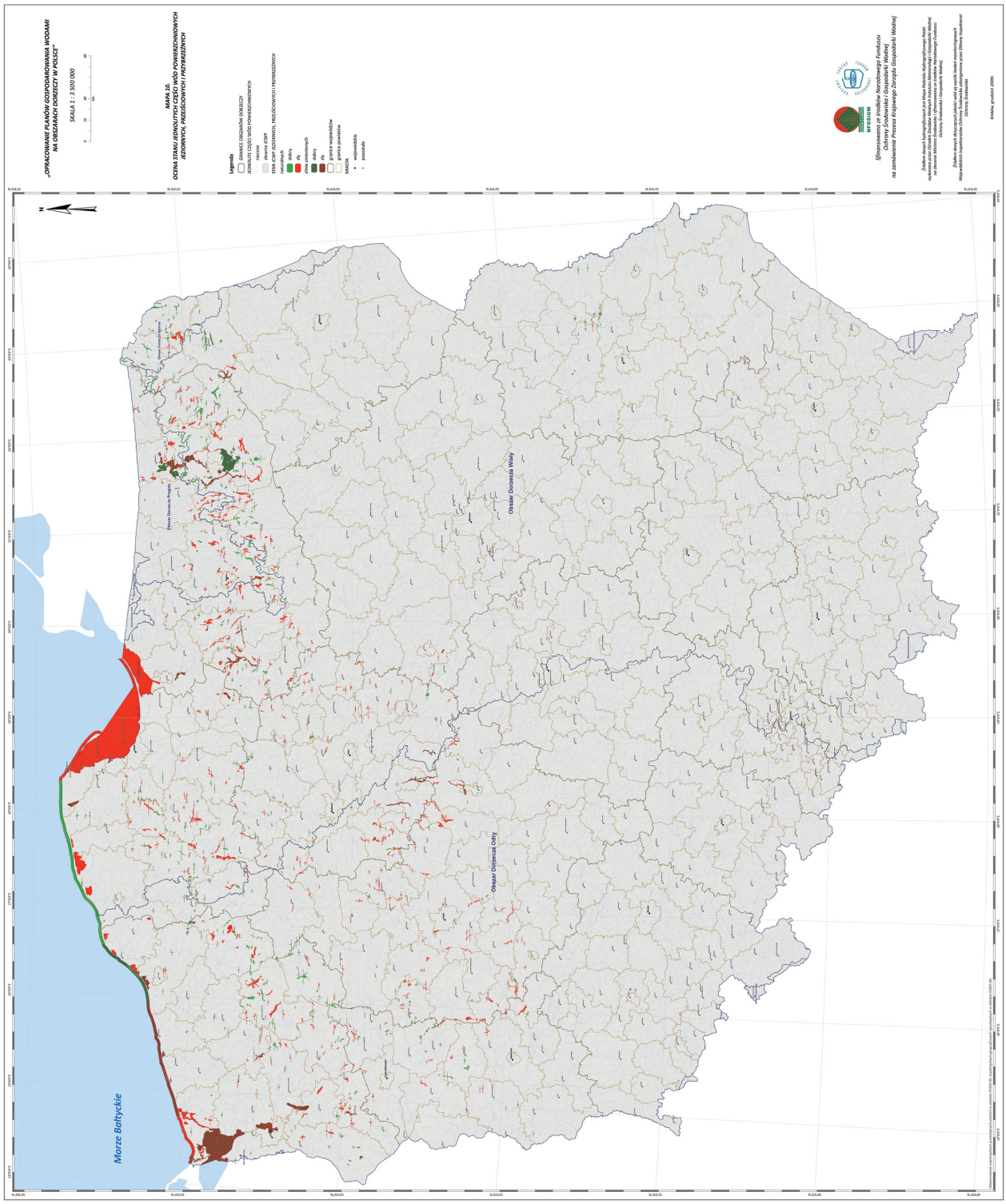

Mapa nr 11. OCENA STANU ILOŚCIOWEGO JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH

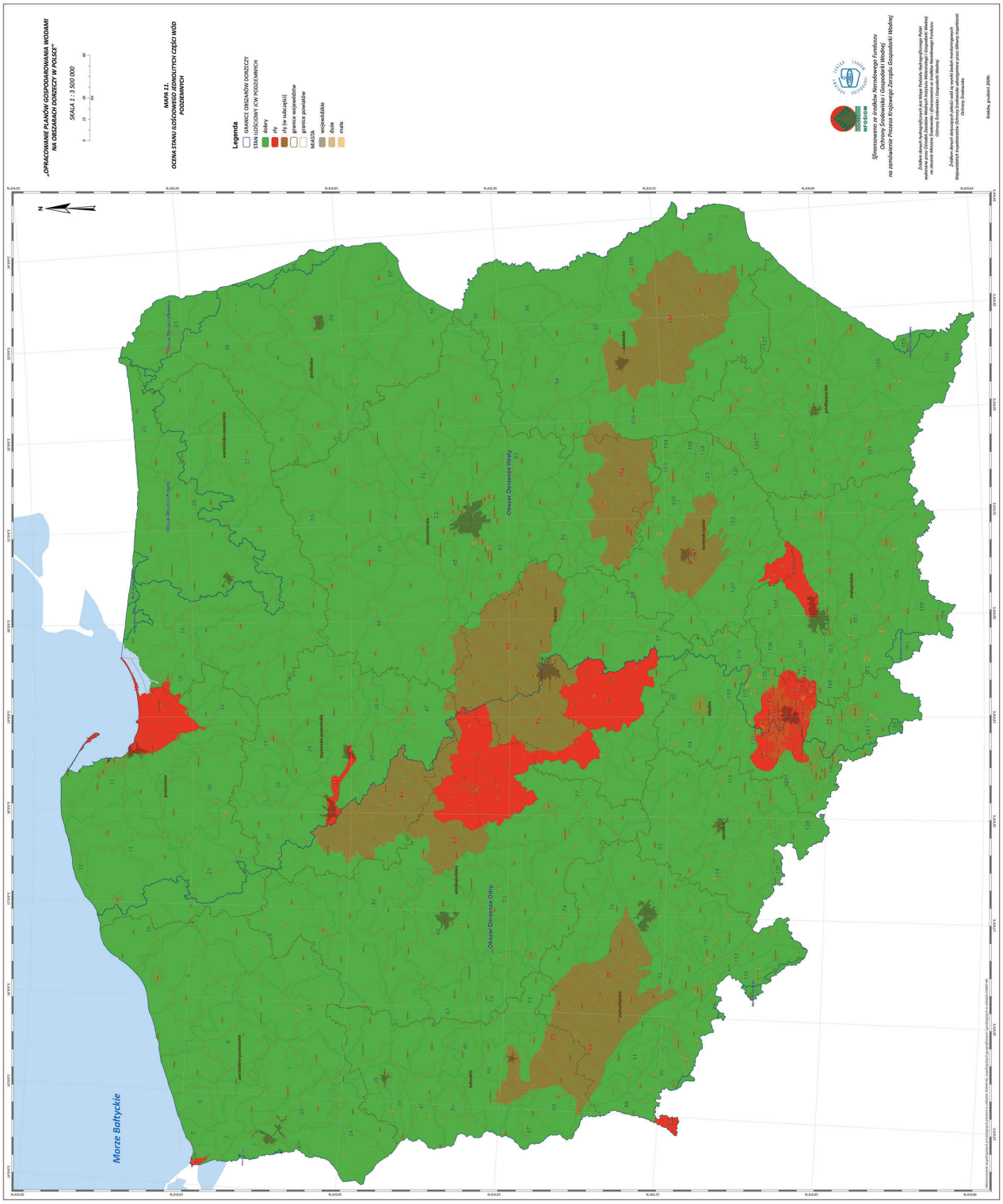

Mapa nr 12. OCENA STANU CHEMICZNEGO JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH

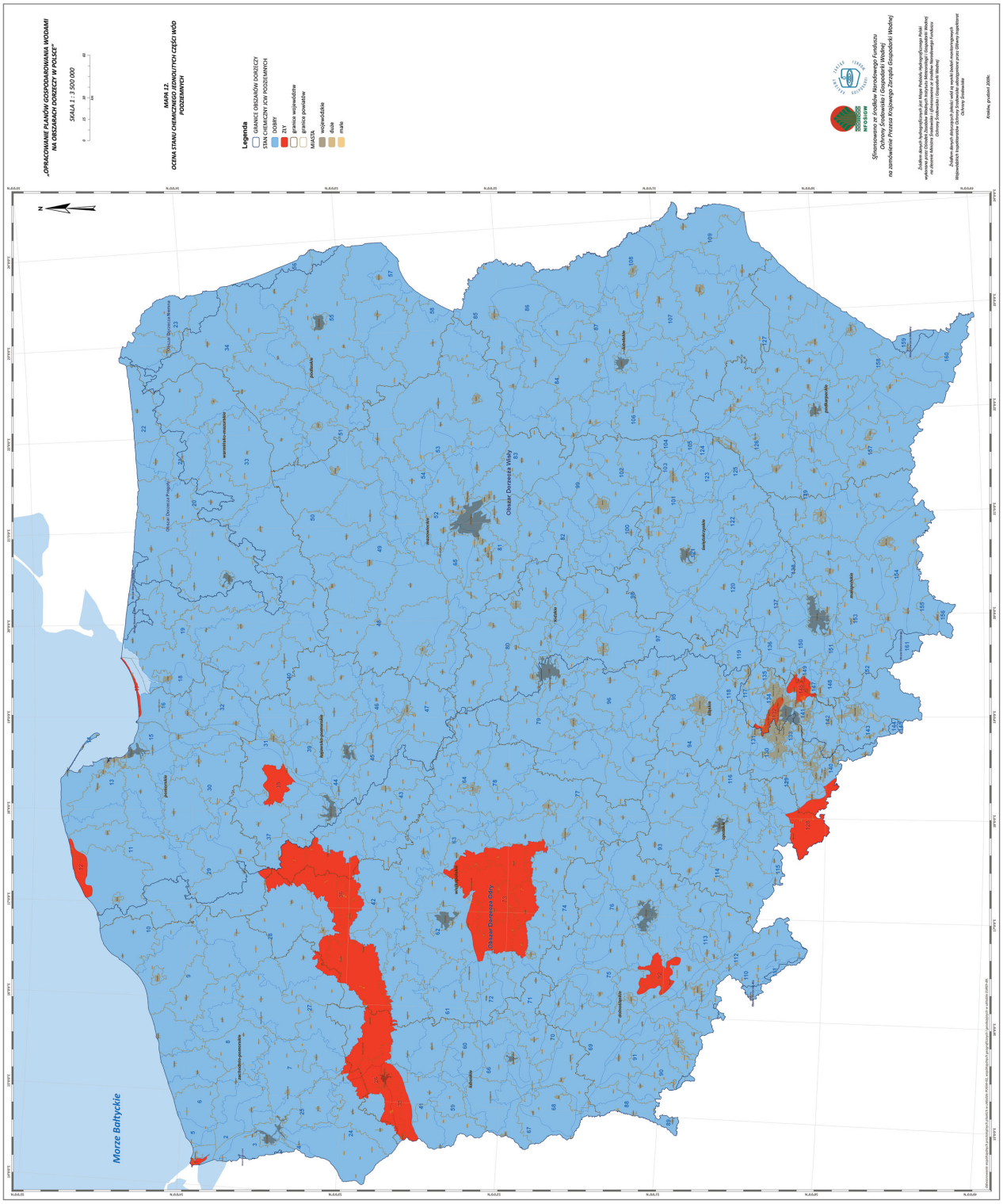

Mapa nr 13. SIEĆ MONITORINGU WÓD POWIERZCHNIOWYCH

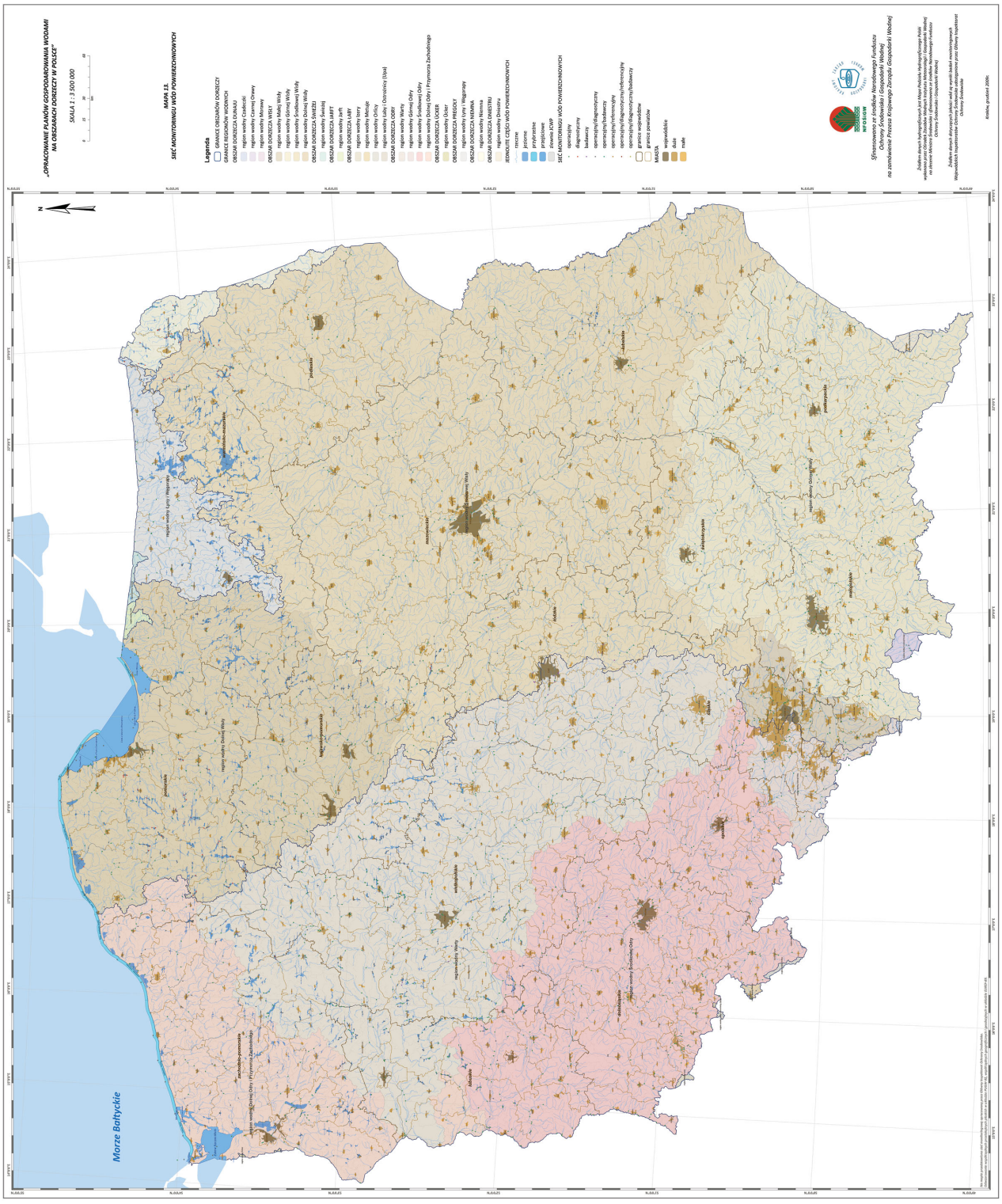

Mapa nr 14. SIEĆ MONITORINGU WÓD PODZIEMNYCH

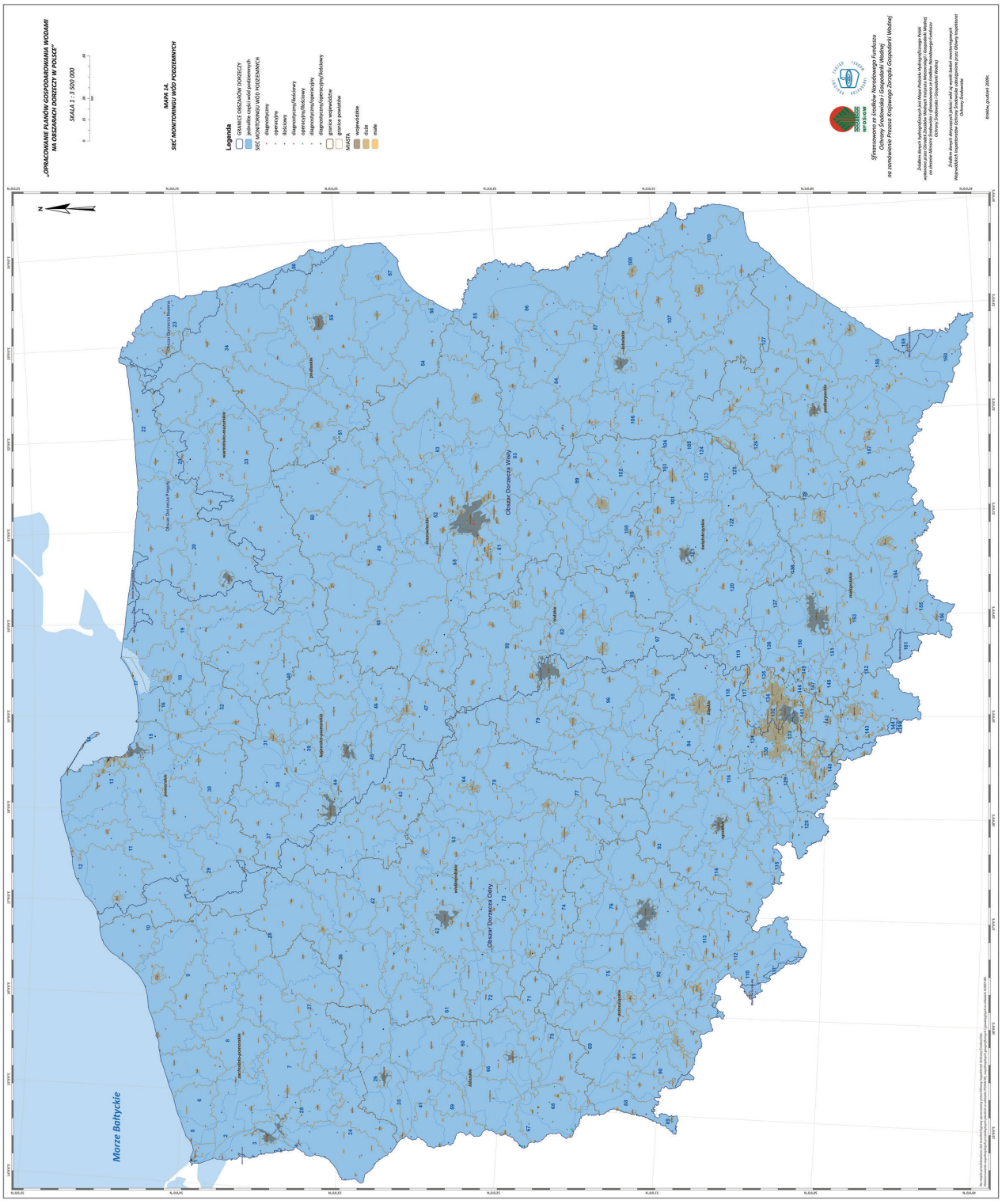

Mapa nr 15. WYKAZ WÓD PRZEZNACZONYCH DO CELÓW REKREACYJNYCH, W TYM KĄPIELISKOWYCH

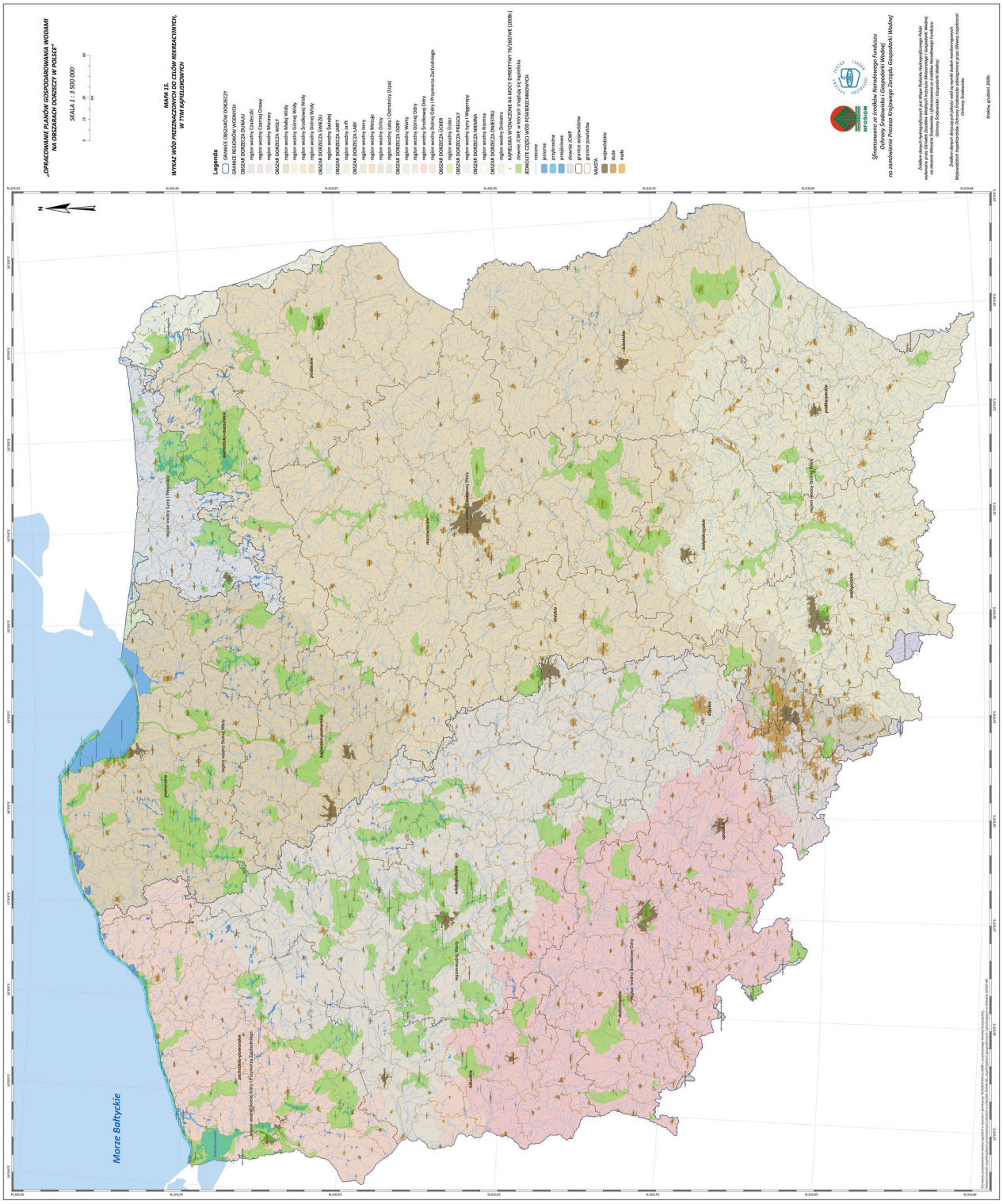

Mapa nr 16. WYKAZ WÓD POWIERZCHNIOWYCH PRZEZNACZONYCH DO POBORU WODY W CELU ZAOPATRZENIA LUDNOŚCI W WODĘ PRZEZNACZONĄ DO SPOŻYCIA

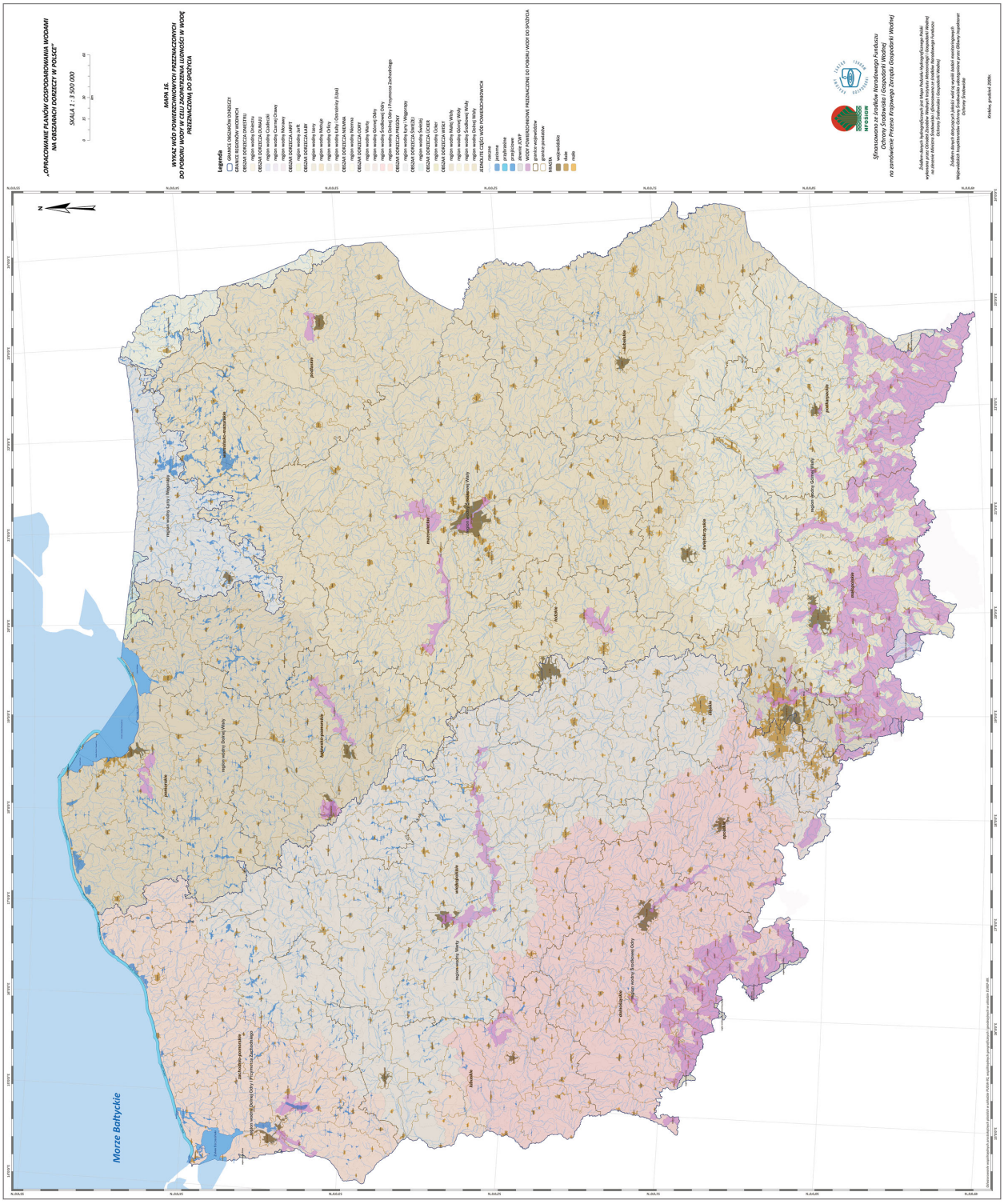

Mapa nr 17. WYKAZ WÓD PODZIEMNYCH PRZEZNACZONYCH DO POBORU WODY W CELU ZAOPATRZENIA LUDNOŚCI W WODĘ PRZEZNACZONĄ DO SPOŻYCIA

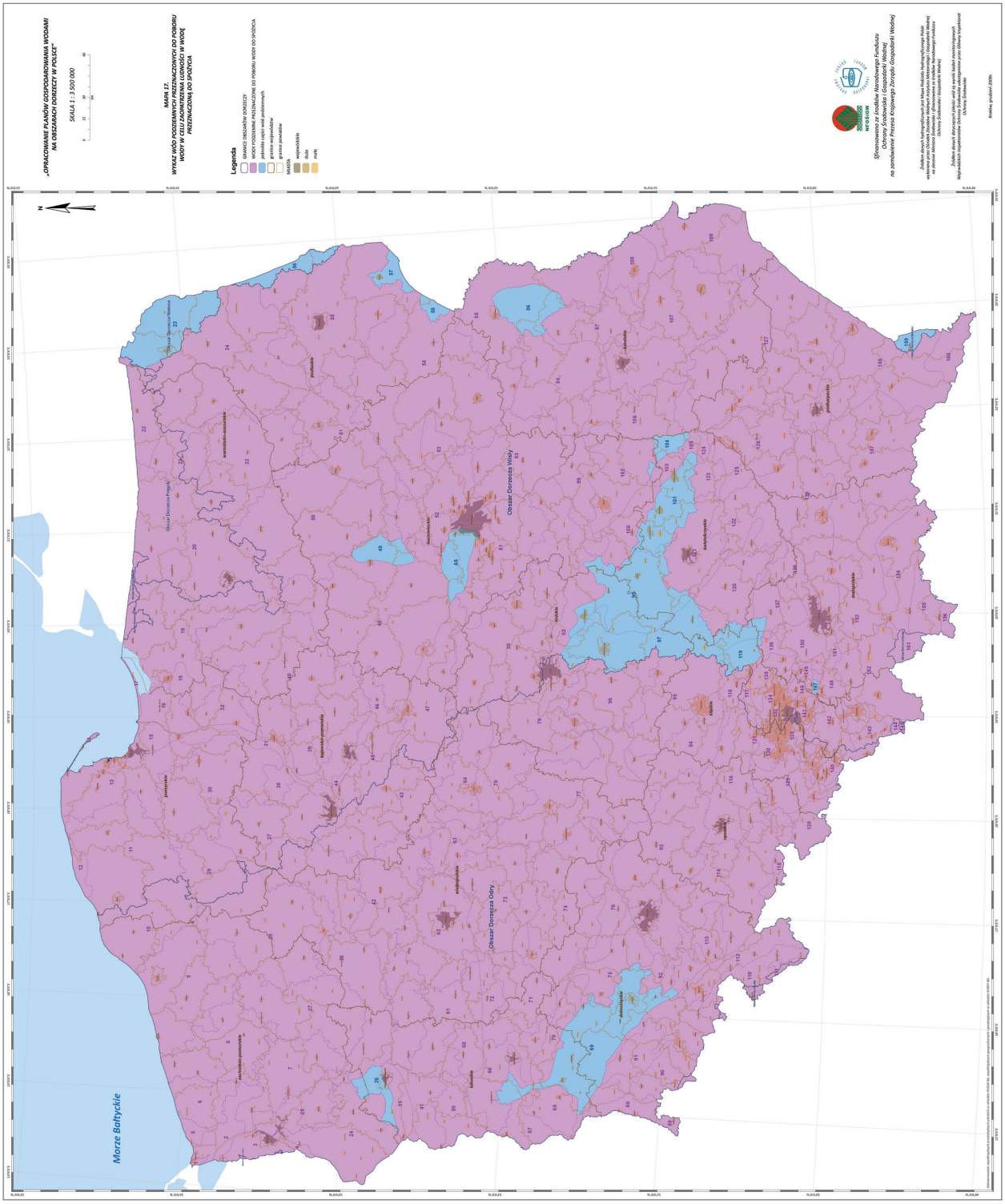

Mapa nr 18. OBSZARY SZCZEGÓLNIE NARAŻONE NA ZANIECZYSZCZENIA ZWIĄZKAMI AZOTU ZE ŹRÓDEŁ ROLNICZYCH

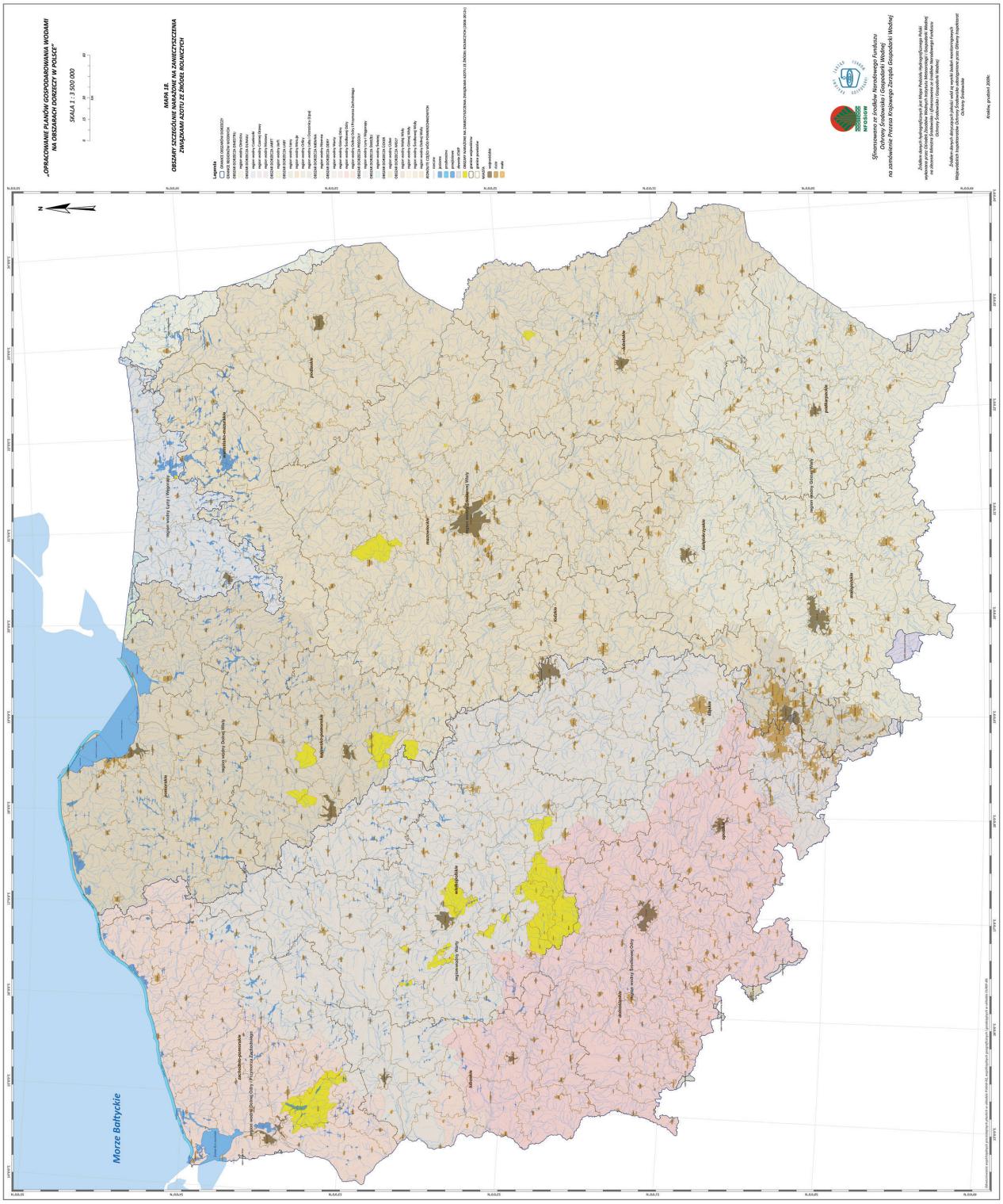

Mapa nr 19. OBSZARY PRZEZNACZONE DO OCHRONY SIEDLISK LUB GATUNKÓW, DLA KTÓRYCH UTRZYMANIE LUB POPRAWA STANU WÓD JEST WAŻNYM CZYNNIKIEM W ICH OCHRONIE

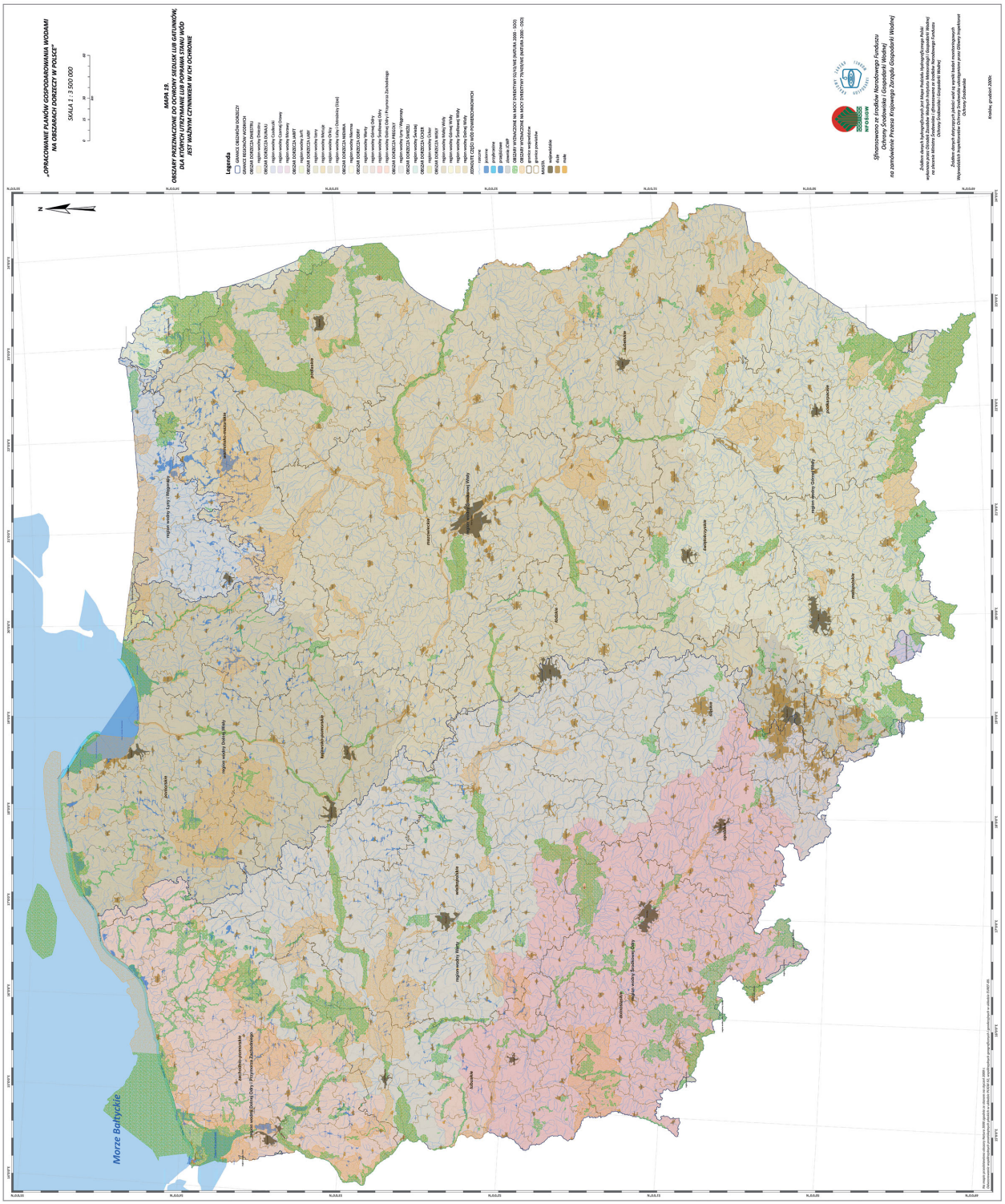

Mapa nr 20. PUNKTOWE I OBSZAROWE ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZEŃ

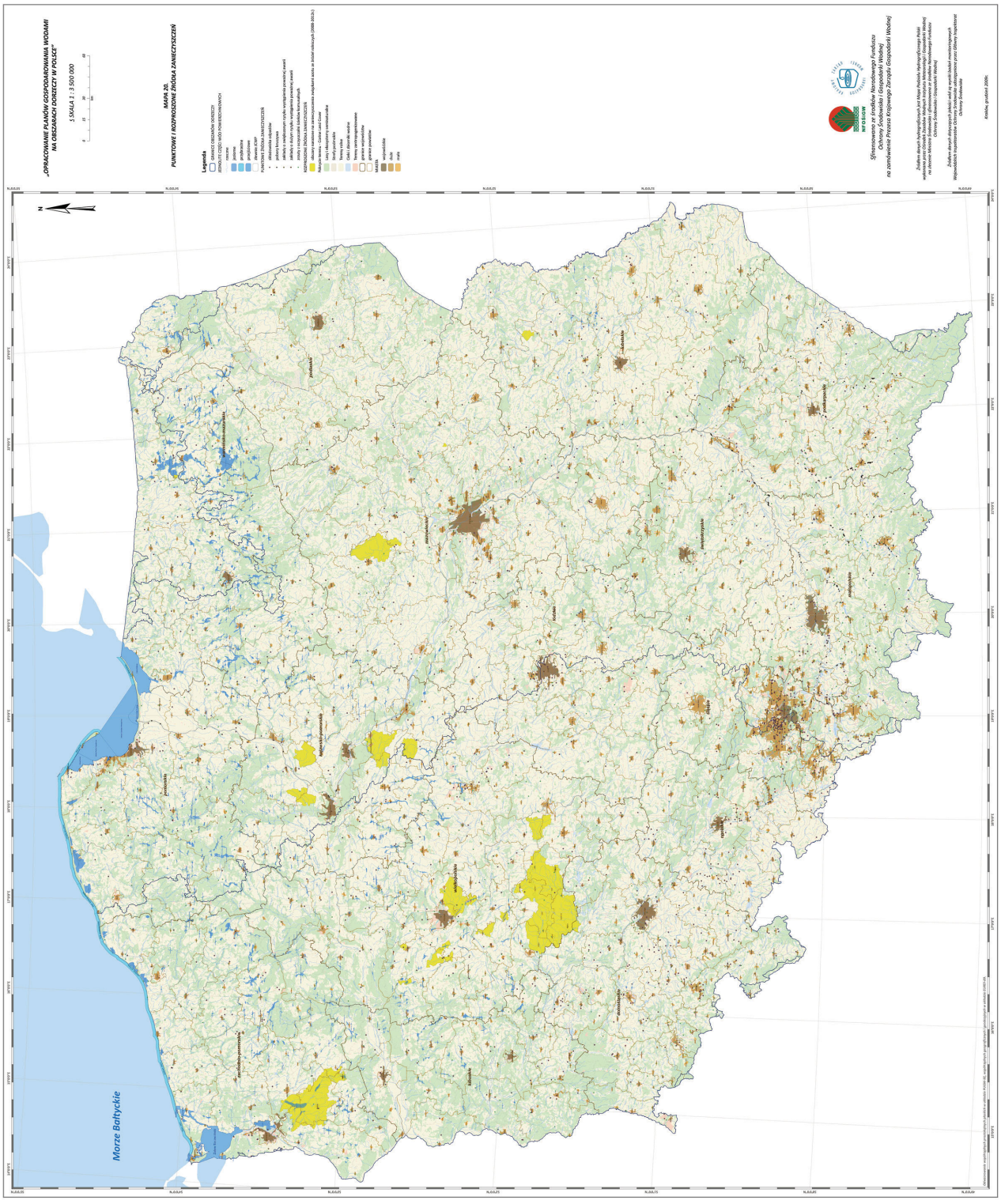

CENTRUM USŁUG WSPÓLNYCH
WYDZIAŁ WYDAWNICTW I POLIGRAFII

proponuje załącznik

URZĘDOWY WYKAZ PRODUKTÓW LECZNICZYCH DOPUSZCZONYCH DO OBROTU NA TERYTORIUM RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

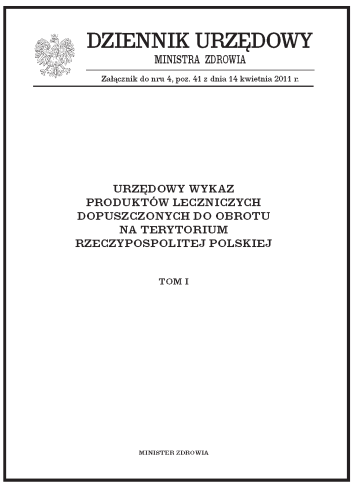
DZIENNIK URZĘDOWY
MINISTRA ZDROWIA
Załącznik do nru 4, poz. 41 z dnia 14 kwietnia 2011 r.

URZĘDOWY WYKAZ
PRODUKTÓW LECZNICZYCH
DOPUSZCZONYCH DO OBROTU
NA TERYTORIUM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

TOM I

MINISTER ZDROWIA

Załącznik do Dziennika Urzędowego Ministra Zdrowia Nr 4, poz. 41 z dnia 14 kwietnia 2011 r.

Stan na dzień 31 stycznia 2011 r.

Tom I, II — cena brutto 1716,70 zł

Zamówienia prosimy składać:

dokonując wpłaty na konto bankowe:	**Bank Handlowy S.A. 36 1030 1508 0000 0008 1566 3012** (podając nazwę, adres, NIP zamawiającego)
faksem:	**22 694-60-48**
e-mailem:	**wydawnictwa@cuw.gov.pl**
poprzez stronę internetową:	**www.wydawnictwa.cuw.gov.pl**
listownie pod adresem:	**Centrum Usług Wspólnych** **Wydział Wydawnictw i Poligrafii** **02-903 Warszawa, ul. Powsińska 69/71**

Wszelkie informacje na temat realizacji zamówień
można uzyskać pod numerem telefonu **22 694-67-52**

Pełna oferta na stronie internetowej: www.wydawnictwa.cuw.gov.pl

Szanowni Państwo

CENTRUM USŁUG WSPÓLNYCH
WYDZIAŁ WYDAWNICTW I POLIGRAFII

informuje o sprzedaży wydawnictw

Trybunału Konstytucyjnego

Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego Zbiór Urzędowy

Seria A — wyroki i postanowienia merytoryczne
Seria B — postanowienia z etapu wstępnego rozpatrywania skarg konstytucyjnych i wniosków

Wybór tez i sentencji orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego

Ułatwia orientację w najistotniejszych treściach polskiego orzecznictwa konstytucyjnego

Studia i Materiały

Odzwierciedlają cały dorobek naukowy Trybunału oraz wydarzenia związane z funkcjonowaniem TK

Sądy Konstytucyjne w Europie

Zawierają dokumentację aktów normatywnych regulujących funkcjonowanie europejskich sądów konstytucyjnych

Zamówienia prosimy składać:

listownie pod adresem: **Centrum Usług Wspólnych**
Wydział Wydawnictw i Poligrafii
ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa

faksem **22 694-60-48**

e-mailem: **wydawnictwa@cuw.gov.pl**

Wszelkie informacje na temat zakupu można uzyskać pod numerem telefonu **22 694-67-52**

Pełna oferta na stronie internetowej: www.wydawnictwa.cuw.gov.pl

Wydawca: Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Redakcja: Rządowe Centrum Legislacji — Departament Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego
al. J. Ch. Szucha 2/4, 00-582 Warszawa, tel. 22 622-66-56
Skład, druk i kolportaż: Centrum Usług Wspólnych — Wydział Wydawnictw i Poligrafii,
ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa, tel. 22 694-67-52; faks 22 694-60-48
www.wydawnictwa.cuw.gov.pl
e-mail: wydawnictwa@cuw.gov.pl

MP 0051 2011 wyd.00

5 900248 626817

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów w Centrum Usług Wspólnych — Wydział Wydawnictw i Poligrafii,
ul. Powsińska 69/71, 02-903 Warszawa

Zam. 1438/W/C/2011

ISSN 0209-214X

Cena 32,40 zł (w tym VAT)